

**REGIONALNA DYREKCJA LASÓW PAŃSTWOWYCH
W KROŚNIE**

PLAN URZĄDZENIA LASU
PROGRAM OCHRONY PRZYRODY
NADLEŚNICTWA BALIGRÓD

Na lata 2026 - 2035

Przemyśl 2025 r.

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej, Oddział w Przemyślu
ul. Wysockiego 46A, 37-700 Przemyśl
tel. 16 6705281
e-mail: sekretariat@przemysl.buligl.pl, <http://www.buligl.pl>

Wykonano na zlecenie

Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie

Wykonawca

Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Przemyślu

ul. Wysockiego 46a, 37-700 Przemyśl

tel. (16) 670 52 81

e-mail: sekretariat@przemysl.buligl.pl

www.przemysl.buligl.pl

Autor opracowania:

mgr inż. Leszek Reizer

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP.....	11
2. OPIS TERENU NADLEŚNICTWA	27
2.1. Położenie Nadleśnictwa	27
2.2. Charakterystyka kompleksów leśnych	30
2.3. Korytarze ekologiczne	35
2.4. Obszar ochrony uzdrowiskowej	37
3. HISTORIA LASU I OCHRONY PRZYRODY	38
4. FORMY OCHRONY PRZYRODY.....	54
4.1. Rezerваты przyrody.....	56
4.2. Parki krajobrazowe.....	62
4.3. Obszar chronionego krajobrazu	73
4.4. Obszary Natura 2000	74
4.5. Otulina Bieszczadzkiego Parku Narodowego	85
4.6. Pomniki przyrody.....	89
4.7. Użytki ekologiczne	94
4.8. Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie.....	94
4.9. Ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt	97
4.9.1. Rośliny i grzyby chronione	98
4.9.2. Zwierzęta chronione.....	103
5. WALORY PRZYRODNICZE NADLEŚNICTWA.....	115
5.1. Ekosystemy wodno-błotne	115
5.1.1. Wody płynące.....	116
5.1.2. Wody stojące.....	116
5.1.3. Mokradła	116
5.2. Roślinność.....	120
5.2.1. Roślinność potencjalna	120
5.2.2. Zbiorowiska roślinne.....	121
5.3. Drzewostany	130
5.3.1. Bogactwo gatunkowe i struktura.....	130
5.3.2. Pochodzenie drzewostanów	133
5.3.3. Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem.....	134
5.3.4. Formy degradacji lasu	135
5.3.5. Drzewostany bez wskazań gospodarczych na podstawie zarządzenia 28/2014	136
5.3.6. Zadrzewienia i zakrzewienia.....	138
5.4. Martwe drewno.....	139

5.5. Walory krajobrazowe	140
6. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE	147
6.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków	147
6.2. Strefy ochrony konserwatorskiej.....	148
6.3. Ważniejsze obiekty kultury materialnej	153
7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA LEŚNEGO	157
7.1. Stan powietrza atmosferycznego i źródła jego zanieczyszczeń	157
7.2. Stan wód i źródła ich zanieczyszczeń.....	158
7.3. Odpady komunalne	160
7.4. Hałas jako czynnik zanieczyszczenia środowiska.....	160
7.5. Inwestycje szczególnie uciążliwe dla środowiska	160
7.6. Zagrożenia ekosystemów leśnych	161
8. PLAN DZIAŁAŃ.....	163
8.1. Kształtowanie stosunków wodnych	163
8.2. Kształtowanie strefy ekotonowej	164
8.3. Zachowanie różnorodności biologicznej	165
8.3.1. Zachowanie różnorodności genetycznej	166
8.3.2. Zachowanie różnorodności gatunkowej.....	166
8.3.3. Zachowanie różnorodności ekosystemowej.....	167
8.3.4. Zachowanie różnorodności krajobrazowej.....	168
8.4. Ochrona gleby.....	168
8.5. Zadania dotyczące form ochrony przyrody	169
8.5.1. Rezerваты przyrody	169
8.5.2. Parki Krajobrazowe oraz Obszary chronionego krajobrazu	170
8.5.3. Pomniki przyrody	170
8.5.4. Obszary Natura 2000.....	170
8.5.5. Ochrona gatunkowa roślin	170
8.5.6. Ochrona gatunkowa zwierząt	171
8.5.7. Ochrona gatunkowa grzybów.....	174
8.5.8. Zestawienie siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych występujących na terenie Nadleśnictwa Baligród.....	174
9. EDUKACYJNA ROLA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY I UDOSTĘPNIANIE TERENU.....	247
9.1. Program edukacji leśnej społeczeństwa.....	248
9.2. Walory turystyczne	250
10. ZESTAWIENIE ZADAŃ OCHRONNYCH.....	253
10.1. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody	253
10.2. Zestawienie zadań z zakresu ochrony wartości kulturowych i turystycznych oraz edukacji ekologicznej	258
11. ZAŁĄCZNIKI.....	259

12. WYKAZ LITERATURY	271
13. KRONIKA	279

Tab.1. Wykaz stosowanych skrótów i terminów

Stosowane skróty i terminy	
Ustawa OOŚ	Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko.
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko. Jest to postępowanie mające na celu ocenę oddziaływania na środowisko skutków realizacji polityk, strategii, planów lub programów.
LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe - państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, zarządzająca gruntami własności Skarbu Państwa.
BULiGL	Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej. Przedsiębiorstwo Państwowe, którego głównym zadaniem jest sporządzanie planów urządzenia lasu, prowadzenie aktualizacji danych o lasach, monitoring lasu itp.
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska jest instytucją, która odpowiada za realizację polityki ochrony środowiska w zakresie: zarządzania ochroną przyrody, w tym m.in. obszarami Natura 2000, kontroli procesu inwestycyjnego. Realizuje także zadania dotyczące zapobiegania i naprawy szkód w środowisku. Odpowiada za zarządzanie informacją o środowisku (wg. strony RDOŚ).
DP	Dyrektywa Ptasia - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
DS	Dyrektywa Siedliskowa - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.
SEA	Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.
SDF	Standardowy Formularz Danych. Podstawowy dokument opisujący istniejący lub projektowany obszar Natura 2000. Zawiera informacje o obszarze przesyłane do Komisji Europejskiej oraz udostępniane społeczeństwu.
SOO (obszar siedliskowy)	Specjalny obszar ochrony – obszar Natura 2000 wyznaczony w celu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt (z wyjątkiem ptaków).
OZW (obszar siedliskowy)	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty. Obszary siedliskowe, które nie zostały jeszcze formalnie powołane rozporządzeniem Ministra Środowiska, natomiast są już zatwierdzone przez Komisję Europejską.
OSO (obszar ptasi)	Obszar specjalnej ochrony – obszar Natura 2000 ustanowiony w celu ochrony ptaków i ich siedlisk odpowiednim rozporządzeniem Ministra Środowiska.
ZHL	Zasady Hodowli Lasu – branżowy dokument w leśnictwie określający sposoby prowadzenia gospodarki leśnej.

Stosowane skróty i terminy	
IUL	Instrukcja urządzania lasu – szczegółowe wytyczne dotyczące sposobu sporządzania planu urządzenia lasu.
IOL	Instrukcja ochrony lasu – branżowy dokument zawierający wytyczne w zakresie przeciwdziałania różnorodnym zagrożeniom jakim może być poddany las.
IGO	Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych - zaproponowane w ustawie rozwiązania mają przyczynić się do eliminacji lub zminimalizowania negatywnego wpływu gatunków obcych na rodzimą przyrodę, usługi ekosystemowe, gospodarkę oraz ludzkie zdrowie. Ustawa określa podmioty właściwe do podejmowania działań zaradczych wobec inwazyjnych gatunków obcych (IGO), stanowiących zagrożenie dla UE i Polski.
KZP	Komisja Założeń Planu. Narada z udziałem instytucji zewnętrznych (np. Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska), podczas której zapadają ustalenia dotyczące szczegółowych wytycznych sporządzania planu urządzenia lasu.
NTG	Narada Techniczno-Gospodarcza. Spotkanie na końcowym etapie sporządzania planu urządzenia lasu, którego celem jest dokonanie analizy i oceny gospodarki leśnej nadleśnictwa w okresie poprzednich 10 lat oraz akceptacja przyjętych założeń i ustaleń nowego planu urządzenia lasu.
KPP	Komisja Projektu Planu - końcowa narada w formie debaty publicznej mająca na celu dyskusję na projektem planu urządzenia lasu oraz oceną oddziaływania planu na środowisko.
Zarządzenie 28/2014 z późn. zm.	Zarządzenie nr 28/2014 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014 r., z uwzględnieniem zmian wynikających z zarządzenia nr 9 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 23 marca 2021 r., zarządzenia nr 19 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 20 czerwca 2023 r., zarządzenia nr 1 Dyrektora RDLP w Krośnie z dnia 4 stycznia 2024 r. i zarządzenia z dnia 17 listopada 2025 r. dotyczące wprowadzenia wytycznych w sprawie sposobów uwzględniania wymagań ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej na terenie RDLP w Krośnie.
Przedmiot ochrony	W przypadku obszaru Natura 2000 jest to gatunek lub siedlisko, dla którego ochrony utworzony został dany obszar. Te gatunki lub siedliska są wyszczególnione w SDF-ie z oceną ogólną A, B lub C. Gatunki wyszczególnione w SDF-ie z oceną D nie są przedmiotem ochrony.
Siedlisko przyrodnicze	Oznacza siedlisko przyrodnicze wymienione w załączniku I Dyrektywy Siedliskowej.
Czynniki abiotyczne	Przyczyny klimatyczne, glebowe np. wiatr, zakłócenie stosunków wodnych, susza, przymrozki itp.
Czynniki biotyczne	Czynniki „ożywione”: owady, grzyby, zwierzyzna, bakterie itp.
Przebudowa	Różnego rodzaju zabiegi zmierzające do takiej zmiany w budowie i strukturze drzewostanu, aby w lepszy sposób spełniane były wszystkie funkcje

Stosowane skróty i terminy	
	lasu. Polega np. na zmianie składu gatunkowego drzewostanu, na przemianie struktury wiekowej itp.
PUL lub Plan	Plan urządzenia lasu Podstawowy dokument planistyczny z zakresu gospodarki leśnej. Sporządzany jest dla każdego nadleśnictwa na okres 10 lat i określa całość zadań związanych z prowadzeniem gospodarki leśnej w tym okresie. Sporządzenie planu urządzenia lasu jest obowiązkiem wynikającym z Ustawy o lasach. W tekście opracowania analizowany projekt planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Baligród na lata 2026 - 2035 nazywany jest „Planem”.
Prognoza oddziaływania na środowisko	Jest to dokument sporządzany w toku strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Prognoza jest opracowaniem analitycznym, w ramach którego dokonuje się oceny przewidywanego wpływu ustaleń ocenianego dokumentu na środowisko.
Program ochrony przyrody (POP)	Część planu urządzenia lasu. Zawiera kompleksowy opis stanu środowiska na obszarze nadleśnictwa wraz z zaleceniami ochronnymi i modyfikacjami gospodarki leśnej pod kątem ochrony przyrody.
Etat cięć (miąższościowy)	Określa maksymalną możliwą do pozyskania miąższość drewna w całym okresie obowiązywania Planu w użytkowaniu rębnym.
Powierzchniowy etat pielęgnowania drzewostanów	Określa powierzchnię przewidzianą do pielęgnowania, jaką trzeba obowiązkowo wykonać w 10 - leciu.
Odnawianie	Ponowne wprowadzenie roślinności leśnej (drzew) na powierzchnię leśną, uprzednio objętą użytkowaniem rębnym, czyli wycinką drzew. Może mieć charakter odnowienia naturalnego lub sztucznego.
Zalesianie	Wprowadzenie roślinności leśnej na powierzchnię nie będącą lasem - łąkę, pastwisko, rolę, nieużytek itp.
Melioracje	System zabiegów polegających na odpowiednim przygotowaniu powierzchni przed i po zrębie: usunięcie podszytów, uprzątnięcie powierzchni itp.
Pielęgnowanie gleby	Są to zabiegi we wczesnych fazach młodego lasu (uprawy) polegające na wykaszaniu roślinności zachwaszczającej glebę i ocieniającej młode drzewka.
Zabiegi pielęgnacyjne	Zbiorcza grupa zabiegów na potrzeby analiz, w skład której wchodzi czyszczenia i trzebieże.
Czyszczenia wczesne (CW) i późne (CP)	Zabiegi w nieco starszych uprawach oraz w młodnikach polegające głównie na tzw. „selekcji negatywnej”, czyli usuwaniu drzew chorych, złych jakościowo, przegęszczeń, niekorzystnych domieszek itp.
Trzebieże (TW – trzebieże wczesne lub TP – trzebieże	Zabiegi w starszych drzewostanach (zazwyczaj od ok. 20 lat do czasu użytkowania rębego) polegające na selekcji pozytywnej, czyli wyborze najlepszych drzewek i usuwaniu osobników, które im przeszkadzają we wzroście. Usuwane są pojedyncze drzewa, zazwyczaj niezgodne z TD lub typem

Stosowane skróty i terminy	
późne)	siedliskowym lasu oraz drzewa, które wykazują objawy zamierania (przygłuszone). Drzewa te następnie są na miejscu pozbawiane gałęzi (okrzesywane) i wyciągane z lasu.
Rębnie	Sposoby zagospodarowania lasu, polegające na takim usunięciu drzew z powierzchni, aby w optymalny sposób przygotować środowisko na pojawienie się młodego pokolenia drzew, zgodnie z ich wymaganiami siedliskowymi i świetlnymi. Zabiegi rębne oprócz wycięcia drzewostanu obejmują też jego odnowienie, czyli przygotowanie gleby i wprowadzenie młodego pokolenia lasu.
Rb I (zupełna)	Wycięcie lasu na powierzchni maksymalnie do 6 ha w celu odnowienia gatunków światłożądnych, głównie sosny na ubogich siedliskach a także olszy na siedliskach olsów.
Rębnie złożone	Zbiorcza grupa złożona z rębni: II, III, IV i V, przyjęta na potrzeby analiz.
Rb IV (stopniowa)	Polega na stosowaniu zróżnicowanych cięć w obrębie jednej powierzchni celem odnowienia drzewostanów zróżnicowanych wiekowo i przestrzennie.
Rb V (przerębowa)	Polega na jednostkowym lub grupowym usuwaniu drzew w obrębie powierzchni, co zapewnia kształtowanie procesu odnowienia zróżnicowanego w przestrzeni i czasie. Odpowiednia dla wielowarstwowych drzewostanów z dużym udziałem gatunków cienioznośnych (głównie jodły).
Rębnia IVDU	Cięcia uprzątające w rębniach złożonych. Polegają na wykonaniu ostatniego etapu w rębni złożonej, czyli usunięcia drzew z powierzchni między gniazdami. W efekcie tego cięcia na powierzchni pozostaje wyłącznie młode pokolenie drzew oraz ewentualnie pozostawione fragmenty starodrzewu.
Typ drzewostanu (TD)	Jest to skład gatunkowy drzewostanu, ustalony dla dojrzałego drzewostanu. W TD zapisuje się gatunki wg rosnącego udziału. Np. TD: Jd-Bk oznacza, że w wieku dojrzałości drzewostan powinien się składać w większości z buka, z mniejszym udziałem jodły.
KO	Klasa odnowienia. Do klasy odnowienia zaliczane są drzewostany, w których rozpoczęto proces przebudowy rębnią złożoną i w których występuje odnowienie na co najmniej 30% powierzchni.
KDO	Drzewostan przygotowany do odnowienia w ramach rębni złożonej - wycięte, ale nie odnowione jeszcze gniazda. Jest to stan przejściowy, po którym drzewostan przechodzi w klasę odnowienia.
TSL	Typ siedliskowy lasu. Jednostka klasyfikacji siedlisk leśnych ustalona na podstawie badań gleby oraz opisu runa i drzewostanu. TSL opisuje potencjalne możliwości produkcji siedliska w zależności od trzech czynników: żyzności gleby, jej wilgotności oraz położenia w terenie (wysokość n.p.m., makrorzeźba). Siedliska dzielą się na bory, bory mieszane, lasy mieszane i lasy a w ramach tych grup na suche, świeże, wilgotne, bagienne i łęgowe.

Stosowane skróty i terminy	
SILP	System Informatyczny Lasów Państwowych. Jednolity system informatyczny służący do zarządzania przedsiębiorstwem Lasy Państwowe. Zawiera m.in. dane dotyczące opisu lasu oraz zadania wynikające z planu urządzenia lasu.
LMN	Leśna Mapa Numeryczna. Zestaw map (warstw) w postaci elektronicznej, sporządzonych według ściśle określonych zasad, powiązany z SILP-em, służący wizualizacji danych oraz analizom przestrzennym.
Miąższość	Jest to objętość drewna mierzona w m ³ . Podstawowy wskaźnik zasobów. Określa się ogólną miąszość drewna w całym nadleśnictwie, czyli tzw. zapas drzewostanów oraz przeciętną miąszość na 1 hektar zwaną zasobnością.
Zasięg nadleśnictwa	Terytorialny zasięg działania nadleśnictwa obejmujący zarówno grunty będące w stanie posiadania nadleśnictwa, jak też wszystkie pozostałe grunty (zazwyczaj są to granice gmin i powiatów).
Udział wg gatunków panujących	Każdy drzewostan (czyli fragment lasu o w miarę jednolitych cechach takich jak wiek, skład, struktura, siedlisko itp.) składa się z jednego lub więcej gatunków. Jeżeli do analiz przyjmowany jest tylko gatunek panujący w danym drzewostanie (czyli ten o największym udziale) to powierzchnia całego drzewostanu traktowana jest jako powierzchnia, na której rośnie tylko gatunek panujący. Ponieważ większość zabiegów jest projektowana pod kątem gatunku panującego, ten sposób analiz zazwyczaj przyjmuje się w pracach urzędniowych. Na przykład drzewostan o powierzchni 2 ha składający się z jodły i buka, gdzie jodła zajmuje 70% powierzchni a buk 30%, przy analizach pod względem gatunków panujących jest traktowany tak, jak gdyby rosła tam tylko jodła.
Udział wg gatunków rzeczywistych	Każdy drzewostan (czyli fragment lasu o w miarę jednolitych cechach takich jak wiek, skład, struktura, siedlisko itp.), składa się z jednego lub więcej gatunków. W tym przypadku do analiz przyjmuje się faktyczny udział gatunków w składzie. Na przykład, jeżeli w drzewostanie o powierzchni 2 ha, 70% zajmuje jodła a 30% buk, oznacza to, że w analizach i zestawieniach dla jodły przyjęto powierzchnię 1,4 ha a dla buka – 0,6 ha.
Użytkowanie rębne	Dotyczy pozyskania drewna w efekcie realizacji rębni, czyli procesu usunięcia starego drzewostanu i odnowienia powstałej powierzchni młodym. Użytkowanie rębne ma więc miejsce w drzewostanach starych, dojrzałych.
Użytkowanie przedrębne	Dotyczy pozyskania drewna w drzewostanach młodszych, w efekcie wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych: czyszczeń późnych i trzebieży.
Projekt PO Bieszczady	Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC 180001 z wyłączeniem Bieszczadzkiego Parku jest dokumentem opracowywanym przez Regionalną Dyрекcję Ochrony Środowiska w Rzeszowie w latach 2014-2018, która ma stanowić podstawę do ustanowienia planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Bieszczady poza Bieszczadzkim Parkiem Narodowym.

1. WSTĘP

Rozwój cywilizacji człowieka jest nierozłącznie związany ze wzrostem jego oddziaływania na środowisko. Od momentu, gdy pierwsi ludzie zaczęli organizować swoje życie w osadach, po dziś dzień, działalność ludzka miała ogromny wpływ na naturalny świat. Ten wpływ, zarówno bezpośredni, jak i pośredni, prowadzi do kwestionowania istnienia ekosystemów, które mogłyby funkcjonować niezależnie od działań ludzkich. Wzajemne powiązania między działalnością człowieka, a stanem środowiska podkreślają konieczność wprowadzania zrównoważonych praktyk, które mogą łagodzić negatywne skutki naszej aktywności oraz chronić zasoby naturalne. W obliczu tych wyzwań niezwykle ważne staje się podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska, które nie tylko poprawią jakość życia współczesnych społeczeństw, ale także zapewnią stabilne warunki dla przyszłych pokoleń.

W tym kontekście, przedsiębiorstwo PGL LP od wielu lat modyfikuje swoją gospodarkę leśną, dostosowując ją do wymogów zrównoważonego rozwoju i realizując zobowiązania wynikające z międzynarodowych traktatów, takich jak ten z Rio de Janeiro z 1992 roku. Dzięki takim działaniom, w Polsce zachowały się lasy o wysokim stopniu naturalności, które wyróżniają się unikalnym charakterem na tle europejskim. Lasy te mają szczególne znaczenie nie tylko dla ochrony bioróżnorodności, ale również pełnią istotną rolę w gospodarce, klimacie i kulturze. Pomimo użytkowania gospodarczego, dzięki zastosowaniu odpowiednich modyfikacji, w wielu regionach lasy zachowały swój zbliżony do naturalnego charakter, co nadaje im wyjątkową wartość w kontekście ochrony przyrody.

W lasach Karpackich, dzięki zastosowaniu rębni złożonych z bardzo długimi okresami odnowienia, które generują znaczne koszty użytkowania w stosunku do rębni zupełnych oraz realizacja zarządzenia 28/2014 r. Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie, następuje systematyczne zwiększanie bioróżnorodności tych terenów. Wiele gatunków dzięki tym działaniom może swobodnie rozprzestrzeniać się z refugiów na grunty porolne zalesione po II wojnie światowej, zwiększając swój zasięg i liczebność. Ponad 70 lat prowadzenia odpowiedzialnej gospodarki leśnej doprowadziło do powstania w pełni funkcjonalnych i odpornych na negatywne zmiany ekosystemów, w których dogodne warunki do życia znajdują duże drapieżniki, żubry i wiele innych gatunków. Dlatego też na terenach zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe gatunki te występują w dużo większych ilościach niż na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Kucharzyk, Winnicki 2016). Podkreśla to znaczenie praktyk zrównoważonej gospodarki leśnej we wspieraniu różnorodności biologicznej i odporności ekosystemów.

Rosnące populacje gatunków chronionych na tym obszarze, podkreśla wyjątkowość tego obszaru i ludzi, którzy prowadzili na nim gospodarkę leśną. Dane te podkreślają znaczenie działań ochronnych oraz praktyk zrównoważonej gospodarki leśnej w ochronie różnorodności biologicznej i ekosystemów, które są bardzo ważne dla zachowania stabilności środowiska naturalnego.

W Karpatach wiele nadleśnictw zarządza terenami, których połowę stanowią dawne grunty porolne. Dzięki konsekwentnie prowadzonym działaniom – takim jak przebudowa drzewostanów – udało się tam znacząco przyspieszyć proces odtwarzania naturalnych siedlisk. To dowód na to, że przy odpowiednim podejściu przyroda potrafi się regenerować. Kluczowe jest jednak to, aby nie doszło do nieodwracalnego obniżenia potencjału biotycznego oraz zaniku zdolności samoregulacyjnych ekosystemu (Lach 1984), gdyż las nie zawsze „odrodzi się sam”. Jeśli wcześniej został zbyt mocno naruszony, powrót do równowagi może być niemożliwy bez pomocy. Dlatego z jednej strony potrzebujemy cierpliwości i zrozumienia dla długich procesów przyrodniczych, a z drugiej – mądrych, odpowiedzialnych decyzji. Świadoma gospodarka leśna to dziś nie opcja, lecz konieczność – bo tylko ona może dać lasom szansę na przetrwanie.

Pozostawienie tysięcy hektarów gruntów porolnych samym sobie mogłoby doprowadzić do jednego: dominacji lekkonasiennych gatunków, takich jak brzoza, olsza czy osika. Te drzewa tworzą jednowiekowe, krótkowieczne drzewostany, które po kilkudziesięciu latach zaczęłyby zamierać niemal jednocześnie. Efektem tego była by utrata stabilności całego ekosystemu. Dlatego potrzebujemy aktywnego działania i świadomego zarządzania lasami, mającego na celu zachowanie ich biologicznej różnorodności i naturalnych funkcji na pokolenia.

Podczas planowania ochrony przyrody w lasach należy uwzględnić zmiany jakie będą następować w przyszłości w społeczeństwie i gospodarce. Nieuwzględnienie zmian jakie mogą nastąpić w naszym społeczeństwie po wejściu Polski do UE, co znacznie wpływa obecnie na stan zachowanie wielu przedmiotów ochrony i na wymuszanie zwiększania nakładów dla jego poprawy. Potwierdzeniem tego może być zarastanie łąk na gruntach prywatnych po zarzuceniu gospodarki rolnej, których brak, przy tak dużej lesistości regionu, zagraża populacjom gatunków od nich uzależnionych (żubr, orlik krzykliwy). Jednocześnie nie wzięcie pod uwagę potrzeb lokalnych społeczności wywołuje bardzo dużo konfliktów i ogranicza znacznie możliwości wykonania już zaplanowanych działań ochronnych.

Ryc. 1. Wozy z drewnem na drodze Sanok - Komańcza przed II Wojną Światową. Domena Publiczna.

Akty prawa powszechnego stosowane w trakcie opracowywania PUL:

Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. art. 87 źródłem prawa są:

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Program ochrony przyrody jak i cały Plan urządzenia lasu uwzględnia wszystkie przepisy praw powszechnego wpływające bezpośrednio i pośrednio na sposób prowadzenia gospodarki leśnej, a w szczególności:

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikich ptaków (Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, L20/7 26.1.2010 rozdz. IV str. 30, M.P. 2011 nr 38 poz. 425);

- **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko** (Dz. Urz. WE L 197 z 21.07.2001, str. 30; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 157);

- **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG** (Dz. Urz. WE L 41 z 14.02.2003, str. 26; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 375);

– **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/35/WE z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE** (Dz. Urz. UE L 156 z 25.06.2003, str. 17; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 466);

– **Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory** (Dz. Urz. WE L 206

z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz.15, t. 2, str. 102);

- **Dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zarządzania szkodami wyrządzanym środowisku naturalnemu** (Dz. Urz. UE L 243/56/z 30.04.2004, str. 56; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 8, str. 357);
- **Rozporządzenie (UE) 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/869 (*Nature Restoration Law*)** (Dz. Urz. UE L 2014/1991 z 29.07.2024);
- **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 z późn. zm.);
- **Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju** (t.j. Dz. U. z 2018 poz. 1235) ;
- **Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych** (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 82);
- **Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r.** (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54);
- **Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie** (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 2187);
- **Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne** (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 960);
- **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 527);
- **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 537);
- **Ustawa z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie** (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 539);

- **Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach** (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 567);
- **Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o leśnym materiale rozmnożeniowym** (t.j. Dz. U. z 2019 poz. 1097);
- **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody** (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 884);
- **Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko** (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112);
- **Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska** (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 425);
- **Ustawa z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych** (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1589);
- **Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych** (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1135);
- **Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 marca 2023 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej** (Dz. U. poz. 672);
- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko** (Dz. U. poz. 1839 z późn.zm.);
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 29 lipca 2015 r. w sprawie wykazu, obszarów i map regionów pochodzenia leśnego materiału rozmnożeniowego** (Dz. U. poz. 1425);
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad zabezpieczenia przeciwpożarowego lasów** (Dz. U. Nr 58, poz. 405 z późn. zm.)

-
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu (Dz. U. poz. 1302);
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. Nr 25, poz. 133 z późn. zm.);
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 22 lipca 2019 r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz. U. poz. 1383);
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183 z późn. zm.);
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409);
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. poz. 1408);
 - Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2022 r. w sprawie listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii i listy inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, działań zaradczych oraz środków mających na celu przywrócenie naturalnego stanu ekosystemów (Dz. U. poz. 2649);
 - Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. poz. 1713);
 - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533);

- **Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej** (Dz. U. Nr 67, poz. 337);
- **Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych** (Dz. U. Nr 45, poz. 433 z późn. zm.).

Plan urządzenia lasu realizuje cele, nakazy i zakazy i wszystkie wymogi obowiązujących przepisów prawa powszechnego w Polsce.

Dokumenty planistyczne i strategiczne powiązane z PUL:

Mówiąc o planie urządzenia lasu należy także pamiętać, że nie jest on tworzony w próżni planistycznej i musi uwzględniać dokumenty planistyczne wyższego rzędu.

Podstawowe założenia polityki zagospodarowania przestrzennego regionu dotyczące ochrony przyrody z uwzględnieniem regionalnych strategii rozwoju oraz regionalnych programów ochrony środowiska przedstawiono poniżej:

„Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego na lata 2020-2023 z perspektywą do 2027 roku” przyjęty Uchwałą Nr XXXI/521/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 19 stycznia 2021 roku.

W dokumencie tym, w rozdziale: „Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie” cel IX: „Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu, zasobów leśnych oraz rozwój trwałej, zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej” zawarte zostały kierunki, które są realizowane w Planie urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Baligród:

- zachowanie i przywracanie właściwego stanu siedlisk i gatunków, w szczególności gatunków zagrożonych;
- budowanie świadomości ekologicznej i aktywizacja społeczeństwa na rzecz ochrony różnorodności biologicznej;

- prowadzenie trwale zrównoważonej i wielofunkcyjnej gospodarki leśnej;
- ochrona lasów przed pożarami i szkodnikami.

W **Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego** (zał. nr 1 do Uchwały Nr XXXVII/697/13 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 26 sierpnia 2013 r.) jednym z celów strategicznych jest racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów województwa z poszanowaniem środowiska naturalnego, w tym osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu środowiska oraz zachowanie bioróżnorodności.

W **Planie zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego „Perspektywa 2030”** z 2018 roku (załącznik nr 1 do uchwały Nr LIX/930/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 sierpnia 2018 r.) w zakresie gospodarki leśnej wprowadzone zostały następujące zapisy:

Gospodarka leśna jest uzależniona od funkcji jaką pełnią lasy, tj. funkcji produkcyjnej i pozaprodukcyjnej.

Na terenach lasów państwowych gospodarka leśna prowadzona jest zgodnie z planami urządzenia lasów, uwzględniającymi przyrodnicze i ekonomiczne warunki oraz cele i zasady gospodarki leśnej, wraz ze sposobami ich realizacji, przy czym:

- na terenach, na których wyznaczono leśne kompleksy promocyjne polityka leśna i działania określone są w jednolitych programach gospodarczo-ochronnych,
- na terenach, gdzie ustanowiono rezerваты przyrody, gospodarka zasobami leśnymi prowadzona jest zgodnie z planami ochrony rezerwatów lub rocznymi zadaniami ochronnymi.

W gospodarce leśnej przewiduje się:

1) zachowanie dwóch podstawowych funkcji lasów:

- produkcyjnej, mającej na celu zachowanie ciągłości i trwałego pozyskania użytków drzewnych (w tym produkcję i przetwarzanie drewna oraz innych surowców i produktów na zasadzie racjonalnej gospodarki),
- pozaprodukcyjnej, w tym: środowiskotwórczej (m.in. glebo- i wodochronnej, krajobrazowej, ostoi zwierząt) oraz społecznej (m.in. uzdrowiskowej, turystycznej, rekreacyjnej).

2) rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej:

W celu ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej lasów oraz rozwoju trwałej, zrównoważonej gospodarki leśnej przewiduje się między innymi:

- kontynuację realizacji modelu zrównoważonego gospodarstwa leśnego, uwzględniającego współistnienie funkcji produkcyjnych i pozaprodukcyjnych, poprzez między innymi powiększanie powierzchni lasów ochronnych, głównie w północno-wschodniej i środkowej części województwa, gdzie udział lasów ochronnych jest najmniejszy;

- zapewnienie optymalnych warunków funkcjonowania lasów w tym: zachowanie dotychczasowego stanu różnorodności biologicznej i krajobrazowej lasów województwa, ukierunkowanie ruchu turystycznego i rekreacyjnego oraz poprawa zagospodarowania turystycznego w lasach;

- powiększanie zasobów leśnych, w tym: zmniejszanie fragmentacji kompleksów leśnych oraz tworzenie leśnych korytarzy ekologicznych, tworzenie powiązań ekologicznych na terenach o małej lesistości, w formie płatów i wysp, wskazywanie do zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo (również małych obszarów).

Teren działania Nadleśnictwa Baligród jest położony w powiecie bieszczadzkim. Obecnie nie posiada on programu ochrony środowiska. Dokumenty te nie zawierają zapisów, które mogłyby kolidować z wielofunkcyjną gospodarką leśną, prowadzoną w ramach planu urządzenia lasu, na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród.

Nadleśnictwo prowadzi swoją działalność w granicach administracyjnych gminy Baligród, Solina i Cisna należących do powiatu leskiego oraz gminy Zagórz leżącej w powiecie sanockim.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego występują we wszystkich wymienionych powyżej jednostkach administracyjnych, w formie częściowej poza gruntami w zarządzie Nadleśnictwa Baligród. Studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - obejmujące całość powierzchni tych jednostek administracyjnych - posiadają wszystkie wyżej wymienione gminy. Treść tych dokumentów planistycznych nie narzuca specyficznych sposobów planowania i zagospodarowania lasów.

Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015-2020.

Program ten został zatwierdzony przez Radę Ministrów uchwałą Nr 213 z dnia 6 listopada 2015 r. (M.P. z 2015 r. poz. 1207), na podstawie art. 111 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Głównym celem Programu jest *„Poprawa stanu różnorodności biologicznej i pełniejsze powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym kraju”*. Cel ten jak i cele szczegółowe tego Planu są z powodzeniem realizowany w trakcie prowadzenia gospodarki leśnej na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród.

Szczegółowe cele Programu to:

- podniesienie poziomu wiedzy oraz wzrost aktywności społeczeństwa w zakresie działań na rzecz ochrony różnorodności biologicznej;

- doskonalenie systemu ochrony przyrody;
- zachowanie i przywracanie siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych gatunków;
- utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów będących źródłem usług dla człowieka;
- zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej;
- ograniczanie zagrożeń wynikających ze zmian klimatu oraz presji ze strony gatunków inwazyjnych;
- zwiększenie udziału Polski na forum międzynarodowym w zakresie ochrony różnorodności biologicznej.

Obecnie prowadzone są prace nad aktualizacją tego Planu.

Audyt krajobrazowy województwa podkarpackiego ustanowiony uchwałą Nr XIII/218/25 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 31 marca 2025 r. w sprawie uchwalenia Audytu krajobrazowego województwa podkarpackiego.

Wyznaczono w nim typy i podtypy krajobrazów oraz krajobrazy priorytetowe, dla których ustalono rekomendacje.

Plan urządzenia lasu jest zgodny ze strategią przestrzennego zagospodarowania regionu, wyrażoną w planach zagospodarowania przestrzennego oraz w regionalnych programach ochrony środowiska.

Dodatkowo w projekcie Planu urządzenia lasu dla gruntów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Baligród, które jednocześnie stanowią obszar Natura 2000 Bieszczady PLC180001 uwzględniono projekt planu ochrony dla tego obszaru zgodnie z pismem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 28.04.2022 r. znak: DOP-WOŚ.055.141.2022.1Ł.

Zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych oraz Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie ustalające szczegóły dotyczące sposobu realizowania zrównoważonej gospodarki leśnej w ramach instytucji Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe:

- **Zarządzenie nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie Instrukcji Urządzania Lasu (CILP, Warszawa 2012 r.):**
 - Część 1. Instrukcja sporządzania projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa;
 - Część 2. Instrukcja wyróżniania i kartowania w Lasach Państwowych typów siedliskowych lasu oraz zbiorowisk roślinnych;
 - Część 3. Instrukcja techniczna sporządzania i wydruku map leśnych (https://www.lasy.gov.pl/pl/publikacje/copy_of_gospodarka-lesna/urzadzanie/iul).
- **Zarządzenie nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 22 listopada 2011 r. w sprawie wprowadzenia Instrukcji Ochrony Lasu (CILP, Warszawa 2012 r.).** Instrukcja, wprowadzona na potrzeby V rewizji planów urządzenia lasów dla nadleśnictw, obejmuje również potrzeby z zakresu ochrony przyrody i kształtowania środowiska przyrodniczego w lasach, możliwe do realizacji metodami gospodarki leśnej i która kontynuuje tradycję tworzenia programów ochrony przyrody jako integralnych komponentów planów urządzenia lasu w nadleśnictwach (https://www.lasy.gov.pl/pl/publikacje/copy_of_gospodarka-lesna/ochrona_lasu/instrukcja-ochrony-lasu).
- **Zarządzenie nr 53 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. w sprawie wprowadzenia Zasad Hodowli Lasu** obowiązujących w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (<http://www.lp.gov.pl/media/biblioteka/hodowla/>).
- **Zarządzenie nr 81 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 23 grudnia 2019 r. z późn. zm. w sprawie wprowadzenia „Instrukcji ochrony przeciwpożarowej lasu.”** w jednostkach organizacyjnych Lasów Państwowych.
- **Zarządzenia nr 58 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 5 lipca 2022 r. w sprawie wytycznych do zagospodarowania lasów o zwiększonej funkcji społecznej na gruntach w zarządzie Lasów Państwowych.**
- **Zarządzenie nr 28 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014 r. z późn. zm. dotyczące wytycznych**

w sprawie sposobów uwzględniania wymagań ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej na terenie RDLP w Krośnie (zwanej dalej *zarządzenie 28/2014*).

Programu ochrony przyrody stanowi część planu urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Bircza na lata 2027-2036.

Został wykonany w oparciu o:

- „Instrukcję sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”, zatwierdzoną do użytku służbowego 28.05.1996 r.,
- § 110-112 (pkt 3. rozdz. IV) części I Instrukcji urządzania lasu zatwierdzoną do użytku służbowego zarządzeniem nr 55 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21 listopada 2011 r. [CILP Warszawa 2012 r.],
- obowiązujące uregulowania prawne w zakresie ochrony przyrody,
- obowiązujące wytyczne w PGL LP dotyczące zakresu ochrony przyrody,
- postanowienia Komisji Założeń Planu dla Nadleśnictwa Baligród zwołanej w dniu 11.07.2023 r.

Program wykonano w formie szczegółowej dla lasów i gruntów nieleśnych pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Bircza oraz w formie uproszczonej dla obszaru w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa.

Weryfikacja i aktualizacja Programu ochrony przyrody polegała na:

- dla gruntów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Baligród, które stanowią jednocześnie obszar Natura 2000 Bieszczady PLC180001 w projekcie PUL uwzględnione zostały zapisy zawarte w projekcie planu ochrony dla tego obszaru zgodnie z pismem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 28.04.2022 r., znak: DOP-WOŚ.055.141.2022.1Ł;
- uwzględnieniu wyników inwentaryzacji wskaźnikowej przeprowadzonej zgodnie z Zarządzeniem nr 29/2016 DGLP;
- uwzględnieniu wszystkich uchwał rady gminy w oparciu, o które uznano pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne, celem ich ujęcia w projekcie PUL;
- zestawieniu, w układzie tabel XXII danych o przedmiotach ochrony;
- wykonaniu dodatkowej tabeli XXII dla wszystkich gatunków chronionych, które nie stanowią przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000;
- doprecyzowaniu baz siedlisk przyrodniczych nie będących przedmiotami ochrony;
- uzupełnieniu programu o inne, dotychczas nieuwjęte w opracowaniu, obiekty objęte ochroną na podstawie przepisów o ochronie przyrody, z ewentualnym określeniem ich lokalizacji i powierzchni oraz aktów ustanowienia, a także celów i zasad ochrony;

- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane obiekty o walorach historycznych, kulturowych, edukacyjnych, krajobrazowych, turystycznych i wypoczynkowych;
- uzupełnieniu programu o nowo rozpoznane obiekty stanowiące źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego, z podaniem rodzajów powodowanych przez nie zanieczyszczeń oraz ewentualnych środków zaradczych;
- uzupełnieniu programu o występujące na terenie Nadleśnictwa nowo rozpoznane obiekty stanowiące zagrożenia dla ludzi i zwierząt, z podaniem lokalizacji ich występowania, metod zwalczania oraz zapobiegania rozprzestrzenianiu się;
- uzupełnieniu programu o nowe wskazania dotyczące ochrony przyrody w lasach Nadleśnictwa, a także o nowe potrzeby z zakresu ochrony przyrody w lasach innych form własności.

Poza obszarem Natura 2000 Bieszczady PLC180001 zostały doprecyzowane bazy wszystkich siedlisk przyrodniczych.

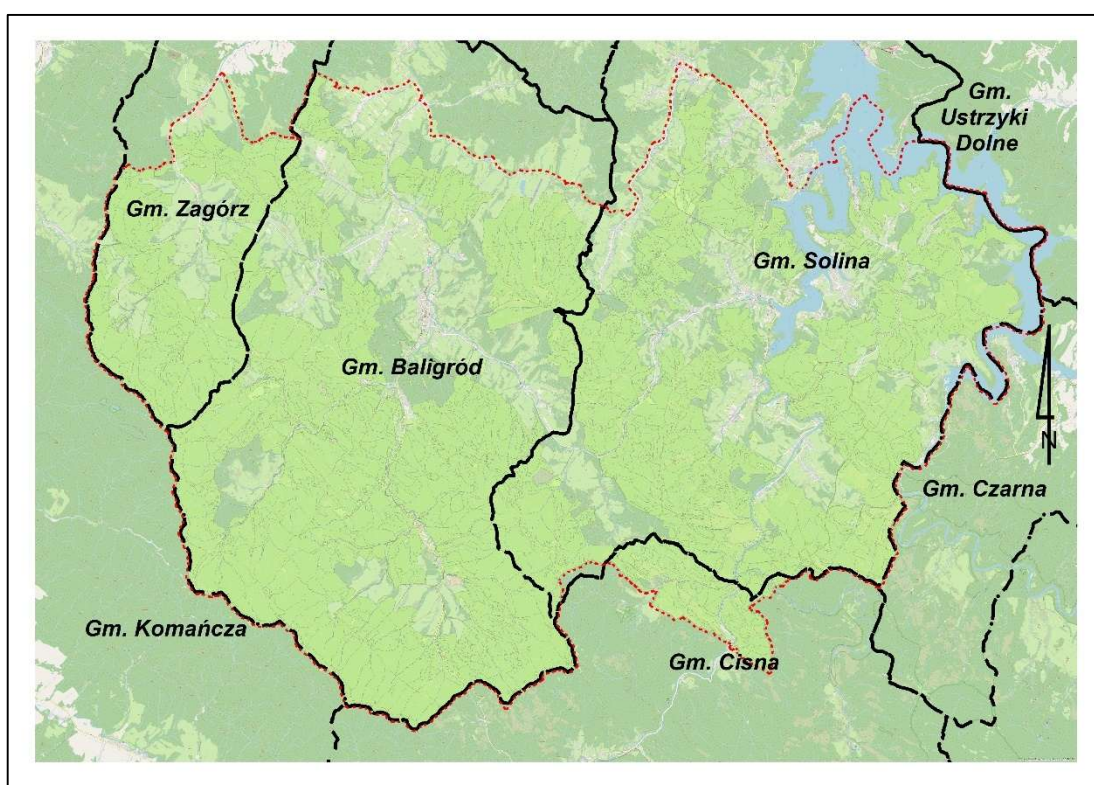
Zakres i sposób weryfikacji i aktualizacji programu ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Baligród ustalono na Komisji Założeń Planu.

2. OPIS TERENU NADLEŚNICTWA

2.1. Położenie Nadleśnictwa

Położenie administracyjne

Nadleśnictwo Bircza usytuowane jest w wschodniej części województwa podkarpackiego, na obszarze dwóch powiatów bieszczadzkiego i przemyskiego. Obejmuje pięć gmin: Baligród, Solina i Cisna. Administracyjnie Nadleśnictwo podlega Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie, a jego zasięg terytorialny wynosi 305,79 km².

Ryc. 2. Położenie administracyjne Nadleśnictwa Baligród

Powierzchnia gminy Baligród wynosi 158 km². Jej gęstość zaludnienia wynosi 19 osoby/km². Największą miejscowością w gminie jest wieś Baligród, gdzie znajduje się siedziba Nadleśnictwa. Gmina Solina zajmuje wschodnią część zasięgu Nadleśnictwa, w sąsiedztwie Jeziora Solińskiego. Powierzchnia gminy wynosi 185 km², a gęstość zaludnienia 28 osoby/km². Gmina Cisna obejmuje południową część zasięgu Nadleśnictwa Baligród, jej powierzchnia wynosi 287 km², a wskaźnik zaludnienia wynosi 6 osób/km². Gmina Zagórz obejmuje północno-zachodnią część

zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa. Powierzchnia gminy wynosi 160 km², a gęstość zaludnienia 79 osoby/km².

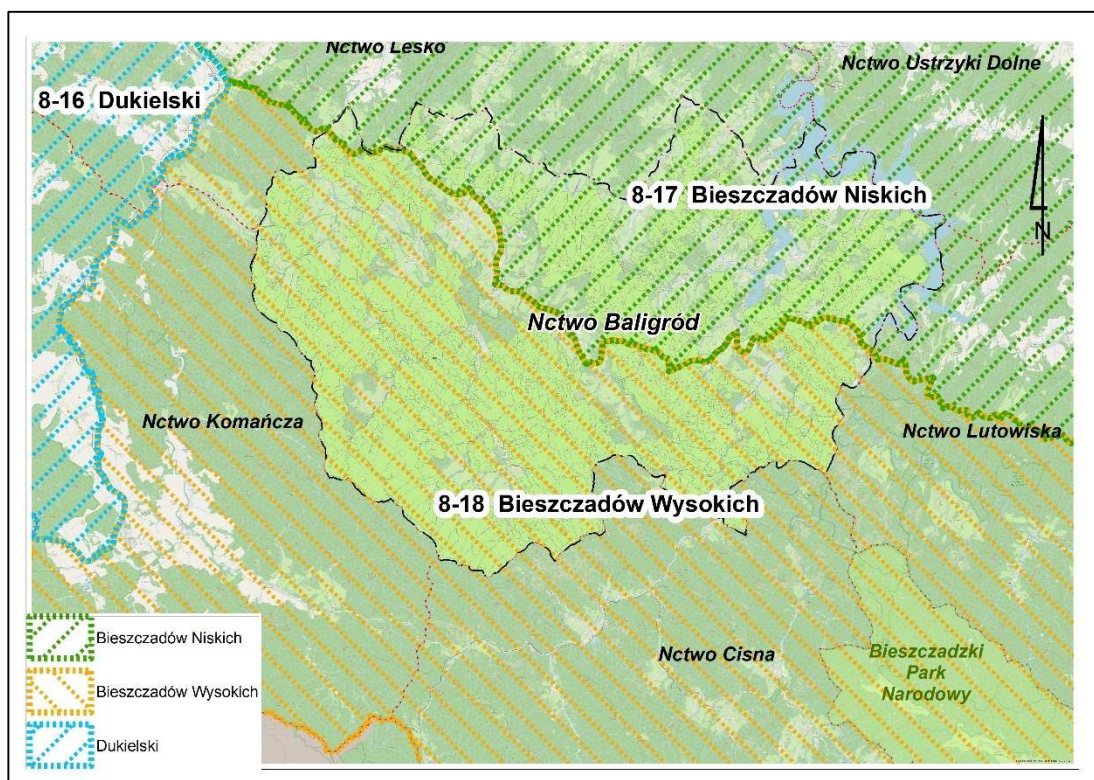
Gminy Cisna i Baligród szczególnie odbiegają swoim zagęszczeniem zaludnienia od średniej krajowej, która wynosi 120 osób/ km². Ma to bezpośredni wpływ na stan środowiska naturalnego. W gminach o mniejszym zagęszczeniu, takich jak te, może występować większa powierzchnia terenów nieurbanizowanych, co daje przestrzeń dla lepszej regeneracji ekosystemów i bardziej naturalnego rozwoju siedlisk. W miejscach, gdzie niegdyś zagospodarowanych rolniczo, występuje degradacja gleby, która utrudnia odbudowę naturalnych ekosystemów, lecz ich żyzność oraz długoletnie działania leśników znacząco wpłynęły na tempo ich regeneracji.

Część gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród (14%) znajduje się w otulinie Bieszczadzkiego Parku Narodowego.

Położenie przyrodniczo-leśne

Uwzględniając „Regionalizację przyrodniczo-leśną Polski 2010” [Zielony, Kliczkowska 2012], lasy omawianego Nadleśnictwa położone są w:

Krajnie Karpacka	- VIII,
Mezoregion Bieszczadów Niskich	- VIII-17,
Mezoregion Bieszczadów Wysokich	- VIII-18.

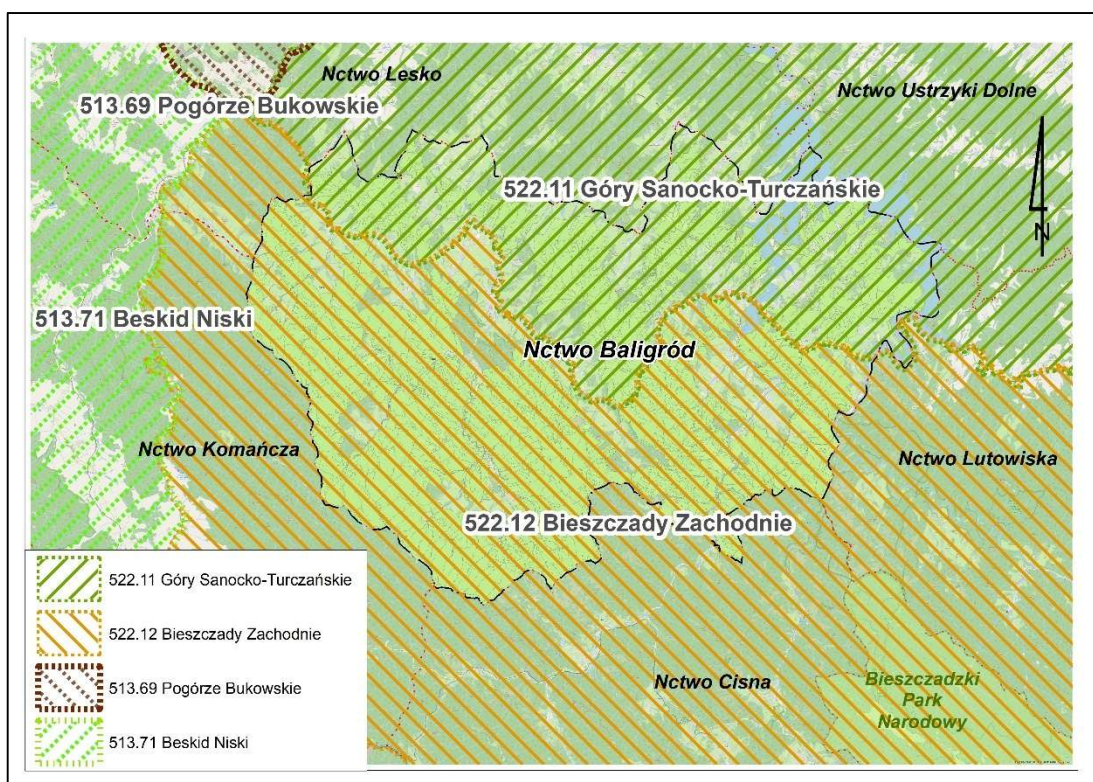

Ryc. 3. Położenie Nadleśnictwa Baligród na tle regionalizacji przyrodniczo-leśnej

Położenie fizyczno-geograficzne

Grunty Nadleśnictwa (wg Kondrackiego: Geografia regionalna Polski, PWN 2011, z oznaczeniem dziesiętnym; w modyfikacji przebiegu przez Solon i in. 2018) leżą w wymienionych poniżej jednostkach podziału fizyczno-geograficznego:

<i>Megaregion</i> -	Karpaty, Podkarpackie i Nizina Panońska	- 5
<i>Prowincja</i> -	Karpaty Wschodnie z	
	Podkarpaciem Wschodnim	- 52
<i>Podprowincja</i> -	Zewnętrzne Karpaty Wschodnie	- 522
<i>Makroregion</i> -	Beskidy Lesiste	- 522.1
<i>Mezoregion</i> -	Góry Sanocko-Turczańskie	- 522.11
<i>Mezoregion</i> -	Bieszczady Zachodnie	- 522.12

Ryc. 4. Położenie Nadleśnictwa Baligród na tle podziału fizyczno-geograficznego [Solon i in. 2018]

Obszar ten charakteryzuje się górzystymi terenami, przeważnie zalesionymi, będącymi doskonałym terenem do prowadzenia gospodarki leśnej.

2.2. Charakterystyka kompleksów leśnych

Na podstawie *Corine Land Cover* z 2018 r. lasy Nadleśnictwa Baligród wraz z niewielką ilością lasów innych własności, tworzy 115 kompleksów leśnych, z czego ponad 99,3 % powierzchni jest skupiona w jednym dużym kompleksie o powierzchni 22 612,44 ha. Większość kompleksów (99,1 % liczby kompleksów, 0,7% ogólnej powierzchni) jest zakwalifikowanych jako lasy, ale spełniają rolę zadrzewień wśród łąk. Są to zbiorowiska drzewiasto-krzewiaste o charakterze zadrzewień, pozbawione w zasadzie cech wnętrza lasu.

Drogi na tym terenie nie stanowią realnych barier pomiędzy kompleksami leśnymi, ze względu na ich niską i okresowo wzrastającą intensywność użytkowania. Nawet w okresie letniego nasilenia ruchu nie są one znacząco użytkowane w godzinach nocnych.

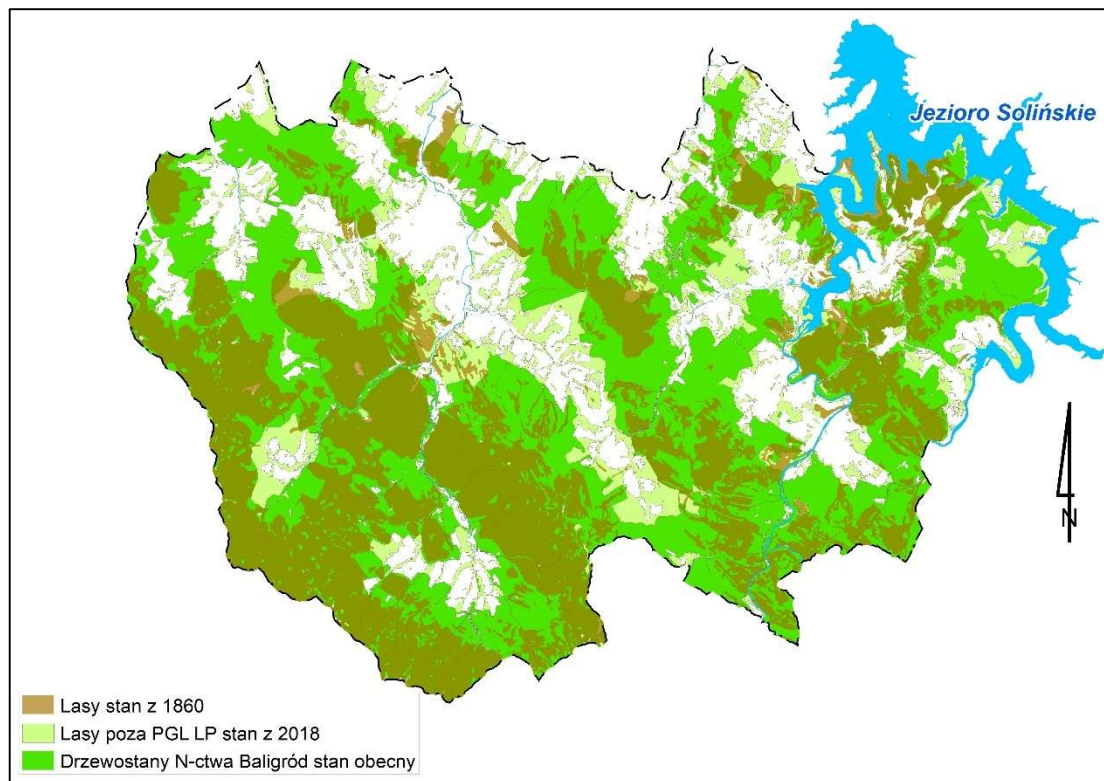
Lesistość w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród, obliczona na podstawie warstw z projektu *Corine Land Cover* z 2018 roku, została określona jako udział lasów wszystkich własności (publicznych, prywatnych itp.) w stosunku do powierzchni całego zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa. Projekt *Corine Land Cover* (CLC) to europejski system monitorowania pokrycia terenu, który dostarcza szczegółowych informacji o rodzajach pokrycia terenu, w tym o powierzchni lasów. Takie obliczenie pozwala na uzyskanie dokładnych danych o stopniu zalesienia obszaru, uwzględniając wszystkie typy lasów, niezależnie od ich właściciela, co daje pełniejszy obraz lesistości w danym regionie.

Wartość lesistości w tym regionie, wynosząca 74,9%, jest istotnie wyższa niż średnia lesistość województwa podkarpackiego (38,2%) oraz średnia lesistość w Polsce (29,4%). Wysoka lesistość, zwłaszcza w górach, na żyznych glebach gliniastych, ma pozytywny wpływ na stan środowiska, w tym ochronę bioróżnorodności, stabilność ekosystemów oraz drożność korytarzy ekologicznych. Dzięki temu migracja gatunków jest ułatwiona, a naturalne korytarze ekologiczne są bardziej rozbudowane, przez co maleje ryzyko ich przerwania i zwiększa się odporność lokalnych ekosystemów na negatywne wpływy antropogeniczne.

Lesistość w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród zmienia się przestrzennie, malejąc od południowego-zachodu ku północnemu-wschodowi. Tego typu zróżnicowanie lesistości jest wynikiem zmian historycznych, które miały miejsce na tym terenie. Wspomniany spadek lesistości w kierunku północno-wschodnim jest odzwierciedleniem długotrwałych procesów, które miały miejsce w przeszłości, takich jak eksploatacja lasów, działalność rolnicza, a także zmiany w użytkowaniu gruntów. Obecny układ lesistości w tym regionie w dużej mierze przypomina stan lasów z 1860 roku, co wskazuje na zachowanie pewnych historycznych trendów w zalesieniu tego obszaru.

Rejon północno-wschodni, w okolicach jeziora Solińskiego, charakteryzuje się zmniejszeniem lesistości, większym zagęszczeniem ludności oraz większym udziałem lasów na gruntach porolnych. Czynniki te wpływają na zmniejszone znaczenie tych kompleksów w zachowaniu lokalnej fauny i flory. Jednak, w porównaniu do reszty kraju, stan lesistości w tym regionie jest kilkukrotnie lepszy, co oznacza, że mimo pewnych ograniczeń, obszar wokół jeziora Solińskiego ma wciąż korzystne warunki dla ochrony bioróżnorodności. Dodatkowo, procesy naturalizacji lasów, czyli ich odbudowa na terenach porolnych i zniszczonych, ciągle postępują, co stopniowo poprawia jakość i spójność tych ekosystemów, a w dłuższej perspektywie może przyczynić się do dalszej poprawy stanu środowiska i bioróżnorodności w tym rejonie.

Jest to jednak kilkukrotnie lepszy stan niż w reszcie kraju, a procesy naturalizacji lasów ciągle postępują.

Ryc. 5. Zmiany lesistości w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród

Wg warstw *Corine* z 2018 roku w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się jedynie 61,7 km² ha terenów pokrytych roślinnością trawiastą i uprawami na gruntach ornych, co stanowi ok. 20%.

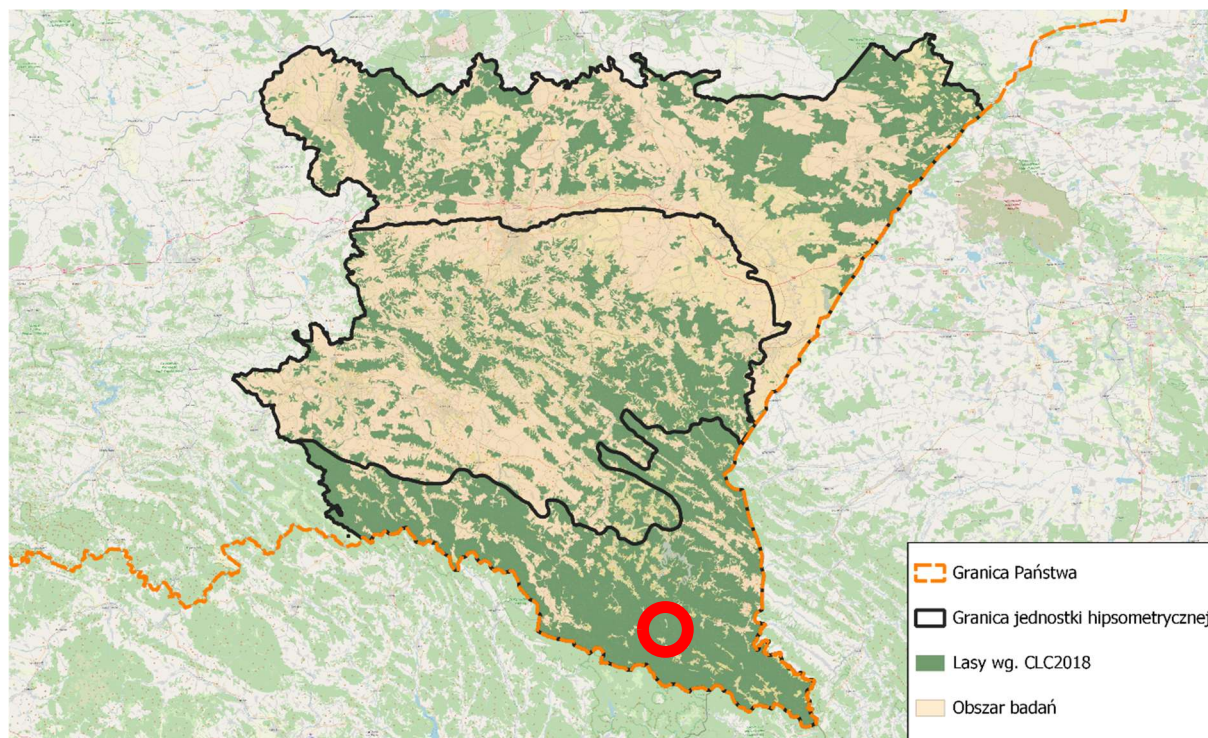
Poniżej przedstawiono mapę obrazującą powierzchnie leśne w województwie podkarpackim, wraz z podziałem na jednostki hipsometryczne G – górską, W – wyżynną, N- niziną. Dane dot. powierzchni leśnej zostały pozyskane z opracowania *Corine Land Cover* (2018), z wykorzystaniem warstw o kodach:

3.1.1 – Lasy liściaste

3.1.2 – Lasy iglaste

3.1.3 – Lasy mieszane

3.2.4 – Lasy i roślinność krzewiasta w stanie zmian

Ryc. 6. Projekt Corine Land Cover 2018 w Polsce został zrealizowany przez Instytut Geodezji i Kartografii i sfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Wyniki projektu zostały pozyskane ze strony internetowej Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska clc.gios.gov.pl.

Tab.2. Tabela obrazująca lesistość poszczególnych jednostek hipsometrycznych wg. CLC 2018.

Jednostka hipsometryczna	Lesistość w %
Góry	76,92
Wyżyny	30,41
Niziny	37,07

Kategorie wielkości kompleksów leśnych przyjęto za B. Łonkiewiczem (1997). Do wyodrębnienia poszczególnych kompleksów leśnych przyjęto odległość 50 m między fragmentami lasu.

Tab.3. Podział na kompleksy leśne w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród

Wyszczególnienie	Opis i znaczenie środowiskotwórcze	w zasięgu terytorialnym wszystkie lasy wg Corine 2018		na gruntach nadleśnictwa	
		ilość [szt.]	powierzchnia systemowa [ha]	ilość [szt.]	powierzchnia bazy taksator [ha]
do 0,50 ha	Zbiorowiska drzewiasto-krzewiaste o charakterze powierzchniowych zadrzewień	51	12,81	0	0
0,51 do 5,00 ha	Ekotonowe zbiorowiska leśne pozbawione w zasadzie cech wnętrza lasu	59	85,68	1	0,67
5,01 do 25,00 ha	Małe kompleksy leśne, o uproszczonej strukturze biotycznej z fragmentarycznym udziałem płatów wnętrza lasu; strukturalny element krajobrazu rolniczego	3	28,56	0	0
25,01 do 200,00 ha	Średnie kompleksy leśne o cechach ekosystemu leśnego z wyraźnie zarysowującym się wnętrzem lasu	1	27,32	0	0
200,01 do 500,00 ha	Umiarkowanie duże kompleksy leśne, w których udział biotopów wnętrza lasu przekracza połowę powierzchni kompleksu, stanowiące ważny składnik krajobrazów mieszanych	0	0	0	0
500,01 do 25000,00 ha	Duże kompleksy leśne ze zdecydowaną przewagą biotopów	1	22 612,44	1	18 899,01

Wyszczególnienie	Opis i znaczenie środowiskotwórcze	w zasięgu terytorialnym wszystkie lasy wg Corine 2018		na gruntach nadleśnictwa	
		ilość [szt.]	powierzchnia systemowa [ha]	ilość [szt.]	powierzchnia bazy taksator [ha]
	wnętrza lasu, które mogą stanowić równorzędny z agrocenozami składnik fizjocenoz				
ponad 25000,00 ha	Bardzo duże kompleksy leśne, w których może wystąpić znaczne bogactwo typów ekosystemów leśnych i które mogą stanowić podstawowy składnik fizjocenoz	0	0	0	0
Razem		115	22 766,81	2	18 899,68

*50 m - maksymalna odległość między fragmentami lasu, które tworzą jeden kompleks

2.3. Korytarze ekologiczne

Cały obszar Nadleśnictwa znajduje się w obrębie centralnego korytarza ekologicznego dla dużych ssaków Główny Korytarz Ekologiczny Bieszczady (GKK-1 Bieszczady), określonego w opracowaniu wykonanym dla Ministerstwa Środowiska w 2005 r. przez zespół pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Opracowania to ukazuje przede wszystkim potencjalne możliwości długodystansowych migracji wybranych gatunków ssaków. Głównym kryterium w ich wyznaczaniu była ciągłość większych kompleksów leśnych. W takim ujęciu Karpaty można w całości traktować jako korytarz migracyjny o znaczeniu europejskim.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród nie występują, żadne bariery migracyjne mogące znacząco blokować ten korytarz.

Wg. Jędrzejewskiego istotnymi przeszkodami w Karpatach dla migracji są główne szlaki komunikacyjne oraz zagęszczająca się zabudowa dolin. Jako graniczne natężenie ruchu przyjęto 5000 pojazdów na dobę, poniżej tej liczby nie uznaje się potrzeby w sposób szczególny udrażniania korytarza (Jędrzejewski i in. 2006).

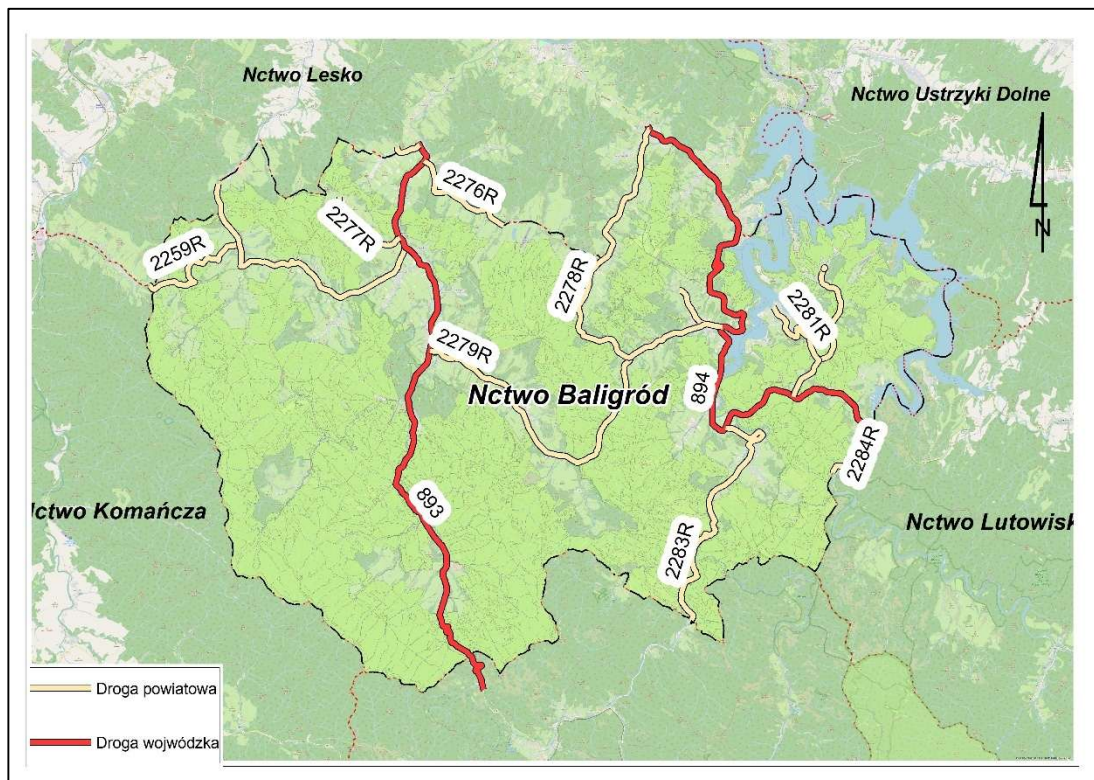
W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród, drogi przebiegające przez ten teren, pomimo kategoryzacji jako drogi wojewódzkie, mają charakter lokalny i jedynie w okresie letnim są intensywnie użytkowane. Są to: droga nr 893 pomiędzy miejscowościami Polańczykiem – Czarną Górą (punkt pomiarowy nr 18084), położona we północno-wschodniej części zasięgu Nadleśnictwa oraz droga nr 894 relacji Hoczew - Cisna (punkt pomiarowy nr 18086), w północnej części tego obszaru. W czasie nocy ruch na nich całkowicie zanika. Średni dobowy ruch roczny (SDRR) na tych drogach wynosi:

Odcinek drogi	Nr drogi	SDRR (pojazdów/dobę)
Polańczyk– Czarna Góra	893	3677
Hoczew - Cisna	894	866

Powyższe dane są na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 (<https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021>).

Średni dobowy ruch roczny (SDRR) na drogach w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród znacznie odbiega od innych części kraju.

Dla przykładu SDRR dla dróg krajowych w Polsce wynosił w latach 2020/2022 – 13 568 poj./dobę, a dla województwa podkarpackiego 10 786 poj./dobę.

Ryc. 7. Drogi wojewódzkie i gminne w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród

Dotychczasowa intensywność penetracji obszarów leśnych przez turystów nie wpływa znacząco negatywnie na ten korytarz ekologiczny.

Ze względu na bardzo dużą lesistość i niewielkie zaludnienia w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród, nie widzi się możliwości wystąpienia barier.

W przyszłości ryzyko fragmentacji siedlisk gatunków można osłabić, zachowując lub odtwarzając połączenia między poszczególnymi płatami, tworząc dodatkowe korytarze. W obrębie korytarzy zwierzęta winny mieć możliwość co najmniej czasowego przebywania. Podstawą ochrony korytarzy ekologicznych na tym terenie powinna być odpowiednia kanalizacja ruchu turystycznego oraz ukierunkowany rozwój zabudowy.

Realizacja Planu Urządzenia Lasu (PUL) jest rozłożona na okres 10 lat, a średni czas wykonywania zabiegów gospodarczych na poszczególnych pozycjach cięć wynosi około 2 miesiące. Takie rozłożenie działań w czasie i przestrzeni pozwala na zminimalizowanie wpływu tych prac na środowisko. Zgodnie z PUL, zabiegi gospodarcze są rozproszone, co niweluje ich oddziaływanie, zmniejszając zarówno zasięg powierzchniowy, jak i czasowy wpływu na las. Takie podejście sprzyja zachowaniu ciągłości ekosystemów leśnych, sprawiając, że teren leśny pozostaje

bezpiecznym miejscem dla bytowania i przemieszczania się organizmów. Dzięki rozproszeniu prac leśnych, zakłócenia środowiskowe są ograniczone, co umożliwia lepsze utrzymanie bioróżnorodności oraz minimalizowanie stresu ekologicznego dla zwierząt i roślin.

2.4. Obszar ochrony uzdrowiskowej

Rozporządzeniu Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 27 stycznia 1999 roku (Dz. U. Nr 10, poz. 93) miejscowość Polańczyk uznana została za uzdrowisko, na terenie którego uchwałą Nr XXVII/289/09 Rady Gminy Solina z dnia 19 lutego 2009 roku z późniejszymi zmianami w sprawie uchwalenia Statutu Uzdrowiska Polańczyk, wydzielono trzy rodzaje stref ochronnych, oznaczone literami „A”, „B” i „C”. Teren Nadleśnictwa Baligród oddz. 81, 81A oraz części oddz. 77 i 79 obrębu Bukowiec, obejmuje strefa C.

Strefa ta pełni funkcję otuliny uzdrowiska, a jej głównymi zadaniami są: ochrona krajobrazu, ochrona właściwości leczniczych klimatu, ochrona przed hałasem, ochrona przed wprowadzeniem na obszar bezpośrednio przyległy do uzdrowiska funkcji kolizyjnych oraz zarezerwowanie terenów pod urządzenia sportowe i rekreacyjne położone w pewnej odległości od uzdrowiska w celu pełnego wykorzystania walorów turystycznych i krajobrazowych regionu.

W strefie ochronnej „C” zabrania się:

- budowy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2025 r. poz. 418) zakładów przemysłowych;
- pozyskiwania surowców mineralnych innych niż naturalne surowce lecznicze;
- prowadzenia robót melioracyjnych i innych działań powodujących niekorzystną zmianę istniejących stosunków wodnych;
- prowadzenia działań mających negatywny wpływ na fizjografię uzdrowiska i jego układ urbanistyczny lub właściwości lecznicze klimatu;
- wyrębu drzew leśnych i parkowych, z wyjątkiem cięć pielęgnacyjnych i wyrębu określonego w planie urządzenia lasu.

3. HISTORIA LASU I OCHRONY PRZYRODY

Obszary leśne Bieszczadów stanowią jeden z najważniejszych elementów ich środowiska przyrodniczego. Pełnią funkcje produkcyjne, ochronne i społeczne, będąc zarazem nośnikiem wartości kulturowych i historycznych. Obszar ten, niegdyś intensywnie użytkowany gospodarczo, przeszedł w ostatnich stuleciach głębokie przemiany – od rabunkowej eksploatacji surowca drzewnego w XIX wieku, przez powojenne procesy zalesień i sukcesji naturalnej, aż po współczesne podejście oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Mówiąc o historii lasów należy pamiętać, że drzewostany mają swoje własne tempo i rytm życia, wyraźnie różniące się od ludzkiego postrzegania czasu. To, co dla nas jest już przeszłością, dla lasu często wciąż pozostaje teraźniejszością. Dawne wydarzenia – pożary, wycinki, naturalne zaburzenia – nadal odciskają piętno na jego strukturze i funkcjonowaniu. Nie sposób w pełni zrozumieć procesów zachodzących w lesie bez znajomości jego historii, ponieważ jest ona integralną częścią jego obecnego stanu.

Las jako ekosystem jest dynamiczny, jednak jego zmienność rozciąga się na skali czasu, która dla człowieka często pozostaje niewidoczna. Zmiany, które dla nas mogą wydawać się odległe i zakończone, w lesie wciąż trwają, kształtując jego strukturę, bioróżnorodność i funkcje ekologiczne.

Od XIV-XV wieku, gdy zaczęło rozwijać się osadnictwo, intensywnie wycinano lasy w celu pozyskania ziemi pod uprawy i pastwiska. Szczególnie nasilenie aktywności osadniczej miało miejsce w XVI i XVII wieku.

Zagospodarowanie nowych obszarów następowało etapami. Pierwszą czynnością było wykarczowanie lasu pod przyszłą osadę i pastwiska, które wykorzystywali pasterze, wypasając swoje bydło. Stopniowo przekształcając niewielkie śródleśne polany w rozległe pola uprawne lub łąki kośne. Na polach stale uprawianych, stosowano dwupolówkę i trójpółówkę z ugorowaniem, stopniowo zastępowane dopiero w okresie międzywojennym płodozmianem.

Początkowo, przez kilka wieków lasy były użytkowane jedynie na potrzeby lokalne. Dopiero po pierwszym rozbiórze Polski, kiedy rząd austriacki zaczął sprzedawać na dużą skalę olbrzymie przestrzenie lasów koronnych i stołowych, rozpoczęła się ich szybka degradacja. Przyczyniło się do tego także wybudowanie linii kolejowych umożliwiających sprawny wywóz drewna z regionu.

Z danych zebranych przez Ignacego Szczerbowskiego na przełomie XVIII i XIX wieku wynika, że lasy w Galicji zajmowały od 3,4 do 3,8 miliona mórg, co stanowiło około 29–30% powierzchni kraju. W 1843 roku, najwyższy wskaźnik zalesienia odnotowano w cyrkulach podgórskich i górskich, takich jak stryjski i stanisławowski, gdzie lasy zajmowały odpowiednio 52,24% i 41,51% powierzchni wszystkich upraw

rolnych. W pięciu innych cyrkułach — żółkiewskim, rzeszowskim, sanockim, złoczowskim i kołomyjskim — wskaźnik zalesienia wynosił od 30% do 35% powierzchni upraw. Natomiast w cyrkułach bocheńskim, przemyskim, brzeżańskim, sądeckim, wadowickim, samborskim i lwowskim wskaźnik zalesienia oscylował w granicach od 20% do 29% (Ślusarczyk 2014). Aż do odzyskania niepodległości lasy podlegały rabunkowej gospodarce, co wpływało na dalsze zmniejszanie się lesistości.

Największy spadek lesistości przypadał na lata 1850–1880. Próbowano go powstrzymać regulacjami prawnymi (tzw. ustawa lasowa z 1852 roku), ale jeszcze na początku XX wieku w analizie gospodarki Galicji zwracano uwagę, na brak możliwości ich respektowania. Co prawda w 1872 roku powołano instytucję inspektorów leśnych, których obowiązkiem było przeciwdziałać karczunkom i trzebieży, ale ich ilość i obszar jaki im podlegał nie pozwalały na skuteczne działania (Bujak 1910). Rabunkowa wycinka lasów w Galicji przez większość XIX wieku stała się ważnym źródłem dochodów nie tylko wielkiej własności ziemskiej, ale i całej prowincji. Istotny wpływ na to miała pomyślna koniunktura na to drewno, w drugiej połowie XIX stulecia na zachodzie Europy (Lipert 2018).

Wzrost presji na lasy związany był także ze zmianami gęstości zaludnienia tych terenów oraz dostępność gruntów ornych. W drugiej połowie XIX wieku liczba ludności Galicji znacznie wzrosła – z ponad 4,5 miliona w 1850 roku do 7,3 miliona w 1900 roku (Buzek 1915). To oznacza wzrost o ponad 60 procent w ciągu 50 lat. W tym samym czasie większość gospodarstw rolnych była bardzo mała – aż 44 procent miało mniej niż dwa hektary ziemi, a kolejne 36,5 procent od dwóch do pięciu hektarów. Taki niewielki areał nie wystarczał, by wyżywić często wielodzietne rodziny. Brak ziemi ornej i rosnąca liczba ludności powodowały, że lasy były coraz intensywniej wykorzystywane – jako źródło drewna, opału i dodatkowej przestrzeni do uprawy.

Przed drugą połową XIX wieku lasy Bieszczadów nie były intensywnie eksploatowane. Głównym powodem była słaba infrastruktura drogowa oraz brak przemysłu drzewnego. Transport drewna na większe odległości był nieopłacalny. Lasy te zaspokajały jednak potrzeby lokalnej ludności, przede wszystkim na opał, budownictwo i wyroby inwentarskie. Drewno bukowe było również wykorzystywane do wypału węgla drzewnego, a niewielkie ilości służyły do opalania hut żelaza, takich jak te w Cisnej-Majdanie i w Rabe, należących do rodziny Fredrów. Wg Bujaka „spalano setki tysięcy sążni drzewa na topienie rudy żelaza lub wywożono po kilkaset sążni wozami chłopskimi w formie kilku cetnarów potażu” (Bujak 1910).

Z momentem wybudowania linii kolejowych około 1870 roku (Chyrów—Zagórz—Stróże oraz Zagórz—Nowy Łupków), Bieszczady zaczęły ożywiać się gospodarczo. W drugiej połowie XIX wieku zaczęto budowę pierwszych tartaków, a wraz z rozwojem eksploatacji lasów, ich liczba zwiększyła się. Lasy bieszczadzkie stały się obiektem zainteresowania firm austriackich i niemieckich.

W Galicji w okresie przed I wojną światową stosowane były trzy główne sposoby gospodarowania w lasach, zależnie od metody odnowienia drzewostanu:

1. Wysokopienne – w tym przypadku lasy były tworzone przez drzewostany pochodzenia generatywnego, czyli z nasion. Tego typu gospodarka była stosowana na większych powierzchniach, a jej cechą charakterystyczną były długie okresy rębne. W rejonach takich jak powiaty Lesko, Sanok, Stryj, kolej rębności wynosiła od 80 do 100 lat, a w Turce i Dolinie – od 80 do 120 lat.
2. Niskopienne – w tym przypadku odnowienie lasu odbywało się poprzez sposób wegetatywny, czyli z odrośli. Cykl produkcyjny w takich lasach był znacznie krótszy, wynosił zazwyczaj 40 lat.
3. Las połączony (nieregularny) – to sposób gospodarowania, który łączył oba poprzednie typy. Na jednej powierzchni leśnej występowały zarówno drzewostany wysokopienne, jak i niskopienne, tworząc nieregularną strukturę lasu.

Pozyskiwanie drewna w Galicji odbywało się głównie za pomocą zrębów zupełnych, które polegały na całkowitym usuwaniu drzew z danego terenu. Po wycięciu drzew, zręby były oddawane w użytkowanie lokalnym rolnikom, którzy zobowiązani byli do pracy przy uporządkowaniu i odnowieniu terenu.

Odpady po wycince w postaci wierzchołków i gałęzi były spalane, używając glebę przed dalszą uprawą i regeneracją lasu. Rolnicy, którzy otrzymywali zręby, po przekopaniu terenu motykami, siali nasiona kszycy (prymitywna odmiana zboża) zmieszane z nasionami świerka. W początkowej fazie wzrostu zboże (kszyca) pełniło funkcję ochrony dla młodych siewek drzew, zapewniając im osłonę przed nadmiernym nasłonecznieniem i wiatrem. W ten sposób wzmacniano regenerację lasu, jednocześnie zaspokajając potrzeby rolników, którzy zyskali paszę dla bydła.

Po odzyskaniu niepodległości w 1918 roku zmieniły się stosunki polityczne i gospodarcze w Bieszczadach. Zagraniczne firmy, które eksploatowały lasy w regionie, zakończyły swoją działalność. W wyniku tego lasy oraz wiele zakładów drzewnych przeszły ponownie w ręce obywateli polskich, którzy tworzyli nowe spółki akcyjne. W tym okresie polskie władze uchwaliły ustawę o ochronie lasów, wprowadzając szereg regulacji w celu ich ochrony. Powołano także Komisarzy Ochrony Lasów, którzy nadzorowali działalność leśną w kraju. Przez wiele lat funkcję komisarza w Sanoku pełnił inż. S. Huppental. Nadzór komisaryczny nad lasami prywatnymi skutecznie hamował nadmierną eksploatację i przyczynił się do ochrony zasobów leśnych (Rygiel 1987).

Na terenie Nadleśnictwa Baligród występują lasy wtórne, czyli takie, które powstały po wylesieniu terenu lub po zabiegach gospodarczych.

Jednak dzięki odpowiedniej gospodarce leśnej w ostatnich dziesięcioleciach oraz ochronie w ramach obszarów chronionych, udało się zachować bogactwo flory

i fauny oraz ekosystemy w stanie zbliżonym do naturalnego. Całość lasów na tym obszarze na tyle była dostępna, że nawet głębokie jary potoków, czy partie przyszczytowe były użytkowane. Stopień tego był zróżnicowany i zależny od uwarunkowań historycznych i topograficznych. Spadziste stoki oraz duża ilość głębokich jarów znacznie ograniczały użytkowanie lasów, lecz wraz ze wzrostem zaludnienia na tych terenach oraz możliwości technicznych coraz częściej użytkowano lasy wcześniej niedostępne. Znaczącym momentem było pojawienie się na tym obszarze kolejek wąskotorowych i dużej ilości tartaków. Wiele fragmentów naturalnej biocenozy puszczańskich próbowano zachować tworząc Bieszczadzki Park Narodowy (Zarzycki 1963), jednak po wykonaniu szczegółowych badań na jego terenie, drzewostany o charakterze pierwotnym zlokalizowano jedynie na 11% powierzchni (strona internetowa BdPN). Lasy te występują w niedostępnych, wysokogórskich fragmentach parku. Fakt ten potwierdza, że zachowanie się takich lasów na terenach znacznie bardziej dostępnych, jakimi są grunty Nadleśnictwa Baligród, było niemożliwe. Postrzeganie ogólnospołeczne lasów Nadleśnictwa Baligród jako naturalne, jest wynikiem kilku dekad odpowiedniego stosowania rębni złożonych, dzięki którym szybciej postępują procesy kształtowania biocenoz w kierunku zbliżonym do naturalnego. Dzięki temu lasy Nadleśnictwa Baligród są miejscem bogatym w gatunki flory i fauny, w tym gatunki chronione i rzadkie. Potwierdzają to badania naukowe przeprowadzone na tym terenie.

W drzewostanach dolnoregłowych o charakterze pierwotnym na terenie Karpat, zauważa się tendencję stopniowego zwiększania udziału buka, przez co utrzymanie oraz uzyskanie struktury przerębowej jest możliwe głównie w fazie dojrzewania drzewostanu (Jaworski 1997), co w dalszej konsekwencji prowadzi do zmniejszania udziału innych gatunków lasotwórczych. Stąd też lasy pierwotne nie mogą być bezkrytycznym modelem dla gospodarki leśnej, gdyż nie każda faza rozwojowa drzewostanu może spełniać postulat wielofunkcyjnej gospodarki leśnej. Tylko przez celowe zabiegi hodowlane mogą być zaspokajane wielostronne potrzeby (Jaworski 1997, 2003).

Tereny obecnego Nadleśnictwa Baligród były zamieszkiwane przez ludność Bojkowską. Przed II Wojną Światową tereny te były gęsto zaludnione. Przy dużym zagęszczeniu ludności i stosunkowo niskiej lesistości, występowała tu duża antropopresja na lasy. Przepęd i wypas dużych stad bydła w lasach można uznać, za jeden z bardziej istotnych czynników antropogenicznych wpływających na stan lasu (Janowski 1939). Wypas w lasach zwierząt hodowlanych, głównie bydła był prowadzony na znacznym obszarze leśnym z różnym nasileniem (Augustyn 2008). Taka forma użytkowania lasu miała negatywny wpływ na jego strukturę oraz na florę i faunę (Walczak i Walczak 2016). Powodował erozję gleby, degradację ściółki leśnej oraz zmniejszenie szaty roślinnej w lasach (Kępka 2004).

Bardzo duży wpływ na lasy tego obszaru miały katastrofalne zimy, a zwłaszcza zima z przełomu 1928/29 r, w czasie której bardzo niskie temperatury utrzymywały się przez trzy miesiące, doprowadzając do zamierania całych fragmentów drzewostanów (Kucharzyk 1999). Przed kataklizmem miąższość drzewostanów bukowych w tym rejonie była szacowana na poziomie 600 m³/ha, natomiast w 1937 r. kształtowała się na poziomie 130-160 m³/ha. W drzewostanach pozostało wiele drzew martwych. W powstałych lukach występował obficie nalot i podrost bukowy oraz jaworowy (Janowski 1939).

Ryc. 8. Zamarznięty las bukowy na południowym stoku grzbietu Wołoszań. Fotografia z referatu wygłoszonego na posiedzeniu naukowym Polskiego Towarzystwa Leśnego oddział Lwowski. Autor Jan Kosina 1930 r.

Ryc. 9. Drzewostany uszkodzone w wyniku zimy 1928/29. Fotografia z publikacji inż. Janowskiego z 1939 r.

W okresie międzywojennym w lasach Bieszczadzkich plany urządzenia lasu zalecały stosowanie rębni częściowej, jednak po ekstremalnych zimach stosowano rębnie zupełne, w celu uprzątnięcia zamierających wielkich powierzchni lasu, głównie w drzewostanach znajdujących się bliżej kolejki leśnej. To w znacznym stopniu przyczyniło się do dalszego pogorszenia ich stanu.

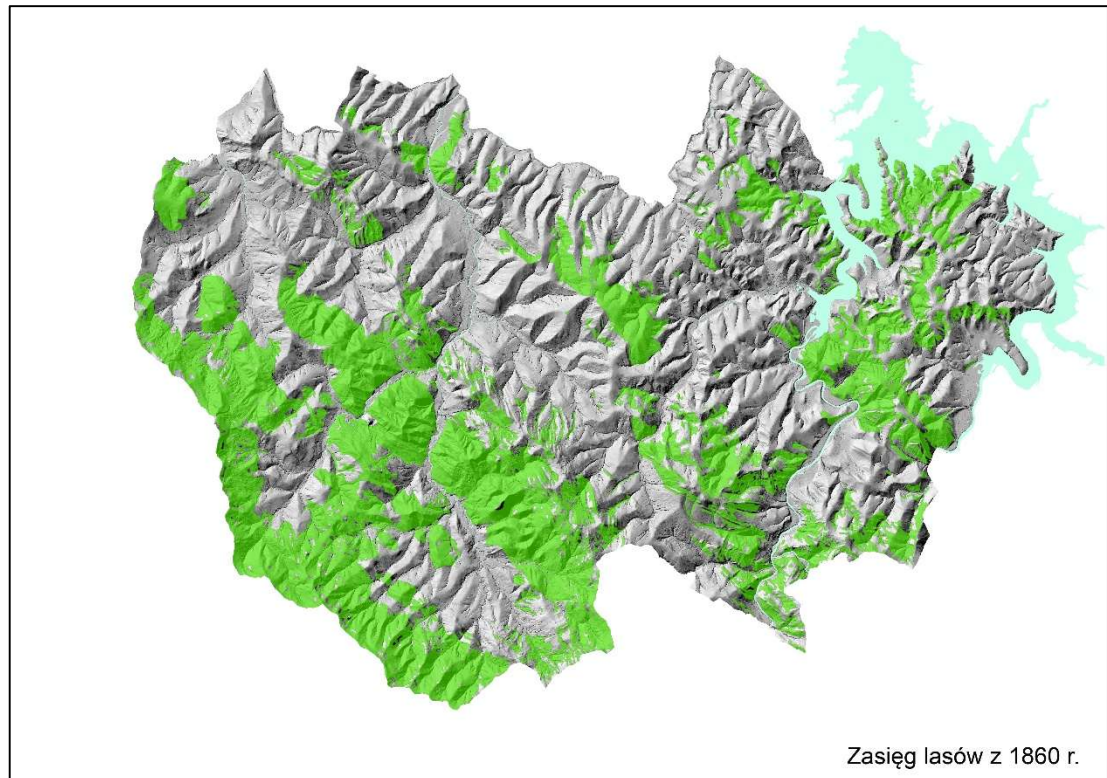
Najprawdopodobniej większość martwych drzew z pewnych rejonów nie została usunięta, co zauważalnie wpłynęło na ilość martwego drewna w drzewostanach, nawet na poziomie ponad 100 m³/ha. Wg Kucharzyka wielkopowierzchniowe uszkodzenia zimą 1928/29 miały wpływ na odmłodzenia lasów na terenie BdPN, zmniejszenie udziału jodły w drzewostanach i zwiększenie udziału jawora (Kucharzyk 1999). Doprowadziło to do dominacji obecnie fazy optymalnej drzewostanów. W fazie optymalnej - dojrzewającej zauważa się największe zgęszczenie drzew i najmniejszy procent ubytków. Proces wydzielania się drzew zachodzi ze szczególnie małą intensywnością. Zjawisko to było obserwowane jeszcze na końcu XX wieku w drzewostanach BdPN (Sugiero 2008).

Tak więc zasoby martwego drewna, jakie w bardzo dużych ilościach powstały w lasach Bieszczadzkich w wyniku katastrofalnej zimy 1928/29, przez blisko 100 lat nie były specjalnie zasilane, a jego obecna ilość jest znacznie niższa niż po katastrofalnej zimie.

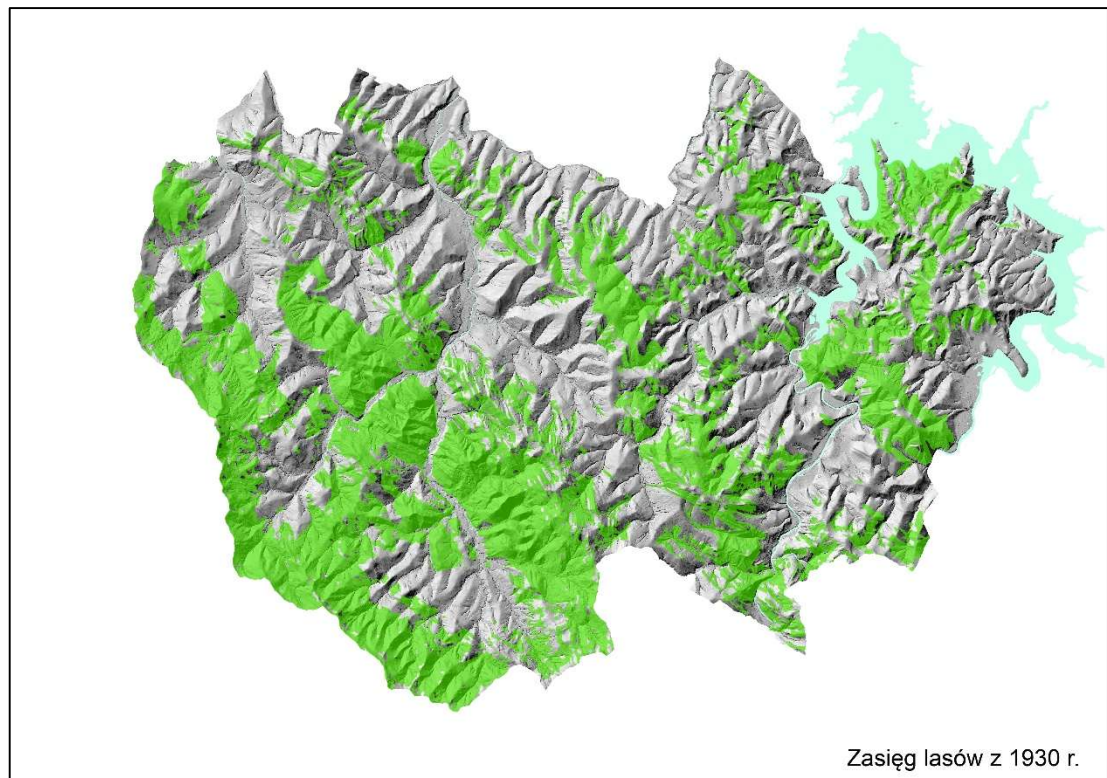
Od początku gospodarowanie na tych terenach przez PGL LP, w latach 50-tych stosowano rębnie częściowe z krótkim okresem odnowienia (15-30 lat) stopniowo przechodząc w następnych rewizjach w stronę rębni złożonych (IVd) z jednoczesnym wydłużaniem okresu odnowienia, który obecnie wynosi od 40 – 50 lat. Dzięki temu drzewostany na tym terenie zachowały złożoną strukturę pionową, wiekową i gatunkową z dużą ilością martwego drewna.

Oprócz użytkowania lasu prowadzono bardzo intensywną akcję zalesieniową. We wczesnych latach powojennych nastąpiło zalesianie bardzo dużych powierzchni gruntów porolnych, przyczyniające się do przyspieszenia stopniowego przywracania naturalnych układów zbiorowisk leśnych. Pierwsze pokolenie lasów od początku swego istnienia miało korzystny wpływ na klimat, zasoby wodne oraz ograniczanie erozji gleby niezależnie od jego jakości i biologicznej odporności (Banaś i in. 2013).

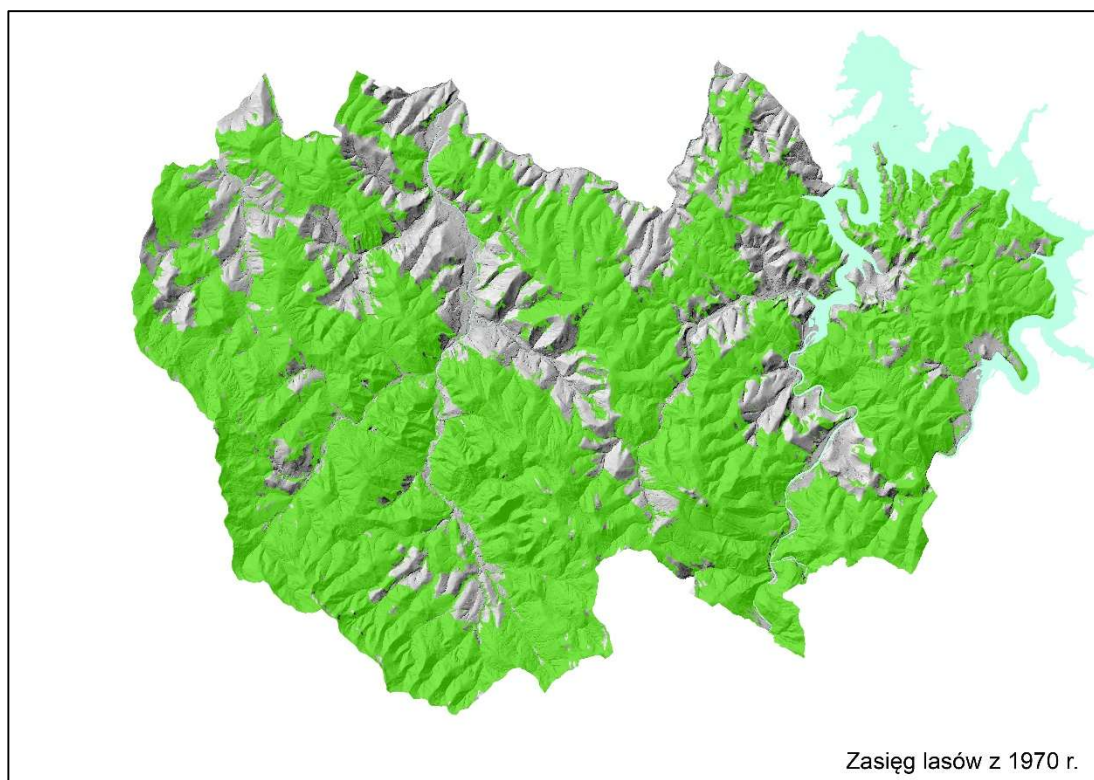
Poniżej na rycinach przedstawiono zmiany obszaru lasów w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród, które opracowano na podstawie projektu Forecom pt. „Zmiany powierzchni lasów w regionach górskich: przyczyny, trajektorie oraz skutki”, finansowanego ze środków szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej termin realizacji: 2012-2016.

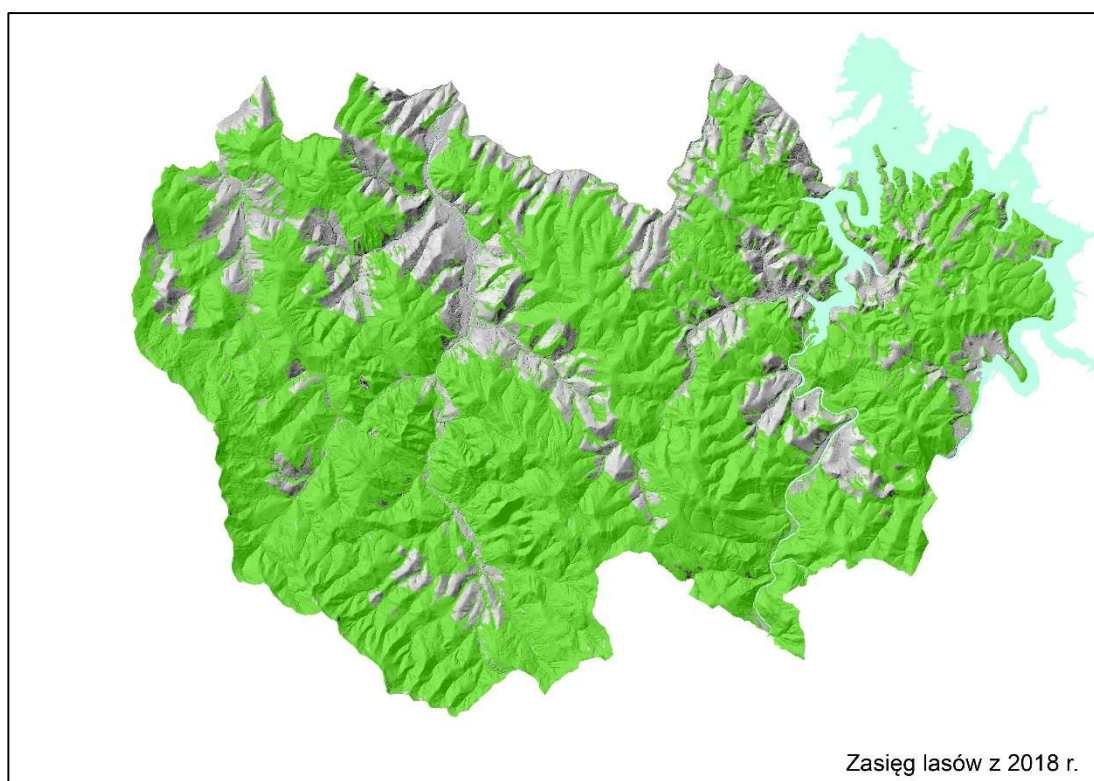
Ryc. 10. Drzewostany w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród w 1860 r. na podstawie danych z projektu Forecom.

Ryc. 11. Drzewostany w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród w 1930 r. na podstawie danych z projektu Forecom.

Ryc. 12. Drzewostany w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród w 1970 r. na podstawie danych z projektu Forecom.

Ryc. 13. Drzewostany w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród w 2018 r. na podstawie danych Corine Land Cover.

Rok	1860	1930	1970	2018
Powierzchnia lasów [ha]	10311,05	11727,38	21485,3	22894,97
Lesistość [%]	33,7	38,4	70,3	74,9

Zmiany w prowadzeniu gospodarki leśnej od 1980 r.

Od lat 80. XX wieku gospodarka leśna w Polsce stopniowo zaczęła przechodzić istotne zmiany, których celem było lepsze dostosowanie jej do wyzwań związanych z ochroną środowiska. Coraz większe znaczenie zaczęły odgrywać kwestie ekologiczne, a leśnicy zostali zobowiązani do uwzględniania nie tylko produkcji drewna, ale też ochrony bioróżnorodności, klimatu oraz innych pozaprodukcyjnych funkcji lasu.

Punktem zwrotnym była ratyfikacja przez Polskę Konwencji o różnorodności biologicznej, dokumentu przyjętego na Szczycie Ziemi w Rio de Janeiro. Ratyfikacja miała miejsce 13 grudnia 1995 roku, a niedługo potem w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe wprowadzono nowe regulacje mające poprawić sposób prowadzenia gospodarki leśnej. Zgodnie z artykułem 34 Konwencji w PGL LP wprowadzono zarządzenia, które miały udoskonalić gospodarkę leśną pod względem ekologicznym:

- Zarządzenie Nr 11 z dnia 14 lutego 1995 r. w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych,
- Zarządzeniu Nr 11A Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11 maja 1999 r. zmieniającym zarządzenie Nr 11 z dnia 14 lutego 1995 r. w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.

W dokumentach tych podkreślano, że:

- Lasy są coraz bardziej narażone na degradację z powodu działalności człowieka i zmian klimatycznych,
- Dotychczasowe uproszczone metody gospodarowania okazały się niewystarczające wobec rosnących zagrożeń,
- Konieczne jest przejście na bardziej zrównoważone i długofalowe podejście.

Wprowadzone zasady miały na celu:

- zapewnienie trwałości lasów, czyli ich istnienia także dla przyszłych pokoleń,

- ciągłość funkcji lasów, zarówno produkcyjnych, jak i ekologicznych,
- zwiększanie zasobów leśnych i poprawę ich wpływu na środowisko oraz jakość życia ludzi,
- ochronę lasów przed degradacją i promowanie ich różnorodności biologicznej.

Dalszą kontynuację trendu ekologizacji leśnictwa zawarto w obowiązujących od 1 stycznia 2012 roku Zasadach Hodowli lasu. (załącznik do Zarządzenia nr 53 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 21.11.2011 r.). W dokumencie tym przyjęto również, iż hodowla lasów i prowadzona gospodarka jest podporządkowana głównemu celowi: zachowaniu istniejących lasów oraz zwiększaniu ich powierzchni poprzez „stopniowe osiąganie stanów równowagi dynamicznej w ekosystemach leśnych, kształtowanie pozaprodukcyjnych funkcji lasu oraz przyjaznych powiązań gospodarki leśnej z otoczeniem społeczno-gospodarczym [oraz] zapewnianie produkcji drewna i użytków nieдрzewnych”.

W 2014 r. dla polepszenia realizacji celów ochrony przyrody na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwa w RDLP Krosno wydane zostało zarządzenie 28/2014 w sprawie sposobów uwzględniania wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej. Obowiązuje ono do dnia dzisiejszego. Szczególny nacisk wprowadza się w nim na postępowanie z martwym drewnem, przyczyniające się do jego odkładania w lasach gospodarczych. Efekty tego są długo falowe, choć z braku wiedzy trudne do dokładnego oszacowania, to już obecnie są widoczne tendencje wzrostowe.

Zmiany w polskiej gospodarce leśnej od 1980 roku pokazują stopniowe przechodzenie od podejścia produkcyjnego do zrównoważonego i proekologicznego. Dziś leśnictwo w Polsce opiera się na zasadzie równowagi między użytkowaniem zasobów, a ochroną przyrody, przy uwzględnieniu globalnych wyzwań, takich jak zmiany klimatyczne czy utrata bioróżnorodności.

Ochrona przyrody

W okresie międzywojennym tworzenie parków narodowych, rezerwatów, pomników przyrody oraz objęcia ochroną gatunków ginących i rzadkich zawdzięczamy w dużej mierze zaangażowaniu leśników. Na terenie Lasów Państwowych, które obejmowały zaledwie 36% ogólnej powierzchni lasów w obecnych granicach Polski, zlokalizowanych było 95% wszystkich obszarów chronionych. Opiekę nad parkami i rezerwatami i pomnikami przyrody sprawowała administracja Lasów Państwowych (Kapuściński 2013).

Przed wybuchem II wojny światowej na terenie obecnego Nadleśnictwa nie istniały żadne formy ochrony przyrody. Choć już od 1934 roku obowiązywała w Polsce ustawa, która pozwalała tworzyć rezerваты czy pomniki przyrody, nikt nie zdecydował się z tej możliwości skorzystać. Jednym z powodów mogło być to, że większość lasów na tym terenie należała do właścicieli prywatnych. Dla nich ochrona przyrody nie była priorytetem, las był raczej źródłem drewna i dochodu niż miejscem wartym specjalnej ochrony.

516	Dziennik Ustaw. Poz. 273 i 274.	Nr. 31.
274.		
Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:		
U S T A W A		
z dnia 10 marca 1934 r.		
o ochronie przyrody.		
Rozdział I.		
Przedmioty i treść ochrony, parki narodowe, władze i Fundusz Ochrony Przyrody.		
<p>Art. 1. Ochronie podlegają twory przyrody, jako to: ziemia, jej ukształtowanie i formacje, jaskinie, wody stojące i płynące, wodospady, brzegi tych wód, zwierzęta, rośliny, minerały, skamieniałości — tak gatunki, jak zbiorowiska i poszczególne okazy, których zachowanie leży w interesie publicznym ze względów naukowych, estetycznych, historycznych, pamiątkowych, albo też ze względu na swoiste cechy krajobrazu, i które władza państwowa uznała za podlegające ochronie.</p>		
<p>Art. 2. Stosownie do rodzaju przedmiotów i celu ochrony, ochrona polegać może:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) na czasowych lub nieograniczonych w czasie zakazach dokonywania bez zezwolenia władzy państwowej wszelkich lub istotnych zmian w przedmiocie lub w jego otoczeniu; 2) na zakazach używania i użytkowania przedmiotu, polowania, rybołówstwa, ścinania drzew, niszczenia roślin, zanieczyszczania wody, zmiany jej biegu, wydobywania ziemi, skał i minerałów; 3) na zakazach zbywania, nabywania i przewożenia oraz wywożenia zagranicę przedmiotów, objętych ochroną; 4) na zakazach umieszczania na danych przedmiotach lub danym obszarze tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych; 5) na zakazach wznoszenia budowli wogóle lub o pewnej wysokości albo jakości, urządzania zakładów przemysłowych, handlowych i t. p.; 6) na ograniczeniu dostępu do danego obszaru, wyjąwszy jego właściciela, użytkownika i posiadacza, ich służby i domowników; 7) na wykonaniu przez władze państwowe prac i urządzeń ochronnych, jako to: na wybudowaniu wałów, uregulowaniu spadku wód, zalesieniu obszaru, zasadzeniu lub zasianiu roślin, na umieszczaniu ogrodzeń, ogłoszeń, dotyczących ochrony i t. p. 		

Ryc. 14. Ustawa o ochronie przyrody z 1934 r.

Powierzchniowe formy ochrony przyrody:

Rezerwat „Cisy na Górze Jawor” - ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 lutego 1957 r. (M.P. z dnia 16 marca 1957, Nr 18, poz. 144).

Rezerwat przyrody „Gołoborze” – ustanowiony Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 listopada 1969 r. (M.P. z dnia 9 grudnia 1969, Nr 51, poz. 398).

Rezerwat przyrody „Sine Wiry” - ustanowiony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 29 grudnia 1987 r. (M.P. z dnia 15 lutego 1988 Nr 5, poz. 47).

Rezerwat przyrody „Woronikówka” - ustanowiony Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 8 grudnia 1989 r. (M.P. z dnia 31 grudnia 1989, Nr 44, poz. 357).

Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy powstał na mocy rozporządzenia Nr 17 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 r. (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 7, poz. 51).

Park Krajobrazowy Doliny Sanu powstał na mocy rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 roku.

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został rozporządzeniem Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2 lipca 1998 r. w sprawie utworzenia obszarów chronionego krajobrazu na terenie województwa krośnieńskiego.

Obszar Natura 2000 Bieszczady PLC 180001 pierwszy raz pojawia się w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków, czyli zaraz po wejściu Polski do UE.

Wszystkie grunty zarządzane przez Nadleśnictwo Baligród objęte są jedną z wyżej wymienionych form ochrony przyrody, a niektóre jego znaczne fragmenty obejmuje jednocześnie kilka form ochrony przyrody.

Zmiany fauny

Zmiany fauny na obszarze Bieszczad są trudne do zobrazowania, gdyż jest brak takich badań sprzed I wojny Światowej, jak i z okresu międzywojennego. Także zaraz po II Wojnie Światowej miały one znacznie ograniczony charakter.

Ogólnie można stwierdzić, że wraz ze zmianami zagęszczenia zaludnienia oraz wzrostem lesistości następowała zmiana fauny Bieszczad. Obecnie ciągle obserwuje się zwiększanie populacji większości zwierząt chronionych.

Znaczącym przykładem może być populacja niedźwiedzia. Jego zachodniobieszczadzka populacja w XIX i 1. połowie XX w. ograniczała się tylko do niektórych, większych kompleksów leśnych, a pod koniec II Wojny Światowej liczyła zaledwie kilka osobników (Schramm, 1958). Dopiero po objęciu ścisłą ochroną w 1952 r. stan populacji zaczął się powoli zwiększać.

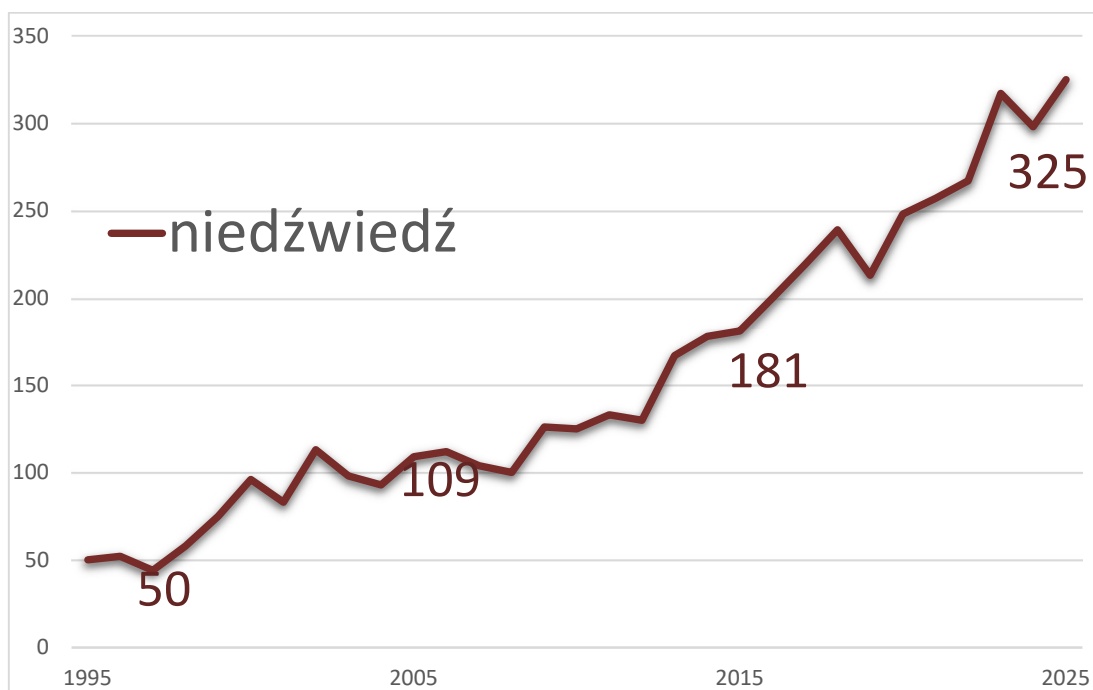
W warunkach trwałego prowadzenia gospodarki leśnej liczebność niedźwiedzi w Polsce systematycznie rośnie. Według danych WWF, populacja tych drapieżników osiągnęła poziom około 120 osobników.

Warto jednak zauważyć, że dane prezentowane przez WWF Polska są kilkukrotnie niższe od szacunków Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie, zebranych z nadleśnictw na podstawie całorocznych obserwacji. Przykładowo, według danych z 2025 roku, tylko w granicach zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Baligród bytuje od 39 do 51 osobników.

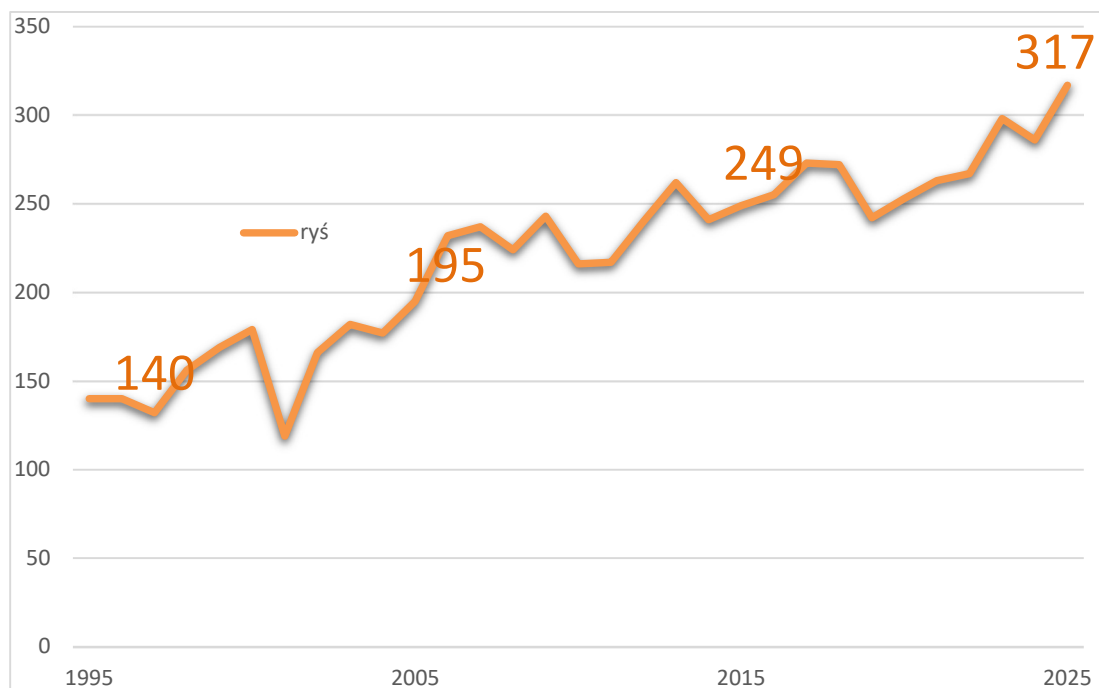
Wzrost populacji niedźwiedzia na terenach, gdzie prowadzi się gospodarkę leśną przeczy tezom Głowacińskiego (2016 r.), według którego zasadniczy wpływ na zmiany w faunie lądowej mają, trzy równoległe oddziaływujące czynniki:

- 1) ocieplanie się klimatu,
- 2) antropogeniczne przekształcenia środowiska przyrodniczego,
- 3) sukcesja roślinności i całego ekosystemów.

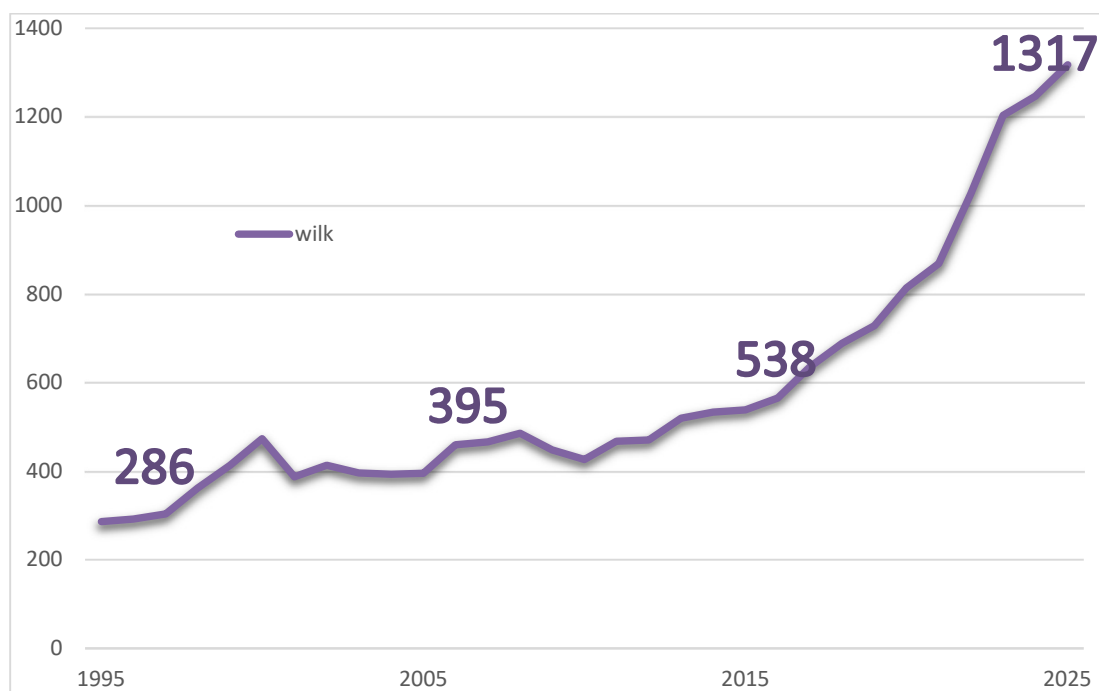
W ostatnich 30 latach zauważa się systematyczny wzrost populacji dużych drapieżników, co obrazują poniższe wykresy.

Ryc. 1. Zmiany populacji niedźwiedzia na terenie RDLP w Krośnie w okresie od 1995 do 2025 r.

Ryc. 2. Zmiany populacji rysia na terenie RDLP w Krośnie w okresie od 1995 do 2025 r.

Ryc. 3. Zmiany populacji wilka na terenie RDLP w Krośnie w okresie od 1995 do 2025 r.

Podobnie jak z populacją niedźwiedzia następują zmiany w wielu innych populacjach gatunków do tej pory uważanych na ściśle związanych z lasami

naturalnymi i pierwotnymi. Przykładem może być populacja zagłębka bruzdkowanego, który znacznie wolniej, ale jednak zwiększa swój areal występowania. Gospodarka leśna nie okazała się głównym czynnikiem negatywnie wpływającym na jego występowanie. Stwierdzane są obecnie nowe stanowiska w drzewostanach porolnych, które są w trakcie przebudowy (obserwacje własne). Czas jaki potrzebny był populacji na takie zmiany był znacznie dłuższy niż dla wielu innych, gdyż konieczne było najpierw powstanie martwego drewna w odpowiednim stopniu rozkładu i jakości, a początkowo nie miała znaczącej roli jego ilość.

Zmiany roślinności

Ze względu na niską intensywność cięć w drzewostanach o historycznej ciągłości nie nastąpiły w nich zmiany układów roślinnych. Gwałtowne zmiany roślinności jakie wystąpiły na tych terenach związane są głównie z wprowadzaniem zalesień na gruntach porolnych i formowaniem lasów gospodarczych zgodnych z siedliskiem, co stopniowo zbliża je do układów naturalnych.

Obecnie na bardzo wielu płatach na gruntach porolnych mamy do czynienia z występowaniem tzw. roślinami lasów naturalnych.

Inne aspekty historyczne

W 1974 roku, na mocy rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia niektórych przepisów o uzdrowiskach na inne miejscowości (Dz.U. Nr 16 poz. 89), na terenie gminy Baligród wyznaczono trzy strefy ochrony uzdrowiskowej – A, B i C. Strefa A obejmowała wieś Rabe, a dokładny przebieg wszystkich stref został przedstawiony na mapie dołączonej do Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Baligród, przejętego uchwałą Nr XXXIII/223/2002 Rady Gminy w Baligrodzie z dnia 7 października 2002 r.

Celem utworzenia tych stref była ochrona środowiska naturalnego i stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi funkcji uzdrowiskowych – np. czyszy, czystego powietrza czy walorów krajobrazowych.

Jednak sytuacja zmieniła się po wejściu w życie nowej ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym z 28 lipca 2005 r. Ustawa ta wprowadziła nowe zasady funkcjonowania uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej, a wcześniejsze przepisy – w tym wspomniane rozporządzenie z 1974 roku – straciły moc prawną.

Obecnie, zgodnie z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa podkarpackiego z 2018 roku, na terenie gminy Baligród nie ma już żadnych stref ochrony uzdrowiskowej.

4. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Istniejące formy ochrony przyrody na gruntach i w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa przedstawia poniższa tabela.

Tab.4. Zestawienie form ochrony przyrody

Rodzaj obiektu	Na gruntach Nadleśnictwa		W granicach zasięgu terytorialnego (poza gruntami Nadleśnictwa)		Razem	
	liczba [szt.]	pow. [ha]	liczba [szt.]	pow. [ha]	liczba [szt.]	pow. [ha]
<i>Istniejące formy ochrony przyrody</i>						
Rezerваты przyrody	4	125,99	1	5,28	4	131,27
Parki Krajobrazowe	2	12 465,12	2	3 363,91	2	15 829,03
Obszar chronionego krajobrazu	1	6 826,15	1	7 923,33	1	14 749,48
Obszary Natura 2000	1	13 423,12	1	3 422,08	1	16 845,20
Użytki ekologiczne	1	1,68	-	-	1	1,68
Pomniki przyrody	13		4		17	

liczba wszystkich form ochrony przyrody nie stanowi sumy form przyrody na gruntach Nadleśnictwa i poza nim, gdyż część form ochrony przyrody jednocześnie występuje na gruntach Nadleśnictwa, jak i poza nim.

Podczas opracowywania Planu Urządzania Lasu (PUL) dla Nadleśnictwa szczególną uwagę zwrócono na ochronę przyrody. W planie uwzględniono cele ochronne dla wszystkich form ochrony przyrody, które występują na tym terenie.

To bardzo ważne, zwłaszcza tam, gdzie prowadzona jest gospodarka leśna – czyli np. wycinka, sadzenie drzew czy pielęgnacja drzewostanów. Działania te muszą być dostosowane do wymagań środowiska i nie mogą szkodzić przyrodzie.

Dotyczy to przede wszystkim takich obszarów jak:

- obszary Natura 2000, które chronią zagrożone gatunki i siedliska,
- parki krajobrazowe, które łączą ochronę przyrody z możliwością korzystania z niej przez ludzi,
- obszary chronionego krajobrazu, gdzie ważne są walory krajobrazowe i naturalne.

W rezerwach przyrody gospodarka zasobami leśnymi realizowana jest zgodnie z obowiązującymi planami ochrony lub rocznymi zadaniami ochronnymi.

Na pozostałych obszarach objętych formami ochrony przyrody, Nadleśnictwo realizuje działania zgodnie z wymaganiami określonymi w aktach prawnych ustanawiających te formy ochrony.

4.1. Rezerваты przyrody

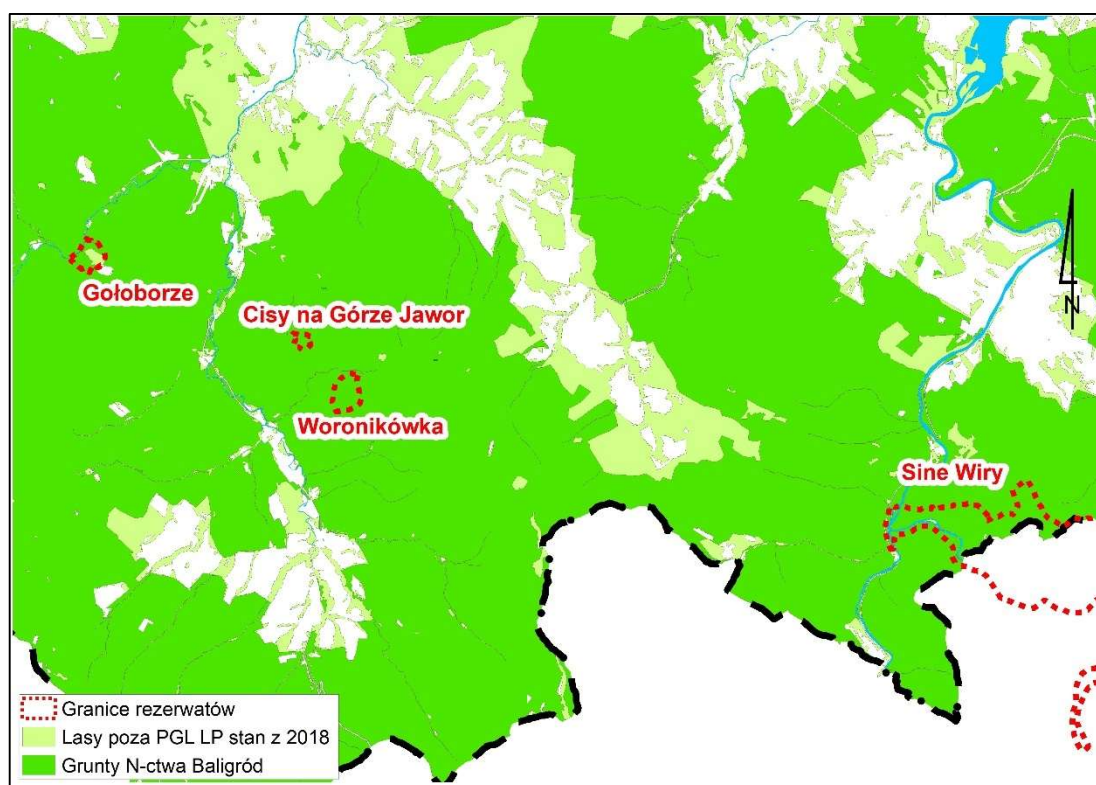
Na terenie Nadleśnictwa Baligród zlokalizowanych jest 4 rezerваты przyrody. Poniżej zestawiono powierzchnie rezerwatów według kategorii użytkowania gruntów, a także podano: lokalizację, przeciętny wiek, przeciętną zasobność, średni przyrost masy oraz powierzchnię na gruntach Nadleśnictwa.

Tab.5. Zestawienie powierzchni rezerwatów na terenie Nadleśnictwa Baligród wg kategorii użytkowania

Lp.	Nazwa rezerwatu	Akt powołujący	Lokalizacja	Powierzchnia [ha]				
				Wg aktu powołującego	Wg planu urządzenia lasu			
					zalesione	niezal.	związ z gosp. leśną	nieleśne
1	Cisy na Górze Jawor	Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 lutego 1957 r. (M.P. z dnia 16 marca 1957, Nr 18, poz. 144).	48 b	3,68	3,68			
2	Woronikówka	Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 8 grudnia 1989 r. (M.P. z dnia 31 grudnia 1989, Nr 44, poz. 357).	52 b; 52 h	14,82	14,82			
3	Gołoborze	Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 listopada 1969 r. (M.P. z dnia 9 grudnia 1969, Nr 51, poz. 398).	130 a; 130 b; 130 h; 130 i; 130 j; 130 k; 130 l; 130 m; 130 n	12,03	9,65	1,98	0,40	
4	Sine Wiry	Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 29 grudnia 1987 r. (M.P. z dnia 15 lutego 1988 Nr 5, poz. 47).	66 b; 66 c; 66 d; 66 f; 66 g; 66 h; 66 i; 67 c; 67 d; 67 f; 67 g; 67 h; 67 i; 70A a; 70A b; 70A c; 70A d; 70A f; 70A g; 71 a; 71 c; 71 h; 71 i; 71 j; 71 ~c; 150 a; 150 b; 150 h; 150 j; 150 ~a	444,50	95,42		0,02	0,02

Tab.6. Porównanie wybranych cech taksacyjnych drzewostanów w rezerwach

Obiekt	Średni wiek [lat]	Przeciętna zapas [m ³ /ha]	Przeciętny przyrost [m ³ /ha]
Cisy na Górze Jawor	91	429,0	4,7
Woronikówka	116	510,0	4,4
Gołoborze	79	210,4	2,7
Sine Wiry	93	415,2	4,5

Ryc. 15. Położenie rezerwatów przyrody w Nadleśnictwie Baligród

Rezerwat przyrody „Cisy na Górze Jawor”

Podstawa prawna utworzenia: Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 14 lutego 1957 r. (M.P. z dnia 16 marca 1957, Nr 18, poz. 144). Jest to najstarszy rezerwat w polskiej części Bieszczadów Zachodnich.

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnię: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 26 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu

przyrody „Cisy na Górze Jawor” (Dz. U. Woj. Podka. z dnia 27 listopada 2017 r. poz. 3484).

Powierzchnia rezerwatu

- wg zarządzenia powierzchnia geometryczna wynosi -3,68 ha
- wg Planu urządzenia lasu powierzchnia ewidencyjna wynosi – 3,68 ha

Cel ochrony: zachowanie naturalnego stanowiska cisa pospolitego *Taxus baccata*.

Rodzaj rezerwatu – florystyczny (FI).

Całość rezerwatu znajduje się na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród.

Rezerwat nie posiada planu ochrony ani zadań ochronnych.

PUL nie formułuje żadnych zabiegów na terenie rezerwatu, tym samym nie zagraża celom ochrony rezerwatu.

Rezerwat przyrody „Gołoborze”

Podstawa prawna utworzenia: Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 20 listopada 1969 r. (M.P. z dnia 9 grudnia 1969, Nr 51, poz. 398).

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnie: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 6 października 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Gołoborze” (Dz. U. Woj. Podka. z dnia 9 października 2017 r. poz. 3284).

Powierzchnia rezerwatu

- wg zarządzenia powierzchnia geometryczna wynosi -12,03 ha,
- wg Planu urządzenia lasu powierzchnia ewidencyjna wynosi – 12,03 ha.

Całość rezerwatu znajduje się na gruntach Nadleśnictwa Baligród.

Cel ochrony: zachowanie gołoborza, stopniowo opanowywanego przez las.

Rodzaj rezerwatu – przyrody nieożywionej (N).

Rezerwat nie posiada planu ochrony.

Planu ochrony ani zadań ochronnych rezerwat nie posiada. W 2011 roku na terenie rezerwatu wykonano zabiegi ochronne polegające na odkrzaczaniu gołoborza.

PUL nie formułuje żadnych zabiegów na terenie rezerwatu, tym samym nie zagraża celom ochrony rezerwatu.

Ryc. 16. Fragment gołoborza w rezerwacie „Gołoborze”

Rezerwat przyrody „Sine Wiry”

Podstawa prawna utworzenia: Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 29 grudnia 1987 r. (M.P. z dnia 15 lutego 1988 Nr 5, poz. 47).

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnię: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 9 listopada 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Sine Wiry” (Dz. U. Woj. Podka. z dnia 9 października 2017 r. poz. 3701).

Powierzchnia rezerwatu

- wg zarządzenia powierzchnia geometryczna wynosi - 444,50 ha,
- wg Planu urządzenia lasu powierzchnia ewidencyjna na gruntach Nadleśnictwa Baligród wynosi – 95,46 ha.

Pozostała część rezerwatu znajduje się w Nadleśnictwie Cisna oraz w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród poza gruntami zarządzanymi przez PGL LP.

Cel ochrony: zachowanie przełomowego odcinka rzeki Wetliny wraz z otaczającym ją zespołem leśnym z fragmentami starodrzewu bukowo-jodłowego.

Rodzaj rezerwatu – krajobrazowy (K).

Rezerwat nie posiada planu ochrony ani zadań ochronnych.

PUL nie formułuje żadnych zabiegów na terenie rezerwatu, tym samym nie zagraża celom ochrony rezerwatu.

Rezerwat przyrody „Woronikówka”

Podstawa prawna utworzenia: Zarządzeniem Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z dnia 8 grudnia 1989 r. (M.P. z dnia 31 grudnia 1989, Nr 44, poz. 357).

Akt aktualizujący granicę oraz powierzchnie: Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie z dnia 26 października 2017 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Woronikówka” (Dz. U. Woj. Podka. z dnia 27 października 2017 r. poz. 3487).

Powierzchnia rezerwatu

- wg zarządzenia powierzchnia geometryczna wynosi - 14,82 ha,
- wg Planu urządzenia lasu powierzchnia ewidencyjna wynosi – 14,82 ha.

Całość rezerwatu znajduje się na gruntach Nadleśnictwa Baligród.

Cel ochrony: zachowanie naturalnego stanowiska cisa pospolitego *Taxus baccata* na obszarze Bieszczadów Zachodnich.

Rodzaj rezerwatu – florystyczny (FI).

Rezerwat nie posiada planu ochrony ani zadań ochronnych.

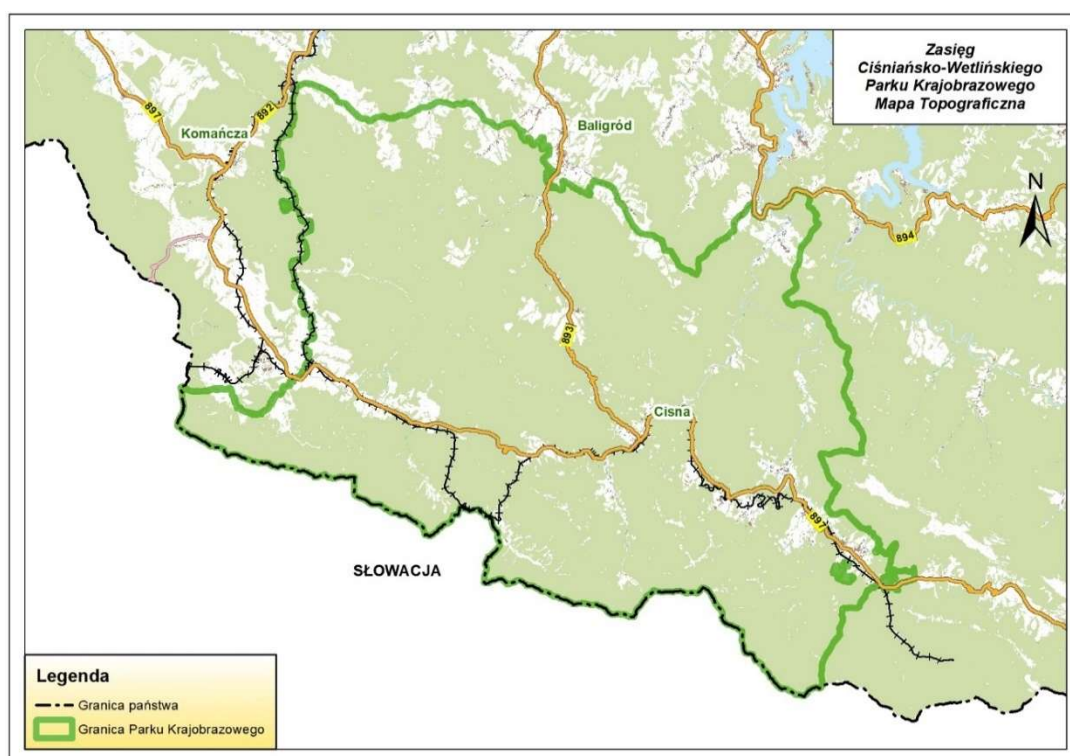
PUL nie formułuje żadnych zabiegów na terenie rezerwatu, tym samym nie zagraża celom ochrony rezerwatu.

4.2. Parki krajobrazowe

Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy powstał na mocy rozporządzenia Nr 17 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 r. (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 7, poz. 51) z późniejszą zmianą, wprowadzoną rozporządzeniem Nr 24 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 24 maja 1996 r. (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 21, poz. 108).

Granice Parku określone zostały w rozporządzeniu Wojewody Podkarpackiego dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego w sprawie utworzenia Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 185, poz. 3046), które z kolei zmieniono rozporządzeniem Nr 64/05 Wojewody Podkarpackiego z dnia 16 czerwca 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego Nr 82, poz. 1389).

Obecnie jego powierzchnię i granice określa uchwała nr XLVIII/991/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2014 r., poz. 1945), która aktualizuje powierzchnię parku do 27 728 ha oraz jego granice. Powierzchnia parku w zasięgu działania Nadleśnictwa Baligród wynosi 14 792,93 ha, natomiast powierzchnia w zarządzie 11 596,38 ha.

Ryc. 17. Mapa poglądowa usytuowania Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego

Uchwały zmieniające uchwałę XLVIII/991/14, bez wpływu na powierzchnię CWPk:

- Uchwała Nr XLIX/820/18 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 stycznia 2018 r. zmieniająca uchwałę nr XLVIII/991/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014r. sprawie Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2018 r. poz. 591).
- Uchwała nr XXXVII/611/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie zmiany uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2251).
- Uchwała nr LII/865/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie zmiany uchwał Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawach parków krajobrazowych (Dz. Urz. z 2022 r. poz. 3299).

Ustalono następujące szczególne cele ochrony Parku:

1. dla ochrony przyrody nieożywionej:

- 1) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu, w tym także zjawisk i obiektów o charakterze antropogenicznym;
- 2) podtrzymanie naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowanie warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowanie reliktowych zabytków przyrody nieożywionej;
- 3) ograniczanie antropogenicznych przekształceń powierzchni ziemi;
- 4) udostępnianie dla celów naukowych, edukacyjnych i krajoznawczych cennych obiektów przyrody nieożywionej;
- 5) utrzymanie stanu czystości wód powierzchniowych oraz ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;
- 6) zachowanie naturalnych zbiorników wodnych;
- 7) zachowanie ciągów rzecznych, przełomów,

2. dla ochrony przyrody żywej:

- 8) szaty roślinnej:
 - a. zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych;
 - b. zachowanie pełnej różnorodności florystycznej w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;

- c. ograniczanie procesu neofityzacji flory;
 - d. zachowanie pełnego inwentarza zbiorowisk roślinnych, w szczególności naturalnych i półnaturalnych, a także antropogenicznych związanych z tradycyjnymi formami zagospodarowania (fitocenozy segetalne), zachowanie wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego typów ekosystemów,
- 9) dla ochrony fauny:
- a. zachowanie pełnego inwentarza naturalnej fauny w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
 - b. zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych;
 - c. zachowanie korytarzy ekologicznych,
- 3) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
3. dla ochrony dóbr kultury:
- 10) zachowanie i ochrona zabytków kultury materialnej, a zwłaszcza cerkwi, kościołów, młynów, kapliczek i krzyży przydrożnych;
 - 11) zachowanie i udostępnianie miejsc pamięci narodowej oraz śladów historii regionu, w szczególności udokumentowanych stanowisk archeologicznych;
 - 12) zachowanie charakterystycznych cech architektury wiejskiej: budownictwa drewnianego oraz obiektów wykonanych ze skał fliszowych,
 - 13) kultywowanie i przywracanie tradycyjnej kultury ludowej;
 - 14) porządkowanie rodzimego krajobrazu kulturowego polegające m.in. na ochronie i restauracji jego charakterystycznych elementów;
 - 15) udostępnianie istniejących zasobów kulturowych dla celów naukowych, krajoznawczych i edukacyjnych.
4. dla ochrony walorów krajobrazu:
- 16) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego wynikającego z prowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej;
 - 17) zachowanie różnorodnych odsłonieć geologicznych oraz wychodni skalnych;
 - 18) zachowanie istniejącego krajobrazu wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i wiązaniami ekologicznymi;
 - 19) zachowanie punktów widokowych w celu udostępniania turystom;
 - 20) zapobieganie dewastacji i degradacji krajobrazu.

Park odznacza się największą w Polsce lesistością sięgającą 83%. Tutejsze drzewostany, zbudowane głównie z buka i jodły tworzą zespół żywej buczyny

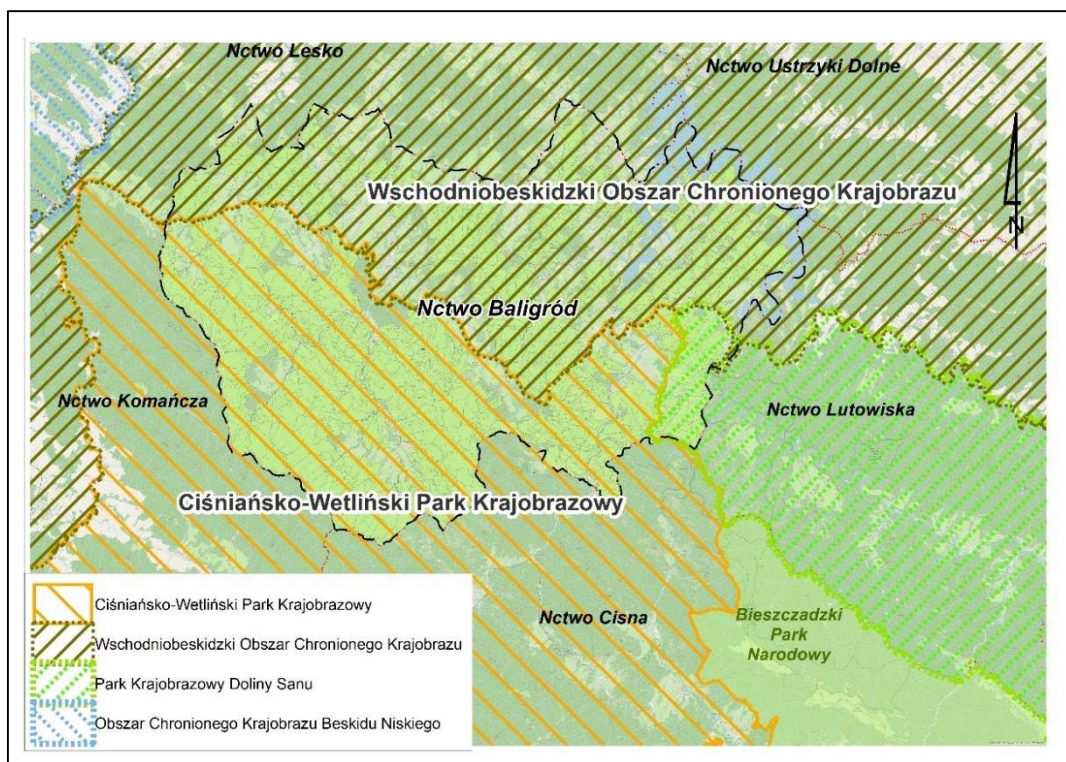
karpackiej *Dentario glandulosae-Fagetum*. Z rzadszych zbiorowisk leśnych można wymienić zespół jaworzyny górskiej *Phyllitido-Aceretum* z chronioną paprocią – jęczmikiem zwyczajnym *Phyllitis scolopendrium*, porastający tu i ówdzie strome skalne zbocza, m.in. w rezerwacie „Woronikówka”. Z innych ciekawych zespołów wymienić można zespół bagiennej olszyny górskiej w Starym Siodle oraz torfowisko przejściowe w Kalnicy z narecznicą grzebieniastą *Dryopteris cristata* i jedynym z niewielu w Bieszczadach stanowiskiem olszy czarnej.

Bogata flora naczyniowa Parku liczy około 940 gatunków, w tym 170 gatunków górskich, a wśród nich 33 alpejskie i 43 subalpejskie. W puli tej 40 gatunków podlega ochronie całkowitej, a 11 ochronie częściowej. Z tych najcenniejszych wymienić można bardzo rzadkiego goździka kosmatego *Dianthus armeria*, kruszczyka szerokolistnego *Epipactis helleborine*, goryczkę orzęsioną *Gentianella ciliata*, czy lulecznicę kraińską *Scopolia carniolica*.

W bogatej faunie Parku zwraca uwagę znaczna liczba zwierząt chronionych lub rzadkich (ok. 80 gat.), w tym drapieżników (11 gat. ssaków i 20 gat. ptaków). Obszar Parku jest przy tym jedynym w Polsce i jedynym z nielicznych w Europie obszarów współwystępowania trzech gatunków dużych drapieżników (niedźwiedź *Ursus arctos*, wilk *Canis lupus*, ryś *Lynx lynx*) oraz pięciu gatunków kopytnych (żubr *Bison bonasus*, łось *Alces alces*, jeleń *Cervus elaphus*, sarna *Capreolus capreolus*, dzik *Sus scrofa*).

W awifaunie znaczący udział mają rzadkie ptaki drapieżne, jak: orlik krzykliwy *Clanga pomarina*, orzeł przedni *Aquila chrysaetos*.

Cennym elementem Parku są również zabytki kultury materialnej, które zachowały się tu i ówdzie, często pośród wylesionych dolin pozostałych po istniejących tu niegdyś wsiach – ruiny zabudowań, fragmenty sadów, zaniedbane cmentarze, cerkwiska, kapliczki czy stare drzewa niekiedy pamiętające XVIII wiek. Z cenniejszych i bardziej zabytków przeszłości wymienić można cerkiew w Łopience, kirkut i cerkiew w Baligrodzie, czy pozostałości XVI-wiecznego zamku w obrębie których wznosi się obecnie siedziba Nadleśnictwa Baligród. Śladami bytności w Bieszczadach sławnych ludzi są tablice pamiątkowe poświęcone największemu komediopisarzowi polskiemu Aleksandrowi Fredrze (w Bystrem koło Baligrodu i Cisnej) oraz Wincentemu Polowi – znakomitemu poecie, geografowi, etnografowi i pionierowi krajoznawstwa (w Kalnicy i na Łopienniku).

Ryc. 18. Położenie Nadleśnictwa Baligród w Ciśniańsko-Wetlińskim Parku Krajobrazowym

Tab.7. Lokalizacja Ciśniańsko-Wetlińskiego Parku Krajobrazowego na gruntach Nadleśnictwa Baligród

Leśnictwo	Oddziały
Bystre 4-01-1-01	32 a-h; 33 a-i; 33A a-g; 34 a-f; 34A a-k; 36 a-f; 37 a-h; 38 a-z; 39 a-f; 40 a-j; 41 a-n; 42 a-c; 42A a-g; 43 a-k; 43A a-d; 44 a-l; 45 a-g; 46 a-k; 47 a-k; 48 a-i; 49 a-i; 50 a-p; 51 a-g; 52 a-n; 53 a-k; 54 a-l; 55 a-d; 57 a-d; 57A a-h; 58 a-f; 59 a-p; 60 a-m; 60A a-h; 61 a-g; 147A a-r; 32~a; 33~a; 34A~a; 36~a; 37~a; 38~a~b; 40~a; 41~a; 42A~a; 43~a; 44~a~b; 45~a; 46~a; 47~a; 49~a~b; 50~a; 51~a; 53~a; 54~a~c; 55~a; 57A~a; 58~a; 59~a; 60~a; 60A~a; 147A~a
Czarne 04-01-1-02	106 a-j; 119 a-f; 120 a-cx; 120A a-i; 121 a-o; 122 a-g; 122A a-n; 123 a-cx; 124 a-l; 125 a-o; 125A a-o; 126 a-k; 127 a-cx; 128 a-n; 129 a-s; 130 a-y; 131 a-n; 138 a-j; 139 a-m; 140 a-m; 141 a-r; 142 a-j; 143 a-m; 144 a-l; 144A a-h; 145 a-g; 147 a-l; 148 a-g; 201 a-i; 201A a-i; 202 a-b; 202A a-l; 203A a-z; 106~a~b; 119~a; 120~a~b; 120A~a; 123~a; 124~a; 125~a; 127~a; 128~a; 129~a; 138~a; 139~a; 140~a; 141~a~b; 142~a; 143~a; 144~a; 144A~a; 147~a~b; 201~a; 203A~a
Jabłonki 04-01-1-03	56 a-g; 62 a-f; 63 a-h; 64 a-c; 65 a-i; 66 a-c; 67 a-f; 67A a-g; 68 a-c; 69 a-f; 70 a-d; 71 a-f; 72 a; 73 a-f; 74 a-g; 75 a-i; 76 a-f; 77 a-k; 78 a-l; 79 a-h; 80 a-h; 81 a-c; 82 a-n; 83 a-i; 84 a-i; 85 a-l; 86 a-d; 150A a-s; 150W a; 162 a-k; 163 a-dx; 164 a-d; 165 a-c; 165A a-d; 179 a-d; 180 a-c; 181 a-f; 182 a-f; 62~a; 63~a; 64~a; 65~a; 70~a; 71~a; 73~a; 77~a; 78~a; 79~a; 80~a; 84~a; 150A~a~c; 163~a; 164~a
Kalnica 04-01-1-04	193 a-r; 193W a; 194 a-l; 195 a-l; 195A b-g,i-l; 196 a-f; 196A a-j; 197 a-m; 199 a-f; 200 a-f; 205 a-g; 206 a-j; 207 a-d; 208 a-n; 209 a-g; 210 a-j; 211 a-h; 212 a-d; 213 a-d; 214 a-f; 214A a-f; 193~a; 194~a; 195~a; 197~a; 199~a; 206~a; 207~a~b; 210~a

Leśnictwo	Oddziały
Rabe 04-01-1-05	132 a-h; 133 a-g; 134 a-h; 135 a-c; 135A a; 136 a-l; 137 a-b; 166 a-f; 167 a-b; 183 a-k; 183A a-j; 184 a; 185 a-h; 186 a-d; 187 a-d; 203 a-i; 204 a-f; 215 a-g; 216 a-j; 217 a-i; 218 a-n; 219 a-f; 220 a-i; 221 a-l; 222 a-c; 166~a; 167~a; 183~a; 185~a; 186~a; 203~a; 204~a; 216~a~b; 217~a~b; 218~a; 221~a; 222~a
Kołonice 04-01-1-06	65A a-x; 145A a-n; 146 a-g; 149 a-o; 150 a-y; 151 a-z; 152 a-m; 153 a-i; 154 a-s; 155 a-b; 156 a-d; 156A a-l; 157 a-o; 158 a-i; 159 a-m; 160 a-h; 161 a-j; 168 a-d; 169 a-h; 170 a-g; 171 a-f; 172 a-j; 173 a-h; 174 a-f; 175 a-h; 176 a-f; 177 a-d; 177A a-f; 178 a-g; 65A~a~b; 145A~a; 146~a; 150~a; 151~a~b; 154~a; 156~a; 156A~a; 157~a; 158~a; 159~a; 160~a; 161~a~b; 168~a; 169~a; 170~a; 171~a; 172~a; 173~a; 174~a; 175~a; 176~a; 177A~a
Roztoki 04-01-1-07	95 i; 100 a-m,o-s; 101 a-f; 102 a-l; 104 a-d; 105 a-g; 107 a-i; 108 a-d; 109 a-l; 109A a-h; 110 a-g; 111 a-c; 111A a-c; 112 a; 113 a-f; 114 a-g; 115 a-b; 116 a-g; 117 a-f; 118 a-g; 198 a-g; 107~a; 109A~a; 114~a; 115~a; 116~a; 117~a; 118~a; 198~a
Żernica 04-01-1-08	31 x-gx,kx-lx,ox,rx
Bukowiec 04-01-2-09	137 a-z; 138 a-g; 139 a-i; 139A a-f; 140 a-g; 140A a-d; 141A a-d; 142 a-s; 143 a-h; 144 a-f; 145 a-i; 145A a-d; 146 a-h; 146A a-n; 147 a-c; 147A a-g; 148 a-g; 149 a-h; 153 a-g; 137~a; 138~a; 139~a; 139A~a; 140~a; 142~a; 143~a; 144~a; 145A~a; 146~a; 146A~a
Wola Górzańska 04-01-2-11	162 a-d; 163 a-f; 164 a-j; 165 a-g; 165A a-g; 166 a-g; 166A a-f; 167 a-d; 168 a-i; 168A a-b; 169 a-d; 170 a-f; 164~a
Polanki 04-01-2-12	62 a-c; 62A a-c; 63 a-c; 64 a-d; 65 a-f; 66 a-j; 67 a-i; 68 a-h; 69 a-n; 70 a-f; 70A a-g; 71 a-k; 72 a-l; 73 a-k; 74 a-g; 75 a-k; 150 a-j; 151 a-d; 152 a-g; 154 a-i; 155 a-f; 156 a-p; 157 a-c; 158 a-n; 158A a-f; 159 a-m; 159A a-f; 160 a-k; 160A a-k; 160B a-d; 161 a-d; 161A a-i; 161B a-i; 64~a; 68~a; 71~a~c; 72~a~b; 73~a; 150~a; 159~a~b
Rajskie 04-01-2-13	37 a-k; 38 a-m; 46 a-i; 47 a-k; 48 a-d; 38~a~b; 46~a; 47~a; 48~a

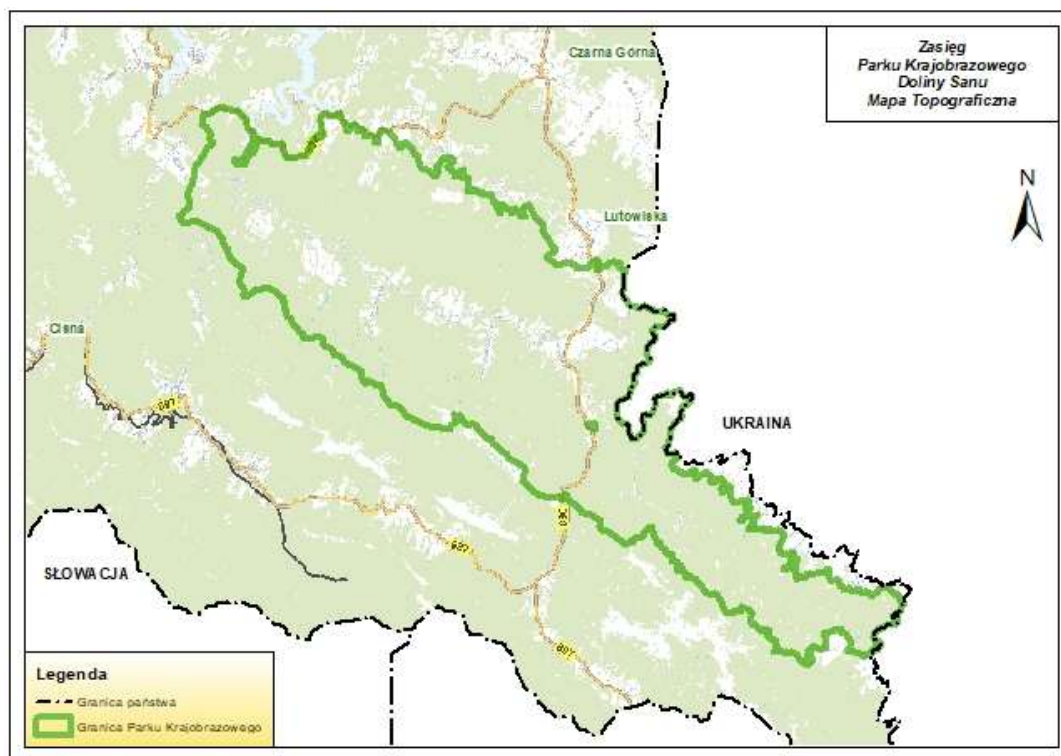
Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy nie ma aktualnego planu ochrony. Zapisy projektu Planu Urządzenie Lasu nie są w sprzeczności z realizacją celów zawartych w aktach powołujących Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Park Krajobrazowy Doliny Sanu powstał na mocy rozporządzenia Nr 18 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 marca 1992 roku (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 7/92). Jego powierzchnia według tego rozporządzenia wynosiła 35635 ha, jednakże Rozporządzenia Rady Ministrów nr 664 z dnia 19.11.1996 r. i nr 1068 z dnia 3.11.1999 r. o powiększeniu Bieszczadzkiego Parku Narodowego, spowodowały jednocześnie zmniejszenie powierzchni PK Doliny Sanu. Określa ją rozporządzenie Wojewody Podkarpackiego z dnia 22.04.2004 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Wojewody Krośnieńskiego w sprawie utworzenia Parku Krajobrazowego Doliny Sanu (Dz. Urz. Woj. Podka. Nr 46 poz. 483 z 2004 r.).

Ostatnim dokumentem dotyczącym tego obszaru jest uchwała nr XLVIII/993/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Doliny Sanu (Dz. Urz. Woj. Podka. z 10 lipca 2014 r. poz. 1947), która aktualizuje powierzchnię parku do 27 728 ha oraz jego granice. Powierzchnia parku w zasięgu działania Nadleśnictwa Baligród wynosi 1 036,10 ha, natomiast powierzchnia w zarządzie 868,74 ha.

Uchwały zmieniające uchwałę XLVIII/993/14, bez wpływu na powierzchnię PKDS:

- Uchwała nr XLII/727/17 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 25 września 2017 r. zmieniająca uchwałę Nr XLVIII/993/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. w sprawie Parku Krajobrazowego Doliny Sanu (Dz. Urz. z 2017 r. poz. 3238).
- Uchwała nr XXXVII/608/21 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 31 maja 2021 r. w sprawie zmiany uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawie Parku Krajobrazowego Doliny Sanu (Dz. Urz. z 2021 r. poz. 2248).
- Uchwała nr LII/865/22 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie zmiany uchwał Sejmiku Województwa Podkarpackiego w sprawach parków krajobrazowych (Dz. Urz. z 2022 r. poz. 3299).

Ryc. 19. Mapa poglądowa usytuowania Parku Krajobrazowego Doliny Sanu

Ustalono następujące szczególne cele ochrony Parku:

1. dla ochrony przyrody nieożywionej:

- 1) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, stanowiących świadectwo przeszłości geologicznej regionu, w tym także zjawisk i obiektów o charakterze antropogenicznym;
- 2) podtrzymanie naturalnych procesów kształtujących powierzchnię ziemi, zachowanie warunków siedliskowych do funkcjonowania ekosystemów oraz zachowanie reliktowych zabytków przyrody nieożywionej;
- 3) ograniczanie antropogenicznych przekształceń powierzchni ziemi;
- 4) udostępnianie dla celów naukowych, edukacyjnych i krajoznawczych cennych obiektów przyrody nieożywionej;
- 5) utrzymanie w stanie naturalnym terenów źródliskowych;
- 6) utrzymanie stanu czystości wód powierzchniowych oraz ochrona wód powierzchniowych i podziemnych;

2. dla ochrony przyrody żywej:

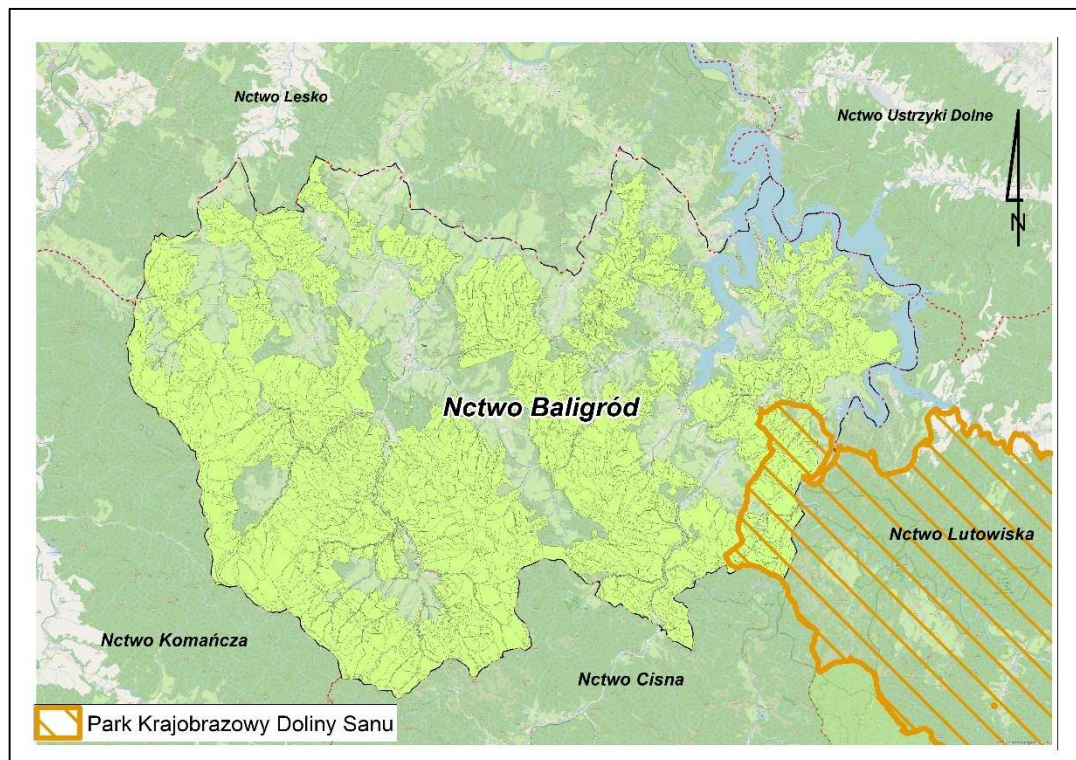
- 1) szaty roślinnej:
 - a. zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych;

- b. zachowanie pełnej różnorodności florystycznej w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
 - c. ograniczanie procesu neofityzacji flory;
 - d. zachowanie pełnego inwentarza zbiorowisk roślinnych, w szczególności naturalnych i półnaturalnych, a także antropogenicznych związanych z tradycyjnymi formami zagospodarowania (fitocenozy segetalne), zachowanie wszystkich istotnych i charakterystycznych dla środowiska przyrodniczego typów ekosystemów,
- 2) dla ochrony fauny:
- a. zachowanie pełnego inwentarza naturalnej fauny w odniesieniu do wszystkich grup systematycznych;
 - b. zapewnienie trwałości lokalnych populacji gatunków zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych;
 - c. zachowanie korytarzy ekologicznych,
- 3) utrzymanie procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
3. dla ochrony dóbr kultury:
- 1) zachowanie i ochrona zabytków kultury materialnej, a zwłaszcza cerkwi, kościołów, młynów, kapliczek i krzyży przydrożnych;
 - 2) zachowanie i udostępnianie miejsc pamięci narodowej oraz śladów historii regionu, w szczególności udokumentowanych stanowisk archeologicznych;
 - 3) zachowanie charakterystycznych cech architektury wiejskiej: budownictwa drewnianego oraz obiektów wykonanych ze skał fliszowych,
 - 4) kultywowanie i przywracanie tradycyjnej kultury ludowej;
 - 5) porządkowanie rodzimego krajobrazu kulturowego polegające m.in. na ochronie i restauracji jego charakterystycznych elementów;
 - 6) udostępnianie istniejących zasobów kulturowych dla celów naukowych, krajoznawczych i edukacyjnych.
4. dla ochrony walorów krajobrazu:
- 1) zachowanie w niewielkim stopniu przekształconego krajobrazu rolniczego wynikającego z prowadzenia ekstensywnej gospodarki rolnej;
 - 2) zachowanie różnorodnych odsłonieć geologicznych oraz wychodni skalnych;
 - 3) zachowanie istniejącego krajobrazu wraz z jego składnikami, walorami fizjonomicznymi i wiązaniami ekologicznymi;
 - 4) zachowanie ciągów i punktów widokowych w celu udostępniania turystom;
 - 5) zapobieganie dewastacji i degradacji krajobrazu.

Środowisko przyrodnicze Parku odznacza się unikatowością różnorodnych elementów przyrodniczych, wynikających z różnorodności fizjograficznej obszaru. Dolina Sanu, tworząca liczne zakola i przełomy, odgraniczona jest od północy zalesionym pasmem Otrytu, a od południa - leśnymi masywami Dwernika-Kamienia i Magury Stuposiańskiej. Teren ten w 80% pokrywają lasy, a użytki rolne stanowią zaledwie 15% powierzchni Parku. Prawie 50% powierzchni lasów to drzewostany stuletnie i starsze. Zróżnicowanie siedliskowe i biocenotyczne Parku przy małej penetracji ludzkiej sprawia, że jest to jedna z najbogatszych ości fauny puszczańskiej i wodnej.

Flora naczyniowa Parku liczy 806 gatunków. Duży udział mają w niej gatunki górskie, w tym: 38 gatunków wysokogórskich (9 alpejskich i 29 subalpejskich), 64 gatunki regla i 25 gatunków ogólnogórskich. Kończy się tu zasięg 12 gatunków wschodniokarpackich (np. wężymord górski, goździk skupiony, olsza zielona, smotrawa okazała) oraz niektórych zachodniokarpackich (np.: ciemiężca zielona, starzec kędzierzawy). Tutaj przebiega północna granica występowania świerka.

Najcenniejsze fragmenty przyrody chronione w trzech istniejących rezerwatach - Zakole na terenie Nadleśnictwa Stuposiany oraz Hulskie i Krywe na terenie Nadleśnictwa Lutowiska. Bogate przyrodniczo fragmenty gruntów nieleśnych chronione są w postaci trzech użytków ekologicznych (Krywe, Hulskie i Tworylne).

Ryc. 20. Położenie Nadleśnictwa Baligród w Parku Krajobrazowym Doliny Sanu

Tab.8. Lokalizacja Parku Krajobrazowego Doliny Sanu.

Leśnictwo	Oddziały
Rajskie 04-01-2-13	39 a-h; 40 a-g; 40A a-j; 41 a-i; 42 a-h; 43 a-h; 44 a-b; 45 a-g; 49 a-i; 50 a-f; 51 a-f; 52 a-c; 53 a-d; 54 a-g; 54A a-d; 55 a-g; 56 a-g; 56A a-f; 57 a-j; 58 a-d; 58A a-h; 59 a-l; 59A a-f; 60 a-h; 61 a-h ; 40A~a; 45~a; 49~a; 50~a; 51~a; 54~a; 54A~a; 55~a; 56A~a; 57~a;

Park Krajobrazowy Doliny Sanu nie ma aktualnego planu ochrony. Zapisy projektu Planu Urządzenie Lasu nie są w sprzeczności z realizacją celów zawartych w aktach powołujących Park Krajobrazowy Doliny Sanu.

4.3. Obszar chronionego krajobrazu

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu utworzony został Uchwałą nr XVI/44/72 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z dnia 19 kwietnia 1972 r. (Dz. Urz. WRN w Rzeszowie nr 9 z 31 maja 1972 poz. 96)

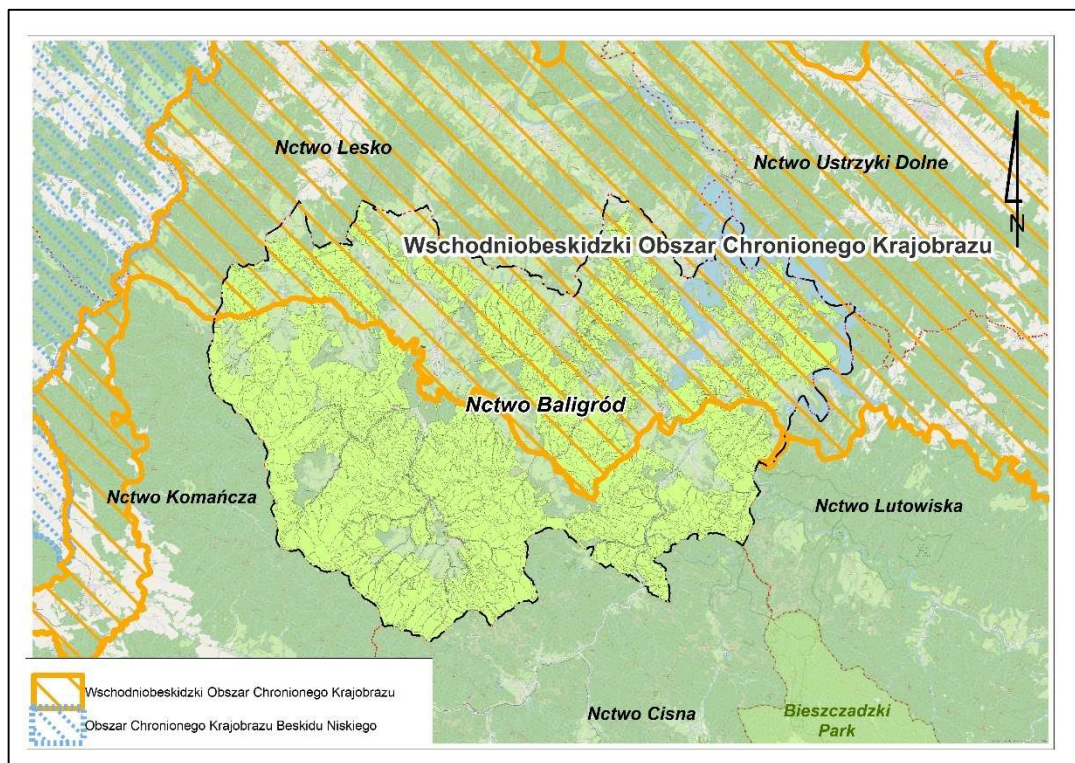
Obecnie jego powierzchnię i granice określa uchwała nr XLVIII/998/14 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 23 czerwca 2014 r. (Dz. Urz. Woj. Podkarpackiego z 2014 r., poz. 1951).

Ogólna powierzchnia obszaru wynosi 99 911 ha, w zasięgu terytorialnym działania Nadleśnictwa Baligród wynosi 14 749,48 ha, natomiast powierzchnia w zarządzie Nadleśnictwa 6 826,15 ha.

Położony jest na terenie powiatów: leski (gminy: Baligród, Lesko, Olszanica, Solina), brzozowski (gminy: Brzozów, Dydnia, Nozdrzec), sanocki (gminy: Komańcza, Zagórz, Sanok), bieszczadzki (gminy: Czarna, Lutowiska, Ustrzyki Dolne, Miasto Ustrzyki Dolne).

W Wschodniobeskidzkim Obszarze Chronionego Krajobrazu ustalono ekosystemy, które powinny być objęte ochroną czynną:

- półnaturalne łąki kośne, należące głównie do rzędów *Molinietalia* i *Arrhenatheretalia*,
- półnaturalne pastwiska, należące głównie do rzędów *Molinietalia* i *Arrhenatheretalia*.

Ryc. 21. Położenie Nadleśnictwa Baligród w Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu

Tab.9. Lokalizacja Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród.

Leśnictwo	Oddziały
Kalnica 04-01-1-04	188 a-l; 189 a-g; 190 a-d; 191 a-d; 192 a-h; 195A a,h;
Roztoki 04-01-1-07	26 a-y; 27 a-h; 28 a-h; 29 a-h; 30 a-g; 87 a-d; 88 a-h; 89 a-r; 90 a-j; 91 a-c; 91A a-c; 91B a-l; 92 a-h; 93 a-h; 94 a-i; 95 a-h,j; 96 a-d; 97 a-l; 98 a-k; 99 a-l; 100 n; 26~a; 27~a; 91B~a~b; 92~a;
Żernica 04-01-1-08	1 a-h; 2 a-bx; 3 a-g; 4 a-i; 5 a-j; 6 a-d; 7 a-d; 8 a-g; 9 a-f; 10 a-d; 11 a-j; 12 a-j; 13 a-j; 13A a-i; 13B a-i; 14 a-f; 15 a-f; 16 a-h; 16A a-i; 17 a-g; 18 a-b; 19 a-x; 20 a-c; 21 a-d; 22 a-d; 23 a-g; 24 a-h; 25 a-j; 31 a-w,hx-jx,mx-nx,px; 5~a; 7~a; 8~a; 9~a; 10~a; 11~a; 13~a; 13B~a; 19~a; 31~a~b;
Bukowiec 04-01-2-09	127 a-f; 127A a-o; 128 a-h; 128A a-j; 129 a-m; 130 a-l; 131 a-j; 132 a-g; 133 a-f; 134 a-f; 135 a-c; 136 a-i; 141 a-c; 128~a; 128A~a~b; 129~a~b; 130~a; 132~a; 133~a; 134~a; 135~a; 136~a;
Górzanka 04-01-2-10	127 a-f; 127A a-o; 128 a-h; 128A a-j; 129 a-m; 130 a-l; 131 a-j; 132 a-g; 133 a-f; 134 a-f; 135 a-c; 136 a-i; 141 a-c; 76A~a; 78A~a; 86~a; 91~a; 94~a; 96~a; 97~a; 99~a~c; 100~a~b; 103~a;
Wola Górzeńska 04-01-2-11	101 a-h; 102 a-c; 104 a-k; 105 a-b; 106 a-b; 107 a-f; 108 a-d; 109 a-o; 110 a- c; 111 a-i; 112 a-f; 113 a-n; 114 a-i; 115 a-j; 116 a-l; 117 a-h; 118 a-p; 119 a- k; 120 a-i; 121 a-f; 122 a-d; 123 a-d; 124 a-d; 125 a-g; 126 a-l; 117~a; 118~a; 119~a; 125~a;
Rajskie 04-01-2-13	25 a-g; 26 a-d; 26A a-h; 27 a-g; 27A a-l; 31 a-g; 32 a-b; 32A a; 33 a-k; 34 a-m; 35 a-i; 36 a-n; 44 c; 27A~a; 33~a; 34~a;
Zawóz 04-01-2-14	1 a-c; 1A a-b; 2 a-k; 2A a-b; 3 a-m; 4 a-h; 5 a-g; 6 a-k; 7 a-r; 8 a-h; 9 a-c; 10 a- i; 11 a-c; 11A a-g; 12 a-k; 13 a-f; 14 a-d; 15 a-g; 16 a-l; 16A a-g; 17 a-g; 18 a- h; 19 a-j; 19A a-d; 20 a-c; 21 a-c; 21A a-g; 22 a-f; 23 a-f; 24 a-f; 28 a-i; 29 a-g; 30 a-r; 1~a; 1A~a; 2~a; 4~a; 6~a; 7~a; 8~a; 10~a; 11A~a; 12~a~b; 13~a~b; 15~a; 30~a;
Szkołkarskie 04-01-2-15	92A a-o; 98 a-ix; 98A a-p; 99A a-d; 92A~a~b; 98~a~b; 98A~a~b;

Zapisy Planu Urządzenia Lasu nie naruszają żadnego zakazu obowiązującego w Wschodniobeskidzkim Obszarze Chronionego Krajobrazu.

4.4. Obszary Natura 2000

Obszar Bieszczady PLC 180001

Obszar natura 2000 Bieszczady w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa zajmuje 16 845,20 ha, w tym gruntów w zarządzie Nadleśnictwa jest 13 423,12 ha.

Niektóre akty prawne dotyczące tego obszaru w kolejności historycznej z uwzględnieniem zmian powierzchni:

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2004 Nr 299 poz. 2313). Powierzchnia obszaru – 107 317,90 ha.

Decyzja Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r., przyjmującą na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny (Dz. Urz. UE L43/21 z 13 lutego 2009 r.). Powierzchnia obszaru wg tej decyzji – 111 519,50 ha.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. z 2011 Nr 25 poz. 133) jego powierzchnię zaktualizowano do 111 519,50 ha.

W 2014 r. powierzchnia obszaru została zmieniona, Decyzją Komisji Europejskiej z 3 grudnia 2014 r. w sprawie przyjęcia ósmego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenia dla Wspólnoty składających się na alpejski region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C (2014) 9082) (Dz. Urz. UE L 18/3284 z dnia 23.1.2015 r.). Powierzchnia obszaru wynosi 111 519,44 ha.

Obecnie obowiązującym dokumentem jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 9 października 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Bieszczady (PLC180001) (Dz. U. z 2023 poz. 2342). Powierzchnia obszaru – 111 519,46 ha.

Obszar Bieszczady PLC180001 położony jest na terenie gmin: Czarna, Lutowiska, Komańcza, Zagórz, Baligród, Cisna i Solina. Obszar zaprojektowany został w celu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz populacji cennych gatunków zwierząt i roślin.

Wg SDF z 08.2025 r. obszarze zlokalizowano 28 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I dyrektywy 92/43/EWG, a także 58 gatunki zwierząt i roślin objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE oraz wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG. Za przedmioty ochrony obszaru uznano 27 typów siedlisk przyrodniczych oraz 49 gatunków roślin i zwierząt. Zestawiono je w tabelach poniżej. Obszar stanowi jedną z najwartościowszych w Europie ostoj fauny puszczańskiej ze wszystkimi wielkimi drapieżnikami (niedźwiedź, wilk, ryś). W faunie wodnej występuje około 24 endemity karpackie. Bieszczady w granicach Polski posiadają pełny zestaw endemitów północno-wschodniego regionu Karpat i są dla większości z nich najdalej na zachód wysuniętą częścią arealu.

Tab.10. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony na obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001

Lp.	Kod	Nazwa	Występowanie w odniesieniu do gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwa Baligród.
1.	3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
2.	3220	Pionierska roślinność na kamieńcach górskich potoków	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
3.	4060	Wysokogórskie borówczyska bażynowe	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
4.	4080	Subalpejskie zarośla wierzbowe wierzby lapońskiej lub śląskiej (<i>Salicetum lapponum</i> , <i>Salicetum silesiaca</i>)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
5.	6150	Wysokogórskie murawy acidofilne (<i>Juncion trifidi</i>) i bezwapienne wyleżyska śnieżne (<i>Salicion herbaceae</i>)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
6.	6230*	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
7.	6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
8.	6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
9.	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
10.	6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
11.	7110*	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
12.	7120	Torfowiska wysokie zdegradowane, lecz zdolne do naturalnej i stymulowanej regeneracji	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
13.	7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
14.	7220*	Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami <i>Cratoneurion commutati</i>	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
15.	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
16.	8110	Piargi i gołoborza krzemianowe	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
17.	8150	Środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród

Lp.	Kod	Nazwa	Występowanie w odniesieniu do gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwa Baligród.
18.	8220	Ściany skalne i urwiska krzemianowe ze zbiorowiskami z <i>Androsacion vandellii</i>	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
19.	8310	Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
20.	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
21.	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
22.	9140	Górskie jaworzyny ziołoroślowe (<i>Aceri-Fagetum</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
23.	9170	Grad środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
24.	9180*	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
25.	91D0*	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
26.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródliskowe)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
27.	9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i> część - zbiorowiska górskie)	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród

* siedliska priorytetowe.

Tab.11. Zestawienie roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony oraz ich lokalizacji na obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001

Lp.	KOD	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Występowanie w odniesieniu do gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwa Baligród.
PTAKI				
1.	A030	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
2.	A072	<i>Pernis apivorus</i>	Trzmiełojad zwyczajny	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
3.	A089	<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>	Orlik krzykliwy	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
4.	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	Orzeł przedni	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
5.	A104	<i>Bonasa banasia</i>	Jarząbek	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
6.	A122	<i>Crex crex</i>	Derkacz	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
7.	A215	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz	Stwierdzono siedlisko na terenie Nadleśnictwa Baligród
8.	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	Sóweczka	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
9.	A220	<i>Strix uralensis</i>	Puszczyk uralski	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
10.	A223	<i>Aegolius funereus</i>	Włochatka	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
11.	A234	<i>Picus canus</i>	Dzięcioł zielonosiwy	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
12.	A236	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
13.	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Dzięcioł biało-grzbiety	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
14.	A241	<i>Picoides tridactylus</i>	Dzięcioł trójpalczasty	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
15.	A320	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
16.	A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Muchołówka białoszyja	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
17.	A267	<i>Prunella collaris</i>	Płochacz halny	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
SSAKI				
18.	1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Podkowiec mały	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
19.	1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	Mopek zachodni	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
20.	1321	<i>Myotis emarginatus</i>	Nocek orzęsiony	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
21.	1324	<i>Myotis myotis</i>	Nocek duży	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
22.	1323	<i>Myotis bechsteinii</i>	Nocek Bechsteina	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród

Lp.	KOD	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Występowanie w odniesieniu do gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwa Baligród.
23.	1337	<i>Coster fiber</i>	Bóbr europejski	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
24.	1352	<i>Canis lupus</i>	Wilk	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
25.	1354	<i>Ursus arctos</i>	Niedźwiedź brunatny	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
26.	1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
27.	1361	<i>Lynx lynx</i>	Ryś	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
28.	2647	<i>Bison bonasus</i>	Żubr	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
PŁAZY I GADY				
29.	1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
30.	1193	<i>Bombina variegata</i>	Kumak górski	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
31.	2001	<i>Triturus montandoni</i>	Traszka karpacka	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
RYBY				
32.	1096	<i>Lampetra planeri</i>	Minóg strumieniowy	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
33.	1163	<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
34.	5094	<i>Barbus carpaticus</i>	Brzanka	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
BEZKRĘGOWCE				
35.	1032	<i>Unio crassus</i>	Skójką gruboskorupowa	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
36.	1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
37.	6199	<i>Euplagia quadripunctaria</i>	Krasopani hera	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
38.	1087	<i>Rosalia alpina</i>	Nadobnica alpejska	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
39.	4014	<i>Carabus variolosus</i>	Biegacz urozmaicony	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
40.	4015	<i>Carabus zawadzki</i>	Biegacz Zawadzkiego	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
41.	4026	<i>Rhysodes sulcatus</i>	Zagłębek bruzdkowany	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
42.	1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	Zgniotek cynobrowy	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
43.	1920	<i>Boros schneideri</i>	Ponurek Schneidera	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
ROŚLINY				
44.	1898	<i>Eleocharis caniolica</i>	Ponikło kraińskie	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród

Lp.	KOD	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Występowanie w odniesieniu do gruntów zarządzanych przez Nadleśnictwa Baligród.
45.	1939	<i>Agrimonia pilosa</i>	Rzepik szczeciniasty	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
46.	4070	<i>Campanula serrata</i>	Dzwonek piłkowany	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
47.	4116	<i>Tozzia carpathica</i>	Tocja karpacka	Nie stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
48.	1381	<i>Dicranum viride</i>	Widłoząb zielony	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród
49.	1386	<i>Buxbaumia viridis</i>	Bezlist okrywowy	Stwierdzono na terenie Nadleśnictwa Baligród

Siedliska przyrodnicze i gatunki będące przedmiotami ochrony na obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001, występujące na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Baligród

Poniższe zestawienia przedmiotów ochrony występujących na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Baligród wykonane jest na podstawie danych z dokumentacji do PO Bieszczady, analizy siedlisk gatunków oraz siedlisk przyrodniczych, inwentaryzacji wskaźnikowej oraz danych zebranych podczas prac terenowych wykonanych w trakcie realizacji PUL.

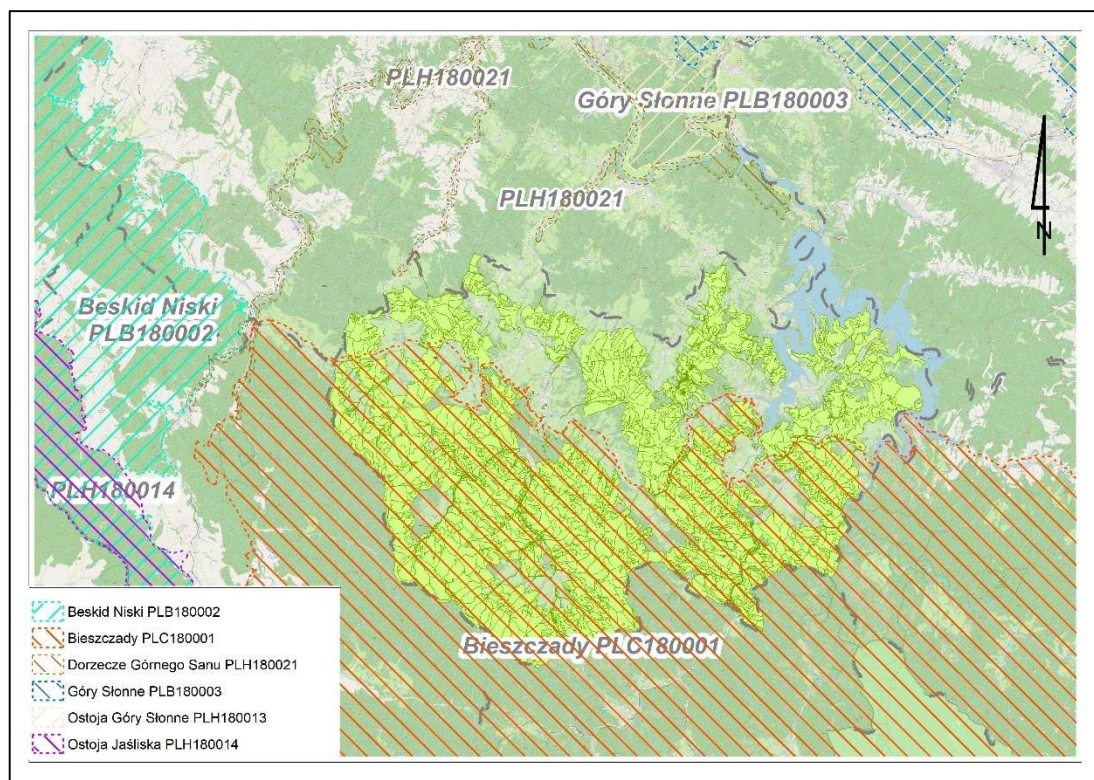
Tab.12. Zestawienie siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony na obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Baligród

Lp.	Kod	Nazwa
1.	6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)
2.	6520	Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (<i>Polygono-Trisetion</i>)
3.	7220*	Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami <i>Cratoneurion commutati</i>
4.	7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk
5.	8150	Środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe
6.	9110	Kwaśne buczyny (<i>Luzulo-Fagenion</i>)
7.	9130	Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)
8.	9140	Górskie jaworzyny ziołoroślne (<i>Aceri-Fagetum</i>)
9.	9170	Grad środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)
10.	9180*	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)
11.	91D0*	Bory i lasy bagienne (<i>Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis</i> , <i>Vaccinio uliginosi-Pinetum</i> , <i>Pino mugo-Sphagnetum</i>)
12.	91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)
13.	9410	Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i> część - zbiorowiska górskie)

Tab.13. Zestawienie roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony na obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001 na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa Baligród

Lp.	KOD	Nazwa łacińska	Nazwa polska
PTAKI			
1.	A030	<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny
2.	A072	<i>Pernis apivorus</i>	Trzmielojad
3.	A089	<i>Clanga (Aquila) pomarina</i>	Orlik krzykliwy
4.	A091	<i>Aquila chrysaetos</i>	Orzeł przedni
5.	A104	<i>Bonasa banasia</i>	Jarząbek
6.	A122	<i>Crex crex</i>	Derkacz
7.	A215	<i>Bubo bubo</i>	Puchacz
8.	A217	<i>Glaucidium passerinum</i>	Sóweczka
9.	A220	<i>Strix uralensis</i>	Puszczyk uralski
10.	A223	<i>Aegolius funereus</i>	Włochatka

Lp.	KOD	Nazwa łacińska	Nazwa polska
11.	A234	<i>Picus canus</i>	Dzięcioł zielonosiwy
12.	A236	<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny
13.	A239	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Dzięcioł białostrzbiety
14.	A241	<i>Picoides tridactylus</i>	Dzięcioł trójpalczasty
15.	A320	<i>Ficedula parva</i>	Muchołówka mała
16.	A321	<i>Ficedula albicollis</i>	Muchołówka białoszyja
SSAKI			
17.	1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Podkowiec mały
18.	1308	<i>Barbastella barbastellus</i>	Mopek zachodni
19.	1324	<i>Myotis myotis</i>	Nocek duży
20.	1323	<i>Myotis bechsteinii</i>	Nocek Bechsteina
21.	1321	<i>Myotis emarginatus</i>	Nocek orzęsiony
22.	1337	<i>Croter fiber</i>	Bóbr europejski
23.	1352	<i>Canis lupus</i>	Wilk
24.	1354	<i>Ursus arctos</i>	Niedźwiedź brunatny
25.	1355	<i>Lutra lutra</i>	Wydra
26.	1361	<i>Lynx lynx</i>	Ryś
27.	2647	<i>Bison bonasus</i>	Żubr
PŁAZY			
28.	1193	<i>Bombina variegata</i>	Kumak górski
29.	2001	<i>Triturus montandoni</i>	Traszka karpacka
30.	1166	<i>Triturus cristatus</i>	Traszka grzebieniasta
BEZKRĘGOWCE			
31.	1060	<i>Lycaena dispar</i>	Czerwończyk nieparek
32.	6199	<i>Euplagia quadripunctaria</i>	Krasopani hera
33.	1087	<i>Rosalia alpina</i>	Nadobnica alpejska
34.	4014	<i>Carabus variolosus</i>	Biegacz urozmaicony
35.	4026	<i>Rhysodes sulcatus</i>	Zagłębek bruzdkowany
36.	1086	<i>Cucujus cinnaberinus</i>	Zgniotek cynobrowy
37.	1920	<i>Boros schneideri</i>	Ponurek Schneidera
ROŚLINY			
38.	1939	<i>Agrimonia pilosa</i>	Rzepik szczeciniasty
39.	1381	<i>Dicranum viride</i>	Widłoząb zielony
40.	1386	<i>Buxbaumia viridis</i>	Bezlist okrywowy

Ryc. 22. Położenie Nadleśnictwa Baligród w obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001

Tab.14. Lokalizacja obszaru Natura 2000 Bieszczady na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród.

Leśnictwo	Oddziały
Bystre 4-01-1-01	32 a-h; 33 a-i; 33A a-g; 34 a-f; 34A a-k; 36 a-f; 37 a-h; 38 a-z; 39 a-f; 40 a-j; 41 a-n; 42 a-c; 42A a-g; 43 a-k; 43A a-d; 44 a-l; 45 a-g; 46 a-k; 47 a-k; 48 a-i; 49 a-i; 50 a-p; 51 a-g; 52 a-n; 53 a-k; 54 a-l; 55 a-d; 57 a-d; 57A a-h; 58 a-f; 59 a-p; 60 a-m; 60A a-h; 61 a-g; 147A a-r; 32~a; 33~a; 34A~a; 36~a; 37~a; 38~a~b; 40~a; 41~a; 42A~a; 43~a; 44~a~b; 45~a; 46~a; 47~a; 49~a~b; 50~a; 51~a; 53~a; 54~a~c; 55~a; 57A~a; 58~a; 59~a; 60~a; 60A~a
Czarne 04-01-1-02	106 a-j; 119 a-f; 120 a-cx; 120A a-i; 121 a-o; 122 a-g; 122A a-n; 123 a-cx; 124 a-l; 125 a-o; 125A a-o; 126 a-k; 127 a-cx; 128 a-n; 129 a-s; 130 a-y; 131 a-n; 138 a-j; 139 a-m; 140 a-m; 141 a-r; 142 a-j; 143 a-m; 144 a-l; 144A a-h; 145 a-g; 147 a-l; 148 a-g; 201 a-i; 201A a-i; 202 a-b; 202A a-l; 203A a-z; 106~a~b; 119~a; 120~a~b; 120A~a; 123~a; 124~a; 125~a; 127~a; 128~a; 129~a; 138~a; 139~a; 140~a; 141~a~b; 142~a; 143~a; 144~a; 144A~a; 147~a~b; 201~a; 203A~a
Jabłonki 04-01-1-03	56 a-g; 62 a-f; 63 a-h; 64 a-c; 65 a-i; 66 a-c; 67 a-f; 67A a-g; 68 a-c; 69 a-f; 70 a-d; 71 a-f; 72 a; 73 a-f; 74 a-g; 75 a-i; 76 a-f; 77 a-k; 78 a-l; 79 a-h; 80 a-h; 81 a-c; 82 a-n; 83 a-i; 84 a-i; 85 a-l; 86 a-d; 150A a-s; 150W a; 162 a-k; 163 a-dx; 164 a-d; 165 a-c; 165A a-d; 179 a-d; 180 a-c; 181 a-f; 182 a-f; 62~a; 63~a; 64~a; 65~a; 70~a; 71~a; 73~a; 77~a; 78~a; 79~a; 80~a; 84~a; 150A~a~c; 163~a; 164~a

Leśnictwo	Oddziały
Kalnica 04-01-1-04	193 a-r; 193W a; 194 a-l; 195 a-l; 195A a-l; 196 a-f; 196A a-j; 197 a-m; 199 a-f; 200 a-f; 205 a-g; 206 a-j; 207 a-d; 208 a-n; 209 a-g; 210 a-j; 211 a-h; 212 a-d; 213 a-d; 214 a-f; 214A a-f; 193~a; 194~a; 195~a; 197~a; 199~a; 206~a; 207~a~b; 210~a
Rabe 04-01-1-05	132 a-h; 133 a-g; 134 a-h; 135 a-c; 135A a; 136 a-l; 137 a-b; 166 a-f; 167 a-b; 183 a-k; 183A a-j; 184 a; 185 a-h; 186 a-d; 187 a-d; 203 a-i; 204 a-f; 215 a-g; 216 a-j; 217 a-i; 218 a-n; 219 a-f; 220 a-i; 221 a-l; 222 a-c; 166~a; 167~a; 183~a; 185~a; 186~a; 203~a; 204~a; 216~a~b; 217~a~b; 218~a; 221~a; 222~a
Kołonicze 04-01-1-06	65A a-x; 145A a-n; 146 a-g; 149 a-o; 150 a-y; 151 a-z; 152 a-m; 153 a-i; 154 a-s; 155 a-b; 156 a-d; 156A a-l; 157 a-o; 158 a-i; 159 a-m; 160 a-h; 161 a-j; 168 a-d; 169 a-h; 170 a-g; 171 a-f; 172 a-j; 173 a-h; 174 a-f; 175 a-h; 176 a-f; 177 a-d; 177A a-f; 178 a-g; 65A~a~b; 145A~a; 146~a; 150~a; 151~a~b; 154~a; 156~a; 156A~a; 157~a; 158~a; 159~a; 160~a; 161~a~b; 168~a; 169~a; 170~a; 171~a; 172~a; 173~a; 174~a; 175~a; 176~a; 177A~a
Roztoki 04-01-1-07	95 i; 100 a-s; 101 a-f; 102 a-l; 104 a-b,d; 105 a-g; 107 a-i; 108 a-d; 109 a-l; 109A a,c-g; 110 a-g; 111 a-c; 111A a-c; 112 a; 113 a-f; 114 a-g; 115 a-b; 116 a-g; 117 a-f; 118 a-g; 198 a-g; 107~a; 109A~a; 114~a; 115~a; 116~a; 117~a; 118~a; 198~a
Żernica 04-01-1-08	31 a-b,x-gx,kx-lx,ox,rx;
Bukowiec 04-01-2-09	127 a-f; 127A a-o; 128 a-h; 128A a-j; 129 a-m; 130 a-l; 131 a-j; 132 a-g; 133 a-f; 134 a-f; 135 a-c; 136 a-i; 137 a-z; 138 a-g; 139 b-d,i; 139A a-f; 140 a-g; 140A a-d; 141 a-c; 141A a-d; 142 a-s; 143 a-h; 144 a-f; 145 a-i; 145A a-d; 146 a-h; 146A a-n; 147 a-c; 147A a-g; 148 a-g; 149 a-h; 153 a-g; 128~a; 128A~a~b; 129~a~b; 130~a; 132~a; 133~a; 134~a; 135~a; 136~a; 137~a; 138~a; 139~a; 139A~a; 140~a; 142~a; 143~a; 144~a; 145A~a; 146~a; 146A~a
Górzanka 04-01-2-10	97 l-s,w; 99 c
Wola Górzeńska 04-01-2-11	113 a-b,h-i; 117 a-h; 118 a-p; 119 c-k; 120 a-d,g-i; 121 a-f; 122 a-d; 123 a-d; 124 a-d; 125 a-f; 126 a-l; 162 a-d; 163 a-f; 164 a-j; 165 a-g; 165A a-g; 166 a-g; 166A a-f; 167 a-d; 168 a-i; 168A a-b; 169 a-d; 170 a-f; 117~a; 118~a; 119~a; 125~a; 164~a
Polanki 04-01-2-12	62 a-c; 62A a-c; 63 a-c; 64 a-d; 65 a-f; 66 a-j; 67 a-i; 68 a-h; 69 a-n; 70 a-f; 70A a-g; 71 a-k; 72 a-l; 73 a-k; 74 a-g; 75 a-k; 150 a-j; 151 a-d; 152 a-g; 154 a-i; 155 a-f; 156 a-p; 157 a-c; 158 a-n; 158A a-f; 159 a-m; 159A a-f; 160 a-k; 160A a-k; 160B a-d; 161 a-d; 161A a-i; 161B a-i; 64~a; 68~a; 71~a~c; 72~a~b; 73~a; 150~a; 159~a~b
Rajskie 04-01-2-13	37 a-k; 38 a-m; 39 a-h; 40 a-g; 40A a-j; 41 a-i; 42 a-h; 43 a-h; 44 a-c; 45 a-g; 46 a-i; 47 a-k; 48 a-d; 49 a-i; 50 a-f; 51 a-f; 52 a-c; 53 a-d; 54 a-g; 54A a-d; 55 a-g; 56 a-g; 56A a-f; 57 a-j; 58 a-d; 58A a-h; 59 a-l; 59A a-f; 60 a-h; 61 a-h; 38~a~b; 40A~a; 45~a; 46~a; 47~a; 48~a; 49~a; 50~a; 51~a; 54~a; 54A~a; 55~a; 56A~a; 57~a

W Planie urządzenia lasu dla gruntów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Baligród, które jednocześnie stanowią obszar Natura 2000 Bieszczady PLC180001 uwzględniono projekt planu ochrony dla tego obszaru zgodnie z pismem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 28.04.2022 r. znak: DOP-WOŚ.055.141.2022.1Ł.

4.5. Otulina Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Otulina Bieszczadzkiego Parku Narodowego w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa zajmuje: 3 339,48 ha, w tym gruntów w zarządzie Nadleśnictwa jest 2 751,82 ha.

Bieszczadzki Park narodowy powstał w 1973 roku i jest trzecim co do wielkości parkiem narodowym w Polsce. Park i jego otulina mają kluczowe znaczenie dla ochrony ekosystemów Bieszczadów oraz dla zrównoważonego rozwoju regionu. BdPN obejmuje obszar ponad 29 000 hektarów, w tym najwyższe partie polskich Bieszczadów. Główne cele parku to ochrona unikalnych walorów przyrodniczych, krajobrazowych, kulturowych oraz prowadzenie badań naukowych i edukacji ekologicznej.

Otulina Bieszczadzkiego Parku Narodowego stanowi strefę ochronną graniczącą z parkiem narodowym, wyznaczoną w celu zabezpieczenia przed zagrożeniami zewnętrznymi wynikającymi z prowadzonej tam działalności człowieka. Otulinę wyznaczono rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 listopada 1996 r. w sprawie Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Dz. U. nr 144, poz. 664) zmienioną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1999 r. (Dz. U. nr 93, poz. 1068) o łącznej powierzchni 55 783,20 ha.

Plan ochrony BdPN ustanowiony został Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 lipca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Dz. U. poz. 1919).

Zgodnie z tym rozporządzeniem na obszarze Parku stwierdzono występowanie 826 gatunków roślin naczyniowych. Najcenniejszymi składnikami flory roślin naczyniowych są gatunki typowe dla Karpat Wschodnich i Karpat Południowych (30 gatunków), w tym gatunki endemiczne. Na uwagę zasługuje również duża grupa gatunków górskich, w tym: alpejskich (31 gatunków), subalpejskich (43 gatunki), ogólnogórskich (38 gatunków), reglowych (68 gatunków) i podgórskich (6 gatunków), która stanowi blisko 23% ogółu flory Parku. 3 gatunki roślin naczyniowych wymienione są w załączniku II do dyrektywy siedliskowej, w tym jeden o znaczeniu priorytetowym. Stwierdzono tu również występowanie 413 gatunków mszaków (301 gatunków mchów i 112 gatunków wątrobowców), w tym 3 gatunki mszaków są wymienione w załączniku II do dyrektywy siedliskowej.

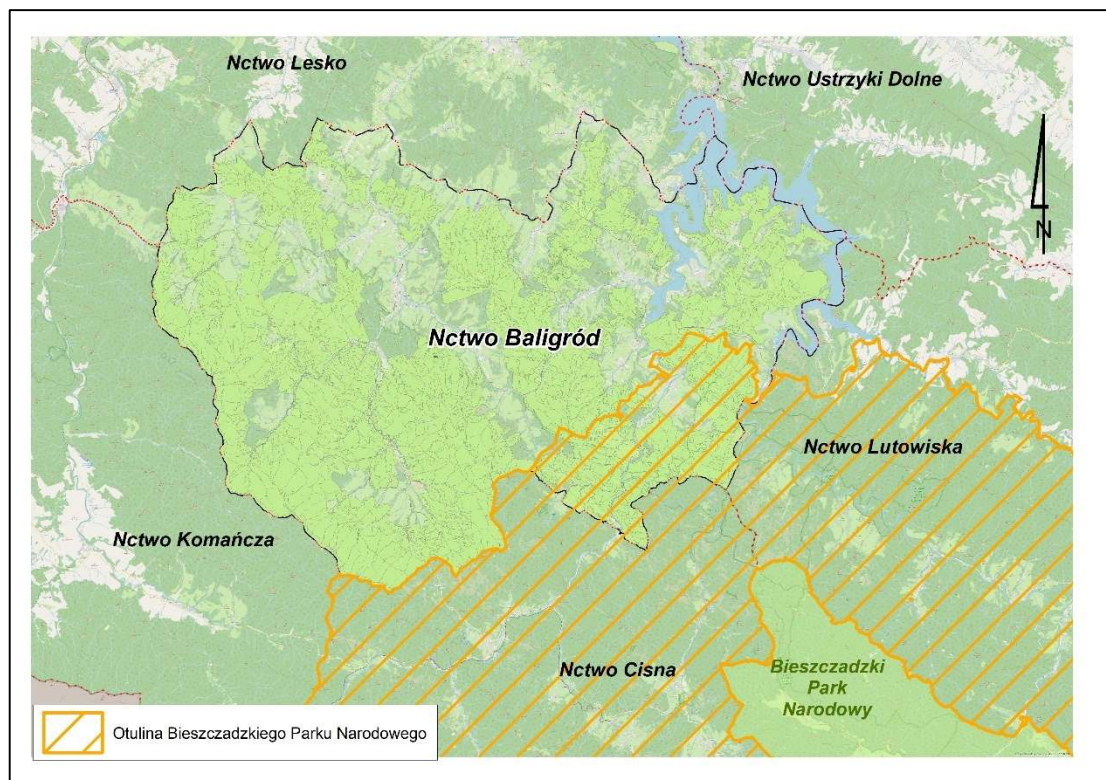
Na obszarze Parku stwierdzono występowanie 253 gatunków zwierząt kręgowych, w tym 156 gatunków ptaków oraz blisko 7 tysięcy gatunków zwierząt bezkręgowych, w tym około 200 gatunków endemicznych. Spośród wszystkich zwierząt kręgowych i bezkręgowych (bez ptaków) 24 gatunki (18 kręgowych i 6 bezkręgowych) są umieszczone w załączniku II do dyrektywy siedliskowej. 20 gatunków ptaków umieszczono w załączniku I do dyrektywy Parlamentu

Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, str. 7, z późn. zm.)

Plan ochrony BdPN formułuje zagrożenia oraz sposoby ich eliminacji dotyczące otuliny, które mogące mieć wpływ na realizację zapisów PUL:

- 1) Przerwanie ciągłości korytarzy ekologicznych na obszarze otuliny Parku w związku z ich zabudową zagrażające w szczególności następującym przedmiotom ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady: 1) niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*); 2) ryś (*Lynx lynx*); 3) wilk (*Canis lupus*); 4) żbik (*Felis silvestris*); 5) żubr (*Bison bonasus*)
 - Działania na rzecz wprowadzenia do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, regulacji gwarantujących zachowanie ciągłości przestrzeni przyrodniczej, w tym w obrębie wyznaczanych korytarzy ekologicznych.
 - Współdziałanie z organami samorządowymi województwa na rzecz wypracowania zasad ochrony krajobrazu w audycie krajobrazowym, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z fragmentacją naturalnych i półnaturalnych ekosystemów, fragmentacją przestrzeni przyrodniczej oraz zagęszczaniem barier ekologicznych w krajobrazie.
- 2) Synantropizacja zwierząt, w szczególności niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*)
 - Propagowanie prawidłowego gospodarowania odpadami na obszarze otuliny Parku przez terminowy wywóz odpadów, zabezpieczanie śmietników i kompostowników przed zwierzętami, segregację odpadów, współpracę z gminami.
 - Edukacja turystów i społeczności lokalnych nastawiona na promowanie właściwych zachowań w relacji człowiek – zwierzę, w tym w odniesieniu do postępowania z odpadami.
 - Działania na rzecz dostosowania organizacji dokarmiania zwierząt kopytnych ograniczające synantropizację niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*).

- 3) Ograniczenia w migracji zwierząt spowodowane przez fragmentację siedlisk, narastający ruch samochodowy i brak odpowiedniej liczby miejsc parkingowych oraz presję czynników związanych z zabudową kubaturową przestrzeni przyrodniczej w otoczeniu Parku, zagrażające w szczególności następującym przedmiotom ochrony obszaru Natura 2000 Bieszczady: 1) niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*); 2) ryś (*Lynx lynx*); 3) wilk (*Canis lupus*); 4) żbik (*Felis silvestris*); 5) żubr (*Bison bonasus*)
- Waloryzacja liniowych i punktowych barier antropogenicznych, w szczególności ciągów komunikacyjnych, zabudowy kubaturowej i ogrodzeń na obszarze otuliny Parku, wraz z oceną ich wpływu na drożność korytarzy ekologicznych.
 - Podejmowanie współpracy z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe na rzecz zachowania fragmentów starodrzewów w otoczeniu Parku jako jednego z warunków zachowania ostoi w szczególności niedźwiedzia brunatnego (*Ursus arctos*) i rysia (*Lynx lynx*).

Ryc. 23. Położenie Nadleśnictwa Baligród w otulinie Bieszczadzkiego Parku Narodowego

Tab.15. Lokalizacja otuliny Bieszczadzkiego Parku Narodowego na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród.

Leśnictwo	Oddziały
Bukowiec 04-01-2-09	137 a-z; 142 a-s; 143 a-h; 144 a-f; 145 a-i; 145A a-d; 146 a-h; 146A a-n; 147 a-c; 147A a-g; 148 a-g; 149 a-h; 153 a-g; 137~a; 142~a; 143~a; 144~a; 145A~a; 146~a; 146A~a;
Wola Górzańska 04-01-2-11	126 h-l;
Polanki 04-01-2-12	62 a-c; 62A a-c; 63 a-c; 64 a-d; 65 a-f; 66 a-j; 67 a-i; 68 a-h; 69 a-n; 70 a-f; 70A a-g; 71 a-k; 72 a-l; 73 a-k; 74 a-g; 75 a-k; 150 a-j; 151 a-d; 152 a-g; 154 a-i; 155 a-f; 156 a-p; 157 a-c; 158 a-n; 158A a-f; 159 a-m; 159A a-f; 160 a-k; 160A a-k; 160B a-d; 161 a-d; 161A a-i; 161B a-i; 64~a; 68~a; 71~a~c; 72~a~b; 73~a; 150~a; 159~a~b;
Rajskie 04-01-2-13	37 a-k; 38 a-m; 39 a-h; 40 a-g; 40A a-c,h-j; 41 a-i; 42 a-h; 43 a-h; 44 a-c; 45 a-g; 46 a-i; 47 a-k; 48 a-d; 49 a-i; 50 a-f; 51 a-f; 52 a-c; 53 a-d; 54 a-g; 54A a-d; 55 a-g; 56 a-g; 56A a-f; 57 a-j; 58 a-d; 58A a-h; 59 a-l; 59A a-f; 60 a-h; 61 a-h; 38~a~b; 40A~a; 45~a; 46~a; 47~a; 48~a; 49~a; 50~a; 51~a; 54~a; 54A~a; 55~a; 56A~a; 57~a;

4.6. Pomniki przyrody

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród znajduje się 13 pomników przyrody, na które składa się 13 pomników przyrody ożywionej w postaci drzew, w tym jeden grupowy.

Tab.16. Wykaz istniejących pomników przyrody zlokalizowanych na terenie Nadleśnictwa Baligród

Uchwała	Działka	Adres leśny	Gatunek	Nazwa	Obwód	Ocena
Uchwała nr LIX.300.2023 Rady Gminy Baligród z dnia 27 września 2023 r. w sprawie pomników przyrody na terenie Gminy Baligród	1138	04-01-1-02-120 -i -00	Sosna Wdziarowa		114	3
			Sosna Wdziarowa		137	3
			Sosna Wdziarowa		147	3
			Sosna Wdziarowa		160	2
	182	04-01-1-02-120A -g -00	Sosna Wdziarowa		98	3
			Sosna Wdziarowa		99	3
			Sosna Wdziarowa		100	3
			Sosna Wdziarowa		110	3
			Sosna Wdziarowa		111	2
			Sosna Wdziarowa		118	3
			Sosna Wdziarowa		119	3
			Sosna Wdziarowa		123	2
			Sosna Wdziarowa		123	3
			Sosna Wdziarowa		123	3
			Sosna Wdziarowa		123	3
			Sosna Wdziarowa		124	3
			Sosna Wdziarowa		125	2
			Sosna Wdziarowa		126	3
			Sosna Wdziarowa		129	3

Uchwała	Działka	Adres leśny	Gatunek	Nazwa	Obwód	Ocena
			Sosna Wdziarowa		129	3
			Sosna Wdziarowa		129	3
			Sosna Wdziarowa		133	3
			Sosna Wdziarowa		140	2
			Sosna Wdziarowa		142	4
			Sosna Wdziarowa		143	3
			Sosna Wdziarowa		146	3
			Sosna Wdziarowa		148	2
			Sosna Wdziarowa		150	2
			Sosna Wdziarowa		157	3
			Sosna Wdziarowa		157	3
			Sosna Wdziarowa		163	3
			Sosna Wdziarowa		189	3
			Sosna Wdziarowa		201	3
			Sosna Wdziarowa		202	3
Uchwała nr LXVI.332.2024 Rady Gminy Baligród dnia 25 marca 2024 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody jodły pospolitej "Jodła Galicja" rosnącej na terenie Gminy Baligród	202	04-01-1-02-131 -a -00	Jodła pospolita	"Jodła Galicja"	435	2
Uchwała nr XLIV/232/2017 Rady Gminy Zagórz dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia drzewa pomnikiem przyrody	73	04-01-1-04-200 -a -00	Buk pospolity	"Mały"	590	2

Uchwała	Działka	Adres leśny	Gatunek	Nazwa	Obwód	Ocena
Uchwała nr XXVIII.160.2017 Rady Gminy Baligród dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody	1134	04-01-1-02-105 -a -00	Wiąz górski	"Mirostów"	489	2
	155/2	04-01-1-01-59 -b -00	Buk pospolity		433	2
	159	04-01-1-01-61 -c -00	Jodła pospolita		442	2
	165	04-01-1-03-65 -c -00	Lipa drobnolistna		412	2
	172	04-01-1-03-70 -d -00	Klon Jawor		382	2
	177	04-01-1-03-75 -d -00	Jodła pospolita		428	2
	180	04-01-1-03-78 -b -00	Jodła pospolita		423	2
	181	04-01-1-03-79 -a -00	Jodła pospolita		410	2
	184	04-01-1-03-82 -b -00	Jodła pospolita	"Lasumiła"	526	2
	38	04-01-1-05-136 -d -00	Lipa drobnolistna	Lipa Katarzyna	280	2

* Pięciostopniowa skala Pacyniaka (zmodyfikowana) do określania zdrowotności drzew:

- 1 – drzewo zdrowe, bez szkodników, ubytki korony do 10%;
- 2 – ubytki korony od 10-30% i niewielkie ubytki pnia; pojedyncze osobniki szkodników owadzych;
- 3 – drzewa z koroną lub pniem obumarłym w 30-50%, w znacznym stopniu zaatakowane przez owady;
- 4 – drzewa z koroną lub pniem obumarłym w 50-70% i dużymi ubytkami tkanki drzewnej;
- 5 – korona obumarła w ponad 70%, pień z licznymi dziuplami.

Ryc. 24. Sosna wdziarowa - pomnik przyrody w leśnictwie Czarne oddz. 120A g.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, poza gruntami w zarządzie, we wsi Kalnica znajdują się 4 pomniki przyrody ożywionej ustanowione uchwałą

Nr XVII/94/2011 Rady Miejskiej w Zagórzcu z dnia 28.09.2011 roku w sprawie ustanowienia drzew pomnikami przyrody.

4.7. Użytki ekologiczne

Na terenie Nadleśnictwa Baligród do tej pory utworzono jeden użytek ekologiczny (oddz. 159g, obręb Bukowiec, pow. 1,68 ha). Ustanowiono go Uchwałą Nr XVII/201/2000 Rady Gminy w Cisnej z dnia 31.08.2000 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny.

Celem ochrony jest zachowanie gruntów szczególnie cennych ze względu na swe walory przyrodnicze oraz ważne dla funkcjonowania w formie niezmienionej całości ekosystemów leśnych. Użytek obejmuje wąski pas zarośli nadrzecznych, ciągnący się pomiędzy Solinką a drogą asfaltową na przestrzeni około 800 m. Obecnie trwają prace nad uaktualnieniem dokumentacji, a użytek ekologiczny nie został prawnie zniesiony.

4.8. Siedliska przyrodnicze podlegające ochronie

Rodzaje siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej stwierdzone na terenie Nadleśnictwa Baligród na podstawie danych RDOŚ w Rzeszowie, RDLP w Krośnie i BULiGL O/Przemysł.

Tab.17. Siedlisk przyrodniczych na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Baligród

Kod siedliska	Razem
	pow. wg SILP[ha]
Siedliska przyrodnicze chronione w obszarze Natura2000 Bieszczady PLC180001	
6510	42,18
6520	3,51
7220	0,92
7230	2,49
8150	3,78
9110	654,48
9130	8190,17
9140	15,95
9170	398,76
9180	21,51
91D0	2,99
91E0	88,25
9410	54,18
Razem	9479,17
Siedliska przyrodnicze poza obszarem Natura 2000	
6510	37,49
9110	470,92
9130	2725,65
9170	81,77
9180	0,64
91E0	9,85
Razem	3326,32

łącznie siedliska przyrodnicze na terenie Nadleśnictwa zajmują 12 805,49 ha. Ogółem na terenie Nadleśnictwa stwierdzono 13 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy siedliskowej, wśród nich, jako najszerzej rozprzestrzenione, wykazano siedlisko 9130 zajmujące 10 915,82 ha. Siedlisko to jest reprezentowane przez zespół żyznej buczyny karpackiej *Dentario glandulosae-Fagetum*. Są to lasy, w których głównym gatunkiem drzewiastym jest buk pospolity, towarzyszy mu najczęściej jodła pospolita i klon jawor.

Tab.18. Typy drzewostanów i składów upraw na siedliskach przyrodniczych

Kod	Nazwa siedliska przyrodniczego Natura 2000	Typ siedliskowy lasu	Typ drzewo-stanu	Orientacyjny docelowy skład gatunkowy drzewostanu %		Rodzaj rębni	Okres odnowienia
				Gatunki główne	Gatunki domieszkowe		
9110-2	Kwaśna buczyna górska	LGśw, LMGśw	Bk	Bk 90	Jw, Jd, So i inne 10	IV	20-30
		LGśw, LMGśw	Jd-Bk	Bk 70 Jd 20	Jw i inne 10	IV	30-40
9110-3	Dolnoregłowy las jodłowy	LGśw, LMGśw, LGw	Jd	Jd 90	Bk, Św i inne 10	IV	40-50
		LGśw, LMGśw, LGw	Bk-Jd	Jd 70 Bk 20	Jw, Św i inne 10	IV	40-50
9130-3	Żyzna buczyna górska	LGśw, LMGśw	Bk	Bk 90	Jw, Jd i inne 10	IV	20-30
		LGśw, LGw, LMGśw	Jd-Bk	Bk 70 Jd 20	Jw i inne 10	IV	30-40
		LGśw, LGw	Jd	Jd 70	Bk i inne 30	IV/V	40-50
		LGśw, LGw	Bk-Jd	Jd 50 Bk 30	Jw i inne 20	IV	40-50
		LGśw LGw	Jw-Bk	Bk 60 Jw 20	Jd i inne 20	IV	20-30
		LGśw LGw	Bk-Jw.*	Jw 50 Bk 30	Jd i inne 30	IV	20-30
9170-2	Grąd subkontynentalny	LGśw LGw	Bk-Gb	Gb 50 Bk 20	Jd, Kl, Jw, Lp i inne 30	IV	20-30
		LGśw LGw	Gb-Bk	Bk 50 Gb 20	Jd, Kl, Jw, Lp i inne 30	IV	20-30
		LGśw LGw	Gb-Db	Db 50 Gb 30	Jd, Bk, Kl, Lp i inne 20	IV	20-30
9180*	Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach	LGśw	Jw	Jw 80	Bk, Jrz, Bst i inne 20	-	-
		LGśw	Jrz-Jw	Jw 70 Jrz 20	Bk, Bst i inne 10	-	-
		LGśw, LGw	Bk-Jw	Jw 70 Bk 20	Bst, Lp i inne 10	-	-
91E0*	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe	LłG OIJG	Olsz	Olsz 90	Wb, Js, Jw, Bst i inne 10	-	-
91D0*	Bory i lasy bagienne	BMGB	Jd-Św	Św 50 Jd 30	So, Brz, Bk i inne 20	-	-

Kod	Nazwa siedliska przyrodniczego Natura 2000	Typ siedliskowy lasu	Typ drzewo-stanu	Orientacyjny docelowy skład gatunkowy drzewostanu %		Rodzaj rębni	Okres odnowienia
				Gatunki główne	Gatunki domieszkowe		
		BMGB	Św	Św 70	Jd, Brz, So i inne 30		
9410	Górskie bory świerkowe	BMGŚw	Jd	Jd 80	Św, Bk i inne 20	IV/V	40-50
		BGŚw	Jd-Św	Św 50 Jd 30	Bk i inne 20	IV	30-40
		LMGŚw	Jd-Św	Św 50 Jd 30	Bk i inne 20	IV	30-40
			Jd	Jd 80	Św, Bk i inne 20	IV/V	40-50
		LGŚw	Jd	Jd 80	Św, Bk i inne 20	IV/V	40-50
9140	Górskie jaworzyny ziołoroślowe	LGŚw	Jw-Bk*	Bk 60 Jw 20	Jd i inne 20	-	-
		LGŚw	Bk-Jw.*	Jw 50 Bk 30	Jd i inne 30	-	-

Zgodnie z Rozporządzenie (UE) 2024/1991 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych i zmiany rozporządzenia (UE) 2022/869 (*Nature Restoration Law*) wszystkie leśne siedliska przyrodnicze w Obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC 180001, za wyjątkiem łęgów wierzbowych, topolowych, olszowych i jesionowych (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*, olsy źródłiskowe) (91E0), są ocenione na stan właściwy i zabiegi w nich prowadzone służą zachowaniu bioróżnorodności. Siedliska łęgowe są na gruntach porolnych a ich ocena obniżona jest z powodu występowania gatunków inwazyjnych i synantropijnych.

4.9. Ochrona gatunkowa roślin, grzybów i zwierząt

Ochronę gatunkową określa ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336) oraz rozporządzenia określające chronione gatunki roślin, grzybów i zwierząt:

- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. poz. 1409);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. poz. 1408);
- ✓ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. poz. 2183 z późn. zm.).

Zestawienia gatunków chronionych wykonano na podstawie ankiet, lustracji terenowej, monitoringu przedmiotów ochrony w obszarach Natura 2000, ogólnodostępnych publikacji oraz poprzedniego programu ochrony przyrody.

Do programu ochrony przyrody dodano chronione gatunki roślin odnotowane podczas „Powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt i innych organizmów oraz parametryzacji wybranych cech biotopów, mających znaczenia dla oceny stanu lasów oraz prognozowania zmian w ekosystemach leśnych” przeprowadzonej na terenie RDLP w Krośnie.

Zestawienia w tym rozdziale dotyczą gatunków występujących na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród, jak i w jego zasięgu terytorialnym, nie zawsze z dokładną lokalizacją ich stanowisk.

4.9.1. Rośliny i grzyby chronione

Na terenie Nadleśnictwa Baligród i w jego zasięgu stwierdzono występowanie wielu gatunków roślin, w tym:

Ochrona ścisła

Tab.19. Wykaz gatunków roślin i grzybów objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Bezlist okrywowy	<i>Buxbaumia viridis</i>
2.	Biedronecznik Jeckera	<i>Punctelia jeckeri</i>
3.	Biedronecznik zmienny	<i>Punctelia subrudecta</i>
4.	Buławnik mieczolistny	<i>Cephalanthera longifolia</i>
5.	Buławnik wielkokwiatowy	<i>Cephalanthera damasonium</i>
6.	Goryczka krzyżowa	<i>Gentiana cruciata</i>
7.	Goździk kosmaty	<i>Dianthus armeria</i>
8.	Gółka długoostrogowa	<i>Gymnadenia conopsea</i>
9.	Granicznik płucnik	<i>Lobaria pulmonaria</i>
10.	Jeżolist zwyczajny	<i>Antitrichia curtipendula</i>
11.	Jęczycznik zwyczajny	<i>Phyllitis scolopendrium</i>
12.	Kruszczyk błotny	<i>Epipactis palustris</i>
13.	Kruszczyk siny	<i>Epipactis purpurata</i>
14.	Kukułka (storczyk) Fuchsa	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>
15.	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>
16.	Mieczyk dachówkowaty	<i>Gladiolus imbricatus</i>
17.	Nasieźrzał pospolity	<i>Ophioglossum vulgatum</i>
18.	Nibypłucnik dyskretny	<i>Cetrelia cetrarioides</i>
19.	Nibypłucnik wątpliwy	<i>Cetrelia olivetorum</i>
20.	Paprotnik Brauna	<i>Polystichum braunii</i>
21.	Paprotnik kolczysty	<i>Polystichum aculeatum</i>
22.	Parzoch pieprzowy	<i>Porella arboris-vitae</i>
23.	Parzoch szerokolistny	<i>Porella platyphylla</i>
24.	Pawężnica fuscokowata	<i>Peltigera praetextata</i>
25.	Płaskolist lśniący	<i>Hookeria lucens</i>
26.	Przystrumycznik dziwlikowy	<i>Hypotrachyna afrorevoluta</i>
27.	Puchlinka ząbkowana	<i>Thelotrema lepadinum</i>
28.	Rzepik szczeciniasty	<i>Agrimonia pilosa</i>
29.	Storczyca kulista	<i>Traunsteinera globosa</i>
30.	Storczyk męski	<i>Orchis mascula</i>
31.	Storczyk samicy	<i>Orchis morio</i>
32.	Tajeża jednostronna	<i>Goodyera repens</i>
33.	Tarczownica pogięta	<i>Parmelia submontana</i>
34.	Tarczynka dziurkowana	<i>Menegazzia terebrata</i>
35.	Tojad mołdawski	<i>Aconitum moldavicum</i>
36.	Tojad wschodniokarpacki	<i>Aconitum lasiocarpum</i>
37.	Widlik krzaczkowy	<i>Metzgeria fruticulosa</i>
38.	Widłoząb zielony	<i>Dicranum viride</i>
W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa - bez dokładnej lokalizacji		
39.	Galaretnica sztywna	<i>Collema flaccidum</i>
40.	Jodłownica górską	<i>Bondarzewia mesenterica</i>
41.	Kobiernik Arnolda	<i>Parmotrema arnoldii</i>
42.	Kobiernik postrzępiony	<i>Parmotrema crinitum</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
43.	Krzywoząb podsadnikowy	<i>Anacamptodon splachnoides</i>
44.	Muszlík nadobny	<i>Normandina pulchella</i>
45.	Nibypłucnik dyskretny	<i>Cetrelia cetrarioides</i>
46.	Nibypłucnik klasztorny	<i>Cetrelia monachorum</i>
47.	Obrośnica rzęsowata	<i>Anaptychia ciliaris</i>
48.	Pawężnica rozłożysta	<i>Peltigera horizontalis</i>
49.	Pawężniczka sorediowa	<i>Nephroma parile</i>
50.	Przysrumychnik burski	<i>Hypotrachyna afrorevoluta</i>
51.	Przysrumychnik pustułkowy	<i>Hypotrachyna revoluta</i>
52.	Rokiet łąkowy	<i>Hypnum pratense</i>
53.	Szarzynka brodawkowata	<i>Parmelina pastillifera</i>
54.	Szarzynka skórzasta	<i>Parmelina tiliacea</i>
55.	Złociszek jaskrawy	<i>Chrysothrix candelaris</i>

Ochrona częściowa

Tab.20. Wykaz gatunków roślin i grzybów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa - z dokładną lokalizacją na mapach przeglądowych walorów przyrodniczo-kulturowych		
1.	Biczycza trójwębna	<i>Bazzania trilobata</i>
2.	Bielistka siwa	<i>Leucobryum glaucum</i>
3.	Brodaczka	<i>Usnea sp.</i>
4.	Brodaczka kępowa	<i>Usnea hirta</i>
5.	Brodaczka zwyczajna	<i>Usnea dasypoga</i>
6.	Brodawkowiec czysty	<i>Pseudoscleropodium purum</i>
7.	Cebulica dwulistna (Oszloch)	<i>Scilla bifolia</i>
8.	Centuria nadobna	<i>Centaurium pulchellum</i>
9.	Centuria pospolita	<i>Centaurium erythraea</i>
10.	Chrobotek leśny	<i>Cladonia arbuscula</i>
11.	Chrobotek reniferowy	<i>Cladonia rangiferina</i>
12.	Ciemiężyca zielona	<i>Veratrum lobelianum</i>
13.	Cis pospolity	<i>Taxus baccata</i>
14.	Czosnek niedźwiedzi	<i>Allium ursinum</i>
15.	Drabik drzewkowaty	<i>Climacium dendroides</i>
16.	Dziewięsił bezłodygowy	<i>Carlina acaulis</i>
17.	Dzióbekowiec Zetterstedta	<i>Eurhynchium angustirete</i>
18.	Dzwonek szerokolistny	<i>Campanula latifolia</i>
19.	Fałdownik trzyczęściowy	<i>Rhytidadelphus triquetrus</i>
20.	Gajnik lśniący	<i>Hylocomium splendens</i>
21.	Gładysz paprociowy	<i>Homalia trichomanoides</i>
22.	Gnieźnik leśny	<i>Neottia nidus-avis</i>
23.	Goryczka trojęściowa	<i>Gentiana asclepiadea</i>
24.	Goryczuszka orzęsiona	<i>Gentianella ciliata</i>
25.	Groszek wschodniokarpacki	<i>Lathyrus laevigatus</i>
26.	Gruszyca mniejsza	<i>Pyrola minor</i>
27.	Gruszyca okrągłolistna	<i>Pyrola rotundifolia</i>
28.	Gruszyca średnia	<i>Pyrola media</i>
29.	Gruszyca jednokwiatowa	<i>Moneses uniflora</i>
30.	Kruszczyk szerokolistny	<i>Epipactis helleborine</i>
31.	Krzewik źródłowy	<i>Thamnobyrium alopecurum</i>
32.	Kukułka(storczyk) szerokolistna	<i>Dactylorhiza majalis</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
33.	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>
34.	Lulecznica kraińska	<i>Scopolia carniolica</i>
35.	Miechera kędzierzawa	<i>Neckera crispa</i>
36.	Miechera spłaszczona	<i>Neckera complanata</i>
37.	Miedzik płaski	<i>Frullania dilatata</i>
38.	Miodownik melisowaty	<i>Melittis mellisophyllum</i>
39.	Naparstnica zwyczajna	<i>Digitalis grandiflora</i>
40.	Nowellia krzywolistna	<i>Nowellia curvifolia</i>
41.	Obrazki alpejskie	<i>Arum alpinum</i>
42.	Odnożyca mączysta	<i>Ramalina farinacea</i>
43.	Orlik pospolity	<i>Aquilegia vulgaris</i>
44.	Parzydło leśne	<i>Aruncus sylvestris</i>
45.	Pierwiosnek wyniosły	<i>Primula elatior</i>
46.	Pióropusznik strusi	<i>Matteucia struthiopteris</i>
47.	Piórosz pierzasty	<i>Ptilium crista-castrensis</i>
48.	Płaszczec marszczony	<i>Buckiella undulata</i>
49.	Płonnik pospolity	<i>Polytrichum commune</i>
50.	Płucnica islandzka	<i>Cetraria islandica</i>
51.	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>
52.	Podrzeń żebrowiec	<i>Blechnum spicant</i>
53.	Pokrzyk wilcza-jagoda	<i>Atropa belladonna</i>
54.	Pomocnik baldaszkowy	<i>Chimaphila umbellata</i>
55.	Przylepnik złotawy	<i>Melanelixia subaurifera</i>
56.	Pustułka rurkowata	<i>Hypogymnia tubulosa</i>
57.	Rokietnik pospolity	<i>Pleurozium schreberi</i>
58.	Siedzuń dębowy	<i>Sparassis brevipes</i>
59.	Skosatka zanokcicowata	<i>Plagiochila asplenoides</i>
60.	Soplówka jodjowa	<i>Heridium flagellum</i>
61.	Soplówka bukowa	<i>Heridium coralloides</i>
62.	Sosna kosa (kosodrzewina)	<i>Pinus mugo</i>
63.	Sosna limba (limba)	<i>Pinus cembra</i>
64.	Szyszkowiec łuskowaty	<i>Strobilomyces strobilaceus</i>
65.	Śnieżyca wiosenna	<i>Leucoium vernum</i>
66.	Śnieżyczka przebiśnieg	<i>Galanthus nivalis</i>
67.	Torfowiec kolczysty	<i>Sphagnum fallax</i>
68.	Torfowiec ostrolistny	<i>Sphagnum capillifolium</i>
69.	Tujowiec tamaryszkowaty	<i>Thuidium tamariscinum</i>
70.	Wawrzynek wilczytoko	<i>Daphne mezereum</i>
71.	Widlik podwójny	<i>Metzgeria conjugata</i>
72.	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>
73.	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>
74.	Widłoząb kędzierzawy	<i>Dicranum polysetum</i>
75.	Widłoząb miotłowy	<i>Dicranum scoparium</i>
76.	Włostka brązowa	<i>Bryoria fuscescens</i>
77.	Wroniec widlasty	<i>Huperzia selago</i>
78.	Zaraza czerwonawa	<i>Orobanche lutea</i>
79.	Zaraza żółta	<i>Orobanche flava</i>
80.	Zimowit jesienny	<i>Colchicum autumnale</i>
81.	Złotlinka jaskrawa	<i>Vulpicida pinastris</i>
82.	Zwiślik maczugowaty	<i>Anomodon attenuatus</i>
83.	Zwiślik wiciowy	<i>Anomodon viticulosus</i>
84.	Źródlikowiec zmienny	<i>Palustriella commutata</i>
85.	Żółtlica chropowata	<i>Flavoparmelia caperata</i>
W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa - bez dokładnej lokalizacji		

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
86.	Jodłownica górską	<i>Bondarzewia mesenterica</i>
87.	Krótkosz namurnikowy	<i>Brachythecium geheebii</i>
88.	Nastroszek kędzierzawy	<i>Uloa crispa</i>
89.	Odnóżycza opylona	<i>Ramalina pollinaria</i>
90.	Pawężnica psia	<i>Peltigera canina</i>
91.	Pędzliczek brodawkowy	<i>Syntrichia papillosa</i>
92.	Szurpek porośły	<i>Orthotrichum lyellii</i>
93.	Torfowiec błotny	<i>Sphagnum palustre</i>

Stanowiska chronionych gatunków roślin, dla których podana jest dokładna lokalizacja przedstawiono na „Mapie przeglądowej walorów przyrodniczych i kulturowych” w skali 1:25 000.

Zgodnie z § 8 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin, zakazy, o których mowa w § 6 pkt 1-3, w stosunku do gatunków dziko występujących roślin, objętych ochroną gatunkową, z wyjątkiem gatunków wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do rozporządzenia oznaczonych symbolem (3), nie dotyczą wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybnej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie tych zakazów.

Dla ułatwienia analiz przedstawiane w tabelach, gatunki roślin chronionych, niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, podzielono na 3 grupy ze względu na cechy siedlisk przez nie zajmowane:

Tab.21. Zbiornice tabele roślin i grzybów wg. siedlisk

1.	Gatunki roślin i grzyby związanych ze środowiskiem leśnym
	ROŚLINY Bezlist okrywowy <i>Buxbaumia viridis</i> , Biczycza trójwłębna <i>Bazzania trilobata</i> , Bielistka siwa <i>Leucobryum glaucum</i> , Brodawkowiec czysty <i>Pseudoscleropodium purum</i> , Buławnik mieczolistny <i>Cephalanthera longifolia</i> , Buławnik wielokwiatowy <i>Cephalanthera damasonium</i> , Cebulica dwulistna (osłoch) <i>Scilla bifolia</i> , Ciemiężycza (ciemierzycza) zielona <i>Veratrum lobelianum</i> , Czosnek niedźwiedzi <i>Allium ursinum</i> , Cis pospolity <i>Taxus baccata</i> , Drabik drzewkowy <i>Climacium dendroides</i> , Dzióbekowiec Zetterstedta <i>Eurhynchium angustirete</i> , Dzwonek szerokolistny <i>Campanula latifolia</i> , Fałdownik trzyczędowy <i>Rhytidadelphus triquetrus</i> , Gajnik lśniący <i>Hylocomium splendens</i> , Gładysz paprociowy <i>Homalia trichomanoides</i> , Gnieźnik leśny <i>Neottia nidus-avis</i> , Goryczka trojeściowa (goryczka trojeściowata) <i>Gentiana asclepiadea</i> , Goryczuszka orzęsiona <i>Gentianella ciliata</i> , Groszek wschodniokarpacki <i>Lathyrus laevigatus</i> , Gruszyca mniejsza <i>Pyrola minor</i> , Gruszyca okrągłolistna <i>Pyrola rotundifolia</i> , Gruszyca średnia <i>Pyrola media</i> , Gruszyca jednokwiatowa <i>Moneses uniflora</i> , Jeżolist zwyczajny <i>Antitrichia curtipendula</i> , Jęczmienie zwyczajny <i>Phyllitis scolopendrium</i> , Krótkosz namurnikowy <i>Brachythecium geheebii</i> , Kruszyk szerokolistny <i>Epipactis helleborine</i> , Kruszyk siny <i>Epipactis purpurata</i> , Kukułka (starczyk) Fuchsa <i>Dactylorhiza fuchsii</i> , Krzewik źródłowy <i>Thamnobryum alopecurum</i> , Lilia złotogłów <i>Lilium martagon</i> , Listera jajowata <i>Listera ovata</i> , Lulecznica kraińska <i>Scopolia carniolica</i> , Miechera kędzierzawa <i>Neckera crispa</i> , Miechera spłaszczona <i>Neckera complanata</i> , Miedzik płaski <i>Frullania dilatata</i> , Miodownik melisowaty <i>Melittis mellisophyllum</i> , Mokradłoszka zaokrąglona <i>Calliergonella cuspidata</i> , Naparstnica zwyczajna <i>Digitalis grandiflora</i> , Nasięźrzała pospolita <i>Ophioglossum vulgatum</i> , Nastroszek kędzierzawy <i>Uloa crispa</i> , Nowellia krzywolistna <i>Nowellia</i>

	<p><i>curvifolia</i>, Obrazki alpejskie <i>Arum alpinum</i>, Orlik pospolity <i>Aquilegia vulgaris</i>, Paprotnik Brauna <i>Polystichum braunii</i>, Paprotnik kolczysty <i>Polystichum aculeatum</i>, Parzoch szerokolistny <i>Porella platyphylla</i>, Parzoch pieprzowy <i>Porella arboris-vitae</i>, Parzydło leśne <i>Aruncus sylvestris</i>, Pędzliczek brodawkowy <i>Syntrichia papillosa</i>, Pierwiosnek (pierwiosnka) wyniosły <i>Primula elatior</i>, Pióropusznik strusi <i>Matteucia struthiopteris</i>, Piórosz pierzasty <i>Ptilium crista-castrensis</i>, Płaszczoniec marszczony <i>Buckiella undulata</i>, Płonnik pospolity <i>Polytrichum commune</i>, Podkolan biały <i>Platanthera bifolia</i>, Podkolan zielonawy <i>Platanthera chlorantha</i>, Podrzeń żebrowiec <i>Blechnum spicant</i>, Pokrzyk wilcza-jagoda <i>Atropa belladonna</i>, Pomocnik baldaszkowy <i>Chimaphila umbellata</i>, Rokietnik pospolity <i>Pleurozium schreberi</i>, Skosatka zanokcicowata <i>Plagiochila asplenoides</i>, Storzcyk męski <i>Orchis mascula</i>, Storzcyka kulista <i>Traunsteinera globosa</i>, Sosna kosa (kosodrzewina) <i>Pinus mugo</i>, Sosna limba (limba) <i>Pinus cembra</i>, Storzcyk samicy <i>Orchis morio</i>, Szurpek porośły <i>Orthotrichum lyellii</i>, Śnieżyca wiosenna <i>Leucoium vernum</i>, Śnieżyczka przebiśnieg <i>Galanthus nivalis</i>, Tajęża jednostronna <i>Goodyera repens</i>, Tojad mołdawski <i>Aconitum moldavicum</i>, Tojad wschodniokarpacki <i>Aconitum lasiocarpum</i>, Tujowiec tamaryszkowaty <i>Thuidium tamariscinum</i>, Wawrzynek wilczyko <i>Daphne mezereum</i>, Widlik podwójny <i>Metzgeroa conjugata</i>, Widlik krzaczkowy <i>Metzgeria fruticulosa</i>, Widłak goździsty <i>Lycopodium clavatum</i>, Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>, Widłoząb kędzierzawy <i>Dicranum polysetum</i>, Widłoząb miotłowy <i>Dicranum scoparium</i>, Wroniec widlasty (widłak wroniec) <i>Huperzia selago</i>, Zaraza czerwona <i>Orobancha lutea</i>, Zaraza żółta <i>Orobancha flava</i>, Zwiślik maczugowaty <i>Anomodon attenuatus</i>, Zwiślik wiciowy <i>Anomodon viticulosus</i></p> <p>GRZYBY</p> <p>Biedronecznik Jeckera <i>Punctelia jeckeri</i>, Biedronecznik zmienny <i>Punctelia subrudecta</i>, Brodacza zwyczajna <i>Usnea dasypoga</i>, Brodacza kępowa <i>Usnea hirta</i>, Chrobotek leśny <i>Cladonia arbuscula</i>, Chrobotek reniferowy <i>Cladonia rangiferina</i>, Galaretnica sztywna <i>Collema flaccidum</i>, Granicznik płucnik <i>Lobaria pulmonaria</i>, Jodłownica górska <i>Bondarzewia mesenterica</i>, Kobiernik Arnolda <i>Parmotrema arnoldii</i>, Kobiernik postrzępiony <i>Parmotrema crinitum</i>, Muszlik nadobny <i>Normandina pulchella</i>, Nibypłucnik dyskretny <i>Cetrelia cetrarioides</i>, Nibypłucnik klasztorny <i>Cetrelia monachorum</i>, Nibypłucnik wątpliwy <i>Cetrelia olivetorum</i>, Obroślnica rzęsoвата <i>Anaptychia ciliaris</i>, Odnożyca mączysta <i>Ramalina farinacea</i>, Odnożyca opylona <i>Ramalina pollinaria</i>, Pawężnica psia <i>Peltigera canina</i>, Pawężnica łuseczkowata <i>Peltigera praetextata</i>, Pawężnica rozłożysta <i>Peltigera horizontalis</i>, Pawężniczka sorediowa <i>Nephroma parile</i>, Przylepnik złotawy <i>Melanelixia subaurifera</i>, Przysrumycznik burski <i>Hypotrachyna afrorevoluta</i>, Przysrumycznik pustułkowy <i>Hypotrachyna revoluta</i>, Płucnica islandzka <i>Cetraria islandica</i>, Puchlinka ząbkowana <i>Thelotrema lepadinum</i>, Pustulka rurkowata <i>Hypogymnia tubulosa</i>, Soplówka jodłowa <i>Hericium flagellum</i>, Soplówka bukowa <i>Hericium coralloides</i>, Siedzuń dębowy <i>Sparassis brevipes</i>, Szyszkowiec łuskowaty <i>Strobilomyces strobilaceus</i>, Szarzynka brodawkowata <i>Parmelina pastillifera</i>, Szarzynka skórzasta <i>Parmelina tiliacea</i>, Tarczownica pogięta <i>Parmelia submontana</i>, Tarczynka dziurkowana <i>Menegazzia terebrata</i>, Włostka brązowa <i>Bryoria fuscescens</i>, Złociszek jaskrawy <i>Chrysothrix candelaris</i>, Żółtlica chropowata <i>Flavoparmelia caperata</i>.</p>
2.	<p>Gatunki roślin związane z terenami otwartymi</p> <p>Centuria pospolita (centuria zwyczajna) <i>Centaureum erythraea</i>, Centuria nadobna <i>Centaureum pulchellum</i>, Dziewięciśń bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>, Goryczka krzyżowa <i>Gentiana cruciata</i>, Goździk kosmaty <i>Dianthus armeria</i>, Gółka długoostrogowa <i>Gymnadenia conopsea</i> Kukułka (storzcyk) plamista <i>Dactylorhiza maculata</i>, Kukułka (storzcyk) szerokolistna <i>Dactylorhiza majalis</i>, Mieczyk dachówkowy <i>Gladiolus imbricatus</i>, Zimowit jesienny <i>Colchicum autumnale</i>.</p>
3.	<p>Gatunki roślin związane z terenami podmokłymi i zabagnionymi</p> <p>Hildenbrandia rzeczna <i>Hildenbrandia rivularis</i>, , Kruszczyk błotny <i>Epipactis palustris</i>, Torfowiec błotny <i>Sphagnum palustre</i>, Torfowiec kolczysty <i>Sphagnum fallax</i>, Torfowiec ostrolistny <i>Sphagnum capillifolium</i>.</p>

4.9.2. Zwierzęta chronione

Zwierzęta objęte ochroną zestawiono na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Poniżej przedstawiono listy zwierząt stwierdzonych na terenie oraz w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa z uwzględnieniem kategorii ochronności z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

Ślimaki

Ochrona ścisła

Tab.22. Wykaz gatunków ślimaków objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialny – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Świdrzyk siedmiogrodzki	<i>Vestia elata</i>

Ochrona częściowa

Tab.23. Wykaz gatunków ślimaków objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialny – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Igliczek karpacki	<i>Acicula parcelineata</i>
2.	Pomrowik mołdawski	<i>Deroceras moldavicum</i>
3.	Ślimak Bąkowskiego	<i>Petasia bakowskii (Trichia bakowskii)</i>
4.	Ślimak Bielza	<i>Petasia bielzi (Trichia bielzi)</i>
5.	Ślimak winniczek	<i>Helix pomatia</i>

Dla ułatwienia dalszych analiz w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko, wszystkie ślimaki zebrano w grupie „Ślimaki”.

Małże

Ochrona ścisła

Tab.24. Wykaz gatunków małży objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Skójka gruboskorupowa	<i>Unio crassus</i>

Małże występują poza gruntami zarządzanymi przez Nadleśnictwo Baligród, dlatego też nie znalazły się w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko.

Pancerzowce**Ochrona częściowa**

Tab.25. Wykaz gatunków pancerzowców objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Rak rzeczny (szlachetny)	<i>Astacus astacus</i>

Pancerzowce występują poza gruntami zarządzanymi przez Nadleśnictwo Baligród, dlatego też nie znalazły się w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko.

Owady**Ochrona ścisła**

Tab.26. Wykaz gatunków owadów objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Biegacz urozmaicony	<i>Carabus variolosus</i>
2.	Czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>
3.	Krasopani hera	<i>Euplagia quadripunctaria</i>
4.	Modliszka zwyczajna	<i>Mantis religiosa</i>
5.	Nadobnica alpejska	<i>Rosalia alpina</i>
6.	Ponurek Schneidera	<i>Boros schneideri</i>
7.	Zagłębek bruzdkowany	<i>Rhysodes sulcatus</i>
8.	Zgniotek cynobrowy	<i>Cucujus cinnaberinus</i>

Ochrona częściowa

Tab.27. Wykaz gatunków owadów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Biegacz gładki	<i>Carabus glabratus</i>
2.	Biegacz skórzasty	<i>Carabus coriaceus</i>
3.	Biegacz zielonożłoty	<i>Carabus auronitens</i>
4.	Mrówka rudnica	<i>Formica rufa</i>
5.	Paź żeglarz	<i>Iphiclides podalirius</i>
6.	Pysznik jodłowy	<i>Eurythyrea austriaca</i>
7.	Trzmiel gajowy	<i>Bombus lucorum</i>
8.	Trzmiel leśny	<i>Bombus pratorum</i>
9.	Trzmiel ziemny	<i>Bombus terrestris</i>
10.	Trzmiel kamiennik	<i>Bombus lapidarius</i>
11.	Wynurt	<i>Ceruchus chrysomelinus</i>

Dla ułatwienia dalszych analiz w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko, w tabeli poniżej, zestawiono gatunki niebędące przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa Baligród w dwie grupy. Przedmioty ochrony w obszarze Natura 2000 Bieszczady PLC180001 są omawiane osobno.

1.	<u>MOTYLE:</u> Paź żeglarz <i>Iphiclides podalirius</i> ,
2.	<u>TRZMIELE, MRÓWKI, CHRZĄSZCZE, MODLISZKI</u> Biegacz gładki <i>Carabus glabratus</i> , Biegacz skórzasty <i>Carabus coriaceus</i> , Biegacz zielonożółty <i>Carabus auronitens</i> , Mrówka rudnica <i>Formica rufa</i> , Postojak wiesiołkowiec <i>Proserpinus proserpina</i> , Pysznik jodłowy <i>Eurythyrea austriaca</i> , Trzmiel gajowy <i>Bombus lucorum</i> , Trzmiel leśny <i>Bombus pratorum</i> , Trzmiel ziemny <i>Bombus terrestris</i> , Trzmiel kamiennik <i>Bombus lapidarius</i> , Wynurt <i>Ceruchus chrysomelinus</i>

Ryby**Ochrona częściowa**

Tab.28. Wykaz gatunków ryb objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Brzanka	<i>Barbus peloponnesius</i> (<i>B. carpathicus</i> , <i>B. meridionalis</i>)
2.	Głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>
3.	Głowacz pręgowany	<i>Cottus poecilopus</i>
4.	Kiełb białopłetwy	<i>Romanogobio albipinnatus</i>
5.	Minóg strumieniowy	<i>Lampetra planeri</i>
6.	Piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>
7.	Strzebla potokowa	<i>Phoxinus phoxinus</i>
8.	Śliz	<i>Barbatula barbatula</i>

Wszystkie ryby występują poza gruntami zarządzanymi przez Nadleśnictwo Baligród, dlatego też nie znalazły się w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko.

Płazy**Ochrona ścisła**

Tab.29. Wykaz gatunków płazów objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Kumak górski	<i>Bombina variegata</i>
2.	Ropucha zielona	<i>Pseudepidalea viridis</i> (<i>Bufo viridis</i>)
3.	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>
4.	Traszka karpacka	<i>Lissotriton montandoni</i>
5.	Traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>

Ochrona częściowa

Tab.30. Wykaz gatunków płazów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>
2.	Salamandra płamista	<i>Salamandra salamandra</i>
3.	Traszka górską	<i>Ichthyosaura alpestris</i>
4.	Traszka zwyczajna	<i>Lissotriton vulgaris</i> (<i>Triturus vulgaris</i>)
5.	Żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>
6.	Żaba jeziorkowa	<i>Pelophylax lessonae</i>

Dla ułatwienia dalszych analiz w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko, wszystkie płazy zgrupowano w grupie „Płazy”. Gatunki będące przedmiotami

ochrony w obszarze Natura 2000 Bieszczady nie wchodzą w tą grupę i zostaną omówione osobno w tabeli XXII oraz prognozie (kumak górski *Bombina variegata*, traszka karpacka *Lissotriton montandoni* oraz traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*).

Gady

Ochrona ścisła

Tab.31. Wykaz gatunków gadów objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Wąż Eskulapa	<i>Zamenis longissimus (Elaphe longissima)</i>
2.	Gniewosz plamisty	<i>Coronella austriaca</i>

Ochrona częściowa

Tab.32. Wykaz gatunków gadów objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>
2.	Jaszczurka żyworodna	<i>Zootoca vivipara</i>
3.	Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>
4.	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>
5.	Żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>

Dla ułatwienia dalszych analiz w tabeli XXII oraz w prognozie oddziaływania na środowisko, wszystkie płazy zgrupowano w grupie „Gady”.

Ptaki

Najliczniejszą grupę kręgowców na gruntach Nadleśnictwa i w jego zasięgu terytorialnym stanowią ptaki. Można je spotkać we wszystkich biotopach, wykazując aktywność zarówno dzienną jak i nocną.

Ochrona ścisła

Tab.33. Wykaz gatunków ptaków objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Białozytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>
2.	Bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>
3.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>
4.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>
5.	Błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
6.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>
7.	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>
8.	Bogatka	<i>Parus major</i>
9.	Brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>
10.	Brodziec krwawodzioby	<i>Tringa totanus.</i>
11.	Brzegówka	<i>Riparia riparia</i>
12.	Cierniówka	<i>Sylvia communis</i>
13.	Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>
14.	Czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>
15.	Czubatka	<i>Lophophanes cristatus</i>
16.	Czyż	<i>Carduelis spinus</i>
17.	Derkacz	<i>Crex crex</i>
18.	Drozd obrożny	<i>Turdus torquatus</i>
19.	Droździk	<i>Turdus iliacus</i>
20.	Dudek	<i>Upupa epops</i>
21.	Dymówka	<i>Hirundo rustica</i>
22.	Dzierlatka	<i>Galerida cristata</i>
23.	Dzierzbą czarnoczelna	<i>Lanius minor</i>
24.	Dzięcioł biało-grzbiety	<i>Dendrocopos leucotos</i>
25.	Dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>
26.	Dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>
27.	Dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>
28.	Dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>
29.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocopos medius</i>
30.	Dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>
31.	Dzięciołek	<i>Dendrocopos minor</i>
32.	Dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>
33.	Dzwoniec	<i>Carduelis chloris</i>
34.	Gadożer	<i>Circaetus gallicus</i>
35.	Gajówka	<i>Sylvia borin</i>
36.	Gawron – osobniki poza obszarem administracyjnym miast	<i>Corvus frugilegus</i>
37.	Gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>
38.	Gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
39.	Grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
40.	Jarząbek	<i>Tetrastes bonasia</i>
41.	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>
42.	Jemiołuska	<i>Bombycilla garrulu</i>
43.	Jer	<i>Fringilla montifringilla</i>
44.	Jerzyk	<i>Apus apus</i>
45.	Kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>
46.	Kawka	<i>Corvus monedula</i>
47.	Kłaskawka	<i>Saxicola torquata</i>
48.	Kobuz	<i>Falco subbuteo</i>
49.	Kokoszka wodna	<i>Gallinula chloropus (L.)</i>
50.	Kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>
51.	Kos	<i>Turdus merula</i>
52.	Kowalik	<i>Sitta europaea</i>
53.	Krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>
54.	Krogulec	<i>Accipiter nisus</i>
55.	Krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>
56.	Kukułka	<i>Cuculus canorus</i>
57.	Kulczyk	<i>Serinus serinus</i>
58.	Kwiczot	<i>Turdus pilaris</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
59.	Łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>
60.	Makolągwa	<i>Carduelis cannabina</i>
61.	Mazurek	<i>Passer montanus</i>
62.	Modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>
63.	Muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
64.	Muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>
65.	Muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>
66.	Muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>
67.	Mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>
68.	Myszołów	<i>Buteo buteo</i>
69.	Oknówka	<i>Delichon urbicum</i>
70.	Orlik grubodzioby	<i>Aquila clanga</i>
71.	Orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>
72.	Orzechówka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>
73.	Orzeł przedni	<i>Aquila chrysaetos</i>
74.	Orzełek włochaty	<i>Hieraaetus pennatus</i>
75.	Paszkot	<i>Turdus viscivorus</i>
76.	Pelzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>
77.	Pelzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>
78.	Piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>
79.	Piegża	<i>Sylvia curruca</i>
80.	Pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>
81.	Pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
82.	Pliszka górska	<i>Motacilla cinerea</i>
83.	Pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>
84.	Pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>
85.	Pluszcz	<i>Cinclus cinclus</i>
86.	Pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>
87.	Pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>
88.	Przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>
89.	Pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>
90.	Puszczyk uralski	<i>Strix uralensis</i>
91.	Puszczyk	<i>Strix aluco</i>
92.	Raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>
93.	Rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>
94.	Rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>
95.	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>
96.	Sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>
97.	Siniak	<i>Columba oenas</i>
98.	Sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>
99.	Siwerniak	<i>Anthus spinoletta</i>
100.	Skowronek	<i>Alauda arvensis</i>
101.	Słonka	<i>Scolopax rusticola</i>
102.	Sosnówka	<i>Parus ater</i>
103.	Sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>
104.	Sójka	<i>Garrulus glandarius</i>
105.	Sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>
106.	Srokosz	<i>Lanius excubitor</i>
107.	Strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>
108.	Strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>
109.	Szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>
110.	Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>
111.	Śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>
112.	Świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
113.	Świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>
114.	Świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>
115.	Trzmielojad	<i>Pernis apivorus</i>
116.	Trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>
117.	Turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>
118.	Uszatka	<i>Asio otus</i>
119.	Wilga	<i>Oriolus oriolus</i>
120.	Włochatka	<i>Aegolis funereus</i>
121.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>
122.	Zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>
123.	Zięba	<i>Fringilla coelebs</i>
124.	Zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>

Tab.34. Wykaz gatunków ptaków notowanych wyłącznie na przelotach objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>
2.	Błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>
3.	Błotniak stepowy	<i>Circus macrourus</i>
4.	Błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>
5.	Brodziec leśny	<i>Tringa glareola</i>
6.	Drzemlik	<i>Falco columbarius</i>
7.	Czapla biała	<i>Egretta alba</i>
8.	Kraska	<i>Coracias garrulus</i>
9.	Kobczyk	<i>Falco vespertinus</i>
10.	Lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
11.	Mewa pospolita	<i>Larus canus</i>
12.	Mornel	<i>Charadrius morinellus</i>
13.	Perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>
14.	Perkoz zauszniak	<i>Podiceps nigricollis</i>
15.	Rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>
16.	Rycyk	<i>Limosa limosa</i>
17.	Żołna	<i>Merops apiaster</i>
18.	Żuraw	<i>Grus grus</i>

Ochrona częściowa

Tab.35. Wykaz gatunków ptaków objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1.	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>
2.	Gawron – osobniki w obszarze administracyjnym miast	<i>Corvus frugilegus</i>
3.	Kruk	<i>Corvus corax</i>
4.	Sroka	<i>Pica pica</i>

Dla ułatwienia późniejszego przedstawiania w tabelach ptaków, niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, pogrupowano je w trzy grupy ze względu na cechy siedlisk przez nie zajmowanych:

Tab.36. Zestawienie ptaków wg. siedlisk

1.	<p><u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem leśnym:</u></p> <p>Bogatka <i>Parus major</i>, Czarnogłówka <i>Poecile montanus</i>, Czubatka <i>Lophophanes cristatus</i>, Czyż <i>Carduelis spinus</i>, Dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>, Dzięcioł średni <i>Dendrocopos medius</i>, Dzięcioł zielony <i>Picus viridis</i>, Dzięciołek <i>Dendrocopos minor</i>, Gadożer <i>Circaetus gallicus</i>, Gajówka <i>Sylvia borin</i>, Gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>, Grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>, Jastrząb <i>Accipiter gentilis</i>, Jemiołuszka <i>Bombycilla garrulus</i>, Kobuz <i>Falco subbuteo</i>, Kos <i>Turdus merla</i>, Kowalik <i>Sitta europaea</i>, Krętogłów <i>Jynx torquilla</i>, Krogulec <i>Accipiter nisus</i>, Kruk <i>Corvus corax</i>, Kukułka <i>Cuculus canorus</i>, Kwiczół <i>Turdus pilaris</i>, Lelek <i>Caprimulgus europaeus</i>, Modraszka <i>Cyanistes caeruleus</i>, Muchołówka szara <i>Muscicapa striata</i>, Muchołówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>, Mysikrólik <i>Regulus regulus</i>, Myszolów <i>Buteo buteo</i>, Orlik grubodzioby <i>Aquila clanga</i>, Orzełek włochaty <i>Hieraetus pennatus</i>, Orzechówka <i>Nucifraga caryocatactes</i>, Paszkoł <i>Turdus viscivorus</i>, Pełzacz leśny <i>Certhia familiaris</i>, Pełzacz ogrodowy <i>Certhia brachydactyla</i>, Piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>, Pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>, Pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>, Puszczyk <i>Strix aluco</i>, Raniuszek <i>Aegithalos caudatus</i>, Rudzik <i>Erithacus rubecula</i>, Sikora uboga <i>Poecile palustris</i>, Sosnowka <i>Periparus ater</i>, Sójka <i>Garrulus glandarius</i>, Strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>, Szpak <i>Sturnus vulgaris</i>, Śpiewak <i>Turdus philomelos</i>, Sokół wędrowny <i>Falco peregrinus</i>, Świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>, Świstunka leśna <i>Phylloscopus sibilatrix</i>, Turkawka <i>Streptopelia turtur</i>, Uszatka <i>Asio otus</i>, Wilga <i>Oriolus oriolus</i>, Zięba <i>Fringilla coelebs</i>.</p>
2.	<p><u>Gatunki ptaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi:</u></p> <p>Białorzytka <i>Oenanthe oenanthe</i>, Błotniak łąkowy <i>Circus pygargus</i>, Błotniak zbożowy <i>Circus cyaneus</i>, Błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i>, Błotniak stepowy <i>Circus macrourus</i>, Bocian biały <i>Ciconia ciconia</i>, Brzegówka <i>Riparia riparia</i>, Cierniówka <i>Sylvia communis</i>, Czajka <i>Vanellus vanellus</i>, Dudek <i>Upupa epos</i>, Dymówka <i>Hirundo rustica</i>, Dzierlatka <i>Galerida cristata</i>, Dzięcioł białoszyi <i>Dendrocopos syriacus</i>, Dzwoniec <i>Chloris chloris</i>, Dzierzba czarnoczelna <i>Lanius minor</i>, Drzemlik <i>Falco columbarius</i>, Gawron <i>Corvus frugilegus</i>, Gąsiorek <i>Lanius collurio</i>, Jarzębatka <i>Sylvia nisoria</i>, Jer <i>Fringilla montifringilla</i>, Jerzyk <i>Apus apus</i>, Kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>, Kawka <i>Corvus monedula</i>, Kobczyk <i>Falco vespertinus</i>, Kłaskawka <i>Saxicola torquata</i>, Kopciuszek <i>Phoenicurus ochruros</i>, Kulczyk <i>Serinus serinus</i>, Lerka <i>Lullula arborea</i>, Makolągwa <i>Carduelis cannabina</i>, Mazurek <i>Passer montanus</i>, Mornel <i>Charadrius morinellus</i>, Oknówka <i>Delichon urbicum</i>, Ortolan <i>Emberiza hortulana</i>, Piegża <i>Sylvia curruca</i>, Pleszka <i>Phoenicurus phoenicurus</i>, Pliszka siwa <i>Motacilla alba</i>, Pliszka żółta <i>Motacilla flava</i>, Płomykówka <i>Tyto alba</i>, Pokłaskwa <i>Saxicola rubetra</i>, Potrzeszcz <i>Emberiza calandra</i>, Pójdźka <i>Athene noctua</i>, Przepiórka <i>Coturnix coturnix</i>, Pustułka <i>Falco tinnunculus</i>, Sierpówka <i>Streptopelia decaocto</i>, Skowronek <i>Alauda arvensis</i>, Słowiak szary <i>Luscinia luscinia</i>, Sroka <i>Pica pica</i>, Srokosz <i>Lanius excubitor</i>, Szczygieł <i>Carduelis carduelis</i>, Świergotek łąkowy <i>Anthus pratensis</i>, Świergotek polny <i>Anthus campestris</i>, Trznadel <i>Emberiza citrinella</i>, Wrona siwa <i>Corvus cornix</i>, Wróbel <i>Passer domesticus</i>, Zaganiacz <i>Hippolais icterina</i>, Żołna <i>Merops apiaster</i>.</p>
3.	<p><u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem wodnym:</u></p> <p>Brodziec piskliwy <i>Actitis hypoleucos</i>, Brzęczka <i>Locustella luscinioides</i>, Brodziec krwawodzioby <i>Tringa totanus</i>, Brodziec leśny <i>Tringa glareola</i>, Czapla biała <i>Egretta alba</i>, Cyranka <i>Anas querquedula</i>, Czapla siwa <i>Ardea cinerea</i>, Dziwonia <i>Carpodacus erythrinus</i>, Kraska <i>Coracias garrulus</i>, Kokoszka wodna <i>Gallinula chloropus</i>, Kszyk <i>Gallinago gallinago</i>, Mewa pospolita <i>Larus canus</i>, Łabędź niemy <i>Cygnus olor</i>, Łozówka <i>Acrocephalus palustris</i>, Perkoz dwuczuby <i>Podiceps cristatus</i>, Perkoz zausznic <i>Podiceps nigricollis</i>, Perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i>, Perkozek <i>Tachybaptus ruficollis</i>, Pliszka górska <i>Motacilla cinerea</i>, Potrzos <i>Emberiza schoeniclus</i>, Rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i>, Rycyk <i>Limosa limosa</i>, Remiz <i>Remiz pendulinus</i>, Rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i>, Strumieniówka <i>Locustella fluviatilis</i>, Śmieszka <i>Chroicocephalus ridibundus</i>, Trzciniak <i>Acrocephalus arundinaceus</i>, Zimorodek <i>Alcedo atthis</i>, Żuraw <i>Grus grus</i>.</p>

Ssaki**Ochrona ścisła**

Tab.37. Wykaz gatunków ssaków objętych ochroną ścisłą

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>
2.	Gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>
3.	Gacek szary	<i>Plecotus austriacus</i>
4.	Karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>
5.	Koszatka	<i>Dryopys nitedula</i>
6.	Mroczek posrebrzany	<i>Vespertilio murinus</i>
7.	Mopek zachodni	<i>Barbastella barbastellus</i>
8.	Mroczek pozłocisty	<i>Eptesicus nilssoni</i>
9.	Mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>
10.	Niedźwiedź brunatny	<i>Ursus arctos</i>
11.	Nocek Bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>
12.	Nocek duży	<i>Myotis myotis</i>
13.	Nocek wąsatek	<i>Myotis mystacinus</i>
14.	Nocek orzęsiony	<i>Myotis emarginatus</i>
15.	Nocek Netterera	<i>Myotis nettereri</i>
16.	Nocek rudy	<i>Myotis daubentoni</i>
17.	Orzesznica	<i>Muscardinus avellanarius</i>
18.	Podkowiec mały	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
19.	Ryś	<i>Lynx lynx</i>
20.	Smużka leśna	<i>Sicista betulina</i>
21.	Wilk	<i>Canis lupus</i>
22.	Żbik	<i>Felis silvestris</i>
23.	Żubr	<i>Bison bonasus</i>

Ochrona częściowa

Tab.38. Wykaz gatunków ssaków objętych ochroną częściową

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
na gruntach Nadleśnictwa i w zasięgu terytorialnym – brak dokładnej lokalizacji		
1.	Bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>
2.	Badyłarka	<i>Micromys minutus</i>
3.	Gronostaj	<i>Mustela erminea</i>
4.	Jeż wschodni	<i>Erinaceus roumanicus</i>
5.	Karczownik ziemnowodny - osobniki znajdujące się poza terenem ogrodów, upraw ogrodniczych, szkótek leśnych	<i>Arvicola amphibius</i>
6.	Kret	<i>Talpa europaea</i>
7.	Łasica	<i>Mustela nivalis</i>
8.	Mysz zaroślowa	<i>Apodemus sylvaticus</i>
9.	Popielica	<i>Glis glis</i>
10.	Ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>
11.	Ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>
12.	Rzęsorek mniejszy	<i>Neomys anomalus</i>
13.	Rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>
14.	Wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>
15.	Wydra	<i>Lutra lutra</i>

16.	Zębiełek karliczek	<i>Crocidura suaveolens</i>
-----	--------------------	-----------------------------

Dla ułatwienia późniejszego przedstawiania w tabelach gatunków ssaków, niebędących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000, pogrupowano je w trzy grupy ze względu na cechy siedlisk przez nie zajmowanych:

Tab.39. Zestawienie ssaków wg. siedlisk

1.	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem leśnym:</u> Borowiec wielki <i>Nyctalus noctula</i> , Gacek brunatny <i>Plecotus auritus</i> , Gronostaj <i>Mustela erminea</i> , Jeż wschodni <i>Erinaceus concolor</i> , Łasica <i>Mustela nivalis</i> , Karlik malutki <i>Pipistrellus pipistrellus</i> , Koszatka <i>Dryopys nitedula</i> , Kret <i>Talpa europaea</i> , Mopek zachodni <i>Barbastella barbastellus</i> , Mroczek późny <i>Eptesicus serotinus</i> , Mroczek posrebrzany <i>Vespertilio murinus</i> , Mroczek poźłocisty <i>Eptesicus nilsoni</i> , Mysz zielna <i>Apodemus uralensis</i> , Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i> , Nocek wąsatek <i>Myotis mystacinus</i> , Nocek Netterera <i>Myotis nettereri</i> , Nocek rudy <i>Myotis daubentoni</i> , Orzesznica <i>Muscardinus avellanarius</i> , Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> , Popielica <i>Glis glis</i> , Ryjówka aksamitna <i>Sorex araneus</i> , Ryjówka malutka <i>Sorex minutus</i> , Ryś <i>Lynx lynx</i> , Smużka leśna <i>Sicista betulina</i> , Wilk <i>Canis lupus</i> , Wiewiórka pospolita <i>Sciurus vulgaris</i> , Zębiełek karliczek <i>Crocidura suaveolens</i> , Żbik <i>Felis silvestris</i> , Żubr <i>Bison bonasus</i> .
	<u>Gatunki ssaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi:</u> 2. Badylarka <i>Micromys minutus</i> , Gacek szary <i>Plecotus austriacus</i> , Mysz zaroślowa <i>Apodemus sylvaticus</i> .
	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem wodnym:</u> 3. Bóbr europejski <i>Castor fiber</i> , Karczownik ziemnowodny <i>Arvicola amphibius</i> , Rzęsorek mniejszy <i>Neomys anomalus</i> , Rzęsorek rzeczek <i>Neomys fodiens</i> , Wydra <i>Lutra lutra</i> .

Obecnie w Nadleśnictwie Baligród obowiązuje 6 decyzji w sprawie ustanowienia stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania gatunków chronionych o łącznej powierzchni 126,22 ha, w tym powierzchnia strefy ochrony całorocznej obejmuje 41,77 ha, a strefa ochrony okresowej 84,45 ha. W strefach całorocznych żadnych zabiegów nie planowano.

W razie znalezienia miejsc gniazdowania gatunków wymagających ustanowienia stref, w trakcie prowadzenia corocznego monitoringu przez pracowników Nadleśnictwa, zgodnie z Instrukcją ochrony lasu, należy je zgłosić do odpowiednich organów.

5. WALORY PRZYRODNICZE NADLEŚNICTWA

5.1. Ekosystemy wodno-błotne

System hydrograficzny na obszarze Nadleśnictwa Baligród oraz w jego zasięgu administracyjnym charakteryzuje się dużą różnorodnością typów wód oraz form ich występowania. Ukształtowanie terenu – typowe dla obszarów podgórskich i górskich – sprzyja powstawaniu licznych cieków wodnych i naturalnych form retencji. W skład lokalnego systemu wodnego wchodzi zarówno elementy naturalne, jak i antropogeniczne, które razem tworzą złożoną sieć hydrologiczną istotną zarówno z punktu widzenia gospodarki leśnej, jak i ochrony przyrody.

Elementy systemu hydrograficznego:

1. Wody płynące:

- Rzeki i potoki stanowią główną oś systemu wodnego. Zasilane są wodami opadowymi, roztopowymi oraz wodami podziemnymi wypływającymi ze źródeł i wysięków.
- Cechują się zmiennym przepływem, uzależnionym od pory roku oraz warunków pogodowych. Ich doliny często stanowią naturalne korytarze ekologiczne.

2. Małe zbiorniki wodne i obszary podmokłe:

- Na terenie nadleśnictwa występuje wiele oczek wodnych, bagienek śródleśnych, łąkowych młak, a także wysięków wodnych i źródeł.
- Ze względu na niewielką powierzchnię, nie są one wyodrębniane jako osobne jednostki ewidencyjne, ale pełnią bardzo ważne funkcje ekologiczne – stanowią siedliska wielu gatunków płazów, owadów i roślin wodno-błotnych.

3. Zbiorniki sztuczne:

- Nadleśnictwo Baligród posiada również szereg zbiorników wodnych o charakterze sztucznym, które zostały stworzone w celach gospodarczych, głównie jako rezerwy wody na wypadek pożarów lasu. Największym z nich w zasięgu działania Nadleśnictwa jest Jezioro Solińskie.

Elementem wód powierzchniowych są również źródła. Wypływają one zwykle ze szczelin skalnych bądź z pokryw zwietrzelinowych, ale ich wydajność jest mała i bardzo zmienna. Na terenie Nadleśnictwa Baligród i jego zasięgu terytorialnym zlokalizowane są źródła wód mineralnych w Rabem, Bystrem i Łubnem. Najbardziej znane to "Anna" i "Ignacy" w pobliżu rezerwatu Gołoborze, a także "Danuta" i "Hubert" w Bystrem. Ich właściwości lecznicze są udokumentowane badaniami, ale z powodu słabej wydajności nie wpłynęły na rozwój lecznictwa uzdrowiskowego w tym rejonie.

5.1.1. Wody płynące

Obszar nadleśnictwa położony jest w zlewni rzeki San, cieku II-rzędu, stanowiącego prawobrzeżny dopływ Wisły. Większymi III-rzędowymi ciekami są: Solinka, Hoczewka wraz ze swoim źródłowym odcinkiem – Jabłonką, Bereźnica i Wołkowyjka, zaś IV-rzędowymi: Tarnawka, Wetlina, Mchawa, Kołonica, Rabiański (Rabski) Potok, Łopienka i Ruchlin. Z kolei większe V-rzędowe cieki reprezentuje: Kalniczka, Chocieńka, Czerteż i Żukra. Obok nich na typową dla Bieszczadów kratową sieć rzeczną składa się szereg mniejszych potoków, będących dopływami wymienionych.

Maksymalne stany wód powierzchniowych, związane są z wiosennymi roztopami i intensywnymi opadami i występują głównie w sezonie wiosenno-letnim. We wszystkich potokach zaznaczają się duże wahania wodostanów, których powodem jest każdy większy opad powodujący gwałtowny przybór wód. Jest to szczególnie dotkliwe w dolinie Jabłonki i Hoczewki, gdzie wody powodziowe rozlewają się na sąsiednie łąki i obszary zabudowane. W dolinie Solinki, a szczególnie w dolnym biegu, ich oddziaływanie jest mniej zauważalne, z uwagi na stabilizujący wpływ Jeziora Solińskiego.

5.1.2. Wody stojące

Zasięg terytorialny Nadleśnictwa Baligród obejmuje wody zbiornika zaporowego w Solinie - zgodnie z Ustawą Prawo Wodne wody te są klasyfikowane jako płynące. Jednak pod względem przyrodniczym można je uznać za wody stojące.

Zbiornik ten przy maksymalnym piętrzeniu gromadzi 503,97 mln m³ wody, zaś pojemność nominalna to 474 mln m³, z czego 63% to pojemność użyteczna. W jej zakresie poziom lustra wody podlega ponad 18-metrowym wahaniom. Pozostałe dane zbiornika to: powierzchnia – 21,05 km², głębokość maksymalna – 61,5 m, głębokość średnia – 22,4 m, długość linii brzegowej – 157 km, powierzchnia zlewni całkowitej – 1174,5 km², powierzchnia zlewni bezpośredniej – 83,9 km². Jego podstawowym zadaniem jest gromadzenie wody dla celów energetycznych i przeciwpowodziowych, wyrównanie poziomu wody na odcinku Sanu położonym poniżej elektrowni oraz zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia (WIOŚ 2004). W zasięgu terytorialnym nadleśnictwa położona jest jego południowa część.

5.1.3. Mokradła

Ekosystemy wodno-błotne nadleśnictwa to fragmenty roślinności łąkowej lub bagiennej, występujące w dolinach rzek lub w wyższych partiach stoków. Są to z reguły niewielkie powierzchnie o charakterze śródlęśnych, lokalnych zabagnień, bardzo cenne z punktu widzenia bioróżnorodności i retencji wodnej.

Duża część małych oczek wodnych oraz terenów podmokłych, z uwagi na niewielką powierzchnię, nie tworzy odrębnych wydzieleń. Inną grupę tworzą zbiorniki wodne, głównie sztuczne, służące przede wszystkim jako magazyny wody dla celów przeciwpożarowych. Często są one również miejscem występowania cennych gatunków flory i fauny. Szczególne znaczenia mają one w wyższych położeniach górskich, gdzie jest niewiele takich miejsc.

W strukturze siedlisk leśnych istotne miejsce zajmują ekosystemy bagienne i łąkowe. Są to obszary o wysokim poziomie wód gruntowych, często sezonowo lub trwale podmokłe. W Nadleśnictwie Baligród występują one głównie na siedliskach lasu łąkowego górskiego (LŁG) oraz olsu jesionowego górskiego (OLJG). Drzewostany porastające te siedliska charakteryzują się wysoką bioróżnorodnością oraz pełnią kluczową rolę na tym terenie w retencji wód, filtracji zanieczyszczeń oraz magazynowaniu węgla organicznego w glebie. Są również naturalnymi buforami chroniącymi cieki wodne przed erozją i zamulaniem.

Dla zwiększenia retencji i ochrony zasobów wodnych Nadleśnictwo Baligród uczestniczyło w projekcie "Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich", zrealizowanego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 - działanie 2.1 „Adaptacja do zmian klimatu z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska”.

W ramach tego projektu zmodernizowano 8 zbiorników retencyjnych, które retencjonują prawie 39 tysięcy m³ wody. W celu ochrony przed nadmiernym spływem powierzchniowym wody po drogach leśnych, zostały wbudowane drewniane wodospusty odprowadzające wodę do rowów odwadniających.

Tab.40. Wykaz bagien i zbiorników wodnych na terenie Nadleśnictwa stanowiące wydzielenia

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
Powierzchnie stanowiące pododdziały		
04-01-1-01-147A -d -00	RETENCJA	0,21
04-01-1-01-147A -i -00	BAGNO	0,27
04-01-1-01-38 -c -00	BAGNO	0,21
04-01-1-02-125 -k -00	RETENCJA	0,44
04-01-1-02-130 -s -00	RETENCJA	0,20
04-01-1-02-138 -a -00	RETENCJA	0,62
04-01-1-02-201 -b -00	BAGNO	1,57
04-01-1-02-201 -c -00	RETENCJA	3,66
04-01-1-02-202 -a -00	RETENCJA	2,13
04-01-1-03-150A -r -00	ZBIORNIK	0,11
04-01-1-03-77 -i -00	ZBIORNIK	1,16
04-01-1-04-195A -i -00	RETENCJA	0,48
04-01-1-04-199 -c -00	SZCZ CHR	0,81
04-01-1-04-210 -c -00	SZCZ CHR	1,12

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
Powierzchnie stanowiące pododdziały		
04-01-1-05-136 -c -00	RETENCJA	0,49
04-01-1-05-136 -l -00	RETENCJA	0,21
04-01-1-05-217 -i -00	RETENCJA	0,22
04-01-1-06-150 -w -00	RETENCJA	0,21
04-01-1-08-19 -f -00	RETENCJA	0,81
04-01-1-08-2 -z -00	RETENCJA	0,18
04-01-1-08-3 -g -00	RETENCJA	0,55
04-01-2-10-100 -o -00	URZ WOD	0,01
04-01-2-10-103 -d -00	URZ WOD	0,01
04-01-2-10-79A -g -00	SUKCESJA	0,5
04-01-2-10-91 -g -00	URZ WOD	0,01
04-01-2-10-94 -k -00	URZ WOD	0,01
04-01-2-12-159 -b -00	BAGNO	0,49
04-01-2-13-38 -d -00	SUKCESJA	1,55
04-01-2-13-38 -i -00	RETENCJA	0,90
04-01-2-15-92A -i -00	ZBIORNIK	0,12
04-01-2-15-92A -k -00	URZ WOD	0,02
04-01-2-15-92A -l -00	URZ WOD	0,04
04-01-2-15-92A -n -00	URZ WOD	0,08
04-01-2-15-98 -b -00	ZBIORNIK	0,11
04-01-2-15-98 -ix -00	ZBIORNIK	0,10
Razem		19,61

Tab.41. Wykaz bagien i zbiorników wodnych na terenie Nadleśnictwa nie stanowiące wydzieleń.

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
Powierzchnie nie stanowiące pododdziałów		
04-01-1-01-147A -c -00	BAGNO	0,12 (2 szt.)
04-01-1-01-38 -m -00	BAGNO	0,06
04-01-1-01-50 -n -00	BAGNO	0,09
04-01-1-02-123 -ax -00	BAGNO	0,09
04-01-1-02-125 -a -00	BAGNO	0,10
04-01-1-02-125 -j -00	BAGNO	0,06
04-01-1-02-129 -s -00	BAGNO	0,06
04-01-1-02-130 -h -00	BAGNO	0,04
04-01-1-02-130 -r -00	BAGNO	0,04
04-01-1-02-130 -w -00	BAGNO	0,04
04-01-1-02-131 -a -00	BAGNO	0,08
04-01-1-02-131 -f -00	BAGNO	0,03
04-01-1-02-202 -b -00	BAGNO	0,08
04-01-1-03-150A -c -00	BAGNO	0,05
04-01-1-03-77 -g -00	BAGNO	0,07
04-01-1-04-208 -l -00	BAGNO	0,09

Adres leśny	Rodzaj powierzchni	Powierzchnia (ha)
Powierzchnie nie stanowiące pododdziałów		
04-01-1-06-150 -f -00	BAGNO	0,06
04-01-1-06-150 -m -00	BAGNO	0,04
04-01-1-06-151 -n -00	BAGNO	0,05
04-01-1-06-151 -o -00	BAGNO	0,03
04-01-1-06-154 -c -00	BAGNO	0,09
04-01-1-06-158 -a -00	BAGNO	0,22
04-01-1-06-160 -d -00	BAGNO	0,27 (4 szt.)
04-01-1-06-161 -f -00	BAGNO	0,31 (5 szt.)
04-01-1-08-18 -a -00	BAGNO	0,08
04-01-1-08-18 -b -00	BAGNO	0,09
04-01-2-10-79 -a -00	BAGNO	0,18 (2 szt.)
04-01-2-14-1A -a -00	BAGNO	0,08
04-01-2-14-2 -g -00	BAGNO	0,07
04-01-2-14-2 -k -00	BAGNO	0,01
04-01-2-14-9 -b -00	BAGNO	0,09
04-01-2-15-92A -a -00	BAGNO	0,01
04-01-2-15-92A -o -00	BAGNO	0,03
Razem		2,81

5.2. Roślinność

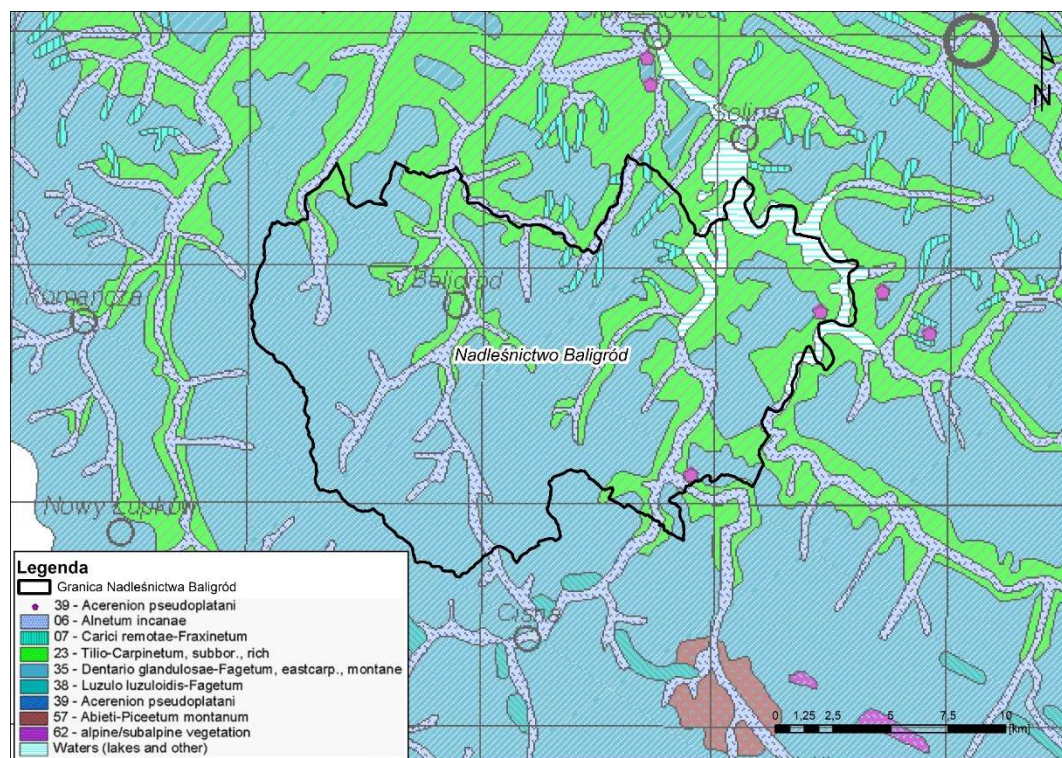
5.2.1. Roślinność potencjalna

Na terenie Nadleśnictwa Baligród występują różnorodne typy lasów, które zależą m.in. od wysokości nad poziomem morza, rodzaju gleby i warunków klimatycznych.

Dominującym zbiorowiskiem potencjalnym jest tu *Dentario glandulosae-Fagetum* - żyzna buczyna karpacka (ryc. poniżej). Ten subendemiczny dla Karpat zespół leśny odgrywa najważniejszą rolę w piętrze dolnoregłowym oraz występuje licznie w strefie pogórza. Związany jest z chłodnym klimatem i eutroficznym podłożem.

Na siedliskach położonych ponad strefą okresowych wylewów rzek, za wyjątkiem miejsc o szczególnie chłodnym i cieniście mikroklimacie oraz siedlisk na glebach bagiennych potencjalnie występuje zbiorowisko *Tilio-Carpinetum* – grądu subkontynentalnego. Obecna w omawianym terenie forma pogórska grądu sięga przeciętnie do 550-600 m n.p.m.

Z kolei najniższe fragmenty dolin rzecznych, gdzie woda pojawia się okresowo po opadach lub wiosennych roztopach, porasta nadrzeczna olszyna górska (*Alnetum incanae*). To las zdominowany przez olszę szarą, który bardzo dobrze radzi sobie z okresowym zalewaniem i stanowi ważne siedlisko dla wielu gatunków związanych z mokradłami.

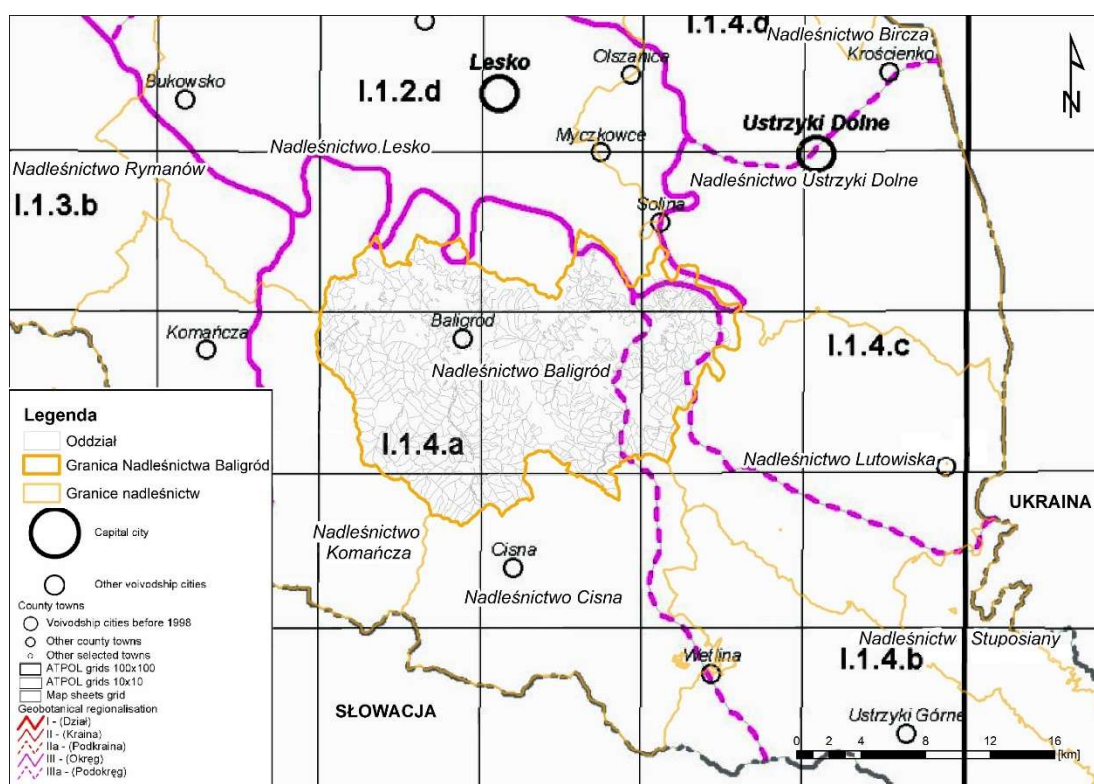

Ryc. 25. Położenie lasów objętych opracowaniem fitosocjologicznym na tle mapy potencjalnej roślinności naturalnej [Matuszkiewicz i in. 1995]

5.2.2. Zbiorowiska roślinne

W podziale geobotanicznym J.M. Matuszkiewicz (2008) obszar Nadleśnictwa Baligród położony jest w:

Prowincja Środkowoeuropejska, Podprowincja Środkowoeurop. Właściwa	
Dział Wschodniokarpacki	I
Kraina Karpat Wschodnich	I.1.
Okręg Dołów Jasielsko-Sanockich	I.1.2.
Podokręg Górnoustrzycki „Dolina Sanu-Dolina Wetliny”	I.1.2.d
Okręg Bieszczadów	I.1.4.
Podokręg Baligrodzki	
„Dolina Wetliny-Przełęcz Łupkowska”	I.1.4.a
Podokręg Górnoustrzycki „Dolina Sanu-Dolina Wetliny”	I.1.4.b
Podokręg Lutowski „Dolina Strwiąża - Dolina Sanu”	I.1.4.c

Ryc. 26. Położenie lasów Nadleśnictwa Baligród na tle podziału geobotanicznego kraju [J.M. Matuszkiewicz 2008]

Bieszczady odznaczają się swoistym układem pięter roślinnych, można wyróżnić trzy takie piętra:

- piętro pogórza do 450 m n.p.m.,
- piętro regla dolnego od 450 - 1150 m n.p.m.,
- piętro połonin powyżej 1150 m n.p.m.

Na terenie Nadleśnictwa Baligród dominującym piętrem roślinnym jest piętro regla dolnego, piętro pogórza stanowi niewielki procent omawianego terenu, zlokalizowane jest głównie w dolinach rzek.

Pod względem florystycznym Bieszczady mają charakter wysokogórski i zdecydowanie nawiązują do innych części Karpat Wschodnich, świadczy o tym znaczna przewaga gatunków wschodniokarpackich nad zachodniokarpackimi. W Bieszczadach kończą swój zasięg 24 gatunki wschodniokarpackie (Jasiewicz 1965). Ogólna ich liczba wynosi 27 w tym jedynie 2 endemiczne tzn. nie występujące poza Karpatami Wschodnimi: wilczomlec karpacki *Euphorbia carpatica* i lulecznica kraińska *Scopolia carniolica*. Region ubożeje w gatunki wschodniokarpackie w miarę posuwania się ze wschodu na zachód.

Dentario glandulosae-Fagetum – żyzna buczyna karpacka

Jest to dominujące zbiorowisko roślinne na terenie N-ctwa Baligród. Zasadniczo występuje od 500-550 m n.p.m. aż po szczyty, jednakże schodzi dość nisko na północnych stokach i wzdłuż cienistych wilgotnych dolin. W postaci typowej wykształca się na wysokości 600-1200 m n.p.m. z optimum na 800-1150 m n.p.m. Niżej, stopniowo przechodzi w formę podgóorską, wykazującą silne powiązania florystyczne z grądami.

Buczyna karpacka jest subendemicznym zbiorowiskiem leśnym Karpat, zróżnicowanym na dwie odmiany geograficzne – zachodnio- i wschodniokarpacką. Granica pomiędzy nimi przebiega na linii Białej, Ropy, Wiśłoki i Wiśły. Na terenie nadleśnictwa podobnie jak w całych Bieszczadach buczyna występuje w odmianie wschodniokarpackiej wyróżniających się obecnością takich gatunków jak: sałatnica leśna *Aposeris foetida* i kostrzewa górska *Festuca drymeia* oraz znacznie większym udziałem leszczyny *Corylus avellana* i turzycy orzęsionej *Carex pilosa*.

Zespół jest dobrze zdefiniowany poprzez udział trzech gatunków charakterystycznych o znaczeniu terytorialnym: żywca gruczołowatego *Dentaria glandulosa*, żywokosta sercowatego *Symphytum cordatum* i paprotnika Brauna *Polystichum braunii*. Dla charakterystyki zespołu istotne jest również występowanie licznych gatunków charakterystycznych dla klasy *Quercio-Fagetea* i rzędu *Fagetalia sylvaticae*, przy ograniczonym udziale gatunków związku *Carpinion*, szczególnie w formie reglowej. W warstwie drzew najczęściej występuje buk *Fagus sylvatica* z mniejszym lub większym udziałem jodły *Abies alba*, świerka *Picea abies* czy jaworu *Acer pseudoplatanus*. Warstwa krzewów jest przeważnie słabo rozwinięta, budują ją głównie podrosty buka, jodły oraz leszczyna *Corylus avellana*.

Zbiorowisko rozwija się na różnych glebach o zróżnicowanym stopniu uwilgotnienia. Najczęstszymi są wszystkie podtypy gleb brunatnych (BR). Sporadycznie

fitocenoza tworzy się na glebach w podtypie: gleb opadowoglejowych (OG), deluwialnych (D) oraz płowych (P). W warunkach takich żyzne buczyny tworzą w większości siedlisko lasu górskiego świeżego (LGśw), rzadziej wilgotnego (LGw).

W ramach zespołu *Dentario glandulosae-Fagetum* na terenie Nadleśnictwa Baligród wydzielono pięć podzespółów:

- *Dentario glandulosae-Fagetum allietosum*,
- *Dentario glandulosae-Fagetum festucetosum drymeiae*,
- *Dentario glandulosae-Fagetum lunarietosum*,
- *Dentario glandulosae-Fagetum typicum*,
- *Dentario glandulosae-Fagetum typicum* wariant z jodłą.

Luzulo luzuloidis-Fagetum – kwaśna buczyna górska

Kwaśna buczyna górska nie jest zbyt rozpowszechniona na obszarze nadleśnictwa, choć stanowi znaczący powierzchniowo element szaty roślinnej. Typowym dla niej siedliskiem są ubogie, płytkie i kamieniste gleby brunatne kwaśne oraz rankery, występujące zwykle na stromych grzbietach górskich i w przygrzbietowych częściach stoku.

Kwaśna buczyna górska jest najbardziej ubogim florystycznie i ekologicznie zespołem buczyny karpackiej. Jest to zbiorowisko zajmujące pod względem fitosocjologicznym stanowisko pośrednie pomiędzy liściastymi lasami z rzędu *Fagetalia*, a borami z rzędu *Vaccinio-Piceetalia*. Od żyznych buczyn różni się brakiem lub znikomym udziałem eutroficznych gatunków leśnych oraz występowaniem w runie roślin acydofilnych. Od kwaśnej buczyny niżowej różni się występowaniem kosmatki gajowej *Luzula luzuloides* oraz gatunków górskich, głównie przenętu purpurowego *Prenanthes purpurea* oraz jodły *Abies alba* w drzewostanie.

Budowa zbiorowiska jest dość prosta. Drzewostan tworzy buk, niekiedy z domieszką jodły, rzadko innych gatunków. Warstwa krzewów jest słabo rozwinięta lub brak jej zupełnie. Runo jest ubogie florystycznie, przyjmuje formę trawiasto-mszystą lub krzewinkową i osiąga pokrycie 10-80%. Występuje w nim zwykle: kosmatka gajowa *Luzula luzuloides*, kosmatka olbrzymia *Luzula sylvatica*, borówka czarna *Vaccinium myrtillus*, szczawik zajęczy *Oxalis acetosella*, konwalijka dwulistna *Maianthemum bifolium*, trzcinnik leśny *Calamagrostis arundinacea*, śmiełek pogięty *Deschampsia flexuosa*. Dość często spotkać można także jeżynę gruczołową *Rubus hirtus*. W niektórych postaciach zespołu licznie pojawiają się paprocie.

Na terenie Nadleśnictwa występuje pod dwoma postaciami jako:

- podzespół typowy *Luzulo luzuloidis-Fagetum typicum* prezentujący typową postać zbiorowiska;
- podzespół borówkowy *Luzulo luzuloidis-Fagetum vaccinietosum* zajmujący siedliska najuboższe.

Abies alba-Oxalis acetosella – Jedlina dolnoreglowa

Według Matuszkiewicza jest to: „Dolnoreglowy las jodłowy mający zwarty okap drzewostanu złożony z jodły, buka i świerka”. Uważa się, że to jedyne zbiorowisko górskie, gdzie jodła znajduje na tyle sprzyjające warunki, aby stać się gatunkiem dominującym w drzewostanie. Istnieją nawet przypuszczenia, że jednostka ta ma charakter antropogeniczny. W runie przeważają gatunki lasów liściastych z klasy *Querco-Fagetea* z wydatnym udziałem gatunków borów świerkowych z klasy *Vaccinio-Piceetea*. W Polsce dolnoreglowy las jodłowy występuje w Karpatach na umiarkowanie żyznych siedliskach świeżych do wilgotnych, jednak wydaje się, że zasięg jednostki może być szerszy.

W zbiorowisku tym wyodrębniono dwie postacie:

- żyzniejszą - z większym udziałem buka w drzewostanie i śladowym udziałem gatunków borowych z klasy *Vaccinio-Piceetea* w runie,
- uboższą - z małą ilością buka i znaczną rolą gatunków borowych.

Zespół ten zajmuje siedliska ekologicznie uboższe niż żyzne buczyny, ale bogatsze niż zbiorowisko kwaśnej buczyny. Jednostka ta przez niektórych fitosocjologów jest uznawana za fazę degeneracyjno-regeneracyjną buczyn uwarunkowaną antropogenicznie.

Lasy jodłowe występują zazwyczaj na stokach o niewielkim nachyleniu, na glebach brunatnych (kwaśnych - BRk, wyługowanych - BRwy i właściwych - BRw), opadowoglejowych właściwych (OGw) i płowych właściwych (Pw). Są one umiarkowanie zasobne w składniki pokarmowe. Specyficzne warunki siedliskowe sprawiają, że jodła może konkurować skutecznie z bukiem.

Przyjmuje się, że diagnostyczne znaczenie mają gatunki wyższych jednostek, jak dominacja jodły, lokalnie pszeniec leśny *Melampyrum sylvaticum*, przytulia okrągłolistna *Galium rotundifolium* i rzeżucha trójlistna *Cardamine trifolia*.

W fitocenozie tej, zazwyczaj dominują wielogeneracyjne drzewostany jodłowe z niewielką domieszką buka, jaworu i sosny zwyczajnej. W warstwie podszytu najczęściej spotkać można jodłę i buka, zaś z gatunków krzewiastych - leszczynę i kruszynę.

Tilio-Carpinetum – grąd subkontynentalny

Grąd subkontynentalny jest zbiorowiskiem typowym dla pogórza, przy czym obecnie na terenie nadleśnictwa większość jego siedlisk zamieniona została na łąki i pastwiska, lub wykorzystana pod zabudowę. Fragmenty grądów zachowały się jednak w dolinach rzek i większych potoków, głównie nad Hoczewką, Jabłonką, Solinką i Sanem i sięgają od podnóża stoków po wysokość około 600 m n.p.m., przy czym wzdłuż potoków

mogą wnikać nieco wyżej. Pomiędzy grądami ograniczonymi głównie do „krainy dolin”, a reglową postacią żyznych buczyn istnieje szereg płatów przejściowych określanych jako podgórska forma buczyny karpackiej.

Gatunkami głównymi w drzewostanie grądów są najczęściej: grab *Carpinus betulus*, dąb szypułkowy *Quercus robur*, lipa drobnolistna *Tilia cordata*; gatunki domieszkowe to: klon pospolity *Acer platanoides*, buk *Fagus sylvatica* i jodła *Abies alba*, dąb bezszypułkowy *Quercus petraea*, klon jawor *Acer pseudoplatanus*, brzoza brodawkowata *Betula pendula*, osika *Populus tremula* i jabłoń dzika *Malus sylvestris* oraz modrzew polski *Larix decidua* (w granicach zasięgu). Na siedliskach wilgotnych dodatkowo: jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*, olsza czarna *Alnus glutinosa* oraz wiązy - górski *Ulmus glabra*, polny *Ulmus minor* i szypułkowy *Ulmus laevis*. W południowej i północno-wschodniej Polsce w drzewostanie spotkać można świerka pospolitego *Picea abies*. W wyższych położeniach Karpat Wschodnich w drzewostanie buk może mieć nawet rolę dominującą [Szwagrzyk i inni 2007].

Grąd należy do zbiorowisk bardzo bogatych florystycznie i cennych dla zachowania różnorodności biologicznej lasów nadleśnictwa.

Phyllitido-Aceretum – jaworzyna górską z jęczmikiem zwyczajnym

Jaworzyna górską z jęczmikiem jest bardzo dobrze wyodrębnionym zespołem dzięki występowaniu rzadkiej paproci – jęczmika zwyczajnego *Phyllitis scolopendrium*. Na obszarze Polski jęczmnik masowo rośnie niemal wyłącznie w tym zespole, dzięki czemu spełnia kryteria gatunku charakterystycznego.

Zespół wykształca się w bardzo specyficznych warunkach siedliskowych. Są to zwykle gładzowiska i osypiska u podnóży większych wychodni skalnych lub strome zbocza i żleby, zwykle o ekspozycji północnej. Miejsca te charakteryzują się cienistym, chłodnym i wilgotnym mikroklimatem, niezbędnym do istnienia zespołu. Występują tu gleby brunatne, silnie szkieletowe, o odczynie słabo kwaśnym lub zasadowym, dobrze uwilgotnione i zasobne w składniki pokarmowe.

W drzewostanie panuje jawor z domieszką buka i lokalnie jodły. Z uwagi na trudne warunki siedliskowe drzewa mają pokrzywione pnie i silnie rozgałęzione korony, których wysokie zwarcie powoduje silne ocienienie dna lasu. W tych warunkach warstwa krzewów ma zwykle niewielkie zwarcie, a jej głównym elementem są: wiciokrzew czarny *Lonicera nigra*, bez czarny *Sambucus nigra*, porzeczka alpejska *Ribes alpinum*, porzeczka skalna *R. petraeum* i róża alpejska *Rosa pendulina*. Runo jest bardzo bujne i składa się z gatunków typowych dla żyznych i cienistych siedlisk. Stałymi składnikami o dużym udziale są: żywokost sercowaty *Symphytum cordatum*, szczyr trwały *Mercurialis perennis*, pokrzywa *Urtica dioica*, miesięcznica trwała *Lunaria rediviva* oraz paprocie nadające zbiorowisku swoistą fizjonomię. Najbardziej charakterystyczny jest oczywiście jęczmnik zwyczajny obok którego występuje również niezbyt częsty paprotnik kolczysty *Polystichum aculeatum*,

i rzadki paprotnik Brauna *Polystichum braunii*, a także pospolite: nerecznica samcza *Dryopteris filix-mas*, nerecznica krótkoostna *Dryopteris carthusiana* i wietlica samicza *Athyrium filix-femina*. Charakterystyczną cechą jest również udział gatunków higrofilnych oraz taksonów związanych podłożem skalnym.

Płaty jaworzyny z jęczynikiem zajmują zwykle strome i trudno dostępne miejsca, pełniąc niezwykle ważną glebochronną rolę.

Alnetum incanae – nadrzeczna olszyna górska

Jest to typowy łąg nadrzeczny w obszarach górskich, występujący na terasach niemal wszystkich większych cieków, do wysokości około 700 m n.p.m. W Bieszczadach występuje w odmianie wschodniokarpackiej.

Zbiorowisko rozwija się na aluwialach rzek i większych potoków, gdzie gleby mają charakter mad rzecznych właściwych lub brunatnych, rzadziej gleb gruntowo-glejowych, użyźnianych corocznymi zalewami wód powodziowych. Część płatów rozwija się poza strefą corocznych zalewów, na wyżej położonych partiach teras, gdzie wykształciły się próchniczne mady brunatne.

Drzewostan budują głównie olsza szara, miejscami z dużym udziałem wierzb, jako domieszka występuje jawor, lipa drobnolistna, czeremcha, jesion i wiąz górski. W Warstwie krzewów, zazwyczaj silnie rozwiniętej, występują głównie wierzby oraz leszczyna *Corylus avellana*, jarzab pospolity *Sorbus aucuparia*, bez czarny *Sambucus nigra*, kalina koralowa *Viburnum opulus*, trzmielina zwyczajna *Euonymus europaeus*, wiciokrzew czarny *Lonicera nigra*, kruszyna pospolita *Frangula alnus*. Runo jest bardzo silnie rozwinięte i odznacza się dużym bogactwem gatunkowym i wielopoziomową strukturą. Rośnie tu szereg gatunków wyróżniających podzespół, łącznie z jedynym uznawanym za charakterystyczny – bodziszek żałobny *Geranium phaeum*, a także liczne taksony związane z wyższymi jednostkami syntaksonomicznymi. Najwyższą stałość wykazują przy tym: trybula lśniaca *Antriscus nitida*, pokrzywa *Urtica dioica*, świerżbek orzęsiony *Chaerophyllum hirsutum*, podagrycznik pospolity *Aegopodium podagraria*, wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, ostrożeń warzywny *Cirsium oleraceum* i starzec gajowy *Senecio nemorensis*, współtworzące wyższe warstwy roślinności zielnej. W niższych skupiają się głównie ceniolubne gatunki klasy *Quercus-Fagetea*.

W zależności od stopnia rozwoju, położenia i warunków glebowych wyróżnianych jest kilka odmian tego zespołu: typowa, wierzbowa, lepieźnikowa, paprociowa, jaworowa (Michalik, Szary 1997). Są one elementem dynamicznego procesu zarastania kamieńców nadrzecznych, kształtowanego przez wody powodziowe, odpowiedzialnych za specyficzną strukturę mozaikową stadiów sukcesyjnych.

Olszyna górska należy do najbogatszych florystycznie zbiorowisk leśnych. Wiele cennych gatunków ma tu swój główny bądź jedyny biotop, m.in. występują tu bogate stanowiska pióropusznika strusiego *Matteucia struthiopteris* – rzadkiej paproci objętej ochroną gatunkową. Spotkać tu można również cenne taksony wschodniokarpackie pozwalające zaliczyć bieszczadzkie olszyny do odmiany wschodniokarpackiej. Olszyny przypotokowe spełniają ponadto ważną rolę w umacnianiu i stabilizowaniu brzegów rzek i potoków oraz tworzą korytarze ekologiczne biegnące wzdłuż górskich dolin.

Calto-Alnetum – bagienna olszyna górska

Olszyna bagienna jest zbiorowiskiem dość rzadkim, tworzącym niewielkie, rozproszone płaty. Występuje zwykle na terenach nadrzecznych, w dolinach większych rzek i potoków, często w kompleksie z olszyną nadrzeczną. Zajmuje lokalne, zabagnione obniżenia terenu u podnóża zboczy lub bezodpływowe spłaszczenia stoków i załamania linii spadku, gdzie stale sączy się woda. W takich warunkach najczęściej spotyka się gleby gruntowo-glejowe lub torfowo-glejowe, o wysokiej zasobności w azot.

Drzewostan, często odroślowy, tworzony jest przez olszę szarą, z udziałem jawora i świerka. Podszyt, oprócz podrostów gatunków drzewiastych, występują wierzby: szara *Salix cinerea* i uszata *S. aurita* oraz kruszyna pospolita *Frangula alnus*. Runo jest bardzo bogate, wielowarstwowe i bogate florystycznie. Licznie i z dużym udziałem występuje gatunki charakterystyczny dla zespołu: kniec górska *Caltha palustris* ssp. *laeta*, preferująca siedliska ze stagnującą wodą oraz kozłek całolistny *Valeriana simplicifolia*, występujący w miejscach suchszych. Obok nich licznie występują wyróżniające podzespół gatunki bagienne tj.: wiązówka błotna *Filipendula ulmaria*, psianka słodkogórz *Solanum dulcamara*, pępawa błotna *Crepis paludosa* czy sitowie leśne *Scirpus sylvaticus*. Z gatunków charakterystycznych dla związku *Alno-Ulmion* najczęstsze są: śledziennica skrętolistna *Chrysosplenium alternifolium* i gwiazdnica gajowa *Stellaria nemorum*, a z klasy *Querco-Fagetea*: niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, starzec leśny *Stachys sylvatica* i kopytnik pospolity *Asarum europaeum*. Olszyna bagienna z racji zajmowanych siedlisk, wykazuje czasem strukturę kępową, analogiczną do olsów, które jednakże jest tu znacznie mniej wyrazista.

Płaty olszyny bagiennej zajmowały niegdyś znaczne powierzchnie, które przekształcono w mokre łąki z rzędu *Molinieta*. Obecnie zachowały się tylko niewielkie płaty w dolinach rzek.

Olszyna bagienna wraz z olszyną nadrzeczną, z którą tworzy kompleksy łąkowe, odgrywa ważną rolę w ekologicznej zmienności lasów górskich. Ponadto ma znaczenie dla stabilizacji stosunków wodnych i utrzymania wysokiej retencji przez szatę roślinną.

Abieti-Piceetum (montanum) – dolnoregłowy bór jodłowo-świerkowy

Niektóre z fitocenoz tego zespołu mogą być pochodzenia antropogenicznego i powstały w wyniku wprowadzania od kilku pokoleń drzewostanów szpilkowych na siedliskach kwaśnej buczyny. Zespół ten jest różnie ujmowany przez co jego rozmieszczenie zarówno w Europie jak i w Polsce nie jest w pełni poznane [Matuszkiewicz 2013].

Zbiorowisko to wykształca się na zakwaszonych glebach z wyraźnym poziomem butwinowym. Drzewostan zbudowany jest ze świerka *Picea abies* i jodły *Abies alba*, niekiedy z domieszką buka *Fagus sylvatica* i jaworu *Acer pseudoplatanus*.

Runo ma charakter zdecydowanie borowy, a udział gatunków charakterystycznych dla lasów liściastych jest bardzo nieznaczny. Dużą stałość w tym zbiorowisku wykazują rośliny charakterystyczne dla klasy *Vaccinio-Piceetea*: borówka czarna *Vaccinium myrtillus* i widłoząb miotłowy *Dicranum scoparium*, rzadziej pojawia się gajnik lśniący *Hylocomnium splendens*. Spośród taksonów charakterystycznych i wyróżniających zespół *Abieti-Piceetum*, w warstwie zielnej oraz mszystej, stwierdzono występowanie: podrzenia żebrowca *Blechnum spicant*, jastrzębca leśnego *Hieracium murorum*, płaszczeńca marszczonego *Buckiella undulata*.

Wśród gatunków towarzyszących osiągających duże pokrycie i wysoką stałość dominują mszaki: widłoząbek włoskowy *Dicranella heteromalla*, bielotka siwa *Leucobryum glaucum* i złotowłos strojny *Polytrichastrum formosum*, którym towarzyszy jeżyna gruczołowata *Rubus hirtus*.

Na terenie Bieszczadów identyfikację zbiorowiska poważnie utrudnia obecność starodrzewi świerkowych sztucznego pochodzenia. Na odpowiednich siedliskach potrafią one przekształcić się w stabilne fitocenozy, stąd określenie naturalności wielu płatów wymaga bardziej szczegółowych badań.

Zbiorowisko skupione jest w środkowej części obrębu Baligród, a występowanie jego związane jest z najstarszymi geologicznie utworami skalnymi tzw. Łuską Bystrego.

Zbiorowiska o nieokreślonej przynależności fitosocjo-logicznej

Olszyna porolna, wykształcająca się na gruntach porolnych i terenach po wyludnionych wsiach, stanowi istotne ogniwo w sukcesji lasu. Obsiewająca się na nie koszonych łąkach olsza, początkowo tworzy rzadki nalot, pod okapem którego ciągle jeszcze rozwija się flora charakterystyczna dla zbiorowisk łąkowych. Po zwarcu się koron, pod ich okapem, wykształca się bujny podszyt złożony głównie z olszy szarej *Alnus incana*, leszczyny *Corylus avellana*, graba *Carpinus betulus*. Domieszkę stanowią kruszyna pospolita *Frangula alnus*, bez czarna *Sambucus nigra*, klon jawor *Acer pseudoplatanus*, brzoza brodawkowata *Betula pendula*, trzmielina zwyczajna *Euonymus europaeus*, wierzba iwa *Salix caprea*, buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, jesion pospolity *Fraxinus excelsior*, czeremcha zwyczajna *Padus avium* i inne.

Runo osiąga pokrycie nawet 95% i odznacza się dużą różnorodnością. Przy dość wysokim stopniu zwarcia drzewostanu pojawiają się w nim gatunki typowe dla zarośli, z których występuje najczęściej: starzec gajowy *Senecio nemorensis*, szalwia lepka *Salvia glutinosa*, pokrzywa *Urtica dioica*, malina właściwa *Rubus idaeus*, bniec czerwony *Melandrium rubrum*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, kłosownica leśna *Brachypodium sylvaticum*, bluszcz kosmaty *Glechoma hirsuta*, jeżyna gruczołowata *Rubus hirtus*, gajowiec żółty *Galeobdolon luteum*, wiechlina łąkowa *Poa pratensis* i in.

W dalszych etapach sukcesji pojawiają się gatunki związane z fitocenozą klimaksową, których udział stopniowo się zwiększa wraz z postępem procesów sukcesyjnych.

Tego typu drzewostany powinny być sukcesywnie przebudowywane w kierunku składu dostosowanego do warunków siedliskowych. Część płatów można jednakże pozostawić procesom sukcesji.

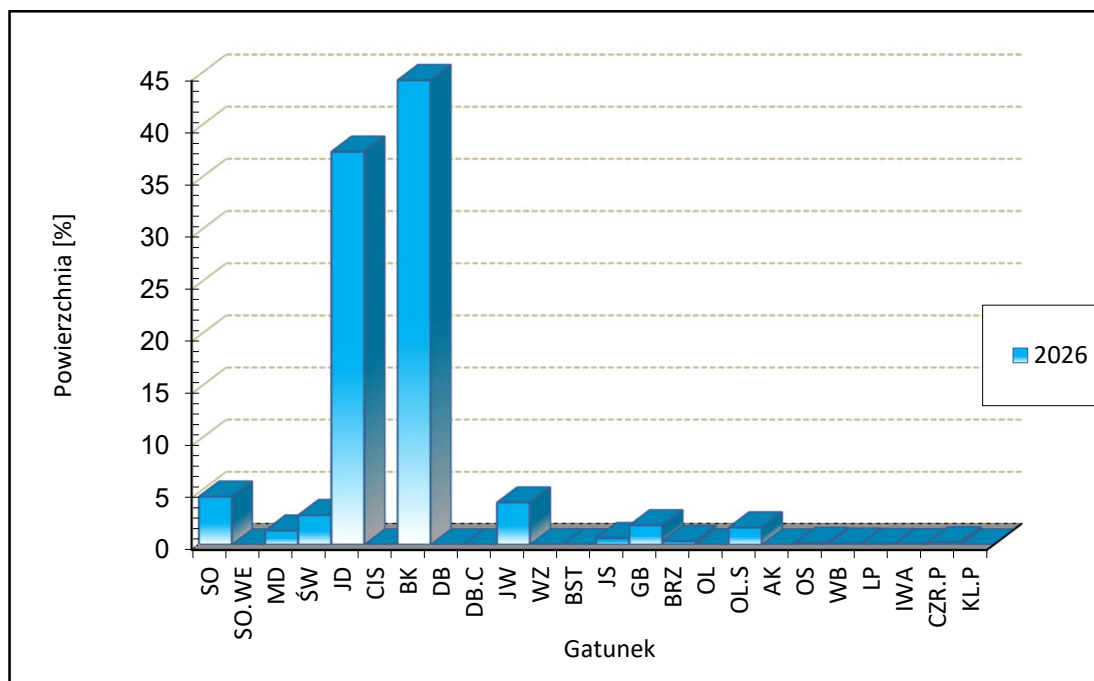
Sztuczne drzewostany świerkowe i sosnowe to stosunkowo liczne płaty zajmujące głównie grunty porolne. Widocznym efektem florystycznym przy dominacji świerka *Picea abies* lub sosny *Pinus sylvestris* w drzewostanie jest stosunkowo liczne występowanie borówki czernicy *Vaccinium myrtillus*. Drzewostany te są poddane procesowi przebudowy w kierunku zbiorowisk dostosowanych do lokalnych warunków siedliskowych.

Nasadzenia, uprawy i młodniki leśne na gruntach porolnych to zwykle uprawy sosny zwyczajnej lub modrzewia w wieku kilku lub kilkunastu lat, które nie wykształciły jeszcze typowego runa leśnego. Występują w postaci niewielkich płatów, wśród łąk i kompleksów świerczyn bądź olszyn porolnych, zwykle poza obrębem lasów. Runo o składzie gatunkowym uzależnionym od wieku uprawy, stopnia zwarcia i składu gatunkowego jest swoistą kombinacją roślin typowych dla łąk, traworośli i zarośli.

5.3. Drzewostany

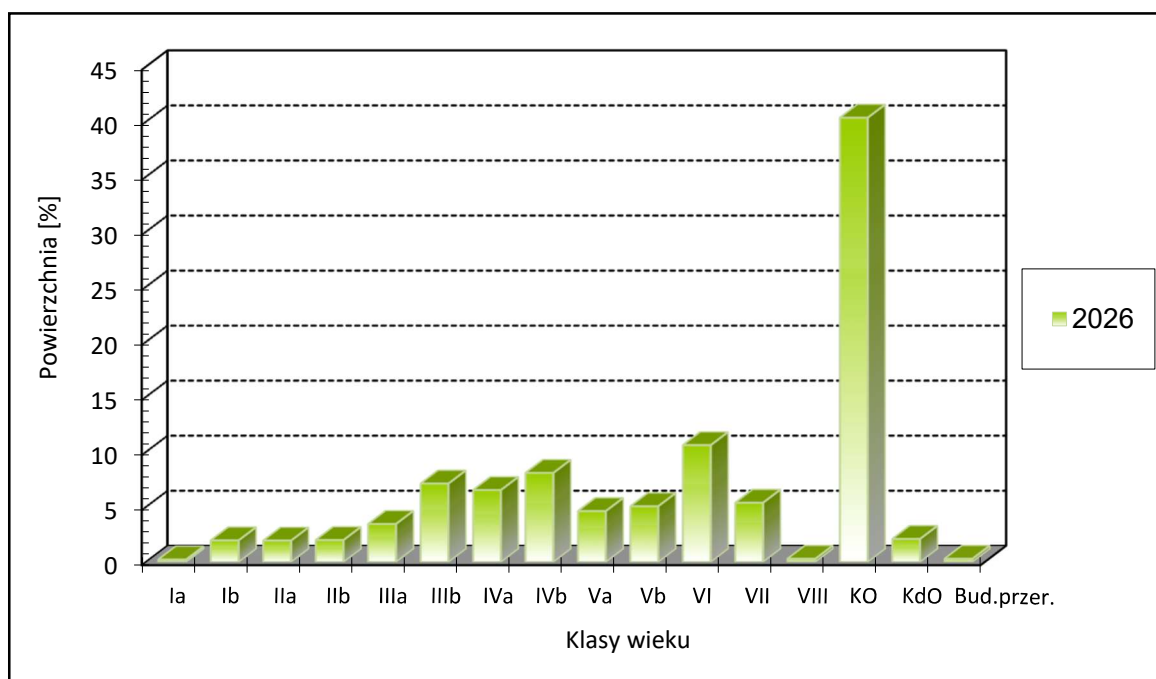
5.3.1. Bogactwo gatunkowe i struktura

Skład gatunkowy

Ryc. 27. Rzeczywisty udział powierzchniowy gatunków w Nadleśnictwie Baligród

W Nadleśnictwie Baligród głównymi gatunkami drzew tworzącymi lasy są buk (zajmujący 45% powierzchni) oraz jodła (38%). Pozostałe gatunki mają udział nieprzekraczający 5%, co – biorąc pod uwagę dużą powierzchnię lasów rosnących na dawnych gruntach rolnych – może świadczyć o zaawansowanym procesie przebudowy lasów w kierunku składu gatunkowego zbliżonego do naturalnego.

Struktura wiekowa

Ryc. 28. Rzeczywisty udział powierzchniowy klas wieku w drzewostanach Nadleśnictwa Baligród

Drzewostany Nadleśnictwa odznaczają się znacznym zróżnicowaniem wiekowym. Największy rzeczywisty udział powierzchniowy wykazują drzewostany w klasie odnowienia – 40 %.

Tab.42. Zestawienie powierzchni drzewostanów Nadleśnictwa wg grup wiekowych i różnorodności gatunkowej zawiera poniższa tabela

Różnorodność gatunkowa drzewostanów	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41 – 80 lat	>80 lat	ha	%
Nadleśnictwo Baligród						
jednogatunkowe	[ha]	229,36	612,91	628,18	1470,45	7,8
dwugatunkowe	[ha]	479,70	1332,38	6855,81	8667,89	46,1
trzygatunkowe	[ha]	180,70	1459,00	2828,05	4467,75	23,7
cztero- i więcej gatunkowe	[ha]	305,82	3104,84	797,13	4207,79	22,4
Razem Nadleśnictwo	[ha]	1195,58	6509,13	11109,17	18813,88	100,0

Z powyższych danych wynika, że największy udział powierzchniowy mają drzewostany dwugatunkowe (ok. 46%), dużą część stanowią także drzewostany cztero- i więcej gatunkowe (ok. 22%).

Tab.43. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg grup wiekowych i struktury pionowej

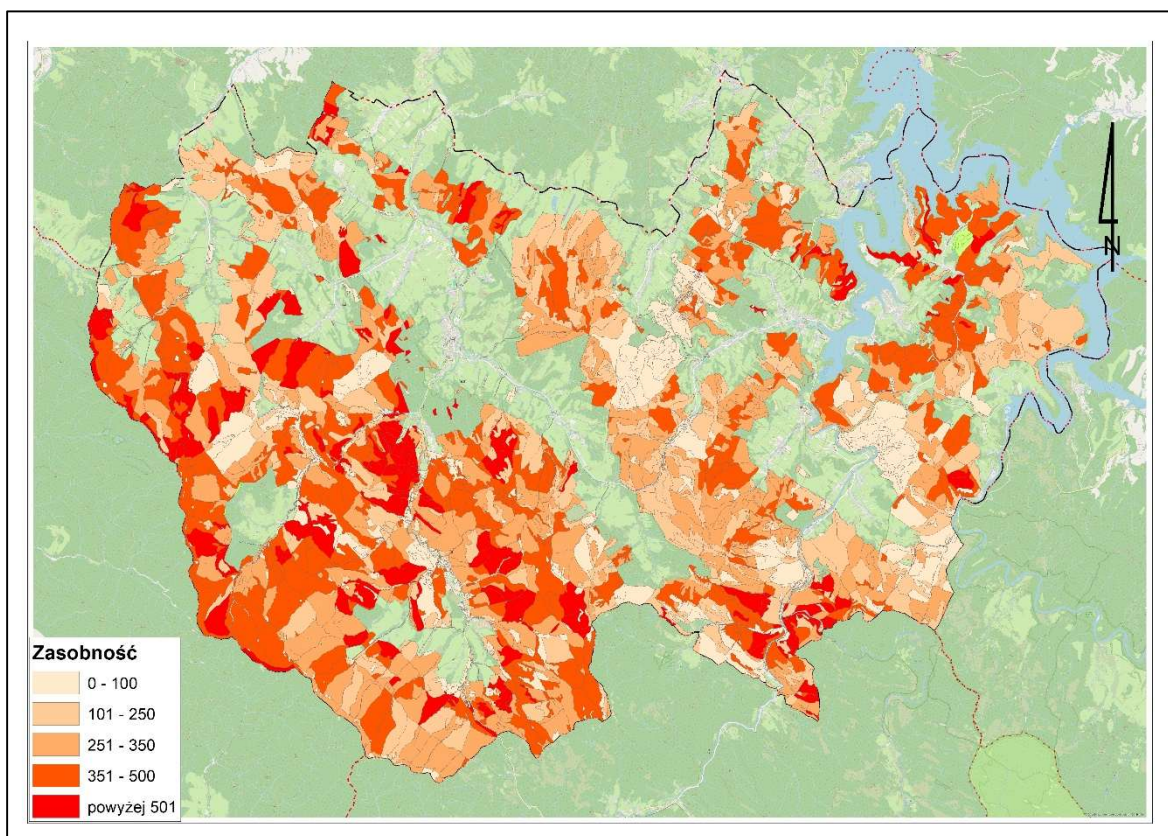
Struktura drzewostanów, drzewostany:	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41 – 80 lat	>80 lat	ha	%
Nadleśnictwo Baligród						
jednopiętrowe	[ha]	1148,12	4506,68	3849,00	9503,80	50,5
dwupiętrowe	[ha]	0,00	188,64	108,29	296,93	1,6
wielopiętrowe	[ha]	0,00	42,08	924,88	966,96	5,1
o budowie przerębowej	[ha]	0,00	0,00	55,00	55,00	0,3
w KO i KDO	[ha]	47,46	1771,73	6172,00	7991,19	42,5
Razem Nadleśnictwo	[ha]	1195,58	6509,13	11109,17	18813,88	100,0

W Nadleśnictwie Baligród dominują drzewostany jednopiętrowe – 50,5% powierzchni, natomiast 42,5% zajmują drzewostany w trakcie przemiany pokoleń (KO i KDO).

Zasobność drzewostanów ma istotny wpływ na ich strukturę. Średnia zasobność drzewostanów pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Baligród wynosi 331 m³/ha. Jest to rezultat zaawansowanej przebudowy drzewostanów prowadzonej na znacznej części gruntów porolnych tego nadleśnictwa. Odmienny obraz wyłania się, gdy analizie poddane zostaną oddzielnie drzewostany na gruntach porolnych oraz te rosnące na terenach leśnych o ciągłości historycznej, czyli istniejących przed 1930 rokiem. Dane przedstawia poniższa tabela.

Tab.44. Zasobności drzewostanów w Nadleśnictwie Baligród na tle kraju i Europy

Region	Średnia zasobność drzewostanów [m ³ /ha]
Polska	269
Europa Środkowo-Wschodnia	237
Nadleśnictwo Baligród ogółem	331
Nadleśnictwo Baligród drzewostany na gruntach porolnych	270
Nadleśnictwo Baligród drzewostany w lasach o ciągłości historycznej	369

Ryc. 29. Zasobność drzewostanów w Nadleśnictwie Baligród

5.3.2. Pochodzenie drzewostanów

Drzewostany Nadleśnictwa Baligród pochodzą głównie z odnowienia naturalnego – 79 %. Tylko niespełna 21 % powierzchni drzewostanów powstała w wyniku sadzenia.

Tab.45. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg rodzajów, pochodzenia oraz grup wiekowych

Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41-80 lat	>80 lat	ha	%
Nadleśnictwo Baligród						
odroślowe	[ha]	0,00	20,77	2,32	23,09	0,1
z samosiewu	[ha]	547,71	3632,79	10605,96	14786,46	78,6
z sadzenia	[ha]	640,27	2850,54	500,89	3991,70	21,2
brak informacji	[ha]	7,60	5,03	0,00	12,63	0,1
Razem Nadleśnictwo	[ha]	1195,58	6509,13	11109,17	18813,88	100,0

5.3.3. Zgodność składu gatunkowego drzewostanów z siedliskiem

Analizę stopnia dostosowania składu gatunkowego upraw i drzewostanów do siedlisk, poprzez porównanie ich z typami drzewostanów, przeprowadzono wg kryteriów określonych w Instrukcji urządzania lasu, przydzielając je do jednego z trzech stopni zgodności z typem drzewostanu (TD):

- 1 - drzewostany zgodne,
- 2 - drzewostany częściowo zgodne,
- 3 - drzewostany niezgodne.

Tab.46. Zgodność składu gatunkowego wg TSL

TSL	Stopień zgodności								Suma powierzchni	%
	Zgodne		Częściowo zgodne		Niezgodne					
					negatywne		obojętne			
	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
BMGB		0,00	2,99	0,02				0,00	2,99	0,02
BMGŚW	57,18	0,30	1,94	0,01			3,51	0,02	62,63	0,33
LGŚW	13747,05	73,07	4141,97	22,02			0,02	0,00	17889,04	95,08
LGW	212,8	1,13	250,43	1,33				0,00	463,23	2,46
LłG	28,07	0,15	82,27	0,44				0,00	110,34	0,59
LMGŚW	274,14	1,46	0,73	0,00				0,00	274,87	1,46
OLJG	4,26	0,02	6,52	0,03				0,00	10,78	0,06
Razem	14323,5	76,13	4486,85	23,85			3,53	0,02	18813,88	100,00

Dominującymi drzewostanami na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród, są drzewostany zgodne z typem siedliskowym lasu, stanowią one 76%. Drzewostany częściowo zgodne zajmują około 24%.

Stan siedlisk leśnych

Tab.47. Zestawienie powierzchni drzewostanów wg stanu siedliska i grup wiekowych w Nadleśnictwie Baligród

Stan siedliska	Wiek drzewostanu			Ogółem	%
	<=40 lat	41-80	>80 lat		
N1 naturalne	121,36	772,41	8822,21	9715,98	51,6
N2 zbliżone do naturalnego	13,82	146,29	289,96	450,07	2,4
Z zniekształcone	1060,4	5590,43	1997	8647,83	46,0
Suma końcowa	1195,58	6509,13	11109,17	18813,88	100,0

Na terenie Nadleśnictwa Baligród największy udział mają siedliska w stanie naturalnym, które zajmują około 52% powierzchni leśnej zalesionej. Tworzą je drzewostany, o składach gatunkowych zbliżonych do docelowych, dostosowane do potencjalnych warunków siedliskowych.

Siedliska zniekształcone stanowią 46%, są to głównie drzewostany na gruntach porolnych.

5.3.4. Formy degradacji lasu

Borowacenie

Borowacenie, zwane inaczej pinetyzacją, związane jest z wprowadzeniem do drzewostanu niektórych gatunków z rodziny *Pinaceae*. Ta forma zniekształcenia należy do najgroźniejszych, gdyż obok zmian struktury i składu florystycznego często powoduje również zmianę siedliska.

Stopień borowacenia określa się na podstawie udziału sosny i świerka w górnej warstwie drzew. Wyróżnia się borowacenie:

- słabe, udział tych gatunków wynosi ponad 80% na siedliskach borów mieszanych, 50-80% na siedliskach lasów mieszanych, 10-30% na siedliskach lasowych,
- średnie, gdzie ich udział wynosi ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych, 30-60% na siedliskach lasowych,
- mocne, gdzie ich udział wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tab.48. Zestawienie powierzchni wg form degeneracji lasu w Nadleśnictwie Baligród - borowacenie

Stopień borowacenia	Jedn.	Wiek			Ogółem	
		do 40 lat	41-80 lat	>80 lat	ha	%
Nadleśnictwo Baligród						
brak	ha	954,12	2460,22	9902,78	13317,12	70,9
słabe	ha	185,31	2129,22	798,61	3113,14	16,5
średnie	ha	36,75	841,68	181,00	1059,43	5,6
mocne	ha	19,40	1078,01	226,78	1324,19	7,0
Suma końcowa	ha	1195,58	6509,13	11109,17	18813,88	100,0

Na podstawie analizy danych przedstawionych w powyższych tabelach wynika, że blisko 7% powierzchni drzewostanów narażonych jest w sposób mocny na zjawisko borowacenia.

Neofityzacja

Neofityzację, wynikającą ze sztucznej uprawy lub samoistnego wnikania do drzewostanów obcych gatunków drzew i krzewów, wyróżnia się w przypadku, gdy gatunek obcy jest panujący w wyłączeniu oraz gdy jest w składzie lub stanowi domieszkę w drzewostanie.

Na terenie Nadleśnictwa Baligród brak jest gatunków neofitów.

Monotypizacja

Monotypizacja jest to ujednolicenie składu gatunkowego lub wiekowego (w interwale 20-letnim) drzewostanów sosnowych i świerkowych, na zwartych powierzchniach ponad 100 ha. Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Baligród monotypizacja nie występuje.

Neofityzacja

Neofityzację, wynikającą ze sztucznej uprawy lub samoistnego wnikania do drzewostanów obcych gatunków drzew i krzewów, wyróżnia się w przypadku, gdy gatunek obcy jest panujący w wyłączeniu oraz gdy jest w składzie lub stanowi domieszkę w drzewostanie.

Na terenie Nadleśnictwa Baligród gatunkami obcymi w drzewostanie są dąb czerwony i sosna wejmutka. Oba zajmują bardzo niewielkie powierzchnie i najczęściej w bardzo niewielkiej domieszce do 5 % udziału. Dąb czerwony na gruntach Nadleśnictwa zajmuje łącznie 0,28 ha powierzchni rzeczywistej, a sosna wejmutka 0,70 ha. W dużej części są to drzewostany w trakcie użytkowania rębного, w których powinno się w pierwszej kolejności usuwać te gatunki.

5.3.5. Drzewostany bez wskazań gospodarczych na podstawie zarządzenia 28/2014

Na podstawie Zarządzenia nr 28 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie z dnia. 02.12.2014 r. (z późn. zm.), na terenie nadleśnictwa wyznaczono ostoje ksylobiontów. Ogółem obejmują one powierzchnię 919,04 ha. Zaliczono je do gospodarstwa specjalnego i wyłączono z pozyskania drewna.

Bez wskazania pozostawiono ponadto 5% drzewostanów rębnych (870,19 ha) oraz strefy położone w sąsiedztwie większych cieków wodnych (224,89 ha).

Tab.49. Porównanie powierzchni ostoje ksylobiontów oraz stref przypotokowych pomiędzy rewizjami w Nadleśnictwie Baligród.

Rewizji	V	VI
	2015	2025
Ostoje ksylobiontów	908,21	919,04
Strefy przypotokowe	225,46	224,89

W trakcie obowiązywania Planu Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Baligród w okresie V rewizji powierzchnie 5% drzewostanów rębnych były wyznaczane sukcesywnie

zgodnie z zarządzeniem 28/2014 z późn. zm. Wszystkie te powierzchnie w planie na lata 2026-2035 zostały ujęte jako osobne wydzielania i nie zaplanowano na nich żadnych wskazań gospodarczych.

W obecnej rewizji zostały wyznaczone dla wszystkich drzewostanów rębnych lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym siedlisku przyrodniczym dodatkowe 5% powierzchnie, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi i wprowadzone do planu jako osobne wydzielania.

5.3.6. Zadrzewienia i zakrzewienia

Zadrzewienia śródpolne mają duże znaczenia ekologiczne. Nie zawsze jest to zgodne z tym co wpisywane jest w ewidencji gruntów. Jeśli mówi się o zadrzewieniach i zakrzaczeniach w kontekście bardzo dużej lesistości jaką mamy na tym terenie, dobrze jest także brać pod uwagę analizę kompleksów leśnych na terenie Nadleśnictwa Baligród. Jako osobny kompleks przyjęto drzewostan oddalony od innych drzewostanów ponad 50 m. Kompleksy leśne, które spełniają rolę zadrzewień są o powierzchni poniżej 0,5 ha. Na gruntach Nadleśnictwa nie ma takich zadrzewień. 51 zadrzewień o łącznej powierzchni 12,81 ha w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się na gruntach innej własności.

W istniejących zadrzewieniach nie projektuje się zabiegów gospodarczych, powinny być one pozostawione naturalnej sukcesji jako element urozmaicenia krajobrazu.

5.4. Martwe drewno

Potrzeba zwiększenia udziału różnych typów martwego drewna na całym obszarze Nadleśnictwa nawet poza obszarami Natura 2000 w ekosystemach leśnych wynika z „Programu ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015–2020” przyjętego uchwałą Rady Ministrów Nr 213 z dnia 6 listopada 2015 (Dz. U. z 2015 r., poz. 1207) – zadanie nr 48.

Zgodnie z Instrukcją urządzania lasu w trakcie prac taksacyjnych ilość martwego drewna na powierzchni leśnej zalesionej określono średnio na poziomie 32 m³/ha.

Dla porównania, średnia w województwie podkarpackim wynosi 22,0 m³/ha a w Lasach Państwowych – 11,2 m³/ha (WISL 2020-2024, BULiGL).

Tab.50. Zestawienie ilości martwego drewna z uwzględnieniem typów siedliskowych lasu

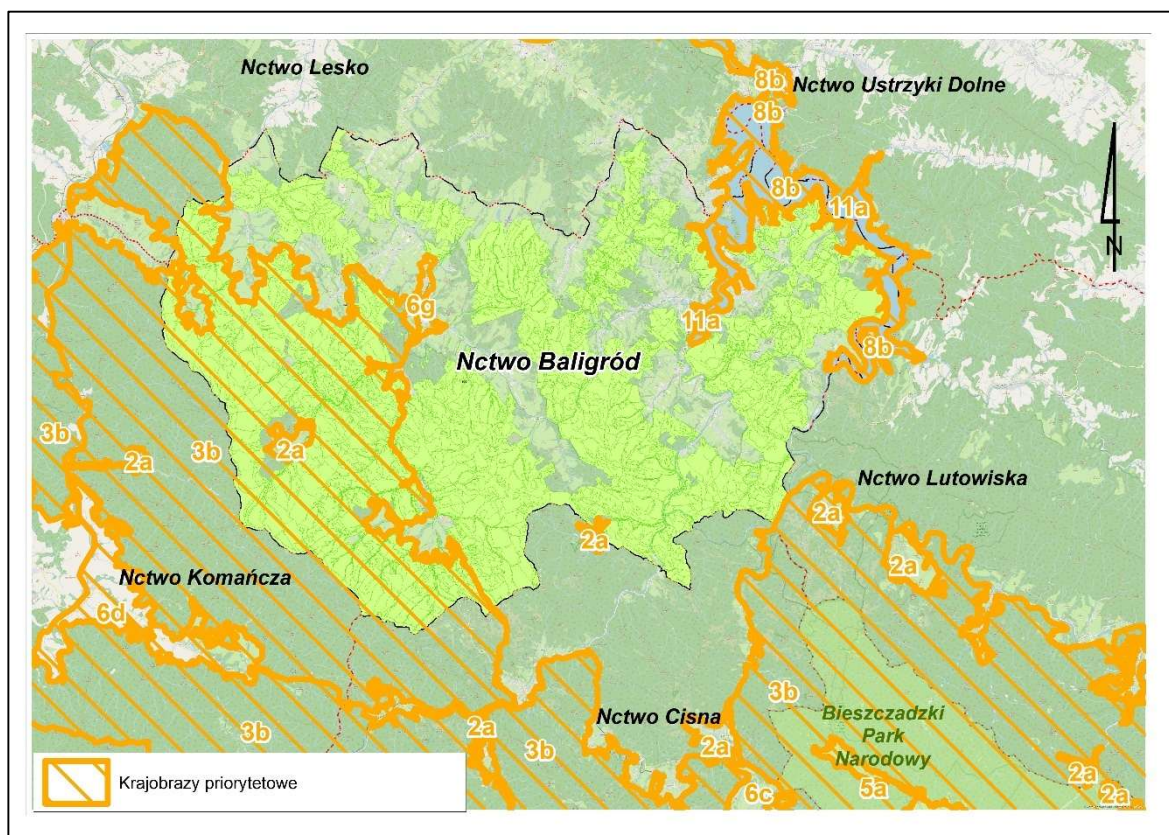
Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia w ha*	Miąższość drewna martwego					
		Drewno martwych drzew stojących i złomów		Drewno drzew leżących i fragmentów drzew martwych		Razem	
		m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³
1	2	3	4	5	6	7	8
BMGB	2,99	9,49	28	10,61	32	20,10	60
BMGŚW	62,63	6,13	384	19,63	1229	25,76	1613
LGŚW	10358,58	9,74	100919	20,06	207786	29,80	308705
LGW	397,78	9,07	3606	19,72	7842	28,79	11448
LŁG	65,04	8,22	534	9,16	596	17,38	1130
LMGŚW	192,17	9,44	1814	19,73	3791	29,17	5605
OLIG	4,35	7,15	31	1,00	4	8,15	35
Razem obręb 1	11083,54	9,68	107317	19,96	221280	29,65	328597
LGŚW	6850,25	11,40	78076	24,13	165324	35,53	243400
LGW	49,60	9,74	483	25,70	1275	35,44	1758
LŁG	25,33	10,44	265	111,89	2834	122,33	3099
LMGŚW	69,14	10,26	710	12,41	858	22,67	1568
OLIG	3,98	14,03	56	252,36	1004	266,39	1060
Razem obręb 2	6998,30	11,37	79589	24,48	171296	35,85	250885
Razem	18081,84	10,34	186906	21,71	392576	32,05	579482

*powierzchnia objęta monitoringiem

Zgodnie z matematyczno-statystyczną metodą pomiaru martwego drewna nie wykonuje się w pierwszej klasie wieku drzewostanów.

5.5. Walory krajobrazowe

Na większej części Nadleśnictwa objęta jest krajobrazami priorytetowymi, w obrębie których będą wyznaczane strefy ochrony krajobrazu w planie ochrony Ciśniańsko-Wetlińskiego PK.

Ryc. 30. Rozmieszczenie krajobrazów priorytetowych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Baligród

Tab.51. Typy i podtypy krajobrazów priorytetowych w zasięgu działania Nctwa Baligród

Kod typu/ podtypu krajobrazu	Kod jednostki	Nazwa typu krajobrazu	Nazwa podtypu krajobrazu	Nazwa krajobrazu priorytetowego
11a	18-522.11-15	Wodnogospodarcze	Duże sztuczne zbiorniki wodne o różnych funkcjach	Jezioro Solińskie i Myczkowskie
11a	18-522.12-59	Wodnogospodarcze	Duże sztuczne zbiorniki wodne o różnych funkcjach	Jezioro Solińskie - ujście Solinki
2a	18-522.12-45	Bagiennie-łąkowe - głównie bezleśne	Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	Rabe
2a	18-522.12-62	Bagiennie-łąkowe - głównie bezleśne	Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	Dolina Łopienki
3b	18-522.12-02	Leśne	Z przewagą siedlisk lasowych	Rejon Baligrodu
3b	18-522.12-01	Leśne	Z przewagą siedlisk lasowych	Rejon Nasicznego
6g	18-522.12-40	Wiejskie	Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim	Baligród

Drzewostany na gruntach będących w zarządzie Nadleśnictwa Baligród ujęte są w dwóch typach leśnych krajobrazów, w podtypie 3b, rejon Baligrodu i rejon Nasicznego. Pozostałe pięć typów występujących w zasięgu działania Nadleśnictwa Baligród związane jest z gruntami nieleśnymi, głównie poza terenem Nadleśnictwa. Krajobrazami priorytetowymi objęto część południowo-zachodnią Nadleśnictwa.

18-522.12-02 Rejon Baligrodzki:

Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu:

- Ochrona walorów krajobrazowych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- Ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.
- Realizacja zadań ochronnych na obszarze rezerwatów przyrody Gołoborze, Przełom Osławy pod Duszatynem i Zwierzło w dolinie Olchowego.
- Wykorzystanie walorów krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji z poszanowaniem jakości krajobrazu.
- Możliwość realizowania inwestycji celu publicznego z uwzględnieniem walorów przyrodniczych, kulturowych i estetyczno-widokowych krajobrazu.
- Ochrona jakości krajobrazu w przypadku modernizacji istniejącej i realizacji nowej infrastruktury technicznej.
- Prowadzenie racjonalnej gospodarki surowcowej.
- Możliwość minimalizacji negatywnych oddziaływań hałasu na środowisko.
- Utrzymanie szlaków migracji zwierząt.
- Współpraca samorządów i podejmowanie działań zwiększających wiedzę i świadomość mieszkańców oraz pracowników jest w zakresie utrzymania i ochrony zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Rekomendacje w zakresie zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu, w zakresie:

1. Rozpoczęcia, kontynuacji lub zaniechania różnych form gospodarowania terenem, w tym działalności rolniczej, leśnej oraz gospodarki wodnej:

- Zachowanie/utrzymanie obecnego charakteru krajobrazu.
- Kontynuacja gospodarki wodnej, rolniczej i leśnej.
- Prowadzenie racjonalnej i zrównoważonej gospodarki leśnej.

- Prowadzenie działalności górniczej z zastosowaniem rozwiązań mających na celu redukcję emisji zanieczyszczeń.
- Monitorowanie wpływu oddziaływania prowadzonej eksploatacji na środowisko, umożliwiające szybkie reagowanie na zagrożenia.
- Odpowiednie gospodarowanie gruntami, ograniczające erozję gleb.
- Zapobieganie fragmentacji kompleksów leśnych i ochrona różnorodności biologicznej.
- Ochrona strefy brzegowej cieków poprzez zapobieganie dewastacji brzegów oraz niszczeniu naturalnej roślinności.
- Utrzymanie terenów podmokłych.
- Utrzymanie strefy ekotonowej.
- Utrzymanie ekosystemów leśnych, łąkowych oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.
- Utrzymanie naturalnego charakteru cieków.
- Możliwość realizowania małej retencji.

2. Zabiegów renaturalizacyjnych oraz zabiegów odnowy obiektów kultury materialnej:

- Eliminowanie gatunków obcych i inwazyjnych stanowiących zagrożenie dla zbiorowisk leśnych.
- Utrzymanie/przywracanie do właściwego stanu ochrony chronionych gatunków siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków roślin, grzybów, zwierząt i ich siedlisk.
- Rekultywacja terenu po zakończeniu eksploatacji złoża.
- Utrzymanie/przywracanie terenów podmokłych, zabagnionych, młak, torfowisk, jako terenów ważnych dla gatunków i siedlisk zależnych od wód.
- Maksymalne ograniczanie prowadzenia odwadniania gruntów podmokłych, zabagnionych.
- Zachowanie naturalnych koryt rzek i potoków.
- Nasadzenia drzew prowadzić w oparciu o gatunki rodzime dostosowane do siedliska.
- Ograniczanie procesu eutrofizacji wód.
- Ochrona ekosystemów leśnych przed inwazją szkodliwych owadów i grzybowych chorób infekcyjnych czy szkodami abiotycznymi o charakterze kłęskowym.

3. Koordynacji działań podejmowanych dla osiągnięcia celów występujących na danym obszarze objętym formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, oraz form ochrony zabytków,

o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- Realizacja wszelkich przedsięwzięć w sposób niepowodujący znaczących oddziaływań dla celów i przedmiotów ochrony ustanowionych dla poszczególnych obszarów objętych ochroną.
- Integracja działań podejmowanych przez różne instytucje odpowiedzialne za ochronę przyrody, zabytków oraz planowanie przestrzenne, oparta na współpracy, komunikacji, wymianie informacji i wiedzy oraz monitoringu wypracowanych wspólnie działań.

4. Konieczności podejmowania działań mających na celu utrzymanie dotychczasowej funkcji danego krajobrazu, w tym funkcji korytarzy ekologicznych:

- Utrzymanie ekosystemów leśnych i łąkowych w celu ochrony gatunków związanych z tymi ekosystemami.
- Utrzymanie obudowy biologicznej rzek i potoków jako elementu krajobrazu.
- Zachowanie powiązań między istniejącymi siedliskami w celu ochrony bioróżnorodności.
- Ochrona obszarów o korzystnych warunkach dla bytowania i migracji zwierząt.
- Stosowanie rozwiązań niwelujących uciążliwości akustyczne z poszanowaniem walorów krajobrazowych.
- Prowadzenie działalności inwestycyjnej z zachowaniem drożności korytarzy ekologicznych.

Rekomendacje i wnioski dotyczące form ochrony przyrody oraz zabytków, w tym wskazania obszarów, które powinny zostać objęte ochroną, bądź wymagają pogłębionej analizy zasadności ich dalszej ochrony – nie sformułowano.

18-522.12-01 Rejon Nasicznego:

Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu:

- Ochrona walorów krajobrazowych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- Ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.
- Na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego realizacja zapisów planu ochrony BdPN zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska

z dnia 27 lipca 2022 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Bieszczadzkiego Parku Narodowego (Dz.U. 2022 poz. 1919).

- Realizacja zadań ochronnych na obszarze rezerwatów przyrody Hulskie im. Stefana Myczkowskiego, Krywe i Sine Wiry.
- Wykorzystanie walorów krajobrazowych i kulturowych dla rozwoju turystyki i rekreacji z poszanowaniem jakości krajobrazu.
- Możliwość realizowania inwestycji celu publicznego z uwzględnieniem walorów przyrodniczych, kulturowych i estetyczno-widokowych krajobrazu.
- Utrzymanie szlaków migracji zwierząt.
- Minimalizacja negatywnych oddziaływań hałasu na środowisko.
- Współpraca samorządów i podejmowanie działań zwiększających wiedzę i świadomość mieszkańców oraz pracowników jest w zakresie utrzymania i ochrony zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Rekomendacje w zakresie zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu, w zakresie:

1. Rozpoczęcia, kontynuacji lub zaniechania różnych form gospodarowania terenem, w tym działalności rolniczej, leśnej oraz gospodarki wodnej:

- Zachowanie/utrzymanie obecnego charakteru krajobrazu.
- Kontynuacja gospodarki wodnej, rolniczej i leśnej.
- Prowadzenie racjonalnej i zrównoważonej gospodarki leśnej.
- Odpowiednie gospodarowanie gruntami, ograniczające erozję gleb.
- Zapobieganie fragmentacji kompleksów leśnych i ochrona różnorodności biologicznej.
- Ochrona strefy brzegowej cieków poprzez zapobieganie dewastacji brzegów oraz niszczeniu naturalnej roślinności.
- Utrzymanie terenów podmokłych.
- Utrzymanie strefy ekotonowej.
- Utrzymanie ekosystemów leśnych, łąkowych oraz zadrzewień i zakrzewień śródpolnych.
- Kontynuacja ochrony ekosystemów leśnych na terenie Bieszczadzkiego PN.
- Utrzymanie naturalnego charakteru cieków.
- Utrzymanie naturalnych terenów zalewowych.
- Możliwość realizowania małej retencji.

2. Zabiegów renaturalizacyjnych oraz zabiegów odnowy obiektów kultury materialnej:

- Eliminowanie gatunków obcych i inwazyjnych stanowiących zagrożenie dla zbiorowisk leśnych.
- Utrzymanie/przywracanie do właściwego stanu ochrony chronionych gatunków siedlisk przyrodniczych, chronionych gatunków roślin, grzybów, zwierząt i ich siedlisk.
- Utrzymanie/przywracanie terenów podmokłych, zabagnionych, młak, torfowisk, jako terenów ważnych dla gatunków i siedlisk zależnych od wód.
- Maksymalne ograniczanie prowadzenia odwadniania gruntów podmokłych, zabagnionych.
- Zachowanie naturalnych koryt rzek i potoków.
- Nasadzenia drzew prowadzić w oparciu o gatunki rodzime dostosowane do siedliska.
- Ograniczanie procesu eutrofizacji wód.
- Ochrona ekosystemów leśnych przed inwazją szkodliwych owadów i grzybowych chorób infekcyjnych czy szkodami abiotycznymi o charakterze klęskowym.

3. Koordynacji działań podejmowanych dla osiągnięcia celów występujących na danym obszarze objętym formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz form ochrony zabytków, o których mowa w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:

- Realizacja wszelkich przedsięwzięć w sposób niepowodujący znaczących oddziaływań dla celów i przedmiotów ochrony ustanowionych dla poszczególnych obszarów objętych ochroną.
- Podejmowanie działań prowadzących do osiągnięcia celów wyznaczonych dla obszarów chronionych.
- Integracja działań podejmowanych przez różne instytucje odpowiedzialne za ochronę przyrody, zabytków oraz planowanie przestrzenne, oparta na współpracy, komunikacji, wymianie informacji i wiedzy oraz monitoringu wypracowanych wspólnie działań.

4. Konieczności podejmowania działań mających na celu utrzymanie dotychczasowej funkcji danego krajobrazu, w tym funkcji korytarzy ekologicznych:

- Utrzymanie ekosystemów leśnych i łąkowych w celu ochrony gatunków związanych z tymi ekosystemami.

- Utrzymanie obudowy biologicznej rzek i potoków jako elementu krajobrazu.
- Zachowanie powiązań między istniejącymi siedliskami w celu ochrony bioróżnorodności.
- Ochrona obszarów o korzystnych warunkach dla bytowania i migracji zwierząt.

Rekomendacje i wnioski dotyczące form ochrony przyrody oraz zabytków, w tym wskazania obszarów, które powinny zostać objęte ochroną, bądź wymagają pogłębionej analizy zasadności ich dalszej ochrony – nie sformułowano.

6. WALORY HISTORYCZNO-KULTUROWE

6.1. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo zinwentaryzowano wiele obiektów kultury materialnej, prezentujących duże wartości historyczne i zasługujących na szczególną ochronę. Obszar, na którym położone jest Nadleśnictwo Baligród jest ciekawy pod względem walorów historycznych i kulturowych. Niestety w wyniku burzliwej historii, jaka dotknęła te tereny w czasie II wojny światowej i w okresie wczesno powojennym z bogatego zasobu dóbr materialnych mieszkającej tu ludności pozostało niewiele. Z licznych obiektów takich jak młyny wodne, karczmy, cerkwie, dzwonnice, zabudowania dworskie i całe zabudowania wsi pozostały nieliczne ruiny, nierzadko same fundamenty, zawałone piwnice i pojedyncze nagrobki oraz krzyże upamiętniające miejsca sakralne.

Gospodarkę leśną w ich sąsiedztwie należy prowadzić w taki sposób, aby nie zagrażała ich istnieniu oraz nie powodowała uszkodzeń.

Tab.52. Wykaz obiektów kultury materialnej występujących w zasięgu działania Nadleśnictwa Baligród wpisanych do rejestru zabytków

Lp.	Nazwa obiektu	Lokalizacja	Ogólny opis, rok powstania (budowy), rodzaj obiektu, walory	Numer rejestru zabytków
Poza gruntami Nadleśnictwa w zasięgu działania				
1.	Cmentarz żydowski	Wieś Baligród	Cmentarz żydowski z przełomu XIX i XX wieku	A-194 z 26.03.1990.
2.	Kościół rzymskokatolicki	Wieś Baligród	Kościół rzymskokatolicki pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Marii Panny	A-169 z 2.11.1989 r.
3.	Zespół cerkwi grekokatolickiej	Wieś Baligród	Cerkiew grekokatolicka pw. Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny z 1829 r. i jej otoczenie, w skład którego wchodzi dzwonnica, ogrodzenie.	A-51 z 25.01.1985 r. A-824 z 24.05.2012 r. A-823 z 22.10.2012 r.
4.	Cerkiew pw. Paraksewii oraz dzwonnica	Wieś Górzanka	Cerkiew pw. Paraksewii z 1838 r. wraz z dzwonnica, obecnie kościół rzymskokatolicki pw. Wniebowstąpienia Pańskiego	A-789 z 29.04.1975 r.
5.	Zespół cerkiewny	Wieś Bereźnica Wyżna	Cerkiew grekokatolicka pw. Mikołaja Cudotwórcy z 1839 r. wraz z dzwonnica.	A-356/95 z 14.05.1996 r., A-1391 z 30.03.2016 r.
6.	Pozostałości zespołu cerkiewnego	Wieś Kalnica	Ruiny cerkwi z poł. XIX w. wraz z nagrobkami na cmentarzu przycerkiewnym.	A-1167 z 2.07.2013 r.

6.2. Strefy ochrony konserwatorskiej

Ślady osadnictwa, a szczególnie pozostałości po nieistniejących wsiach mocno wpisały się krajobraz Bieszczadów. Dziś są one niechlubnym świadectwem smutnej przeszłości, ale trudno nie docenić ich walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Większość terenów dawnych wsi to rozległe łąki, barwne i bogate florystycznie, choć w wielu miejscach zarastające, opuszczone sady ze zdziczałymi drzewami owocowymi i resztki cmentarzy, zaniedbane i niszczące, niekiedy wraz z ruinami cerkwi. Gdzieś tam zachowały się jeszcze piwnice, stare studnie, fundamenty, fragmenty murów, pieców, a także pozostałości fortyfikacji wojennych.

Na obszarze Nadleśnictwa Baligród wyznaczono jedną strefę ochrony konserwatorskiej, zmierzającą do zachowania pozostałości dawnej wsi. Jest to strefa wyznaczona wokół wsi Łopienka, która została wpisana 4 czerwca 1991 roku przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krośnie do rejestru zabytków województwa krośnieńskiego jako „Relikt dawnej wsi Łopienka” (nr rej. A-238). Decyzją Wojewody Krośnieńskiego z 2 października 1997 roku istniejącą strefę ochrony konserwatorskiej poszerzono o grunty położone na działkach o nr: 3/2, 20/1 i 20/2 (nr. rej. A-369/97).

Obecnie na gruntach pozostających w zarządzie Nadleśnictwa Baligród strefa obejmuje oddz. oddz. 160Af, 160B b, c, 161B i oraz grunty przyległe położone pomiędzy oddz. 156, 160A, 160B, 161, 161A, 161B. Sama cerkiew nie leży w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, ale jest zlokalizowana tuż przy granicy, która biegnie przepływającym niżej potokiem.

Łopienka (jest dziś niezamieszkałą miejscowością położoną w dolinie lewobrzeżnego dopływu Solinki, spływającego ze wschodnich stoków pasma Łopiennik-Durna. Od północy dolinę zamyka grzbiet łączący Durną z Korbanią (894 m n.p.m.) oraz masyw Klewy (682 m n.p.m.), a od południa grzbiet ciągnący się od Łopiennika, przez Kiczere (Jamy – 822 m n.p.m.) i Hukowysko (671 m n.p.m.) do doliny Solinki.

Wieś powstała na prawie wołoskim przed 1543 r. w dobrach Balów z Hoczwi i początkowo nazywała się Lopinka. Po raz pierwszy wzmiankowana jest w spisie podatkowym z 1556 roku. Kolejny spis z 1567 roku wymienia Łopienkę wśród wsi, którym skończyła się wolnizna. Zakłada się więc, że wieś powstała przed 1543 rokiem, w czasie, gdy dobra Balów znajdowały się w rękach Mateusza III.

Nazwę Łopinka potwierdzają w 1598 r. akta sądu ziemskiego w Sanoku dotyczące podziału dóbr braci Mathiasza i Piotra Balów. Według zapisu sądowego w dzisiejszym paśmie Łopiennika i Durnej szczyt Łopiennik występuje jako Lopinnik, Durna jako Kamień, a łączący je grzbiet górski jako berdo (urwisko).

Po śmierci Mateusza III Bala w 1595 roku, Łopienkę otrzymuje Piotr II Bal, podkomorzy sanocki, a po nim z kolei dziedziczy jego syn Adam Bal, dworzanin królewski i chorąży przemyski. W rodzinie Balów Łopienkę dziedziczą kolejno: Alexander – syn Adama, Stefan – chorąży przemyski i podkomorzy sanocki, stryj Aleksandra, Jan IV – komornik graniczny sanocki i podkomorzy sanocki, syn Stefana, Ignacy – podstoli

przemyski, syn Jana IV, a po nim córka Salomea z Balów Karsznicka, żona Stanisława Karsznickiego, na której kończy się ród Balów z Hoczwi. Po Salomei Łopienkę dziedziczy syn Piotr Karsznicki, który prawdopodobnie odsprzedał ją Janowi Łazowskiemu, a ten z kolei, w 1768 roku, Józefowi Strzeleckiemu. Odtąd do 1820 roku, Łopienka pozostaje w posiadaniu Strzeleckich, a następnie drogą małżeństw i spadków przechodzi na Białobrzeskich, Ławrowskich i Męcińskich by pod koniec XIX wieku, znaleźć się w rękach Miejskich, a na początku XX w. Wichańskich.

W tym czasie Łopienkę oprócz częstych epidemii nękały również najazdy tatarskie. W 1672 roku doszło do największego w dziejach najazdu tatarskiego na historyczną ziemię sanocką. Przerazający w skutkach i wielokrotnie przewyższający zniszczenia lat potopu (1656-1660) najazd przyniósł wyludnienie wsi i miasteczek bieszczadzkich oraz zniszczenia w zabudowie obejmujące około 85-95% obiektów.

Skutki zniszczeń tego najazdu obrazują m.in. dane dotyczące ilości domów, które przetrwały: w Łopience – 3, w Tyskowej – 5, w Radziejowej – 4, w Górzance i Woli Górzańskiej – 10, w Wołkowyci – 8, w Bukowcu – 6, w Terce – 3, w Polankach – 1, w Buku – 3, w Krywem – 2, w Jabłonkach – 8, w Kołonicach – 4, w Bystrem – 4, w Huczwicach – 2, w Rabem – 4, w Cisowcu – 4.

W późniejszych latach Łopienka stopniowo podnosiła się ze zniszczeń. Dokładnych danych dotyczących ilości mieszkańców i zabudowy dostarczają źródła historyczne z okresu zaborów (1772-1918). Dzięki nim można m.in. ustalić, że w 1868 r. mieszkało tu 365 mieszkańców w 52 domach. Według wyznania: 271 unitów (grekokatolików), 53 rzymskich katolików obrządku łacińskiego i 21 Żydów wyznania mojżeszowego. W 1880 r. wieś liczyła 321 mieszkańców, w 1895 r. – 353 (w tym 327 unitów, 15 łacinników, 11 Żydów wyznania mojżeszowego), w 1900 r. – 379, w 1910 r. – 375, zaś po I wojnie światowej w 1921 r. – 303, w tym według wyznania: 289 unitów, 6 łacinników i 8 Żydów. W okresie autonomii Galicji widać wyraźny spadek ludności wyznania rzymsko-katolickiego z 53 w 1868 r. do 6 w 1921 r., a także spadek liczby Żydów wyznania mojżeszowego z 21 w 1868 r. do 8 w 1921 r.

Podczas I wojny światowej i kampanii zimowej 1914/1915 r. wieś poniosła dotkliwe straty. W połowie stycznia 1915 r. i początkiem lutego na przebiegającej tędy linii frontu doszło do krwawych walk. Jednocześnie epidemia tyfusu pochłonęła 45 osób.

Po odzyskaniu niepodległości przez Polskę podczas spisu powszechnego w 1921 r. we wsi liczącej 47 domów mieszkało tylko 303 mieszkańców. Tuż po wyzwoleniu w 1944 r. przygotowano listę 420 osób obrządku wschodniego (unickiego), przeznaczonych do wysiedlenia lecz deportacje rozpoczęły się dopiero wiosną 1946 r. i objęły 326 osób, w tym 60 rodzin i 7 samotnych osób. Pozostałych we wsi mieszkańców, prawdopodobnie wiosną 1947 r. podczas akcji „Wisła” wysiedlono na Ziemię Odzyskaną. Zabudowa wsi z cerkwią, plebanią i zabudowaniami dworskimi pozostała nienaruszona.

Opuszczone domy w Łopience były rozbierane systematycznie przez mieszkańców wsi okolicznych, którzy traktowali je jako darmowy materiał budowlany lub opałowy.

Podczas akcji osiedleńczej nikt z nowych, ściąganych w Bieszczady osadników w tej wsi nie osiedlił się.

Pod koniec lat sześćdziesiątych doliną Łopienki zainteresował się historyk sztuki Olgierd Łotoczko zajmujący stanowisko powiatowego konserwatora zabytków. Chciał ratować zabytkową murowaną cerkiew i wieś. Za zbyt gorliwe wypełnianie swoich obowiązków został zwolniony z pracy. Łotoczko jednak nie chciał opuszczać Bieszczadów i w 1968 r. zaczął prowadzić schronisko pod Łopiennikiem w Dołżycy. W tym też przygotował projekt „Studenckiej wioski skansenowskiej w Łopience”, który przewidywał przeniesienie do doliny trzech drewnianych cerkwi, siedmiu chałup, dzwonnicy, stodoły, kuźni i spichlerza. Projekt otrzymał w 1975 r. nagrodę specjalną Ministra Kultury i Sztuki, ale miejscowe władze nie dopuściły do jego realizacji.

Z osobą Łotoczki wiąże się historia cerkwi w Łopience p.w. św. Męczennicy Paraskewii. Początkowo istniała tu cerkiew drewniana, ufundowana przez Strzeleckich, której opis zawiera inwentarz sporządzony w 1756 roku. Cerkiew murowaną wzniesiono prawdopodobnie w pierwszej połowie XIX wieku, z inicjatywy miejscowego księdza, Andrzeja Ławrowskiego. Znajdowała się w niej słynna ikona Matki Boskiej, dzięki której Łopienka stała się najważniejszym miejscem kultu maryjnego w Bieszczadach.

Ostatni odpust w łopienieckiej cerkwi odbył się w 1943 roku. Po 1947 roku cerkiew nie była użytkowana. Cudowną ikonę wraz z ołtarzem przeniesiono w 1949 roku do Polańczyka. W 1954 roku, ktoś zdjął blachę z dachu cerkwi, co spowodowało postępującą dewastację obiektu. W latach sześćdziesiątych runęła przegniła więźba dachowa, a podcięcie wzgórza cerkiewnego nową drogą i brak odwodnienia, doprowadziły do popękania murów. Do dewastacji cerkwi przyczynili się również górale podhalańscy prowadzący tu w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych wypas owiec, którym mury cerkwi służyły jako koszar dla owiec.

Rekonstrukcję cerkwi rozpoczęto w 1983 roku z inicjatywy Zbigniewa Kaszuby. Prace te prowadzone w ramach działań Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, po kilkunastu latach zostały uwieńczone sukcesem. W latach 1993-1995 przy cerkwi odbudowano kaplicę grobową XIX wieku, a w 1996 roku kapliczkę na przełęczy Hyrcza, przy której odpoczywali pielgrzymi zmierzający na łopienieckie odpusty. Pierwszy odpust w nowo wybudowanej cerkwi odbył się w 2000 roku.

Proponowana strefa ochrony konserwatorskiej Chocień

Chocień to nieistniejąca wieś położona nad prawobrzeżnym dopływem Kalniczki, na północny wschód od Baligrodu. Wieś powstała najprawdopodobniej w XV w., choć pierwsza wzmianka pochodzi dopiero z 1552 r. Chocień należał wtedy do dóbr Tarnawskich i liczył 14 gospodarstw. Jednakże nazwa wskazuje na znacznie starszy wiek miejscowości. Wywodzi się ją od alańskiego (irańskiego) słowa chacan oznaczającego „miejsce walki, obwarowanie, szaniec”. Nazwy tego typu pojawiły się na ziemiach słowiańskich pod koniec

pierwszego tysiąclecia naszej ery, przyniesione przez zbrojne drużyny alańskie. Można więc przypuszczać, że już wtedy istniała tu warowna osada kontrolująca starożytny trakt handlowy wiodący przez przełęcz nad Roztokami. W 1921 r. Chocień liczył 33 domy i 199 mieszkańców (185 grek., 14 mojż.). W lipcu 1944 r. oddział Armii Krajowej KN-23 rozbił w Choceniu kolumnę taborową ukraińskiej dywizji SS „Hałyczyna”. Po wojnie wieś wysiedlono.

W Choceniu znajdowała się niegdyś cerkiew p.w. Pokrow Preswiate Bohorodice. Ksiądz Laurecki wizytujący świątynię w roku 1807 zapisał w dokumentach wizytacyjnych, że wybudowano ją w 1772 r. Miała ona 13 m długości, 7 szerokości, 10 wysokości i wieńczyły ją trzy kopuły. Budynek dotrwał do 1870 r., do czasu, kiedy wzniesiono nową cerkiew p.w. Opieki Najświętszej Marii Panny.

Dziś Chocień to malownicza dolina położona nad Chocёнką z ruinami domów, piwnic, studni, śladami dawnych dróg, pozostałościami sadów i cerkwiskiem na którym pozostała podmurówka cerkwi z 1870 roku wraz z resztkami cmentarza. Na wzgórzu o wys. 580 m n.p.m., położonym w części zachodniej, znajdują się ślady fortyfikacji polowych, prawdopodobnie z czasów I wojny światowej.

W 2002 roku na zlecenie właścicieli części wsi zostało opracowane „Studium wartości kulturowych dawnej wsi Chocён”. Dokument ten, sporządzony przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Rzeszowie, zawiera szczegółowe informacje o zachowanych elementach zagospodarowania wsi oraz przedstawia zakres ich ochrony, a także częściowego odtworzenia i przystosowania dla potrzeb turystyki, wnioskując jednocześnie o objęcie wyznaczonego terenu strefą ochrony konserwatorskiej. Miałyby ona objąć obszar położony pomiędzy doliną potoku Chocёнka, z poszerzeniem o teren dawnej cerkwi grekokatolickiej, a drogą zagumienią biegnącą wzdłuż lokalnego grzbiету.

Północna, większa część terenu planowanego do ochrony konserwatorskiej należy do prywatnych właścicieli, południowa znajduje się w zarządzie Nadleśnictwa Baligród. Na gruntach nadleśnictwa ochroną miałyby być objęty obszar położony pomiędzy Chocёнką a drogą gruntową – dawną główną drogą wiejską. Wchodzi on w skład wyłączeń: 90a, 91Ba, b, i (cmentarz i cerkwisko) oraz I.

Na terenie proponowanym do ochrony konserwatorskiej projektuje się uczytelnienie śladów zabudowy poprzez ostonięcie pozostałości, uporządkowanie terenu, naprawę dróg oraz odtworzenie wybranych elementów zagospodarowania. Szczegóły projektu zawarto w „Studium”, w którym znalazły się następujące wytyczne konserwatorskie:

Restauracja terenu siedlisk z częściową rekonstrukcją elementów zagospodarowania wraz z budynkami. Forma architektoniczna, wielkość, proporcje, materiał oraz detal zgodnie z analogiami tradycyjnych domów z obszaru pogranicza bojkowsko-łemkowsko-doliniańskiego. Dopuszcza się adaptację wewnątrz do celów mieszkalnych z zastosowaniem współczesnego standardu sanitarnego i socjalnego. Pożądana jest wierna rekonstrukcja jednego z domów wraz z tradycyjnym wyposażeniem i otoczeniem.

Pożądana jest rekonstrukcja budynku cerkwi w oparciu o wyniki badań archiwalnych, terenowych oraz na podstawie zachowanych przekazów ikonograficznych.

Rekonstrukcja dawnych sadów w otoczeniu rekonstruowanych siedlisk.

Zabezpieczenie przed zniszczeniem zachowanych kamiennych piwnic. Uczytelnienie pozostałych zachowanych reliktyw zagospodarowanych siedlisk. W tym celu należy usunąć samosiewy drzew i krzewów, sukcesywnie zwalczać pokrzywy i inne chwasty za pomocą zabiegów agrotechnicznych z obrębu działek siedliskowych oraz dbać o utrzymanie pokrycia trawiastego.

Zachowanie historycznego układu naturalnych i sztucznych skarp terenowych.

Zachowanie historycznego układu dróg.

Zachowanie drzew związanych z siedliskami oraz sadzonymi wzdłuż granic nadziałów gruntów.

Dopuszcza się budowę nowych obiektów poza historycznymi siedliskami zgodnie z lokalizacją wskazaną w „Studium ...”:

- obiektu o funkcji usługowej (np. szkoła, gospodarstwo agroturystyczne, obiekt gastronomiczny, itp.) lub mieszkalnej. Budynek musi być dostosowany w zakresie bryły, skali, formy, proporcji, nachylenia dachu, zasadniczych materiałów do tradycyjnej zabudowy charakterystycznej dla regionu;
- drewnianej wieży widokowej.

Podkreślić należy, że jest to niezwykle cenna inicjatywa zmierzająca do zachowania walorów kulturowych nadleśnictwa i ze wszelkich miar godna poparcia. Na terenie Bieszczadów nie pozostało zbyt wiele miejscowości, gdzie zachował się przestrzenny układ pól, dróg i gospodarstw, przedstawiający sposób zagospodarowania terenów wiejskich w XIX wieku. Większość nieistniejących wsi to dziś tylko bezleśne doliny z resztkami cmentarzy przycerkiewnych, niszczących gdzieś w zapomnieniu. Choceń, będący jedną z tych nielicznych, które nie uległy całkowicie powojennym zniszczeniom, powinien zostać objęty ochroną.

Realizacja powyższych zamierzeń, obok zachowania wysokich walorów kulturowych i przyrodniczych, uatrakcyjni turystycznie pogranicze gmin: Zagórz i Baligród, a także przyczyni się do promocji regionu.

Obecnie z dniem 30.05.2025 r. założono dla tego obszaru kartę ewidencji zabytku archeologicznego lądowego. W ramach PUL żadnych wskazań gospodarczych na tym terenie nie planuje się.

6.3. Ważniejsze obiekty kultury materialnej

Tab.53. Wykaz obiektów kultury materialnej i miejsc pamięci zlokalizowanych na gruntach nadleśnictwa

Lp	Leśnictwo	Adres leśny	Rodzaj obiektu	Opis obiektu
1.	Bystre	04-01-1-01-40 -g -00	młynówka	rów doprowadzający wodę do dawnego młyna; obecnie odtworzony - jedna z pozostałości po istniejącej tu niegdyś wsi Bystre
2.	Bystre	04-01-1-01-49 -a -00	pobojowisko	pobojowisko z I wojny światowej - saperki, manierki, menażki, amunicja, szczątki mundurów (podeszwy butów) oraz kości ludzkie; teren dewastowany przez poszukiwaczy militariów
3.	Czarne	04-01-1-02-121 -d -00	krzyż	krzyż z pocz. lat 90-tych, upamiętniający śmierć żołnierza
4.	Czarne	04-01-1-02-122A -m -00	cmentarz	cmentarz gr.kat. i cerkwisko po nieistniejącej wsi Huczvice; drewniana cerkiew z 1850 roku zniszczona wraz ze wsią w czasie powojennych wysiedleń
5.	Czarne	04-01-1-02-128 -h -00	groby	groby
6.	Czarne	04-01-1-02-129 -g -00	pobojowisko	pobojowisko z I wojny światowej - ślady okopów, amunicja, groby poległych; oddz. 128/129/140/141; szczyt góry Patryja (782 m n.p.m.)
7.	Czarne	04-01-1-02-131 -f -00	kapliczka	murowana kapliczka nad cudownym źródłem na uroczysku Synarewo
8.	Czarne	04-01-1-02-141 -r -00	cmentarz	cmentarz gr. kat. po dawnej wsi Łubne
9.	Jabłonki	04-01-1-03-163 -l -00	cmentarz	pozostałości cmentarza przycerkiewnego i wojennego z lat 1914-1915 na cerkwisku; obok znajdowała się cerkiew z 1902 roku, zniszczona w trakcie powojennych wysiedleń
10.	Jabłonki	04-01-1-03-65A -p -00	kapliczka	murowana kapliczka na niewielkim wzniesieniu, ukryta w cieniu kilku lip, datowana na lata 1800-1850 (ob. ujęty w ew. zabytków)
11.	Jabłonki	04-01-1-03-65A -i -00	kapliczka	murowana kapliczka z lat 90-tych XX wieku zbudowana w celu upamiętnienia Andrzeja Wołosza
12.	Kalnica	04-01-1-04-193 -i -00	pomnik	kamień postawiony przez miejscową ludność, upamiętniający śmierć miejscowego leśniczego zjedzonego przez wilki
13.	Kalnica	04-01-1-04-210 -a -00	pozostałości wsi	pozostałość zabudowań wsi Kamionki Dolne - piwnice i fragmenty kamiennych fundamentów
14.	Rabe	04-01-1-05-132 -h -00	pobojowisko	pobojowisko z I wojny światowej - ślady okopów, amunicja, groby poległych; oddz. 131/132/133/143; szczyt góry Łasy Wierch (815 m n.p.m.); w cz. SE oddz. 132b mogiły z 1915 roku
15.	Rabe	04-01-1-05-133 -f -00	cmentarz	Cmentarz z I wojny światowej Manyłowa
16.	Rabe	04-01-1-05-183A -a -00	pozost. po budynku	pozostałości betonowego fundamentu po tartaku, wybudowanego przed II wojną światową
17.	Rabe	04-01-1-05-201 -d -00	kapliczka	kapliczka ufundowana przez Kł. "Jarząbek" w 50-tą rocznicę powstania (30 X 2004r.)
18.	Rabe	04-01-1-05-219 -d -00	groby	grób oznaczony drewnianym krzyżem z tabliczką "Nieznani żołnierze polegli w 1915 roku"
19.	Rabe	04-01-1-05-220 -c -00	groby	grób oznaczony drewnianym krzyżem z tabliczką "Nieznani żołnierze polegli w 1915 roku"
20.	Rabe	04-01-1-05-221 -f -00	groby	Mogiły z I wojny światowej

Lp	Leśnictwo	Adres leśny	Rodzaj obiektu	Opis obiektu
21.	Roztoki	04-01-1-07-110 -g -00	kapliczka	kapliczka na stokach Gawgani - pozostałość po wsi Sukowate; obok źródło
22.	Roztoki	04-01-1-07-111 -a -00	pozostałość ci wsi	pozostałości wsi
23.	Roztoki	04-01-1-07-30 -g -00	kapliczka	kapliczka Św. Huberta w pniu Bk
24.	Roztoki	04-01-1-07-91 -b -00	okopy	okopy (szczyt Gabrowego Wierchu, 745 m n.p.m.); oddz. 89/90/91/94
25.	Roztoki	04-01-1-07-91B -a -00	pozostałość ci wsi	ruiny wsi Chocień - piwnice, studnia, kamienny fundament po cerkwi i stary cmentarz z nagrobkami w postaci kopców; oddz. 90, 91B
26.	Roztoki	04-01-1-07-91B -i -00	cmentarz	cmentarz gr.kat. i cerkwisko
27.	Roztoki	04-01-1-07-92 -a -00	okopy	okopy
28.	Żernica	04-01-1-08-11 -f -00	pomnik	pomnik wykonany przez nadleśnictwo - dwa kamienie z wykutą dedykacją; poświęcony ojcu i synowi (I-czowie Stanisław i Hubert Matusik), pracującym w I-ctwie Żernica.
29.	Bukowiec	04-01-2-09-142 -f -00	pozostałość ci wsi	pozostałości wsi Polanki - piwnice, ruiny budynków, stare drzewa owocowe
30.	Bukowiec	04-01-2-09-146A -d -00	groby	grób rosyjskiego żołnierza z II wojny światowej
31.	Bukowiec	04-01-2-09-146A -i -00	kapliczka	murowana kapliczka ufundowana w 1896 r. przez dziedzica Terki Michała Krajewskiego
32.	Wola Górzeńska	04-01-2-11-116 -h -00	pozostałość ci wsi	pozostałości wsi po wypalonych domostwach wysiedlonej ludności ukraińskiej oraz krzyż upamiętniający to wydarzenie, zlokalizowany przy rzece
33.	Wola Górzeńska	04-01-2-11-123 -a -00	kapliczka	kapliczka św. Antoniego; wybudowana w latach 70-tych w miejsce zburzonej podczas budowy drogi Wola Górzeńska-Baligród
34.	Wola Górzeńska	04-01-2-11-164 -c -00	pozostałość ci wsi	pozostałości wsi - stara piwnica, ruiny mostu, stare drzewa owocowe
35.	Polanki	04-01-2-12-69 -c -00	pozost. po budynku	pozostałości fundamentu budynku
36.	Rajskie	04-01-2-13-25 -g -00	kapliczka	murowana kapliczka na planie ośmioboku; datowana na lata 1800-1850 (ob. ujęty w ewid. zab.)
37.	Rajskie	04-01-2-13-45 -f -00	kapliczka	kaplica wzniesiona w 1873 r. z fundacji miejscowego gospodarza, Hryhoriya Jawornyckiego; zniszczona przy budowie nowej drogi; obok było źródło, które uważano za cudowne
38.	Rajskie	04-01-2-13-45 -c -00	kapliczka	niewielka kapliczka na drzewie w południowo-wschodniej części wyłączenia
39.	Rajskie	04-01-2-13-53 -a -00	cmentarz	pow. 0,23 ha; cmentarz gr.-kat. i cerkwisko nieistniejącej wsi Studenne; cerkiew z 1926 r., zniszczono po II wojnie światowej (ob. ujęty w ewid. zab.)
40.	Rajskie	04-01-2-13-59 -b -00	pozostałość ci wsi	pozostałości wsi - stare drzewa owocowe
41.	Zawóz	04-01-2-14-19 -b -00	cmentarz	pow. ok. 0,20 ha; cmentarz gr.kat. i cerkwisko nieistniejącej wsi Horodek; 4 zachowane nagrobki
42.	Zawóz	04-01-2-14-22 -a -00	pozostałość ci wsi	pozostałości wsi - piwnice, ruiny budynków, stare drzewa owocowe
43.	Zawóz	04-01-2-14-30 -h -00	kapliczka	ruiny kapliczki, obok źródło

W miejscowości Baligród znajdował się niegdyś zamek, którego budowę rozpoczęto na początku XVI wieku z inicjatywy Mikołaja Bala herbu Gozdawa. Początkowo była to konstrukcja drewniana, jednak w latach 1600–1615 Piotr Bal dokonał jej przebudowy, wznosząc murowaną rezydencję. W XVII wieku zamek, podobnie jak całe miasto Baligród, znane wówczas z rozwiniętych winnic, przeżywał okres rozkwitu i tętnił życiem. Upadek nadszedł w XVIII stuleciu – zarówno miasto, jak i zamek zaczęły podupadać. Materiał pozyskany z rozbiórki zamku wykorzystano przy budowie innych obiektów, a w jego miejscu wzniesiono dwór.

Ryc. 31. Zamek w Baligrodzie na mapie z XVIII w. na podstawie strony <https://zamkomania.pl/baligrod.php>

Ryc. 32. Ukształtowanie powierzchni ziemi w miejscu, gdzie stał zamek w Baligródzie

Na terenie Nadleśnictwa znajdują się stanowiska archeologiczne, na których terenie zaleca się, aby w ich obrębie nie była prowadzona intensywna gospodarka leśna mogąca naruszyć ziemne nawarstwienia. W przypadku niezbędnej wycinki pielęgnacyjnej bądź sanitarnej drzew, prace należy prowadzić z należytą ostrożnością, nie naruszając korzeni drzew. Teren stanowiska archeologicznego nie powinno się planować nowych szlaków zrywkowych.

7. ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA LEŚNEGO

7.1. Stan powietrza atmosferycznego i źródła jego zanieczyszczeń

Źródła zanieczyszczeń i ocena jakości powietrza atmosferycznego

Nadleśnictwo położone jest poza strefami przemysłowymi, przez co stopień zanieczyszczenia powietrza jest stosunkowo niewielki. Zanieczyszczenia pochodzą przede wszystkim z tzw. „niskiej emisji”, powstającej głównie w procesie energetycznego spalania paliw. Jej źródłem są małe zakłady przemysłowe, lokalne kotłownie oraz indywidualne systemy grzewcze mieszkańców.

Drugim zasadniczym czynnikiem generującym zanieczyszczenia jest ruch samochodowy. Substancje wprowadzane do powietrza w tym wypadku to: tlenek węgla, tlenki azotu, węglowodory, sadza, pyły zawierające metale ciężkie, m.in. ołów oraz pyły gumowe. Emisja ma miejsce przede wszystkim w obrębie głównych arterii komunikacyjnych, do których na terenie Nadleśnictwa należą drogi wojewódzkie o nr 893 i 894. Na pozostałych drogach ruch, a więc i oddziaływanie jest znacznie mniejsze. Warto wspomnieć także o wielkości emisji tlenków azotu w województwie podkarpackim jako czynnika przyspieszającego wzrost drzew, jest na poziomie 944 kg/km²/rok.

Opracowano na podstawie raportu Roczna ocena jakości powietrza w Województwie Podkarpackim raport wojewódzki za rok 2023 [GIOŚ Rzeszów 2024].

Na podstawie mapy wykonanej w oparciu o modelowanie matematyczne przygotowane przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy oraz metodę obiektywnego szacowania w roku 2023 dla Nadleśnictwa Baligród stężenia zanieczyszczeń wyniosły:

- średnioroczne pyłu - PM₁₀ – poniżej 20,4 µg/m³;
- średnioroczne dwutlenku azotu - NO₂ - wynosiło 20,4 µg/m³;
- 25-te maksymalne stężenie średnie 1-godzinne dwutlenku siarki - SO₂ wynosiło poniżej 150,4 µg/m³;
- średnioroczne benzo(a)pirenu - B(a)P wynosiło 0,50 ng/m³.

Zanieczyszczenia pochodzące z emisji niskiej oraz ruchu drogowego nie wywierają istotnego wpływu na środowisko na obszarze działania Nadleśnictwa Baligród. Również realizacja Planu Urządzania Lasu (PUL) nie powoduje istotnych zmian w stanie lasów pod względem produkcji tlenu oraz zdolności pochłaniania dwutlenku węgla (CO₂), co w konsekwencji nie prowadzi do wystąpienia znaczących oddziaływań na środowisko.

Jedynym czynnikiem o potencjalnie istotnym wpływie, którego źródło znajduje się poza obszarem Nadleśnictwa Baligród i zakresem opracowanego Planu Urządzania Lasu (PUL), jest podwyższone stężenie dwutlenku węgla oraz związków azotu w atmosferze, będących ubocznym skutkiem działalności cywilizacyjnej. Zjawisko to, poprzez stymulowanie nadmiernego tempa przyrostu drzew, może prowadzić do ich osłabienia fizjologicznego i w konsekwencji – przedwczesnego zamierania.

7.2. Stan wód i źródła ich zanieczyszczeń

Wody powierzchniowe

Według Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska <https://wody.gios.gov.pl/pjwp/publication/RIVERS/88> stan jednolitych wód powierzchniowych (JCWP) za rok 2022 na terenie Nadleśnictwa został określony w zlewni Sanu (kod JCWP PLRW200014221199) w jednym punkcie pomiarowym San-Rajskie (kod punktu pomiarowego PL01S1601_1905).

Tab.54. Wartość indeksów oceny wód powierzchniowych w punkcie pomiarowym San-Rajskie za rok 2022

Parametry	San - Rajskie
Fitobentos	0,78
Makrofity	0,590
Makrobezkręgowce bentosowe	0,861
Zawiesina ogólna	8,2
Tlen rozpuszczony	9,7
BZT5	2,2
ChZT - Mn	2,88
Ogólny węgiel organiczny	3,59
ChZT - Cr	6,8
Przewodność w 20 °C	241
Magnez	9,16
Twardość ogólna	129,4
Odczyn pH	8,2
Azot amonowy	0,027
Azot Kjeldahla	0,22
Azot azotanowy	0,41
Azot azotynowy	0,0042
Azot ogólny	0,52

Wody podziemne

Według podziału hydrogeologicznego Polski obszar Nadleśnictwa Baligród położony jest w regionie karpackim, zaliczanym do nadrzędnej jednostki - makroregionu południowopolskiego (Malinowski red. 1991).

Region karpacki, rozdzielający dorzecze Wisły od dopływów Dniestru, charakteryzuje się warunkami hydrometeorologicznymi typowymi dla obszarów górskich. Suma opadów rocznych wynosi średnio 800-1000 mm, natomiast odpływ jednostkowy jest bardzo zróżnicowany, z reguły nie większy niż $8 \text{ dm}^3/\text{s}/\text{km}^2$. Wody podziemne występują we fliszu oraz utworach czwartorzędowych. Gęsto rozwinięta sieć rzeczna oraz strome stoki powodują duży odpływ powierzchniowy. Odpływ podziemny jest bardziej zróżnicowany z powodu dużej zmienności parametrów hydrologicznych, związanych głównie z litologią i zaburzeniami tektonicznymi typu fałdowego i dyslokacyjnego. Ważną rolę jako warstwa wodonośna odgrywa zwietrzelina rumoszowa. Głównymi drogami przepływu są spękania. Średni roczny odpływ podziemny w Karpatach Zewnętrznych wynosi 3 - 5 $\text{dm}^3/\text{s}/\text{km}^2$. Większość regionu, pokrywają czwartorzędowe pokrywy zwietrzelinowe o miąższości przeważnie 1 - 5 m. Utwory te jedynie lokalnie i okresowo są zawodnione, a głównym źródłem wody w zwietrzelinie i glebie są opady atmosferyczne.

Karpaty Zewnętrzne zbudowane są z różnowiekowych utworów fliszowych, z reguły słabo przepuszczalnych, o niskiej zdolności retencyjnej. W zasadzie prócz piętra wodonośnego czwartorzędu, praktycznie związanego prawie wyłącznie z okruchowymi osadami dolin rzecznych, główne znaczenie ma fliszowe piętro wodonośne kredy - trzeciorzędu. Przyjmuje się, że flisz ma tym większe zdolności gromadzenia i przewodzenia wody, im większy jest udział piaskowców. W oparciu o ilościowe relacje występujących w różnych proporcjach piaskowców i łupków, w obrębie formacji fliszowej wyróżnia się trzy subfacje: fliszu piaszczystego (przewaga piaskowców nad łupkami), normalnego (zbliżony udział piaskowców i łupków) oraz łupkowego (zdecydowana przewaga łupków nad występującymi piaskowcami).

Wody podziemne są zasilane głównie przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych, a także infiltrację wód powierzchniowych oraz dopływ z podłoża. Infiltracja zależy głównie od charakteru litologicznego zwietrzeliny oraz kąta nachylenia stoków. Przyjmuje się, że największa przepuszczalność jest na wierzchołkach, najmniejsza na stokach, a pośrednia w dnach dolin. Przepływ wód podziemnych i podpowierzchniowych (gruntowych) jest skierowany głównie w kierunku dolin rzecznych, które stanowią podstawę drenażu.

Największe znaczenie mają wody ujmowane z utworów czwartorzędowych, wody trzeciorzędu wykorzystywane są w niewielkim stopniu, wody z utworów kredowych i starszych nie mają gospodarczego znaczenia. Osadami wodonośnymi są piaski i żwiry aluwialne oraz fluwioglacjalne o miąższości do 15 m. Zasoby odnawialne

poziomu czwartorzędowego są duże. Zwierciadło wód gruntowych jest zróżnicowane; najmniejsze głębokości do 5 m występują w piaszczystych i żwirowych osadach kotlin śródgórskich, a największe (nawet do 100 m) w spękanych skałach fliszowych na stokach. Wahania zwierciadła wód gruntowych występują na wiosnę – kiedy poziom podnosi się z roztopów pokrywy śnieżnej oraz latem z opadów. Studnie gospodarskie nie są głębokie ich głębokość sięga do 10 m, rzadko do 20 m.

W 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich jednolitych części wód podziemnych. W wyniku badań stan wód podziemnych na omawianym obszarze oceniono na dobry – II klasa.

7.3. Odpady komunalne

Odpady komunalne pochodzące z budynku Nadleśnictwa i osad leśnych zbierane są do kontenerów i wywożone do sortowni śmieci zgodnie z gminnymi planami gospodarowania odpadami.

7.4. Hałas jako czynnik zanieczyszczenia środowiska

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa nie ma znaczących źródeł hałasu. Stan środowiska akustycznego kształtowany jest głównie przez ruch komunikacyjny o niskim natężeniu.

7.5. Inwestycje szczególnie uciążliwe dla środowiska

W trakcie prac nad PUL nie pojawiły się informacje na temat inwestycji szczególnie uciążliwych dla środowiska, które objęły by teren Nadleśnictwa.

7.6. Zagrożenia ekosystemów leśnych

W Nadleśnictwie Baligród część drzewostanów została uszkodzona przez różne czynniki w różnym stopniu. Poniższa tabela przedstawia wszystkie odnotowane uszkodzenia, w tym również te nieistotne, obejmujące mniej niż 10% powierzchni drzewostanu.

Tab.55. Powierzchnia uszkodzeń wg przyczyn w stopniach uszkodzeń

Główna przyczyna uszkodzenia	Stopień uszkodzenia			Powierzchnia drzewostanów z uszkodzeniami [ha]
	1	2	3	
Nadleśnictwo Baligród				
Erozja	1,05	-	-	1,05
Grzyby	1304,69	170,71		1475,4
Inne bez określenia	50,97			50,97
Czynniki klimatyczne	63,12	21,98	1,31	86,41
Owady	0,57	-	-	0,57
Zakłócenia stosunków wodnych	2,04	-	-	2,04
Zwierzyna	8378,09	1530,07	562,77	10470,93
Razem Nadleśnictwo	9800,53	1722,76	564,08	12087,37

Uszkodzonych w różnym stopniu jest 64% wszystkich drzewostanów, w tym uszkodzenia nietrwałe pierwszego stopnia (uszkodzenia w przedziale 10-20%) należące do nieistotnych (nietrwałych) powstały na powierzchni 9 800,53 ha, natomiast uszkodzenia trwałe drugiego stopnia objęły 1 722,76 ha drzewostanów Nadleśnictwa Baligród, uszkodzenia trzeciego stopnia wystąpiły na powierzchni 564,08 ha.

8. PLAN DZIAŁAŃ

8.1. Kształtowanie stosunków wodnych

Zachowanie właściwych stosunków wodnych jest kluczowym czynnikiem warunkującym trwałość ekosystemów leśnych, ich stabilność oraz odporność na procesy degradacyjne. Właściwe gospodarowanie zasobami wodnymi w lasach wspiera nie tylko produkcyjne funkcje lasu, lecz także jego funkcje ochronne, przyrodnicze i społeczne. W związku z powyższym, podejmowanie działań w zakresie ochrony, utrzymania i kształtowania korzystnych stosunków wodnych stanowi integralny element zrównoważonej gospodarki leśnej. Stosunki wodne na analizowanym obszarze kształtują się korzystnie. Drzewostany występujące na tym terenie wywierają pozytywny wpływ na bilans wodny oraz znacząco ograniczają zjawiska erozji glebowej.

Kształtowanie korzystnych stosunków wodnych powinno być kontynuowane i obejmować następujące działania:

- zachowanie lasów łęgowych jako naturalnych regulatorów wilgotności oraz elementów wspierających lokalną retencję i stabilność hydrologiczną;
- na siedliskach łęgowych (w tym siedliskach przyrodniczych 91E0) należy zachować bez użytkowania wyznaczone fragmenty lasu (tzw. strefy przypotokowe) wokół potoków (Zarządzenie nr 28/2014 z późn. zm.);
- nie prowadzić zrywki korytami cieków naturalnych, zrywka w poprzek cieków naturalnych może być dopuszczona tylko w miejscach do tego przystosowanych (Zarządzenie nr 28/2014 z późn. zm.);
- kontynuowanie sposobów zagospodarowania dostosowanych do potrzeb maksymalizacji funkcji lasów wodochronnych (Zasady postępowania w lasach ochronnych reguluje rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 25 sierpnia 1992 r. (Dz. U. Nr 67 z 1992 r. poz. 337), w szczególności poprzez zachowanie trwałości lasów w drodze:
 - ograniczania regulacji stosunków wodnych do prac uzasadnionych potrzebami odnowienia lasu oraz użytkowania sąsiadujących z lasami ochronnymi gruntów nieleśnych;
 - pozostawianie bez ingerencji powierzchni sklasyfikowanych jako bagna; niedopuszczanie do ich zanieczyszczenia, itp.;

- zachowania w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków jak np.: trzęsawiska, mszary, torfowiska, wrzosowiska, wraz z ich florą i fauną, w celu ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej;
- dopuszczenia na potokach do samorzutnego formowania się naturalnych tam z powalonych drzew lub fragmentów kłód sprzyjających ograniczaniu erozji wodnej z wyłączeniem sytuacji mogących zagrażać bezpieczeństwu publicznemu,
- w lasach wodochronnych należy kształtować dostosowaną do siedliska, bogatą strukturę gatunkową i warstwową drzewostanów, która zapewni korzystny wpływ na klimat wnętrza lasu oraz lepszy warunki glebowe i usprawni obieg biogenów.

Obecnie dodatkowo na terenie Lasów Państwowych realizowany jest program „Programu ochrony i zwiększania zasobów wodnych, modernizacji oraz przywracania wartości użytkowych obiektów małej retencji na gruntach będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe” zatwierdzony zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 12 stycznia 2023 r., którego celem jest ochrona i zwiększanie zasobów wodnych, modernizacja oraz przywracanie wartości użytkowych obiektów małej retencji na gruntach będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe.

Wszystkie działania podejmowane w zakresie kształtowania stosunków wodnych powinny być realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, przy poszanowaniu zasad ochrony przyrody i trwałości lasów. Należy również zapewnić odpowiedni monitoring skutków prowadzonych działań oraz ich zgodność z obowiązującymi planami urządzenia lasu i lokalnymi strategiami ochrony zasobów naturalnych.

8.2. Kształtowanie strefy ekotonowej

Ważnym zadaniem realizowanym zgodnie z założeniami strategii ochrony bioróżnorodności w lasach jest zagospodarowanie stref przejściowych (ekotonów), tzn. granicy lasu z innymi ekosystemami, zwłaszcza polnymi, łąkowymi, wodnymi i bagiennymi oraz wzdłuż dróg, linii podziału powierzchniowego, energetycznych linii przesyłowych, strumieni, rowów, itp.

Ze względu na duże zróżnicowanie tutejszych siedlisk strefa ekotonowa wytworzyła się w sposób naturalny. Nadleśnictwo powinno dążyć jedynie do

utrzymania tego stanu. Szczególne znaczenie ma utrzymanie stref ekotonowych wzdłuż dróg o znacznym natężeniu ruchu.

8.3. Zachowanie różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w RDLP w Krośnie realizowana jest na podstawie obowiązujących aktów prawnych, uszczegółowieniem których jest zakres zadań ochronnych w PUL, Instrukcja ochrony lasu oraz Zarządzenie nr 28 Dyrektora Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Krośnie z dnia 2 grudnia 2014 r. z późn. zm., które wprowadza do stosowania *„Wytyczne w sprawie sposobów uwzględniania wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej na terenie RDLP w Krośnie”*. Celem opracowanych wytycznych jest:

- wdrożenie we wszystkich nadleśnictwach jasnych i precyzyjnych procedur służących uwzględnieniu wymogów ochrony przyrody podczas realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej;
- zwiększenie różnorodności biologicznej;
- podjęcie działań zmierzających do poprawy stanu ochrony gatunków zwierząt, roślin i grzybów chronionych oraz ich siedlisk, a także siedlisk przyrodniczych, zwłaszcza priorytetowych, o których mowa w załączniku do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, jak również kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000.

Ponadto kierunkowe zadania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w lasach są zawarte w „Programie ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Planem działań na lata 2015–2020”, W ramach celu szczegółowego pn. „Zwiększenie integracji działalności sektorów gospodarki z celami ochrony różnorodności biologicznej”, w odniesieniu do leśnictwa sformułowano m.in. następujące zadania:

- ochrona populacji rzadkich rodzimych gatunków drzew w ekosystemach leśnych;
- zwiększenie udziału różnych typów martwego drewna w ekosystemach leśnych;
- zwiększenie możliwości retencyjnych w ekosystemach leśnych;
- ochrona populacji ptaków leśnych;

- kształtowanie, utrzymanie i promocja zróżnicowanego wieku oraz struktury przestrzennej i gatunkowej drzewostanów.

8.3.1. Zachowanie różnorodności genetycznej

Zasadniczym celem zachowania różnorodności genetycznej jest ochrona możliwie dużej liczby genotypów rodzimych gatunków drzew i krzewów oraz ich lokalnych populacji. Rozszerzeniem strategii ochrony leśnej różnorodności genetycznej są odnowienia naturalne oraz grupowe cięcia pielęgnacyjne.

8.3.2. Zachowanie różnorodności gatunkowej

W celu zachowania różnorodności gatunkowej wykonując odnowienia i zalesienia, należy uwzględnić: regionalne uwarunkowania przyrodnicze, regionalizację nasienną w rozumieniu przepisów o leśnym materiale rozmnożeniowym, a także warunki siedliskowe i stan środowiska przyrodniczego. Ponadto ważne jest zapewnienie udziału w drzewostanach drzew gatunków wczesnosukcesyjnych, w szczególności brzozy, osiki, wierzby iwy. Udział wymienionych gatunków większy niż 10% uzależniony jest od decyzji właściciela lasu, uwzględniającej kryteria przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne.

Ponadto zachowania leśnej różnorodności gatunkowej właściwe jest:

- preferowanie rodzimych gatunków leśnej flory i fauny;
- w przypadku stwierdzenia gatunków inwazyjnych należy stosować zapisy ustawy IGO. Zaproponowane w niej rozwiązania mają przyczynić się do eliminacji lub zminimalizowania negatywnego wpływu gatunków obcych na rodzimą przyrodę, usługi ekosystemowe, gospodarkę oraz ludzkie zdrowie. Ustawa określa podmioty właściwe do podejmowania działań zaradczych wobec inwazyjnych gatunków obcych (IGO), stanowiących zagrożenie dla UE i Polski czy sposób przekazywania informacji o nowych stanowiskach tych gatunków. Dyrektor RDLP jest organem podejmującym środki zaradcze w przypadku, gdy inwazyjne gatunki obce (IGO) występują w lasach będących rezerwatem przyrody. Również Ustawa o lasach (art. 34 punkt 9) wskazuje dyrektora RDLP jako organ odpowiedzialny za wykonywanie zadań związanych z zapobieganiem rozprzestrzenianiu się w środowisku inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii lub inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Polski, lub inwazyjnych gatunków obcych, które prawdopodobnie spełniają kryteria uznania ich za stwarzające

- zagrożenie dla Unii, w zakresie określonym w ustawie z dnia 11 sierpnia 2021 r. o gatunkach obcych (Dz.U. z 2023 r. poz. 1589);
- stopniowa eliminacja gatunków obcych geograficznie – dzikich gatunków leśnej flory i fauny;
 - właściwe kształtowanie struktury fitocenozy leśnej, jako elementu decydującego o składzie gatunkowym całej biocenozy, oznacza to przede wszystkim dążenie do zgodności składu gatunkowego z potencjalną roślinnością naturalną;
 - kształtowanie i ochrona siedlisk i środowisk życia gatunków związanych z lasem oraz gatunków stref przejściowych między innymi biocenozami;
 - kształtowanie mozaiki faz rozwojowych, różnicowanie warunków świetlnych, wilgotnościowych, termicznych oraz struktury wiekowej i przestrzennej drzewostanu poprzez stosowanie rębni złożonych;
 - pozostawianie drzew biocenotycznych zgodnie z IOL;
 - ograniczanie metody sztucznego pielęgnowania lasu na rzecz sterowania procesami naturalnymi.

Dążenie do różnorodności gatunkowej w granicach określonych uwarunkowaniami glebowo-siedliskowymi stanowi element podstawowej zasady hodowli lasu. Dużą uwagę poświęca się rozbudowie struktury wiekowej i przestrzennej.

8.3.3. Zachowanie różnorodności ekosystemowej

Dla ochrony leśnej różnorodności ekosystemów właściwe jest:

- zachowanie lasów łęgowych,
- utrzymywanie stref przejściowych (ekotonowych),
- utrzymywanie różnorodności biologicznej wnętrza lasu poprzez ochronę biotopów wnętrza lasu i odpowiednie zagospodarowanie stref przejściowych,
- kontynuowanie tzw. naturalnego kierunku hodowli lasu, czyli gospodarka leśna prowadzona w oparciu o składy gatunkowe drzewostanu odpowiadające w pełni warunkom siedliskowym, naturalne odnowienie lasu oraz stosownie złożonych rębni, przede wszystkim rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej. Rębnia ta, oprócz zapewnienia warunków dla naturalnego odnowienia dla gatunków cieniowytrzymałych, stwarza także możliwości odnowienia gatunków bardziej światłożądnych. Sprzyja ona także przestrzennemu zróżnicowaniu struktury drzewostanu.

Przedmiotem ochrony na poziomie ekosystemalnym są przede wszystkim siedliska leśne, zaś najistotniejszą kwestią jest zgodność składu gatunkowego z siedliskiem (patrz rozdz. 4.5.3).

8.3.4. Zachowanie różnorodności krajobrazowej

Na obszarach leśnych utrzymanie walorów krajobrazowych sprowadza się do prowadzenia zrównoważonej gospodarki leśnej warunkującej trwałość ekosystemów leśnych.

8.4. Ochrona gleby

Pozyskiwanie i zrywka drewna powinny być prowadzone z zachowaniem zasad minimalizujących negatywny wpływ na środowisko leśne. Wymaga się stosowania technologii i technik pracy bezpiecznych dla przyrody. Podczas eksploatacji maszyn i urządzeń należy wykorzystywać rozwiązania technologiczne, które ograniczają straty i zanieczyszczenia w środowisku naturalnym. W urządzeniach takich jak piły łańcuchowe i głowice tnące powinno się stosować oleje biodegradowalne, a operatorzy pracujący w terenie leśnym powinni być wyposażeni w zestawy do pochłaniania oleju, zapobiegające jego przedostawaniu się do gleby.

Do prac związanych z pozyskaniem i zrywką drewna dopuszcza się wyłącznie osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje – zarówno drwali posługujących się pilarkami, jak i operatorów maszyn leśnych. Dobrze wyszkolona kadra to kluczowy element bezpiecznego i zrównoważonego gospodarowania zasobami leśnymi.

Podczas prowadzenia prac należy również zwracać szczególną uwagę na ochronę drzew pozostających w drzewostanie. Dobór maszyn musi być odpowiedni do rodzaju cięć – czy to trzebieży młodszych lub starszych klas wieku, czy cięć rębnych – tak, aby nie powodować nadmiernych uszkodzeń pozostałych drzew. Przy zrywce wleczonej, realizowanej w pierwszym etapie z miejsca śinki do szlaków operacyjnych (zarówno przy użyciu skiderów, ciągników, jak i koni), wskazane jest stosowanie środków technicznych, takich jak bloczki kierunkowe, krzyżaki opierane o odziomki drzew (tzw. odbojnice), ażurowe czepece samozaciskowe czy płyty zrywkowe. Ułatwiają one pracę i ograniczają szkody w drzewostanie oraz w młodych odnowieniach.

Na terenach pochyłych, zwłaszcza przy technologii drewna długiego lub dłużycowego, w trakcie pierwszej trzebieży zaleca się pozostawianie wysokich

pniaków (do 1 metra) po wewnętrznej stronie zakrętów oraz poniżej dolnej krawędzi dróg i szlaków operacyjnych. Pniaki te działają jak naturalne odbojnice, chroniąc znajdujące się poniżej drzewa i odnowienia przed uszkodzeniami spowodowanymi zsuwającym się drewnem.

Aby ograniczyć uszkodzenia wynikające z ręczno-maszynowego pozyskania drewna (np. ścinki pilarką), należy – w miarę możliwości – obalać drzewa w kierunku najbardziej zbliżonym do planowanego kierunku zrywki. Jeśli stosowana jest technologia z tzw. „międzypolem”, drzewa powinny być obalane wierzchołkami w stronę szlaków operacyjnych.

Równie istotne jest ograniczanie szkód w glebie leśnej. Na gruntach o niskiej nośności technologia pracy i terminy jej wykonania muszą być ściśle dostosowane do warunków pogodowych i pory roku. Dobrym rozwiązaniem ograniczającym degradację gleby jest pozostawianie okrzęsanych gałęzi na szlakach operacyjnych, szczególnie na terenach wilgotnych. W celu ochrony gleby przed ugniataniem i rozjeżdżaniem warto również stosować specjalne maty ochronne na trasach przejazdu maszyn.

Zrywkę wleczoną, która może powodować lub nasilać erozję wodną, należy ograniczyć wyłącznie do przemieszczenia drewna z miejsca ścinki do szlaków operacyjnych w pierwszym etapie transportu. W celu ograniczenia negatywnego wpływu maszyn na glebę preferowane są rozwiązania techniczne zmniejszające nacisk jednostkowy na podłoże, takie jak maszyny ośmiokołowe lub z gąsienicami nakładanymi na koła. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się także stosowanie maszyn wyposażonych w szerokoprofilowe, niskociśnieniowe opony lub koła bliźniacze. Na szczególnie trudnych i wilgotnych terenach warto rozważyć wykorzystanie kolejek linowych.

8.5. Zadania dotyczące form ochrony przyrody

Do zadań służb Nadleśnictwa należy bieżące monitorowanie form ochrony przyrody, występujących na gruntach przez nie zarządzanych i reagowanie w sytuacji zagrożeń, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

8.5.1. Rezerваты przyrody

W odniesieniu do znajdujących się na terenie rezerwatów przyrody Nadleśnictwo, jest zobowiązane do monitorowania stanu środowiska przyrodniczego rezerwatów zgodnie z IOL, w przypadku stwierdzenia niewłaściwego stanu

zachowania głównego przedmiotu ochrony należy poinformować RDOŚ w Rzeszowie, opisując zagrożenie oraz proponowane zabiegi (Zarządzenie 28/2014 z późn. zm.).

8.5.2. Parki Krajobrazowe oraz Obszary chronionego krajobrazu

W odniesieniu do znajdujących się na terenie Nadleśnictwa parków krajobrazowych należy:

- stosować zalecenia wg. aktów prawnych ustanawiających daną formę ochrony,
- prowadzić zrównoważoną gospodarkę leśną.

8.5.3. Pomniki przyrody

W odniesieniu do istniejących form ochrony przyrody Nadleśnictwo jest zobowiązane do stosowania zaleceń według aktów prawnych ustanawiających daną formę ochrony przyrody oraz IOL i zarządzenia 28/2014 z późn. zm.

8.5.4. Obszary Natura 2000

Na gruntach Nadleśnictwa Baligród występują gatunki zwierząt oraz siedliska przyrodnicze wyszczególnione w załącznikach do Dyrektywy Siedliskowej.

Do zadań służb Nadleśnictwa należy realizacja zapisów zawartych w projekcie planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Bieszczady PLC180001 z wyłączeniem Bieszczadzkiego Parku Narodowego zgodnie z pismem MŚ z dnia 28.04.2022 r. zn. DOP-WOŚ.055.141.2022.1Ł

8.5.5. Ochrona gatunkowa roślin

W myśl Ustawy o ochronie przyrody, ochrona gatunkowa roślin ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących gatunków roślin oraz ich siedlisk i ostoi, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Szczegółowe ramy dotyczące ochrony gatunkowej roślin określa rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej roślin.

Poniżej zamieszczono ogólne zalecenia ochronne dla poszczególnych grup roślin związanych z określonymi siedliskami. Część z tych działań można z powodzeniem wykonać w ramach prowadzonych prac związanych z gospodarką

leśną. Inne wymagają dodatkowych nakładów pracy i środków finansowych. Działania wymagające zapewnienia dodatkowych źródeł finansowania należą do zadań fakultatywnych, możliwych do wykonania po zapewnieniu środków zewnętrznych.

W przypadku gatunków roślin związanych z siedliskami leśnymi, występujących na gruntach w zarządzie Nadleśnictwa należy w miarę możliwości:

- wykorzystywać stałe szlaki operacyjno-zrywkowe,
- w trakcie szacunków brakarskich sporządzać szkice terenowe i przeprowadzać wizje terenowe dla wszystkich pozycji rębnych, na których należy zaznaczyć miejsca występowania gatunków chronionych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem zgodnie z zarządzeniem 28/2014 z późn. zm.

W zakresie ochrony gatunków roślin związanych z siedliskami nieleśnymi należy:

- przeciwdziałać sukcesji wtórnej na siedliskach nieleśnych, z wykorzystaniem funduszy PROW,
- zaleca się prowadzenie monitoringu stanowisk gatunków roślin podlegających ochronie gatunkowej zgodnie z IOL.

8.5.6. Ochrona gatunkowa zwierząt

W myśl Ustawy o ochronie przyrody ochrona gatunkowa zwierząt ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu ochrony dziko występujących na terenie kraju rzadkich, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie przepisów umów międzynarodowych, których Rzeczpospolita Polska jest stroną, gatunków roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk i ostoi. Celem ochrony gatunkowej zwierząt jest także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Wykaz zwierząt objętych ochroną oraz szczegółowe ramy dotyczące postępowania z nimi określa rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

W celu pełniejszego poznania walorów Nadleśnictwa zalecane jest prowadzenie monitoringu istniejących oraz inwentaryzacji nowych stanowisk gatunków zwierząt chronionych z uwzględnieniem miejsca i sposobu występowania.

Zaleca się, aby w Nadleśnictwie gromadzić informacje na temat stanu obiektu (gniazda ptaków, zasiedlonych nor). Służy do tego obserwacja całoroczna,

a szczególnie obserwacja w okresie lęgowym (ptaki) zakończona notatką sporządzaną przez leśniczego na koniec roku i przekazaną do nadleśnictwa, według ustalonego przez RDLP wzoru.

Leśniczy powinien na bieżąco informować Nadleśnictwo o doraźnych zdarzeniach mających istotne znaczenie dla chronionego gatunku.

Posiadanie kompletnej informacji pozwoli zarządzającemu na przygotowanie stosownych wniosków do organu ochrony przyrody o zezwolenie na wykonanie prac lub likwidację strefy (zgodnie z IOL).

Ochrona bezkręgowców

Do głównych zadań ochrony bezkręgowców należą:

- ochrona mrowisk i zakaz ich niszczenia (IOL),
- pozostawiać do naturalnego rozpadu ok. 5% sumy powierzchni drzewostanów na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, osiagających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów) (Zarządzenie 28/2014 z późn. zm.),
- kontynuacja pozostawiania drzew biocenotycznych (IOL).

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

Ochrona ryb i minogów

W stosunku do ryb i minogów zaleca się:

- stosowanie zapisów Zarządzenia nr 28/2014 z późn. zm. w zakresie ochrony potoków.

Ochrona płazów i gadów

Do najciekawszych biotopów z herpetologicznego punktu widzenia należą niewielkie oczka wodne, mokradła, torfowiska.

W stosunku do płazów i gadów zaleca się:

- ochronę zgodnie z rozdziałem o ochronie stosunków wodnych,

- pozostawianie martwego drewna zgodnie z Zarządzeniem nr 28/2014 z późn. zm.

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

Ochrona ptaków

Zdecydowana większość ptaków występujących na omawianym terenie to gatunki krajobrazu leśnego, których stan populacji utrzymywany jest poprzez właściwy sposób zagospodarowania.

Dotychczasowe działania ochrony, które należy kontynuować polegały na:

- przestrzeganiu ochrony strefowej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt,
- nie zalesianiu bagien, mokradeł i torfowisk leśnych, które są miejscem rozrodu i stałego przebywania wielu gatunków ptaków wodno-błotnych,
- zachowaniu śródleśnych zbiorników i potoków,
- niezalesianiu polan śródleśnych, będących miejscem żerowania wielu gatunków ptaków gniazdujących w lasach a zdobywających pokarm na łąkach i polach uprawnych, które mimo właściwego stanu siedlisk leśnych mogą zmniejszać swoją liczebność na skutek zmian zachodzących w rolnictwie.

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

Ochrona ssaków

W stosunku do ssaków zaleca się przestrzeganie ochrony strefowej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.

W przypadku nietoperzy zalecenia ochronne obejmują utrzymanie zadrzewień w najbliższym sąsiedztwie ich schronień, umożliwiających swobodny dolot i rojenie. W przypadku konieczności usunięcia drzew nie należy dopuścić do nadmiernego rozrzedzenia korony drzew prowadzących do powstania dużych luk.

Szczegółowe zalecenia ochronne zawiera tabela XXII.

8.5.7. Ochrona gatunkowa grzybów

Ochrona dziko występujących grzybów polega w szczególności na:

- zachowaniu różnego rodzaju podłoża, na którym rozwijają się chronione gatunki grzybów, w szczególności:
- rozkładającego się drewna,
- skał i głazów,
- edukacji służb Nadleśnictwa w zakresie sposobów ochrony i rozpoznawania gatunków chronionych.

Do zadań służb Nadleśnictwa, oprócz właściwej ochrony stanowisk zwierząt, roślin i grzybów, obserwowania i zgłaszania zagrożeń, należy gromadzenie informacji o nowych miejscach ich występowania. Informację taką leśniczy przekazuje do nadleśnictwa na bieżąco, jednak nie rzadziej niż raz w roku, w terminie do 30 września. Informacje te są przechowywane w kronice programu ochrony przyrody i systematycznie wprowadzane do SILP (IOL).

8.5.8. Zestawienie siedlisk przyrodniczych i gatunków chronionych występujących na terenie Nadleśnictwa Baligród

Tab.56. Tabela XXII. Zestawienie siedlisk przyrodniczych, gatunków chronionych z załącznika I i II Dyrektywy Rady 92/43/WE oraz gatunków chronionych według prawa krajowego występujących na terenie Nadleśnictwa Baligród nie będących przedmiotami ochrony lub występujące poza obszarem Natura 2000

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
1.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>)	Teren Nadleśnictwa. Lokalizacja wg bazy SILP (poza obszarem Natura 2000).	Ekstensywnie użytkować tereny otwarte.	Intensyfikacja koszenia. Zbyt intensywne koszenie prowadzi do zaburzenia składu gatunkowego. Utrata określonych cech siedliska.	Plan nie formułuje zadań z tego zakresu. Fakultatywne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Dopuszcza się czasowe pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
2.	9110 <u>Kwaśne buczyny</u> (<i>Luzulo-Fagenion</i>)	Teren Nadleśnictwa Lokalizacja wg bazy SILP (poza obszarem Natura 2000).	Zróznicowana struktura, powstawanie luk w których będzie rozwijać się odnowienie. Odpowiednia ilość martwego drewna.	Prowadzenie gospodarki niezgodnie z ZHL. Wprowadzanie obcych gatunków ekologicznie.	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania.</p> <p>Zmniejszanie ilości gatunków obcych ekologicznie w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych.</p> <p>Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego).</p> <p>Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% sumy powierzchni drzewostanów na siedlisku przyrodniczym, osiągających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów).</p> <p>Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców zrębowych, dla wszystkich pozycji cięć rębnych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p> <p>Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.</p>

3.	9130 <u>Żyzne buczyny</u> (<i>Dentario glandulosae-Fagenion</i> , <i>Galio odorati-Fagenion</i>)	Teren Nadleśnictwa. Lokalizacja wg bazy SILP (poza obszarem Natura 2000).	Zróżnicowana struktura, powstawanie luk w których będzie rozwijać się odnowienie. Odpowiednia ilość martwego drewna.	Prowadzenie gospodarki niezgodnie z ZHL. Wprowadzanie obcych gatunków ekologicznie.	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania.</p> <p>Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD.</p> <p>Preferowanie odnowień naturalnych.</p> <p>Zmniejszanie ilości gatunków obcych ekologicznie w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych.</p> <p>Stosowanie rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVd) z średnim, długim i bardzo długim okresem odnowienia oraz rębni przerębowej (V).</p> <p>Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego) oraz nie należy prowadzić jednostkowych użytków przygodnych (usuwania pojedynczych drzew).</p> <p>Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców zrębowych, dla wszystkich pozycji cięć rębnych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
----	---	---	--	---	--

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
					Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.

4.	9170 <u>Grąd</u> <u>środkowoeuropejski</u> i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i> , <i>Tilio-Carpinetum</i>)	Teren Nadleśnictwa. Lokalizacja wg bazy SILP (poza obszarem Natura 2000).	Zróżnicowana struktura, powstawanie luk w których będzie rozwijać się odnowienie. Odpowiednia ilość martwego drewna.	Prowadzenie gospodarki niezgodnie z ZHL. Wprowadzanie obcych gatunków ekologicznie.	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania.</p> <p>Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD.</p> <p>Preferowanie odnowień naturalnych.</p> <p>Zmniejszanie ilości gatunków obcych ekologicznie w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych.</p> <p>Stosowanie rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVd) z średnim, długim i bardzo długim okresem odnowienia oraz rębni przerębowej (V).</p> <p>Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego) oraz nie należy prowadzić jednostkowych użytków przygodnych (usuwania pojedynczych drzew).</p> <p>Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urzędzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców zrębowych, dla wszystkich pozycji cięć rębnych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
----	---	--	--	---	--

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
					Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.
5.	9180* <u>Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach</u> (<i>Tilio plathyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarami Natura 2000). Lokalizacja wg bazy SILP.	Złożona struktura drzewostanu, brak gatunków inwazyjnych w runie oraz obcych gatunków w drzewostanie.	Brak zagrożeń i nacisków.	Pozostawienie płatów siedliska bez wskazań gospodarczych.
6.	91E0* <u>Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe</u> (<i>Salicetum albae</i> , <i>Populetum albae</i> , <i>Alnenion glutinoso-incanae</i> , olsy źródłiskowe)	Teren Nadleśnictwa (poza obszarami Natura 2000). Lokalizacja wg bazy SILP.	Zachowanie morfologii koryt rzecznych, ochrona warunków wodnych.	Gatunki inwazyjne (głównie <i>Rudbeckia lacinata</i>) konkurują o przestrzeń i zasoby siedliska z gatunkami rodzimymi, charakterystycznymi dla łąk, zmieniają panujące w siedlisku warunki.	Pozostawienie płatów siedliska bez wskazań gospodarczych.
Ptaki niebędące przedmiotami ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa					

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
7.	<u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem leśnym</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Lasy	Niszczenie schronień przez usuwanie martwego drewna. Zniekształcona struktura pionowa drzewostanów, którą tworzą drzewostany o małym zróżnicowaniu wiekowym.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie drzew biocenotycznych. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.
8.	<u>Gatunki ptaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte, poza lasami.	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Plan nie formułuje zadań z tego zakresu. Fakultatywne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Dopuszcza się czasowe pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
9.	<u>Gatunki ptaków związane ze środowiskiem wodnym</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Rzeki, potoki, zbiorniki wodne i ich obrzeża.	Głównym zagrożeniem jest zanikanie środowisk wodnych.	<i>PUL</i> nie formułuje zadań z tego zakresu.
Bezkręgowce niebędące przedmiotami ochrony					
10.	<u>Ślimaki</u> (szczegóły w POP rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny zakrzaczone, obrzeża rzek i potoków.	Brak.	Pozostawianie stref przypotokowych. Termin: cały okres obowiązywania planu.
11.	<u>Motyle</u> (szczegóły w POP rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte, poza lasami.	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Plan nie formułuje zadań z tego zakresu. Fakultatywne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Dopuszcza się czasowe pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
12.	<u>Trzmiele, mrówki,</u> <u>chrząszcze,</u> <u>modliszki</u> (szczegóły w POP rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Lasy i obrzeża lasów.	Brak	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania.</p> <p>Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego) oraz nie należy prowadzić jednostkowych użytków przygodnych (usuwania pojedynczych drzew).</p> <p>Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiągających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców zrębowych, dla wszystkich pozycji cięć rębnych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p> <p>Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.</p>

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Płazy niebędące przedmiotami ochrony					
13.	<u>Płazy</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Utrzymanie bagien, niewielkich zbiorników, a także niewielkich okresowych zalewisk wodnych.	Zanikanie środowisk wodnych.	Pozostawianie stref przypotokowych. Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej. Termin: cały okres obowiązywania planu.
Gady niebędące przedmiotami ochrony					

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
14.	<u>Gady</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Siedliska z odpowiednią ilością schronień, drzewa martwe, Występowanie otwartych i nasłonecznionych fragmentów przestrzeni.	Brak odpowiednich kryjówek.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie drzew biocenotycznych. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. Termin: cały okres obowiązywania planu. Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.
Ssaki niebędące przedmiotami ochrony występujące na terenie Nadleśnictwa					

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
15.	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem leśnym</u> (szczegóły w rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Siedliska z odpowiednią ilością schronień, drzewa martwe.	Niszczenie schronień przez usuwanie martwego drewna. Zniekształcona struktura pionowa drzewostanów, którą tworzą drzewostany o małym zróżnicowaniu wiekowym.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego). Pozostawianie drzew biocenotycznych. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców zrębowych, dla wszystkich pozycji cięć rębnych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem. Termin: cały okres obowiązywania planu. Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
16.	<u>Gatunki ssaków związane z terenami rolniczymi, zakrzaczonymi i zabudowanymi.</u> (szczegóły w rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte, zakrzaczone.	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Intensywne koszenie lub intensyfikacja użytkowania.	Plan nie formułuje zadań z tego zakresu. Fakultatywne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Dopuszcza się czasowe pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Termin: cały okres obowiązywania planu.
17.	<u>Gatunki ssaków związane ze środowiskiem wodnym</u> (szczegóły w rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Rzeki, potoki i ich obrzeża.	Brak	Pozostawianie stref przypotokowych. Termin: cały okres obowiązywania planu.
Roślin i grzyby niebędące przedmiotami ochrony w obszarach występujące na terenie Nadleśnictwa					

18.	<u>Gatunki roślin i grzybów związanych ze środowiskiem leśnym.</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa.	Lasy.	Brak	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania.</p> <p>Preferowanie odnowień naturalnych.</p> <p>Zmniejszanie ilości gatunków obcych w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych.</p> <p>Stosowanie rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IVd) z średnim, długim i bardzo długim okresem odnowienia oraz rębni przerębowej (V). Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji klęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego) oraz nie należy prowadzić jednostkowych użytków przygodnych (usuwania pojedynczych drzew). Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiągających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów).</p> <p>Pozostawianie ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych. W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców zrębowych, dla wszystkich pozycji cięć rębnych na których zostały zinwentaryzowane przedmioty ochrony. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p> <p>Stosowanie zapisów zawartych w rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej.</p>
-----	--	---------------------	-------	------	--

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
19.	<u>Gatunki roślin związane z terenami otwartymi</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Tereny otwarte	Zaprzestanie użytkowania kośnego. Zmiana sposobu użytkowania gruntu. Zalesianie terenów otwartych.	Plan nie formułuje zadań z tego zakresu. Fakultatywne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Dopuszcza się czasowe pozostawianie powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew. Termin: cały okres obowiązywania planu.
20.	<u>Gatunki roślin związane z terenami zabagnionymi</u> (szczegóły rozdz. 4.9)	Teren Nadleśnictwa	Bagna i niewielkie zbiorniki wodne.	Głównym zagrożeniem jest zanikanie środowisk wodnych.	Plan nie formułuje zadań z tego zakresu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Ptaki z załącznika I Dyrektywy Rady 2009/147/WE nie będące przedmiotami ochrony występujące poza obszarem Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa					
21.	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i>	Występuje na terenie całego nadleśnictwa, wyznaczono strefę	Duże kompleksy leśne ze znacznym udziałem trudno dostępnych terenów podmokłych i zabagnionych, obfitujących w śródleśne potoki.	Wykonywanie prac leśnych w pobliżu gniazd w okresie lęgowym.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Realizacja zapisów wynikających z Rozp. Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 r., szczególnie zapisów dotyczących ochrony strefowej. Termin: cały okres obowiązywania planu.
22.	A072 Trzmiełojad zwyczajny <i>Pernis apivorus</i>	Teren Nadleśnictwa - brak dokładniejszych danych	Gatunek zasiedla różnego rodzaju drzewostany, preferując stare drzewostany liściaste i mieszane, choć występuje również w borach. Istotna jest w sąsiedztwie lasów obecność terenów otwartych, a w kompleksach leśnych – polan.	Zaniechanie koszenia. Zaniechanie prowadzenia gospodarki kośnej, pociąga za sobą ekspansję ziołorośli i traw, a także krzewów, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska gatunku.	Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
23.	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i>	Dla orlika siedlisko lęgowe stanowią drzewostany powyżej 60 lat. Siedlisko żerowe są tereny otwarte. Wyznaczono dwie strefy poza obszarem Natura 2000.	Utrzymanie odpowiedniej powierzchni drzewostanów powyżej 60 lat dogodnych do gniazdowania gatunku. Utrzymanie odpowiedniej powierzchni terenów otwartych stanowiących żerowiska gatunku.	Zagrożenia wiążą się głównie z utratą miejsc żerowania zlokalizowanych poza terenami leśnymi. W lasach ochrona gatunku wiąże się głównie z egzekwowaniem ochrony strefowej.	Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.
24.	A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i>	Na terenie Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) zlokalizowane są wyłącznie siedliska żerowe.	Utrzymanie odpowiedniej powierzchni terenów otwartych stanowiących żerowiska gatunku.	Zagrożenia wiążą się głównie z utratą miejsc żerowania zlokalizowanych poza terenami leśnymi.	Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.
25.	A104 Jarząbek zwyczajny <i>Bonasa banasia</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Ptaka leśny występujący w lasach iglastych i mieszanych o zróżnicowanym charakterze roślinności, z bogatym runem i podszytem. Preferuje lasy o wysokim stopniu zróżnicowania zarówno pod względem składu gatunkowego jak zróżnicowania wiekowego.	Zubożenie struktury wiekowej i gatunkowej drzewostanów, usuwaniu zasobów martwego drewna.	Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
26.	A122 Derkacz <i>Crex crex</i>	Łąki ekstensywnie użytkowane na terenie Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000).	Otwarte i półotwarte tereny z żyznymi, podmokłymi, ekstensywnie użytkowymi łąkami oraz turzycowiska.	Zaniechanie koszenia. Zaniechanie prowadzenia gospodarki kośnej, pociąga za sobą ekspansję ziołorośli i traw, a także krzewów, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska gatunku.	Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
27.	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych	Drzewostany z udziałem świerka oraz bujnym podrostem.	Eliminacja z drzewostanów martwego drewna i obumierających starych drzew.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie w lesie drzew martwych i dziuplastych oraz wyrwconych i złamanych do naturalnego rozkładu z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów osiagających w planach urządzenia lasu wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów). Gatunek obserwowany na terenie Nadleśnictwa, lecz nie stwierdzono miejsc gniazdowania. W razie stwierdzenia ich w ramach corocznego monitoringu (zgodnie z IOL) należy wystąpić o ustanowienie strefy zgodnie z rozporządzeniem z 6 X 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
28.	A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych	Wysokopienne, prześwietlone drzewostany iglaste i mieszane, o słabo rozwiniętym podszycie, zwykle w sąsiedztwie poręb, wiatrołomów, polan i dróg leśnych.	Eliminacja z drzewostanów martwego drewna i obumierających starych drzew. Zaniechanie koszenia. Zaniechanie prowadzenia gospodarki kośnej, pociąga za sobą ekspansję ziołorośli i traw, a także krzewów, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska gatunku.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie w lesie drzew martwych i dziuplastych oraz wyrwconych i złamanych do naturalnego rozkładu z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
29.	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych	Gatunek związany z drzewostanami iglastymi, z udziałem buka, w pobliżu rozległych terenów otwartych.	Eliminacja z drzewostanów martwego drewna i obumierających starych drzew. Uproszczenie struktury drzewostanów.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie w lesie drzew martwych i dziuplastych oraz wyrwionych i złamanych do naturalnego rozkładu z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Gatunek obserwowany na terenie Nadleśnictwa, lecz nie stwierdzono miejsc gniazdowania. W razie stwierdzenia ich w ramach corocznego monitoringu (zgodnie z IOL) należy wystąpić o ustanowienie strefy zgodnie z rozporządzeniem z 6 X 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Termin: cały okres obowiązywania planu.
30.	A234 Dzięcioł zielonosiwy <i>Picus canus</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych	Gatunek związany z dojrzałymi lasami liściastymi i mieszanymi, w których spotyka się choćby pojedyncze martwe lub zamierające drzewa. W obrębie trwale zajmowanego terytorium wymaga fragmentów starodrzewów w wieku co najmniej 100 lat.	Eliminacja z drzewostanów martwego drewna i obumierających starych drzew.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie w lesie drzew martwych i dziuplastych oraz wyrwionych i złamanych do naturalnego rozkładu z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
31.	A236 Dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Gatunek związany z dojrzałymi lasami liściastymi i mieszanymi, w których spotyka się choćby pojedyncze martwe lub zamierające drzewa. W obrębie trwale zajmowanego terytorium wymaga fragmentów starodrzewów w wieku co najmniej 100 lat.	Eliminacja z drzewostanów martwego drewna i obumierających starych drzew.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie w lesie drzew martwych i dziuplastych oraz wyrwconych i złamanych do naturalnego rozkładu z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Termin: cały okres obowiązywania planu.
32.	A239 Dzięcioł białogrzbisty <i>Dendrocopos leucotos</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Silnie związany z butwiejącym drewnem, zwłaszcza miękkich drzew liściastych (np. Olsz na LŁG).	Eliminacja z drzewostanów martwego drewna i obumierających drzew liściastych.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie drzew starych, dziuplastych i martwych, z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu. Pozostawienie bez użytkowania rębego łęgów, a cięcia pielęgnacyjne ograniczyć do minimum. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
33.	A241 Dzięcioł trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Drzewostany z udziałem starych jodeł.	Brak drzewostanów ze starymi obumierającymi świerkami. Ograniczanie powierzchni starodrzewu, eliminacja starych i obumierających drzew.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni) oraz drzew martwych i obumierających, przede wszystkim świerków rodzimego pochodzenia, z wyłączeniem drzew zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu oraz sanitarnemu. Termin: cały okres obowiązywania planu.
34.	A320 Muchołówka mała <i>Ficedula parva</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Siedliskiem gatunku są starsze drzewostany liściaste i mieszane, obfitujące w próchniejące drzewa i bogate w entomofaunę.	Gatunkowi zagraża utrata siedlisk w wyniku kurczenia się arealu starodrzewów liściastych i mieszanych oraz nadmiernej eliminacji martwych i obumierających drzew. Zalecenia odnośnie modyfikacji gospodarki leśnej sprowadzają się do utrzymywania starodrzewów oraz pozostawiania drzew martwych i obumierających.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
35.	A321 Muchotłówka białoszja <i>Ficedula albicollis</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Siedliskiem gatunku są starsze drzewostany liściaste i mieszane, obfitujące w próchniejące drzewa i bogate w entomofaunę.	Gatunkowi zagraża utrata siedlisk w wyniku kurczenia się areału starodrzewów liściastych i mieszanych oraz nadmiernej eliminacji martwych i obumierających drzew. Zalecenia odnośnie modyfikacji gospodarki leśnej sprowadzają się do utrzymywania starodrzewów oraz pozostawiania drzew martwych i obumierających.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie części drzew drzewostanów rębnych do naturalnego rozkładu (do 5% powierzchni). Termin: cały okres obowiązywania planu.
Gatunki zwierząt wymienione w załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG nie będące przedmiotami ochrony występujące poza obszarem Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa					
36.	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i>	Potoki na terenie Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000).	Lasy wzdłuż strumieni i potoków.	Brak zagrożeń i nacisków	Brak działań ochronnych.
37.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) - brak dokładniejszych danych.	Łąki.	Zarastanie wilgotnych łąk oraz ich osuszanie.	Koszenie lub wypas (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
38.	1087 Nadobnica alpejska <i>Rosalia alpina</i>	Teren Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000) – drzewostany bukowe. Dodatkowe lokalizacje wskazano w tabeli nr XXIII.	Prześwietlone stare drzewostany bukowe, wiązowe i jaworowe z obumierającymi drzewami.	Usuwanie z lasu drzew martwych i obumierających. Pozyskiwanie i składowanie drewna bukowego w drzewostanach w okresie rójki owadów.	<p>Po 15 czerwca możliwe jest składowanie świeżego drewna do 14 dni od dnia jego pozyskania w warunkach pełnego nasłonecznienia oraz po zasięgnięciu opinii eksperta, do 21 dni w warunkach ocienienia. Bez ograniczeń można składować świeże drewno na składach po 15 sierpnia. W przypadku przedłużającej się rójki nadobnicy alpejskiej termin zostanie wydłużony do końca sierpnia.</p> <p>Bieżące monitorowanie składnic drewna liściastego ww. gatunków w okresie od 15 czerwca do 15 września pod kątem występowania nadobnicy.</p> <p>Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia, w trakcie prowadzenia której występuje etap naświetlenia części martwych drzew, szczególnie stojących, stanowiących główne miejsce rozwoju nadobnicy alpejskiej.</p> <p>Pozostawianie fragmentów drzewostanu do naturalnego rozpadu (około 5% powierzchni drzewostanów osiagających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
39.	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i>	Licznie na terenie całego Nadleśnictwa - zbiorniki i oczka wodne, bagna, kałuże, miejsca wilgotne (poza obszarem Natura 2000).	Utrzymanie bagien i niewielkich zbiorników wodnych.	Osuszanie małych zbiorników wodnych - miejsc rozrodu.	Utrzymanie miejsc bytowania i rozrodu, czyli zbiorników wodnych różnego pochodzenia. Pozostawienie odpadów pożrębowych na przymach w pobliżu zbiorników – jako zimowe schronienia dla płazów. Termin: cały okres obowiązywania planu.
40.	1337 Bóbr europejski <i>Coster fiber</i>	Licznie – wzdłuż głównych potoków (poza obszarem Natura 2000).	Utrzymanie lasów wzdłuż potoków, zwłaszcza łęgowych.	Ubożenie bazy pokarmowej w wyniku prowadzonych cięć.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
41.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i>	Teren całego Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000).	Duże powierzchnie leśne, z odpowiednią ilością kopytnych. Możliwość swobodnego przemieszczania się pomiędzy kompleksami leśnymi.	Niepokojenie w rejonie miejsc rozrodu. Fragmentacja populacji.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
42.	1354 Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i>	Teren całego Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000). Dodatkowe lokalizacje wskazano w tabeli nr XXIII.	Duże powierzchnie leśne, z odpowiednią ilością pokarmu. Możliwość swobodnego przemieszczania się pomiędzy kompleksami leśnymi.	Niepokojenie w trakcie gawrowania. Usuwanie wszelkich drzew owocowych drzewostanów.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Dodatkowe działania wskazano w tabeli nr XXIII. Termin: cały okres obowiązywania planu.
43.	1355 Wydra <i>Lutra lutra</i>	Większe potoki i zbiorniki wodne na terenie Nadleśnictwa (poza obszarem Natura 2000).	Potoki śródlądowe o naturalnym przebiegu.	Silne zanieczyszczenie wód, usuwanie drzew wzdłuż cieków wodnych.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Tab.57. Tabela XXII. Zestawienie siedlisk przyrodniczych, gatunków chronionych z załącznika I i II Dyrektywy Rady 92/43/WE występujących na terenie Nadleśnictwa Baligród będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Rodzaje siedlisk z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE będące przedmiotami ochrony poza siedliskowymi obszarami Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa					
1.	6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (<i>Arrhenatherion elatioris</i>) B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.	<p>A. Powierzchnia siedliska:</p> <p>1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze nie podlega zmianom lub zwiększa się)</p> <p>B. Struktura i funkcja:</p> <p>1. Struktura przestrzenna płatów siedliska (na stanowisku: brak fragmentacji lub fragmentacja nieznaczna; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 2. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: w przypadku <i>Arrhenatherum elatioris</i> więcej niż 4 gatunki charakterystyczne dla siedliska; dla zb. <i>Poa pratensis-Festuca</i> 3-4 gatunki; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 40% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 3. Gatunki dominujące (na stanowisku: brak gatunków panujących lub status dominanta osiągają gatunki charakterystyczne dla siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 4. Obce gatunki inwazyjne (na stanowisku: brak lub pojedyncze osobniki gatunków o niskim stopniu inwazyjności, tj. nie zagrażające różnorodności biologicznej; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 5. Gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: brak gatunków silnie ekspansywnych i łączne pokrycie gatunków ekspansywnych <20%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 6. Ekspansja krzewów i podrostu drzew (na stanowisku: łączne pokrycie na transekcie <1%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 7. Udział dobrze zachowanych płatów siedliska (na stanowisku: płaty dobrze zachowane stanowią nie mniej niż 80% powierzchni transektu; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 8. Wojłok (martwa materia organiczna) (na stanowisku: <2 cm; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>	<p>Intensyfikacja koszenia. Zbyt intensywne koszenie prowadzi do zaburzenia składu gatunkowego.</p> <p>Utrata określonych cech siedliska.</p>	Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego. Termin: cały okres obowiązywania planu.

2.	6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (Polygono-Trisetion) B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.	<p>A. Powierzchnia siedliska:</p> <p>1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze nie podlega zmianom lub zwiększa się)</p> <p>B. Struktura i funkcja:</p> <p>1. Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcie (na stanowisku: 80 -100%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>2. Struktura przestrzenna płatów siedliska (na stanowisku: brak fragmentacji lub fragmentacja nieznaczna; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>3. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: gatunki charakterystyczne dla zw. <i>Polygono-Trisetion</i> i <i>Arrhenatherion</i> liczne (>5) i w znacznym pokryciu, liczne gatunki typowe dla łąk górskich; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>4. Gatunki dominujące (na stanowisku: współpanują gatunki typowo łąkowe i płaty siedliska bogate gatunkowo; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>5. Obce gatunki inwazyjne (na stanowisku: brak lub pojedyncze osobniki gatunków o niskim stopniu inwazyjności; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>6. Gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: brak lub gatunki w niewielkim pokryciu; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>7. Ekspansja krzewów i podrostu drzew (na stanowisku: łączne pokrycie na transekcie <1%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>8. Zachowanie strefy ekotonowej (na stanowisku: brak ekotonu lub brak w ekotonie gatunków ekspansywnych; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>9. Wołók (martwa materia organiczna) (na stanowisku: <2 cm; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>	<p>Intensyfikacja koszenia.</p> <p>Zbyt intensywne koszenie prowadzi do zaburzenia składu gatunkowego.</p> <p>Utrata określonych cech siedliska.</p>	<p>Prowadzenie użytkowania kośnego lub pasterskiego.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
3.	7220 Źródłiska wapienne ze zbiorowiskami <i>Cratoneurion commutati</i> B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się).</p> <p>B. Struktura i funkcja: 1. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: liczba 3 lub większa, pokrycie 25% lub większe; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 2. Gatunki dominujące (na stanowisku: liczba gatunków brak lub 1 pokrycie mniejsze niż 25%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 3. Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: liczba gatunków brak lub 1, pokrycie mniejsze niż 10%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 4. Obce gatunki inwazyjne (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 5. Gatunki wskazujące na eutrofizację siedliska (na</p>	<p>Brak zagrożeń i nacisków.</p>	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
			<p>stanowisku: brak gatunków świadczących o eutrofizacji siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 6. Obecność i pokrycie wątrobowców (na stanowisku: liczba gatunków 1 lub większa, pokrycie powyżej 10%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 7. Proces wytrącania się martwicy wapiennej (na stanowisku: martwica wytrąca się intensywnie; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 8. Występowanie martwicy wapiennej (na stanowisku: trawertyny pokrywają więcej niż 5% powierzchni stanowiska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 9. Stan uwodnienia (na stanowisku: właściwy, stały i równomierny wypływ wód podziemnych, o minimalnej głębokości 0,5cm; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 10. Erozja wsteczna (na stanowisku: erozja nie przekracza 5% powierzchni siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 11. Erozja zboczowa (na stanowisku: erozja nie przekracza 5% powierzchni siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 12. Erozja denną koryta cieków (na stanowisku: erozja nie przekracza 5% powierzchni siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 13. Erozja chemiczna (na stanowisku: erozja nie przekracza 5% powierzchni siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni).</p>		

4.	<p>7230</p> <p>Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk</p> <p>B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska:</p> <p>1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się)</p> <p>B. Struktura i funkcja:</p> <p>1. Procent powierzchni zajęty przez siedlisko na transekcje (na stanowisku: 80-100%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>2. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: powyżej ośmiu gatunków charakterystycznych, lub pokrycie gatunków charakterystycznych na transekcji powyżej 50%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>3. Gatunki dominujące (na stanowisku: dominują gatunki charakterystyczne dla siedliska, lub brak dominanta lecz przeważają gatunki charakterystyczne; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>4. Pokrycie i struktura gatunkowa mchów (na stanowisku: całkowite pokrycie mchów ponad 50%, mchy brunatne zajmują łącznie ponad 70% całkowitej powierzchni zajmowanej przez wszystkie gatunki mchów; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>5. Obce gatunki inwazyjne (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>6. Gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: brak lub pojedyncze; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>7. Zakres pH (na stanowisku: powyżej 7; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>8. Ekspansja krzewów i podrostu drzew (na stanowisku: brak lub pojedyncze; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>9. Stopień uwodnienia (na stanowisku: poziom wody mierzony w piezometrze. do 2 cm powyżej, równo lub do 10 cm poniżej powierzchni torfowiska (w praktyce, w trakcie chodzenia po torfowisku woda zawsze widoczna, przynajmniej do wysokości podeszwy; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>10. Pozyskanie torfu (na stanowisku: brak pozyskania torfu, jeżeli był pozyskiwany w przeszłości (powyżej 30 lat) to na niewielką skalę (do 5% torfowiska), słabo zauważalne w terenie ślady eksploatacji w przeszłości; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>11. Melioracje odwadniające (na stanowisku: brak sieci rowów i kanałów melioracyjnych oraz innych elementów infrastruktury melioracyjnej odwadniających torfowisko, bądź infrastruktura melioracyjna w wystarczającym stopniu zneutralizowana na skutek podjętych działań ochronnych (zasypywanie rowów, budowa zastawek itp.); w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>	<p>Brak zagrożeń i nacisków.</p>	<p>Usunięcie drzew i krzewów.</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: RDOŚ w Rzeszowie w porozumieniu z właścicielem lub użytkownikiem gruntu</p> <p>Koszenie (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania)</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: W odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub własność jednostek samorządu terytorialnego –zarządca nieruchomości w związku z wykonywaniem obowiązków z zakresu ochrony środowiska na podstawie przepisów prawa albo w przypadku braku tych przepisów, na podstawie porozumienia zawartego z organem sprawującym nadzór nad obszarem</p>
5.	<p>8150</p> <p>Środkowoeuropejskie wyżynne piargi i gołoborza krzemianowe</p> <p>B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska:</p> <p>1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się)</p> <p>B. Struktura i funkcja:</p> <p>1. Procent powierzchni zajęty przez siedlisko w płatach (na stanowisku: 100-.70% jeżeli transekt nie był wykonany to pod uwagę bierze się powierzchnię monitoringową; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni monitoringową)</p> <p>2. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: obecność przynajmniej 4 gatunków charakterystycznych; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>3. Gatunki dominujące (na stanowisku: gatunki dominujące są jednocześnie charakterystyczne; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>	<p>Zarastanie siedliska przez drzewa i krzewy</p>	<p>Usunięcie roślinności drzewiastej i krzewiastej</p> <p>Podmiot odpowiedzialny: RDOŚ w Rzeszowie w porozumieniu z właścicielem lub użytkownikiem gruntu</p>

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
			<p>4. Obce gatunki inwazyjne (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>5. Gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: dominują gatunki charakterystyczne dla siedliska, zajmując nie więcej niż 10% powierzchni; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>6. Ekspansja krzewów i podrośtu drzew (na stanowisku: pojedyncze siewki, pokrycie nie więcej niż 1%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>7. Stopień pokrycia przez mszaki (% pokrycia) (na stanowisku: 20 -90%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>8. Struktura przestrzenna płatów siedliska (na stanowisku: zachowana mozaika siedliskowa i strukturalna; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>9. Struktura przestrzenna płatów siedliska (na stanowisku: zachowana mozaika siedliskowa i strukturalna; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>10. Powierzchnia odsłoniętego rumoszu (% odsłoniętej powierzchni) (na stanowisku: 20 -.90%; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>11. Ocienienie siedliska (na stanowisku: poniżej 20% dla podtypów ciepłolubnych, poniżej 40% dla podtypów cienioznośnych; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>12. Zniszczenia mechaniczne (na stanowisku: brak śladów antropopresji; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>		

6.	9110 Kwaśne buczyny (<i>Luzulo- Fagenion</i>) A	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.	A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się). B. Struktura i funkcja: 1. Charakterystyczna kombinacja florystyczna (na stanowisku: typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i zróżnicowania fitosocjologicznego; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 2. Skład drzewostanu (na stanowisku: drzewostan jedno-lub wielogatunkowy z dominującym udziałem buka (zwykle więcej niż 50%), bez gatunków obcych ekologicznie i/lub geograficznie; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 3. Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie (na stanowisku: brak gatunków obcych o charakterze inwazyjnym; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 4. Ekspansywne gatunki rodzime w runie (na stanowisku: brak gatunków ekspansywnych lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych w runie; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 5. Struktura pionowa i przestrzenna roślinności (na stanowisku: zróżnicowana; drzewostan różnowiekowy, o zróżnicowanym przestrzennie zwarcu, zawsze z grupami i kępami starych drzew; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 50% powierzchni). 6. Wiek drzewostanu -obecność starodrzewu (na stanowisku: >10% udział drzew starszych niż 100 lat; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 7. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: obecne, wypełniające dogodnie do odnowienia miejsca, w szczególności naturalne luki i prześwietlenia, o składzie odpowiadającym składowi drzewostanu; przy rębniach nie wymagające uzupełniania odnowieniem sztucznym; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni). 8. Gatunki obce w drzewostanie (na stanowisku: <5% udziału powierzchniowego tj. najwyżej miejscami lub pojedynczo i nie odnawiające się; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 9. Martwe drewno -łączne zasoby (na stanowisku: >20 m ³ /ha; w obszarze: średnia wartość w płatach siedliska przyrodniczego powinna przekraczać próg stanu właściwego). 10. Martwe drewno wielkowymiarowe (na stanowisku: >5 szt./ha; w obszarze: stan właściwy FV na co najmniej 25% powierzchni i na kolejnych 50% powierzchni siedliska wartość co najmniej U1). 11. Mikrosiedliska drzewne -drzewa biocenotyczne (na stanowisku: >20 szt./ha; w obszarze: średnia wartość arytmetyczna liczby drzew biocenotycznych w płatach siedliska przyrodniczego, powinna być większa od progu stanu właściwego 20 szt./ha). 12. Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 13. Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska, wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane (na stanowisku: stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy (FV); w obszarze: stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy (FV)).	Brak zagrożeń i nacisków.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia, w trakcie prowadzenia której występuje etap naświetlenia części martwych drzew, szczególnie stojących, stanowiących główne miejsce rozwoju nadobnicy alpejskiej. Pozostawianie fragmentów drzewostanu do naturalnego rozpadu (około 5% powierzchni drzewostanów osiagających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych. Termin: cały okres obowiązywania planu.
7.	9130 Żyzne buczyny (<i>Dentario glandulosae- Fagenion, Galio odorati-Fagenion</i>)	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady.	A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana; w obszarze nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana) B. Struktura i funkcja: 1. Charakterystyczna kombinacja florystyczna (na stanowisku: typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i lokalnej, w szczególności: we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym zachowane są naturalne stosunki ilościowe, runo zdominowane przez gatunki	Brak zagrożeń i nacisków.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia, w trakcie prowadzenia której występuje etap

	A	Lokalizacja wg bazy SILP.	<p>leśne, a nie porębowe ani łąkowe; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 2. Skład drzewostanu (na stanowisku: gatunki obce ekologicznie buczynom stanowią < 15% drzewostanu, co najwyżej 1 w opisie taksacyjnym wg metodyki urządzania lasu, drzewostan zdominowany, > 50% przez gatunki buczynowe; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 3. Ekspansywne gatunki rodzime w runie (na stanowisku: brak gatunków ekspansywnych lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 4. Struktura pionowa i przestrzenna fitocenozy (na stanowisku: zróżnicowana, drzewostan różnowiekowy o zróżnicowanym przestrzennie zwarcu, zawsze z grupami i kępami starych drzew; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 50% powierzchni). 5. Wiek drzewostanu -obecność starodrzewu (na stanowisku: > 10% udział drzew starszych niż 100 lat, 1 lub więcej w opisie taksacyjnym wg metodyki urządzania lasu; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 6. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: obecne, wypełniające dogodnie do odnowienia miejsca, w szczególności naturalne luki i prześwietlenia, lub intensywnie pojawiające się w wyniku cięć obsiewnych, o składzie odpowiadającym składowi drzewostanu, przy rębniach nie wymagające uzupełnienia odnowieniem sztucznym więcej niż w 10%; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni). 7. Gatunki obce w drzewostanie (na stanowisku: <5% tj. najwyżej miejscami lub pojedynczo i nie odnawiające się; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 8. Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie (brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 9. Martwe drewno -łączone zasoby (na stanowisku: > 20 m³/ha; w obszarze: średnie zasoby w m³/ha w płatach siedliska przyrodniczego powinny przekraczać próg stanu właściwego. 10. Martwe drewno wielkowymiarowe (na stanowisku: > 5 szt./ha; w obszarze: FV na co najmniej 25% powierzchni i na kolejnych 50% co najmniej U1). 11. Mikrosiedliska drzewne -drzewa biocenotyczne (na stanowisku: > 20 szt./ha; w obszarze: wartość arytmetyczna liczby drzew biocenotycznych w płatach siedliska powinna być większa od progu stanu właściwego 20 szt./ha). 12. Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 13. Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska, wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane (na stanowisku: stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy; w obszarze: stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy).</p>		<p>naświetlenia części martwych drzew, szczególnie stojących, stanowiących główne miejsce rozwoju nadobniczy alpejskiej. Pozostawianie fragmentów drzewostanu do naturalnego rozpadu (około 5% powierzchni drzewostanów osiagających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
8.	9140 Górskie jaworzyny ziołoroślowe (<i>Aceri- Fagetum</i>) B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się) B. Struktura i funkcja: 1. Gatunki charakterystyczne (klasa <i>Betulo-Adenostyletea</i> i lokalnie charakterystyczne dla zespołu) (na stanowisku: >5 gatunków charakterystycznych dominujących w runie; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni) 2. Gatunki ekspansywne i inwazyjne (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni) 3. Gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>	Brak zagrożeń i nacisków.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
			<p>4. Gatunki obce w drzewostanie (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>5. Naturalne odnowienie drzewostanu (w przypadku buka także odnowienie generatywne) (na stanowisku: obecne odnowienie buka i jawora; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>6. Struktura drzewostanu (na stanowisku: drzewostan zróżnicowany pod względem wysokości i pierśnicy drzew. Liczna obecność (min. 10 na transekcje) drzew przekraczających 30 cm pierśnicy; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>7. Pozioma struktura roślinności (na stanowisku: drzewostan z licznymi lukami i kępami drzew, zwarcie przerywane lub luźne (40. -75% pokrycia); w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>8. Pozyskanie drewna i inne przekształcenia związane z użytkowaniem (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni brak)</p>		

9.	<p>9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (<i>Galio-Carpinetum</i>, <i>Tilio-Carpinetum</i>) B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się) B. Struktura i funkcja: 1. Charakterystyczna kombinacja florystyczna (na stanowisku: typowa, właściwa dla siedliska przyrodniczego, z uwzględnieniem specyfiki regionalnej i zróżnicowania fitosocjologicznego; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 2. Inwazyjne gatunki obce w podszybie i runie (brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 3. Ekspansywne gatunki rodzime w runie (na stanowisku: brak gatunków ekspansywnych lub pojedyncze okazy gatunków nitrofilnych w runie; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 4. Struktura pionowa i przestrzenna roślinności (na stanowisku: zróżnicowana, 50% powierzchni pokryte przez zwarty drzewostan, jednak obecne luki i prześwietlenia; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 50% powierzchni). 5. Wiek drzewostanu, udział starodrzewu (na stanowisku: > 10% udział drzew starszych niż 100 lat; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 6. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: obfite, w lukach i prześwietleniach, brak pod okapem drzewostanu, ślady zgryzania nieliczne; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni). 7. Gatunki obce w drzewostanie (na stanowisku: <1% i nie odnawiające się; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 8. Martwe drewno, łączne zasoby (na stanowisku: > 20 m³/ha; w obszarze: średnie zasoby w m³/ha w płatach siedliska przyrodniczego powinny przekraczać próg stanu właściwego. 10. Martwe drewno wielkowymiarowe (na stanowisku: > 5 szt./ha; w obszarze: FV na co najmniej 25% powierzchni i na kolejnych 50% co najmniej U1). 11. Mikrosiedliska drzewne -drzewa biocenotyczne (na stanowisku: > 20 szt./ha; w obszarze: wartość arytmetyczna liczby drzew biocenotycznych w płatach siedliska powinna być większa od progu stanu właściwego 20 szt./ha). 12. Inne zniekształcenia, w tym zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 13. Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska, wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane (na stanowisku: stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy; w obszarze: stan siedliska wszystkich lokalnie ważnych gatunków właściwy).</p>	<p>Gatunki obce inwazyjne (głównie <i>Impatiens parviflora</i>) i rodzime ekspansywne (głównie <i>Rubus hirtus</i>) konkurują o przestrzeń i zasoby siedliska z gatunkami charakterystycznymi dla grądów, zmieniają panujące w siedlisku warunki. Niewystarczająca ilość wielkowymiarowego martwego drewna.</p>	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania. Pozostawianie fragmentów drzewostanu do naturalnego rozpadu (około 5% powierzchni drzewostanów osiągających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych. Termin: Cały okres obowiązywania planu.</p>
10.	<p>9180* Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach (<i>Tilio platyphyllis-Acerion pseudoplatani</i>) A</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się) B. Struktura i funkcja: 1. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: >5 gatunków, charakterystycznych dla warunków lokalnych, w tym min. 2 w drzewostanie; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 2. Gatunki dominujące (na stanowisku: możliwe występowanie facjalne gatunków z klasy <i>Quercio-Fagetea</i>, sporadyczny udział gatunków porębowych i inwazyjnych; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 3. Obce gatunki inwazyjne (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 4.</p>	<p>Brak zagrożeń i nacisków.</p>	<p>Pozostawienie płatów siedliska bez wskazań gospodarczych. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
			Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: możliwe występowanie facjalne gatunków z klasy <i>Querc-Fagetea</i> (przytulia wonna <i>Galium odoratum</i> , szczyr trwały <i>Mercurialis perennis</i> , gajowiec żółty <i>Galeobdolon luteum</i>), co jest zjawiskiem naturalnym w niektórych płatach siedliska; sporadyczny udział gatunków porębowych i inwazyjnych; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 5. Gatunki ziołoroślowe i nitrofilne (na stanowisku: pożądaną stały udział gatunków takich jak czosnaczek pospolity <i>Alliaria petiolata</i> , bodziszek cuchnący <i>Geranium robertianum</i> , pokrzywa zwyczajna <i>Urtica dioica</i> , kuklik pospolity <i>Geum urbanum</i> . Możliwe facjalne występowanie w niektórych płatach siedliska; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 6. Struktura drzewostanu (na stanowisku: drzewostan zróżnicowany pod względem wysokości i pierśnicy drzew; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 7. Pionowa struktura roślinności (na stanowisku: występują wszystkie warstwy roślinności (a1, a2, b, c, d); warstwa mchów może być bardzo uboga; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 8. Gatunki obce w drzewostanie (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 9. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: obecne odnowienie różnowiekowe, min. 3 gatunki; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni). 10. Przekształcenia związane z użytkowaniem (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni).		

11.	<p>91D0* <u>Bory i lasy bagienne</u> <u>(<i>Vaccinio uliginosi</i> –</u> <i>Betuletum</i> <i>pubescentis</i>, <i>Vaccinio</i> <i>uliginosi-Pinetum</i>, <i>Pino mugo-</i> <i>Sphagnetum</i>, <i>Sphagno</i> <i>girgensohnii-</i> <i>Piceetum</i>) i <u>brzozowo-sosnowe</u> <u>bagienne lasy</u> <u>borealne</u> B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana; w obszarze: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana) B. Struktura i funkcja: 1. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: obecnych >60% listy gatunków charakterystycznych; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni) 2. Gatunki dominujące (na stanowisku: we wszystkich warstwach dominują gatunki, które dominują w naturalnym. zbiorowisku roślinnym, a stosunki ilościowe ich dominacji są naturalne; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni) 3. Inwazyjne gatunki obce w runie (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni) 4. Rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni) 5. Uwodnienie (na stanowisku: właściwe „bagienne”. uwodnienie -docelowo należałoby dopracować bardziej szczegółowy sposób oceny tego wskaźnika, wymaga to jednak dalszych badań; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni) 6. Wiek drzewostanu (na stanowisku: >20% udział objętość. drzew starszych niż 100 lat; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni) 7. Gatunki obce geograficznie w drzewostanie (na stanowisku: <1% i nie odnawiające się; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni) 8. Gatunki obce ekologicznie w drzewostanie (na stanowisku: <10%; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni) 9. Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości (na stanowisku: >3 szt./ha; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni) 10. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: tak, obfite; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni) 11. Występowanie mchów torfowców (na stanowisku: dominują w runie, normalne zróżnicowanie gatunkowe; w obszarze: stan właściwy dla borów bagiennych na co najmniej 75% powierzchni. 12. Występowanie charakterystycznych krzewinek (na stanowisku: występują z „normalną” obfitości -uwzględnić lokalną specyfikę; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 50% powierzchni) 13. Pionowa struktura roślinności (na stanowisku: naturalna, zróżnicowana; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 50% powierzchni) 14. Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni)</p>	<p>Brak zagrożeń i nacisków.</p>	<p>Pozostawienie płatów siedliska bez wskazań gospodarczych. Termin: cały okres obowiązywania planu</p>
-----	--	--	--	----------------------------------	--

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
			<p>15. Inne zniekształcenia (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni)</p> <p>16. Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane) (na stanowisku: stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV); w obszarze: stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV).</p>		

12.	<p>91E0* <u>Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe</u> (<i>Salicetum albae</i>, <i>Populetum albae</i>, <i>Alnenion glutinoso-incanae</i>, olsy źródłkowe)</p> <p>B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana; w obszarze: nie zmniejsza się, nie jest antropogenicznie pofragmentowana) B. Struktura i funkcja: 1. Gatunki charakterystyczne (na stanowisku: kombinacja florystyczna typowa dla łągu; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni) 2. Gatunki dominujące (na stanowisku: we wszystkich warstwach dominują gatunki typowe dla siedliska, przy czym są naturalne stosunki ilościowe (nie ma dominacji facjalnej); w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 3. Gatunki obce geograficznie w drzewostanie (na stanowisku: <1% i nie odnawiające się; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 4. Inwazyjne gatunki obce w podszycie i runie (na stanowisku: obecny najwyższy 1 gatunek, nieliczny sporadyczny; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 5. Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie (na stanowisku: nie bardzo silnie ekspansywne; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 6. Martwe drewno (łączne zasoby) (na stanowisku: >20m³/ha; w obszarze: średnia wartość w płatach siedliska przyrodniczego powinna przekraczać próg stanu właściwego). 7. Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości (na stanowisku: >5 szt./ha; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni). 8. Naturalność koryta rzeczno (stosować tylko, jeżeli występowanie łągu jest związane z ciekim) (na stanowisku: brak regulacji lub ciek zupełnie zrenaturalizowany po dawniejszej regulacji; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 9. Reżim wodny w tym rytm zalewów, jeśli występują (na stanowisku: dynamika zalewów i przewodnienie podłoża normalne z punktu widzenia odpowiedniego ekosystemu / zbiorowiska roślinnego; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 10. Wiek drzewostanu (na stanowisku: >20% udział objętość. drzew starszych niż 100 lat; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni). 11. Pionowa struktura roślinności (na stanowisku: naturalna, zróżnicowana; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 50% powierzchni). 12. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: tak, obfite; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 25% powierzchni). 13. Zniszczenia runa i gleby związane z pozyskaniem drewna (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 75% powierzchni). 14. Inne zniekształcenia (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy na co najmniej 90% powierzchni). 15. Stan kluczowych dla różnorodności biologicznej gatunków lokalnie typowych dla siedliska (wskaźnik fakultatywny, stosować tylko, gdy są odpowiednie dane) (na stanowisku: stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV); w obszarze: stan wszystkich takich gatunków właściwy (FV).</p>	<p>Gatunki inwazyjne (głównie <i>Rudbeckia lacinata</i>) konkurują o przestrzeń i zasoby siedliska z gatunkami rodzimymi, charakterystycznymi dla łągów, zmieniają panujące w siedlisku warunki.</p>	<p>Pozostawienie płatów siedliska bez wskazań gospodarczych.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
13.	<p>9410 Górskie bory świerkowe (<i>Piceion abietis</i> część - zbiorowiska górskie)</p> <p>B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 Bieszczady. Lokalizacja wg bazy SILP.</p>	<p>A. Powierzchnia siedliska: 1. Powierzchnia siedliska (na stanowisku: nie podlega zmianom lub zwiększa się; w obszarze: nie podlega zmianom lub zwiększa się) B. Struktura i funkcja: 1. Typowe gatunki roślin (na stanowisku: wśród gatunków o ilościowości 2 i więcej występują tylko gatunki typowe dla tego siedliska przyrodniczego; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni) 2. Ekspansywne gatunki obce w podszycie i runie (na stanowisku: brak gatunków obcych; stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>	<p>Brak zagrożeń i nacisków.</p>	<p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów gospodarowania</p>

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku, ocena ogólna wg SDF 08.2025 r.	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
			<p>3. Ekspansywne gatunki rodzime (apofity) w runie (na stanowisku: co najwyżej pojedynczo; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>4. Gatunki obce w drzewostanie (na stanowisku: brak gatunków obcych; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>5. Inne zniekształcenia (rozjeżdżanie, wydeptanie, zaśmiecanie) (na stanowisku: brak; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni))</p> <p>6. Martwe drewno (łącznie zasoby) (na stanowisku: >20m³/ha; w obszarze: stan właściwy, gdy średnia wartość w płatach siedliska przyrodniczego przekracza próg stanu właściwego)</p> <p>7. Martwe drewno leżące lub stojące >3 m długości i >50 cm grubości. Proóg grubości obniżany do 30 cm, gdy z przyczyn naturalnych drzewa nie dorastają do 50 cm grubości (na stanowisku: >5 szt./ha; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>8. Naturalne odnowienie drzewostanu (na stanowisku: tak, obfite, reagujące na luki i prześwietlenia; w obszarze: stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p> <p>9. Obecność kornika - posusz czynny (na stanowisku: brak; stan właściwy FV na ponad 50% powierzchni i stan zły U2 na mniej niż 25% powierzchni)</p>		

14.	4014 Biegacz urozmaicony <i>Carabus variolosus</i> B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Lasy wzdłuż strumieni i potoków.	A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Względna liczebność (na stanowisku: > 5 os./10 pułapek/30 dób ekspozycji) 2. Stałość występowania (na stanowisku: > 50%) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Pokrycie roślinnością zielną (na stanowisku: > 80%) 2. Zwarcie roślinności zielnej (na stanowisku: umiarkowanie zwarta nie tworzy gęstej murawy) 3. Dominujący typ podłoża (na stanowisku: błotniste lub muliste z dużym udziałem materii organicznej) 4. Obecność martwego drewna (na stanowisku: > 5 pnie lub pniaki na 1000m2)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
15.	1060 Czerwończyk nieparek <i>Lycaena dispar</i> B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Wilgotne łąki oraz lasy łęgowe w miejscach występowanie gatunków z rodzaju <i>Rumex</i> .	A. Populacja: 1. Obecność gatunku (w obszarze: obecność na >80% stanowisk monitoringowych, kwadratów 5x5km) B. Siedlisko: 1. Baza pokarmowa (w obszarze: obecność potencjalnych i wykorzystywanych roślin żywicielskich, gąsienic oraz pozytywna ocena zasobności bazy pokarmowej) 2. Rodzaj środowiska (w obszarze: występowanie odpowiedniego rodzaju siedlisk) 3. Rośliny nektarodajne (w obszarze: obecność potencjalnych i wykorzystywanych roślin żywicielskich, gąsienic oraz pozytywna ocena zasobności bazy pokarmowej)	Presja osadnicza, rozproszona zabudowa Zaniechanie użytkowania kośno-pasterskiego skutkujące postępującym zarastaniem siedliska gatunku przez drzewa i krzewy.	Koszenie lub wypas (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Termin: cały okres obowiązywania planu.
16.	6199 Krasopani hera <i>Euplagia quadripunctaria</i> B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Prześwietlone drzewostany z sadźcem konopiastym <i>Coenonympha pamphilus</i> .	A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Względna liczebność (na stanowisku: co najmniej dwa osobniki na danym stanowisku obserwowane podczas 4-5 z 7 kontroli terenowych w sezonie) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Jakość siedliska (na stanowisku: występowanie co najmniej kilkudziesięciu kęp sadźca w odległości nie większej niż kilka metrów jedna od drugiej)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.

17.	<p>1087 Nadobnica alpejska <i>Rosalia alpina</i> C</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Drzewostany z udziałem bukowa, wiązu lub jesionu. Lokalizacje wskazano w tabeli nr XXIII.</p>	<p>FV: 1. Obecność gatunku (na stanowisku: liczba lat, w jakich stwierdzono imagines w ciągu 5 sezonów monitoringowych, wynosi: ≥ 3 lub 2, jeśli lata obserwacji sąsiadują ze sobą) 2. Odległość od najbliższych stanowisk (w obszarze: średnia odległość między danym stanowiskiem monitoringowym a 5 najbliższymi zasiedlonymi stanowiskami nie zmieniła się lub zmniejszyła; stanowisko uznawane jest za zasiedlone, jeśli w ciągu 5 lat obserwacji przynajmniej raz stwierdzono na nim obecność gatunku) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Odległość od składu drewna (w obszarze: odległość > 1500m) 2. Martwe drewno leżące (na stanowisku: > 4,5m²) 3. Martwe drewno stojące (na stanowisku: > 3m²) 4. Naświetlenie dna lasu (na obszarze: > 3) 5. Skład gatunkowy drzewostanu (na stanowisku: > 8) 6. Pierśnica (na stanowisku: > 10m²)</p>	<p>Inne rodzaje praktyk leśnych - brak zabezpieczenia pozyskanego i składowanego w okresie rójki drewna bukowego, wiązowego, jaworowego i jesionowego, w których samice mogą złożyć jaja Kolekcjonerstwo</p>	<p>Po 15 czerwca możliwe jest składowanie świeżego drewna do 14 dni od dnia jego pozyskania w warunkach pełnego nasłonecznienia oraz po zasięgnięciu opinii eksperta, do 21 dni w warunkach ocienienia. Bez ograniczeń można składować świeże drewno na składach po 15 sierpnia. W przypadku przedłużającej się rójki nadobnicy alpejskiej termin zostanie wydłużony do końca sierpnia. Bieżące monitorowanie składnic drewna liściastego ww. gatunków w okresie od 15 czerwca do 15 września pod kątem występowania nadobnicy. Stosowanie rębni złożonych z długim i bardzo długim okresem odnowienia, w trakcie prowadzenia której występuje etap naświetlenia części martwych drzew, szczególnie stojących, stanowiących główne miejsce rozwoju nadobnicy alpejskiej. Pozostawianie fragmentów drzewostanu do naturalnego rozpadu (około 5% powierzchni drzewostanów osiągających wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego), a także drzew biocenotycznych. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	--	---	--	--	---

18.	<p>4026 Zagłębek bruzdkowany <i>Rhysodes sulcatus</i> C</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Drzewostany z udziałem martwego drewna.</p>	<p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Obecność imagines (na stanowisku: zaobserwowanie lub odłowienie przynajmniej 4 osobników) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Stopień naturalności lasu (na stanowisku: lasy naturalne lub zbliżone do naturalnych, skład gatunkowy zgodny z potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym, powstałe w efekcie naturalnych procesów rozpadu i odnowienia, bez wyraźnych śladów gospodarki człowieka, co najwyżej pozyskiwano pojedyncze drzewa, struktura drzewostanu złożona) 2. Stopień naturalności lasów otaczających (na stanowisku: lasy naturalne lub zbliżone do naturalnych, skład gatunkowy zgodny z potencjalnym zbiorowiskiem roślinnym, powstałe w efekcie naturalnych procesów rozpadu i odnowienia, bez wyraźnych śladów gospodarki człowieka, co najwyżej pozyskiwano pojedyncze drzewa, struktura drzewostanu złożona) 3. Skład gatunkowy drzewostanu na stanowisku (na stanowisku: obecność przynajmniej 1 z głównych gatunków roślin żywicielskie dla zagłębka bruzdkowanego, które stanowią główne składniki drzewostanu w I i II piętrze lasu oraz 1 gatunku z głównych gatunków roślin żywicielskich w niższych piętrach, buk <i>Fagus sp.</i>, jodła <i>Abies alba</i>, świerk <i>Picea sp.</i>) 4. Skład gatunkowy drzewostanu w otoczeniu stanowiska (na stanowisku: obecność przynajmniej 1 z głównych gatunków roślin żywicielskie dla zagłębka bruzdkowanego, które stanowią główne składniki drzewostanu w I i II piętrze lasu oraz 1 gatunku z głównych gatunków roślin żywicielskich w niższych piętrach, buk <i>Fagus sp.</i>, jodła <i>Abies alba</i>, świerk <i>Picea sp.</i>) 5. Wiek drzew w drzewostanie (na stanowisku: starodrzew z licznymi, około 10%, drzewami w wieku powyżej 150 lat) 6. Ilość martwego drewna (na stanowisku: ≥5 całych leżących pni) 7. Jakość martwego drewna (na stanowisku: obecne wszystkie 4 klasy lub przynajmniej II, III i IV)</p>	Nie określono.	<p>Do czasu rozpoznania stanu ochrony należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	---	---	--	----------------	---

19.	<p>1086 Zgniotek cynobrowy <i>Cucujus</i> <i>cinnaberinus</i> B</p>	<p>Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Martwe drewno o słabym stopniu rozkładu.</p>	<p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Obecność gatunku na stanowisku (na stanowisku: stwierdzono aktualną obecność) 2. Areal zajmowany przez populację (na stanowisku: większa lub równa 5 liczba stykających się kwadratów siatki UTM 2x2km, w których w trakcie prac stwierdzono występowanie gatunku -przy czym odległość między miejscami stwierdzeń w sąsiadujących kwadratach nie jest mniejsza niż 1 km) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Ilość martwego drewna (na stanowisku: większa lub równa 10 średnia liczba martwych drzew, stojących lub powalonych/złamanych, o pierśnicy 30cm i większej, nie przeznaczonych do usunięcia i niekorowanych na równomiernie rozmieszczonych 1ha powierzchniach badawczych w obrębie stanowiska) 2. Jakość martwego drewna (na stanowisku: reprezentowane mniej więcej w jednakowej ilości wszystkie 4 klasy rozkładu) 3. Struktura przestrzenna i wiekowa drzewostanu lub stopień naturalności ekosystemu leśnego (na stanowisku: w obrębie całego stanowiska, mniej więcej równomiernie na całej powierzchni, drzewostan panujący o naturalnie zróżnicowanej strukturze wiekowej i przestrzennej oraz wyraźnie zróżnicowanej dymensji lub stwierdzenie aktualnego występowania na stanowisku co najmniej jednego spośród gatunków: <i>Ampedus melanurus</i>, <i>Boros schnaideri</i>, <i>Cucujus haematodes</i>, <i>Lacon lepidopterus</i>, <i>Prostomis mandibularis</i>, <i>Rhysodes sulcatus</i>) 4. Intensywność gospodarowania (na stanowisku: siedliska z różnych względów zupełnie albo prawie zupełnie wyłączone z gospodarki leśnej lub od wielu lat całkowicie lub prawie całkowicie pozbawione zabiegów, tereny trudno dostępne, objęte ścisłą ochroną, z dużą ilością, co najmniej 70% martwego drewna).</p>	<p>Brak zagrożeń i nacisków.</p>	<p>Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	---	--	---	----------------------------------	--

20.	1920 Ponurek Schneidera <i>Boros schneideri</i> C	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Martwe drewno o słabym stopniu rozkładu.	FV: 1. Ilość martwego drewna: ≥ 2 2. Paleta gatunków martwego drewna ≥ 1 Obecność gatunku preferowanego (sosna zwyczajna lub jodła pospolita) 3. Jakość martwego drewna: obecne wszystkie 4 klasy lub przynajmniej II, III, IV 4. Stopień naturalności ekosystemu na stanowisku: drzewostany naturalne lub zbliżone do naturalnych, zróżnicowane wiekowo i gatunkowo 5. Stopień naturalności ekosystemu wokół stanowiska: drzewostany naturalne lub zbliżone do naturalnych, z dużą ilością wydzielającego się posuszu oraz leżącego martwego drewna w różnych fazach rozkładu 6. Skład gatunkowy drzewostanu na stanowisku: obecność preferowanych roślin żywicielskich (sosny zwyczajnej lub jodły pospolitej) z udziałem powyżej 30% 7. Wiek drzew w drzewostanie na stanowisku: liczne drzewa w wieku powyżej 80 lat. 8. Intensywność gospodarowania: ≤ 20 pniaków w klasach rozkładu I-III na 1 ha 9. Obecność śladu pożaru (dot. tylko drzewostanów z dominującym udziałem sosny, w przypadku drzewostanów z udziałem jodły lub innych gatunków żywicielskich wskaźnik pomijamy: Obecność pożaru w okresie do 25 lat wstecz.	Nie określono.	Do czasu rozpoznania stanu ochrony należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
21.	1193 Kumak górski <i>Bombina variegata</i> B	Licznie na terenie całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 (zbiorniki i oczka wodne, bagna, kałuże na szlakach zrywkowych, miejsca wilgotne).	A. Populacja: 1. Liczba wszystkich zbiorników, w których stwierdzono rozród gatunku (w obszarze: nie mniejsza niż wartość referencyjna -pierwszy etap monitoringu) 2. Liczba zbiorników, w których stwierdzono obecność gatunku (w obszarze: nie mniejsza niż wartość referencyjna -pierwszy etap monitoringu) B. Siedlisko: 1. Liczba wszystkich zbiorników (w obszarze: nie zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego cyklu monitoringu) 2. Liczba zbiorników stałych (w obszarze: nie zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego cyklu monitoringu)	Nie określono.	Do czasu rozpoznania stanu ochrony należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.

22.	2001 Traszka karpacka <i>Triturus montadoni</i> B	Teren Nadleśnictwa (zbiorniki i oczka wodne, bagna, kałuże na szlakach zrywkowych, miejsca wilgotne).	A. Populacja: 1. Liczba wszystkich zbiorników, w których stwierdzono rozród gatunku (w obszarze: nie mniejsza niż wartość referencyjna -pierwszy etap monitoringu) 2. Liczba zbiorników, w których stwierdzono obecność gatunku (w obszarze: nie mniejsza niż wartość referencyjna -pierwszy etap monitoringu) B. Siedlisko: 1. Liczba wszystkich zbiorników (w obszarze: nie zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego cyklu monitoringu) 2. Liczba zbiorników stałych (w obszarze: nie zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego cyklu monitoringu)	Nie określono.	Do czasu rozpoznania stanu ochrony należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
23.	1166 Traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> C	Teren Nadleśnictwa (zbiorniki i oczka wodne, bagna).	A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV) 1. Stosunek liczby zajętych obecnie stanowisk do zajmowanych wcześniej (na stanowisku: podobna lub większa liczba zajętych stanowisk w porównaniu do poprzedniego cyklu badawczego) B. Siedlisko (na stanowisku i w obszarze: Indeks przydatności siedliska HSI przyjmuje wartość > 0,8 na podstawie poniższych wskaźników): 1. SI1 Region geograficzny 2. SI2 Przeciętna powierzchnia zbiornika 3. SI3 Stałość zbiornika 4. SI4 Jakość wody 5. SI5 Zacienienie zbiornika 6. SI6 Wpływ ptaków wodnych 7. SI7 Wpływ ryb 8. SI8 Liczba zbiorników wodnych w odległości mniejszej lub równej 500m 9. SI9 Ocena jakości środowiska lądowego 10. SI10 Stopień zarośnięcia lustra wody przez roślinność	Nie określono.	Do czasu rozpoznania stanu ochrony należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.

24.	<p>1303 Podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> B</p>	<p>Teren całego Nadleśnictwa. W okresach letnich kryjówki stanowią budynki, podziemia. Zimowiskami gatunku są jaskinie, budynki. Jako miejsca żerowania wykorzystywane są lasy, ekotony. W okresie rojenia i hibernacji gatunek obecny w jaskiniach w Nasicznym.</p>	<p>Schronienia zimowe A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Liczebność (na stanowisku: liczba osobników dorosłych większa niż 80% liczby z ubiegłego roku + jeśli dane dostępne, istotny statystycznie spadek liczebności z wielolecia nie większy niż 5% rocznie) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Powierzchnia zimowiska dogodna dla nietoperzy (na stanowisku: powierzchnia schronienia dostępna dla nietoperzy nie uległa zmniejszeniu od ostatniej kontroli lub mimo iż uległa zmniejszeniu min. 2 sezony wcześniej liczebność jest FV) 2. Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy (na stanowisku: obiekt jest zabezpieczony i nietoperze nie są niepokojone przez ludzi) 3. Dostępność wlotów dla nietoperzy (na stanowisku: wloty są dostępne w wystarczającej liczbie i brak czynników utrudniających).</p>	Brak zagrożeń i nacisków.	<p>Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	--	--	--	---------------------------	--

25.	1308 Mopek zachodni <i>Barbastella</i> <i>barbastellus</i> C	Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	<p>Schronienia zimowe</p> <p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <p>1. Liczebność (na stanowisku: liczba osobników dorosłych większa niż 80% liczby z ubiegłego roku + jeśli dane dostępne, istotny statystycznie średni spadek liczebności z wielolecia nie większy niż 5% rocznie)</p> <p>B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <p>1. Powierzchnia (na stanowisku: powierzchnia zimowiska wykorzystywana przez mopki i dostępna dla nietoperzy nie uległa zmniejszeniu w ciągu ostatnich 5 lat, a jeśli uległa zmniejszeniu wcześniej, liczebność jest FV)</p> <p>2. Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy (na stanowisku: stanowisko jest całkowicie zabezpieczone przynajmniej w okresie zimowym i nietoperze nie są niepokojone przez ludzi w trakcie hibernacji)</p> <p>3. Dostępność wlotów dla nietoperzy (na stanowisku: wloty są dostępne w wystarczającej liczbie i brak czynników utrudniających korzystanie z nich przez nietoperze, lub ponad 3 lata temu część wlotów została zamknięta albo powstały w nich utrudnienia, ale obecnie liczebność nie jest mniejsza od tej sprzed powstania tej szkody)</p> <p>4. Warunki mikroklimatyczne (na stanowisku: we wszystkich oddzielnych częściach stanowiska regularnie zajmowanych przez nocki duże warunki mikroklimatyczne są zbliżone do tych w okresie referencyjnym lub lepsze, albo ponad 5 lat temu co najmniej w jednej części stanowiska uległy pogorszeniu, ale obecnie liczebność na całym stanowisku nie jest mniejsza od tej sprzed tego pogorszenia)</p>	Brak zagrożeń i nacisków	Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
-----	--	--	--	--------------------------	---

26.	<p>1323 Nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteinii</i> B</p>	<p>Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura. W okresach letnich kryjówek stanowią dziuple. Zimowiskami gatunku są schrony, jaskinie i dziuple. Jako miejsca żerowania wykorzystywane są lasy. W okresie rojenia i hibernacji gatunek stwierdzony w jaskiniach w Nasicznym.</p>	<p>Schronienia zimowe A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Liczebność (na stanowisku: liczba osobników dorosłych większa niż 80% liczby z ubiegłego roku + jeśli dane dostępne, istotny statystycznie średni spadek liczebności z wielolecia nie większy niż 5%rocznie) B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV): 1. Powierzchnia (na stanowisku: powierzchnia zimowiska wykorzystywana przez nocki duże i dostępna dla nietoperzy nie uległa zmniejszeniu w ciągu ostatnich 5 lat, a jeśli uległa zmniejszeniu wcześniej, liczebność jest FV) 2. Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy (na stanowisku: stanowisko jest całkowicie zabezpieczone przynajmniej w okresie zimowym i nietoperze nie są niepokojone przez ludzi w trakcie hibernacji) 3. Dostępność wlotów dla nietoperzy (na stanowisku: wloty są dostępne w wystarczającej liczbie i brak czynników utrudniających korzystanie z nich przez nietoperze, lub ponad 3 lata temu część wlotów została zamknięta albo powstały w nich utrudnienia, ale obecnie liczebność nie jest mniejsza od tej sprzed powstania tej szkody) 4. Warunki mikroklimatyczne (na stanowisku: we wszystkich oddzielnych częściach stanowiska regularnie zajmowanych przez nocki duże warunki mikroklimatyczne są zbliżone do tych w okresie referencyjnym lub lepsze, albo ponad 5 lat temu co najmniej w jednej części stanowiska uległy pogorszeniu, ale obecnie liczebność na całym stanowisku nie jest mniejsza od tej sprzed tego pogorszenia)</p>	Brak zagrożeń i nacisków.	<p>Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	--	---	---	---------------------------	--

27.	1321 Nocek orzęsiony <i>Myotis</i> <i>emarginatus</i> B	<p>Teren całego Nadleśnictwa. W okresach letnich kryjówki stanowią budynki, niekiedy podziemia. Zimowiskami gatunku są jaskinie. Jako miejsca żerowania wykorzystywane są lasy. W okresie rojenia i hibernacji gatunek obecny w jaskiniach w Nasicznym.</p>	<p>Schronienia letnie (kolonie rozrodcze)</p> <p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczebność (na stanowisku: liczba osobników dorosłych większa niż 80% liczby z ubiegłego roku + jeśli dane dostępne, istotny statystycznie średni spadek liczebności z wielolecia nie większy niż 5% rocznie) 2. Struktura wiekowa (na stanowisku: liczebność młodych większa niż 70% dorosłych osobników) <p>B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia schronienia dogodna dla nietoperzy (na stanowisku: powierzchnia schronienia dostępna dla nietoperzy nie uległa zmniejszeniu od ostatniej kontroli, lub mimo iż uległa zmniejszeniu min. 2 sezony wcześniej, liczebność jest FV) 2. Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy (na stanowisku: obiekt jest zabezpieczony i nietoperze nie są niepokojone przez ludzi w okresie przebywania w schronieniu) 3. Dostępność wlotów dla nietoperzy (na stanowisku: wloty są stale dostępne i brak czynników utrudniających korzystanie z nich przez nietoperze) 4. Ekspozycja wlotów (na stanowisku: wloty w miejscu osłoniętym, zacienionym, umożliwiające wczesny wlot i bezpośredni bezpieczny przelot pod osłoną gałęzi drzew lub krzewów) 5. Łączność schronienia z żerowiskami (na stanowisku: schronienie znajduje się w granicach terenów żerowiskowych lub w ich kierunku prowadzą liniowe elementy środowiska (aleje, krzewy, żywopłoty itp.) zapewniające ciągły, bezpieczny przelot w ich osłonie.) 	Nie określono.	<p>Do czasu rozpoznania stanu ochrony należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	---	---	---	----------------	--

28.	<p>1324 Nocek duży <i>Myotis myotis</i> B</p>	<p>Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.</p> <p>W okresach letnich kryjówki stanowią budynki, niekiedy podziemia. Zimowiskami gatunku są schrony, jaskinie, piwnice.</p> <p>Jako miejsca żerowania wykorzystywane są lasy i tereny otwarte.</p> <p>W okresie rojenia i hibernacji gatunek stwierdzony w jaskiniach w Nasicznym.</p>	<p>Schronienia zimowe</p> <p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <p>1. Liczebność (na stanowisku: liczba osobników dorosłych większa niż 80% liczby z ubiegłego roku + jeśli dane dostępne, istotny statystycznie średni spadek liczebności z wielolecia nie większy niż 5% rocznie)</p> <p>B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <p>1. Powierzchnia (na stanowisku: powierzchnia zimowiska wykorzystywana przez nocki duże i dostępna dla nietoperzy nie uległa zmniejszeniu w ciągu ostatnich 5 lat, a jeśli uległa zmniejszeniu wcześniej, liczebność jest FV)</p> <p>2. Zabezpieczenie przed niepokojeniem nietoperzy (na stanowisku: stanowisko jest całkowicie zabezpieczone przynajmniej w okresie zimowym i nietoperze nie są niepokojone przez ludzi w trakcie hibernacji)</p> <p>3. Dostępność wlotów dla nietoperzy (na stanowisku: wloty są dostępne w wystarczającej liczbie i brak czynników utrudniających korzystanie z nich przez nietoperze, lub ponad 3 lata temu część wlotów została zamknięta albo powstały w nich utrudnienia, ale obecnie liczebność nie jest mniejsza od tej sprzed powstania tej szkody)</p> <p>4. Warunki mikroklimatyczne (na stanowisku: we wszystkich oddzielnych częściach stanowiska regularnie zajmowanych przez nocki duże warunki mikroklimatyczne są zbliżone do tych w okresie referencyjnym lub lepsze, albo ponad 5 lat temu co najmniej w jednej części stanowiska uległy pogorszeniu, ale obecnie liczebność na całym stanowisku nie jest mniejsza od tej sprzed tego pogorszenia)</p>	Brak zagrożeń i nacisków.	<p>Brak działań ochronnych.</p> <p>Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania.</p> <p>Termin: cały okres obowiązywania planu.</p>
-----	---	---	---	---------------------------	--

29.	1337 Bóbr europejski <i>Coster fiber</i> B	Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000, – wzdłuż głównych potoków.	<p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Procent pozytywnych stwierdzeń gatunku (na stanowisku: >40) 2. Indeks populacyjny (na stanowisku: >60) 3. Roczny wskaźnik trendu populacji (na stanowisku: $r \geq 0$) 4. Zagęszczenie rodzin (na stanowisku: >60) <p>B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Baza pokarmowa (na stanowisku: >0,80) <ul style="list-style-type: none"> -Obecność preferowanych gatunków drzew i krzewów -Udział preferowanych drzew i krzewów -Udział brzegu z zadrzewieniami -Udział drzew o pierśnicy 2,5-15 cm -Dostępność grążeli i grzybieni 2. Udział siedliska kluczowego dla gatunku (na stanowisku: >0,65) <ul style="list-style-type: none"> -Obecność preferowanych zbiorników wodnych, < 8 ha lub ≥ 8 ha przy $SDF \geq 3$ -Udział preferowanych odcinków rzek –tereny nizinne i wyżynne, 10–100 m szerokości -Spadek podłużny <10‰ –udział procentowy -Fluktuacje poziomu wody, >60% punktów monitoringowych 3. Charakter strefy brzegowej (na stanowisku: >0,80) <ul style="list-style-type: none"> -Charakter nadbrzeżnych zadrzewień -Drzewa i krzewy w promieniu do 30 m -Lesistość -Naturalność koryta cieków -Dostępność schronień 4. Stopień antropopresji (na stanowisku: >0,75) <ul style="list-style-type: none"> -Drogi wojewódzkie i krajowe -Linie kolejowe -Sąsiedztwo zabudowań -Sąsiedztwo pól uprawnych i upraw leśnych 	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych. Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Termin: cały okres obowiązywania planu.
30.	1361 Ryś <i>Lynx lynx</i> A	Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	<p>A. Populacja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagęszczenie populacji (w obszarze: > 2 osobników na 100/km²) 2. Liczba samic prowadzących młode (w obszarze: > 0,5 na 100/km²) 3. Średnia liczba młodych na dorosłą samicę (w obszarze: > 2 na 100/km²) <p>B. Siedlisko:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lesistość (w obszarze: > 40%) 2. Fragmentacja siedliska (w obszarze: < 3 km/km²) 3. Dostępność bazy pokarmowej (w obszarze: > 100 kg/km²) 4. Zagęszczenie dróg (w obszarze: < 0,1 km/km²) -ocena FV wskaźnika jest niemożliwa do osiągnięcia 5. Stopień izolacji siedlisk (w obszarze: wyliczony z zastosowaniem narzędzi GIS -wartość 1 -ciągłe połączenia z innymi obszarami zasiedlonymi przez populację rysia). 	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych. Nie jest możliwe osiągnięcie właściwego stanu ochrony, gdyż wymagałoby to likwidacji sieci dróg publicznych w obszarze. Termin: cały okres obowiązywania planu.

31.	1352 Wilk <i>Canis lupus</i> A	Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	<p>A. Populacja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagęszczenie populacji (w obszarze: > 2,5 osobników na 100/km²) 2. Liczba watah (w obszarze: > 0,5 watah na 100/km²) <p>B. Siedlisko:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Lesistość (w obszarze: > 40%) 2. Fragmentacja siedliska (w obszarze: < 3 km/km²) 3. Dostępność bazy pokarmowej (w obszarze: > 100 kg/km²) 4. Zagęszczenie dróg (w obszarze: < 0,1 km/km²) -ocena FV wskaźnika jest niemożliwa do osiągnięcia 5. Stopień izolacji siedlisk (w obszarze: wyliczony z zastosowaniem narzędzi GIS -wartość 1 -ciągłe połączenia z innymi obszarami zasiedlonymi przez populacje wilków) 	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych. Nie jest możliwe osiągnięcie właściwego stanu ochrony, gdyż wymagałoby to likwidacji sieci dróg publicznych w obszarze. Termin: cały okres obowiązywania planu.
32.	1354 Niedźwiedź brunatny <i>Ursus arctos</i> A	Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Szczegółowe lokalizacje wskazano w tabeli nr XXIII.	<p>A. Populacja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczebność (w obszarze: > 20 osobników w ostoi) 2. Rozród (w obszarze: > 4 samic prowadzących młode urodzone ostatniej zimy) 3 Płodność (w obszarze: średnia liczba młodych na samicę większa lub równa 2,0) <p>B. Siedlisko:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zalesienie (w obszarze: > 20%) 2. Fragmentacja siedliska (na stanowisku: wskaźnik LD brak lub mała większa lub równa 0,5) 3. Sieć drogowa (w obszarze: liczba km biegnących dróg/ km²ostoi < 1) 4. Zaludnienie (w obszarze: < 30 osób/km²) 5. Turystyka (w obszarze: < 10 miejsc hotelowych/km²) 	Brak zagrożeń i nacisków.	Utrzymanie dotychczasowych sposobów użytkowania. Dodatkowe działania wskazano w tabeli nr XXIII. Termin: cały okres obowiązywania planu.
33.	2647 Żubr <i>Bison bonasus</i> A	Teren całego Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	<p>A. Populacja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczebność (w obszarze: ≥100 osobników) 2. Struktura wiekowo-płciowa populacji (w obszarze odpowiednia: byki ≥4 lata 20–25%, krowy ≥4 lata 30–35%, młodzież 2–3 lata 20–25%, cielęta do roku od 15% wzwyż) 3. Poziom rozrodu (w obszarze: ≥15%) 4. Współczynnik płodności (w obszarze: ≥45%) 5. Poziom śmiertelności (w obszarze: <10%) <p>B. Siedlisko:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Drzewostany liściaste i mieszane (w obszarze: > 40%) 2. Tereny otwarte (w obszarze: ≥2%) 3. Fragmentacja siedliska (w obszarze: >60%) 	Pojawienie się nowych ognisk gruźlicy i telazjozy. Inwazje pasożytnicze żubra.	Zwiększenie udziału genotypów rzadkich lub nieobecnych, a cennych dla populacji bieszczadzkiej. Jak najwcześniejsze wykrywanie i eliminowanie przypadków gruźlicy i telazjozy. Termin: cały okres obowiązywania planu.

34.	1355 Wydra <i>Lutra</i> A	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Większe potoki i zbiorniki wodne	<p>A. Populacja (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Udział pozytywnych stwierdzeń gatunku (na stanowisku: >60) 2. Indeks populacyjny (na stanowisku: >15) 3. Roczny wskaźnik trendu populacji (na stanowisku: $r \geq 0$) <p>Zagęszczenie populacji (na stanowisku: $\geq 2/10$ km)</p> <p>B. Siedlisko (w obszarze: co najmniej 50% stanowisk z oceną FV):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Baza pokarmowa (na stanowisku: >0,80) <ul style="list-style-type: none"> -Biomasa ryb -Zróżnicowanie gatunkowe ichtiofauny -Miejsca rozrodu płazów -Naturalność koryta rzeki 2. Udział siedliska kluczowego dla gatunku (na stanowisku: >0,65) <ul style="list-style-type: none"> -Udział siedliska kluczowego dla gatunku -Udział preferowanych odcinków rzek -Obecność preferowanych zbiorników wodnych >30 ha -Obecność mniejszych zbiorników wodnych <30 ha 3. Charakter strefy brzegowej (na stanowisku: >0,85) <ul style="list-style-type: none"> -Stopień pokrycia brzegów roślinnością drzewiastą i krzewiastą -Lesistość -Stopień regulacji rzek -Dostępność schronień 4. Stopień antropopresji (na stanowisku: >0,70) <ul style="list-style-type: none"> -Drogi wojewódzkie i krajowe -Linie kolejowe -Przepusty pod drogami -Sąsiedztwo zabudowań 	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych. Nie jest możliwe osiągnięcie właściwego stanu ochrony ze względu na naturalny charakter wód powierzchniowych na przedmiotowym obszarze (brak dużych zbiorników wodnych).
-----	---	--	---	---------------------------	--

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
Rośliny z załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/WE będące przedmiotami ochrony w siedliskowym obszarze Natura 2000 na terenie Nadleśnictwa					
35.	1939 Rzepik szczeciniasty <i>Agrimonia Pilosa</i> A	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	<p>A. Populacja (w obszarze: ponad 50% stanowisk z oceną FV i poniżej 25% stanowisk z oceną U2).</p> <p>1. Liczba kęp (na stanowisku: >20),</p> <p>2. Stabilność populacji (na stanowisku: populacja przynajmniej taka sama jak w poprzednim okresie monitoringowym),</p> <p>4. Liczba pędów generatywnych (na stanowisku: >20)</p> <p>3. Stabilność liczby pędów generatywnych (na stanowisku: liczba pędów przynajmniej taka sama jak w poprzednim okresie monitoringowym),</p> <p>4. Obecność siewek (na stanowisku: licznie, >10)</p> <p>5. Stan zdrowotny (na stanowisku: <10% pędów uszkodzonych)</p> <p>B. Siedlisko (w obszarze: ponad 50% stanowisk z oceną FV i poniżej 25% stanowisk z oceną U2).</p> <p>1. Powierzchnia potencjalnego siedliska (na stanowisku: wielokrotność powierzchni zajętej przez rzepik)</p> <p>2. Powierzchnia zajętego siedliska (na stanowisku: >20 m kw.)</p> <p>3. Stabilność powierzchni zajętego siedliska (na stanowisku: powierzchnia taka sama lub większa niż w poprzednim okresie monitoringowym)</p> <p>4. Zwarcie drzew i krzewów (na stanowisku: <10%)</p> <p>5. Ocienienie całkowite (na stanowisku: 31.-60%)</p> <p>6. Gatunki ekspansywne (na stanowisku: <20% pokrycia)</p> <p>7. Gatunki obce, inwazyjne (na stanowisku: brak)</p> <p>8. Wysokość runi (na stanowisku: <70 cm)</p> <p>9. Wojtek (martwa materia organiczna) (na stanowisku: brak)</p> <p>10. Miejsca do kiełkowania (na stanowisku: >20%)</p>	Zbyt duże zwarcie drzew i krzewów. Ekspansja drzew i krzewów na stanowiskach zwiększa ocienienie, co powoduje pogorszenie warunków siedliskowych, głównie świetlnych dla gatunku i w konsekwencji zmniejszenie jego liczebności. Występowanie gatunków ekspansywnych (konkurencyjnych)	Przerzedzenie warstwy drzew i krzewów do wartości poniżej 10%. Termin wykonania: Jednorazowo, sprawdzenie po 2 latach, w razie konieczności powtórzenie zabiegu. Przeprowadzenie badań dotyczących możliwości i sposobów skutecznej eliminacji gatunków ekspansywnych (konkurencyjnych). Termin wykonania: Cały okres obowiązywania planu

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
36.	1381 Widłoząb zielony <i>Dicranum viride</i> A	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Występujący na pniach drzew liściastych.	<p>A. Populacja (w obszarze: ponad 50% stanowisk z oceną FV i poniżej 25% stanowisk z oceną U2). Na stanowisku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnie darni (na stanowisku: powyżej 1m²) 2. Typ rozmieszczenia (na stanowisku: skupiskowy, duże skupiska) 3. Liczba darni (na stanowisku: powyżej 10 o powierzchni co najmniej 0,01m²) 4. Stan zdrowotny (na stanowisku: brak zniszczonych osobników) <p>B. Siedlisko (w obszarze: ponad 50% stanowisk z oceną FV i poniżej 25% stanowisk z oceną U2).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia potencjalnego siedliska (na stanowisku: duża, kilkunastokrotnie przewyższająca zajęte siedlisko) 2. Powierzchnia zajętego siedliska (na stanowisku: powyżej 0,5ha) 3. Ocienienie przez drzewa i krzewy (na stanowisku: 75-100%) 4. Gatunki ekspansywne w warstwie mszysto-porostowej (na stanowisku: poniżej 40%) 5. Gatunki obce, inwazyjne w warstwie mszysto-porostowej (na stanowisku: brak) 	Brak zagrożeń i nacisków.	-

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
37.	1386 Bezlist okrywowy <i>Buxbaumia viridis</i> B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000. Rośnie głównie próchniejącym drewnie.	<p>A. Populacja (w obszarze: ponad 50% stanowisk z oceną FV i poniżej 25% stanowisk z oceną U2). Na stanowisku:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba sporofitów (na stanowisku: powyżej 5 os.) 2. Areał populacji (na stanowisku: powyżej 0,1 m²) <p>B. Siedlisko (w obszarze: ponad 50% stanowisk z oceną FV i poniżej 25% stanowisk z oceną U2).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba zasiedlonych pni (na stanowisku: powyżej 5 sztuk) 2. Powierzchnia potencjalnego siedliska (na stanowisku: większa lub równa 500m²) 3. Powierzchnia zajmowanego siedliska (na stanowisku: większa lub równa 0,5m²) 4. Fragmentacja siedliska (na stanowisku: brak lub niewielka) 5. Ocienienie (na stanowisku: powyżej 80%) 6. Wilgotność powietrza (na stanowisku: wysoka) 7. Zwarcie drzew i krzewów (na stanowisku: powyżej 50%) 8. Zwarcie runi lub runa (na stanowisku: poniżej 30%, luźna) 9. Zwarcie i charakterystyka warstwy mszystej (na stanowisku: <90%, jednowarstwowa, luźna, do 0,5cm wysokości) 10. Konkurencyjne gatunki mszaków (na stanowisku: brak) 11. Gatunki ekspansywne (na stanowisku: brak) 12. Gatunki obce, inwazyjne (na stanowisku: brak) 	Brak zagrożeń i nacisków.	-

Tab.58. Tabela XXII. Zestawienie gatunków ptaków z załącznika I Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE występujących na terenie Nadleśnictwa Baligród **będących przedmiotami ochrony w obszarach Natura 2000**

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
1.	A030 Bocian czarny <i>Ciconia nigra</i> B	Występuje teren całego Nadleśnictwa. Strefy dla gatunku wyznaczono poza obszarem N2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: występują rozległe płaty drzewostanów liściastych lub mieszanych. W promieniu do 2 km od gniazda dostępne liczne potoki i rzeki oraz wilgotne łąki, a także inne tereny podmokłe)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
2.	A072 Trzmiełojad <i>Pernis apivorus</i> B	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 - brak dokładniejszych danych.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych i mieszanych o zróżnicowanej strukturze, z obecnością śródleśnych łąk i innych powierzchni otwartych)	Zaniechanie koszenia. Zaniechanie prowadzenia gospodarki kośnej, pociąga za sobą ekspansję ziołorośli i traw, a także krzewów, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska gatunku.	Obligatoryjne prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Termin wykonania: Cały okres obowiązywania planu

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
3.	A089 Orlik krzykliwy <i>Clanga pomarina</i> B	W obszarze N2000 wyznaczono strefę	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: występują duże kompleksy leśne drzewostanów o zróżnicowanej strukturze przestrzennej, gatunkowej i wieku (w terenie górzystym >500–800 m n.p.m.), w sąsiedztwie rozległych terenów otwartych w postaci łąk i pastwisk użytkowanych tradycyjnie, z kępami drzew i krzewów)	Brak zagrożeń i nacisków.	Obligatoryjne prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
4.	A091 Orzeł przedni <i>Aquila chrysaetos</i> A	Teren Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000 - brak dokładniejszych danych.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: występują duże kompleksy leśne drzewostanów o zróżnicowanej strukturze przestrzennej, gatunkowej i wieku (w terenie górzystym >500–800 m n.p.m.), w sąsiedztwie rozległych terenów otwartych w postaci łąk i pastwisk użytkowanych tradycyjnie, z kępami drzew i krzewów)	Brak zagrożeń i nacisków.	Obligatoryjne prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Termin: cały okres obowiązywania planu

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
5.	A104 Jarząbek <i>Bonasa banasia</i> B	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: W lasach występują płaty różnowiekowego drzewostanu mieszanego o naturalnie wysokiej heterogenności, podszyt i runo o pokryciu min. 40% powierzchni siedliska, w sąsiedztwie zrębów lub młodników. W promieniu do 100 m od stanowisk występują źródłiska lub doliny potoków, zróżnicowane ukształtowania powierzchni, a także leżaniny i wykroty).	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
6.	A122 Derkacz <i>Crex cred</i> B	Łąki ekstensywnie użytkowane na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występuje znaczny areał terenów użytkowanych rolniczo - łąki i pastwiska)	Brak zagrożeń i nacisków.	Koszenie lub wypas (utrzymanie użytków zielonych i tradycyjnego sposobu ich zagospodarowania). Obligatoryjne: prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego. Fakultatywne: użytkowanie zgodne z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach obowiązującego PROW, ukierunkowanego na ochronę derkacza. Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
7.	A215 Puchacz <i>Bubo bubo</i> B	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: występują duże kompleksy leśne drzewostanów o zróżnicowanej strukturze przestrzennej, gatunkowej i wieku, z obecnością śródleśnych łąk i innych powierzchni otwartych).	Nie określono.	Rozpoznanie stanu ochrony Termin: cały okres obowiązywania planu.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
8.	A217 Sóweczka <i>Glaucidium passerinum</i> B	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych o zróżnicowanej strukturze z drzewami dziuplastymi)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
9.	A220 Puszczyk uralski <i>Strix uralensis</i> A	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów bukowych o zróżnicowanej strukturze z drzewami dziuplastymi. W promieniu 500 m od stanowisk występują tereny otwarte bądź półotwarte)	Zaniechanie koszenia. Zaniechanie prowadzenia gospodarki kośnej, pociąga za sobą ekspansję ziołorośli i traw, a także krzewów, co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia areалу siedliska gatunku.	Obligatoryjne prowadzenie ekstensywnego użytkowania kośnego, kośno-pastwiskowego lub pastwiskowego Termin: cały okres obowiązywania planu

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
10.	A223 Włochatka <i>Aegolius funereus</i> B	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów iglastych i mieszanych o zróżnicowanej strukturze, z obecnością obszarów podmokłych, cieków wodnych, zrębów, halizn, upraw, młodników).	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
11.	A234 Dzięciol zielonosiwy <i>Picus canus</i> A	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych, iglastych i mieszanych o zróżnicowanej strukturze).	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.
12.	A236 Dzięciol czarny <i>Dryocopus martius</i> C	Drzewostany na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych, iglastych i mieszanych o zróżnicowanej strukturze)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
13.	A239 Dzięciol białogrzbiety <i>Dendrocopos leucotos</i> A	Drzewostany liściaste na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych o zróżnicowanej strukturze.)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.
14.	A241 Dzięciol trójpalczasty <i>Picoides tridactylus</i> B	Drzewostany iglaste na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów jodłowych lub z jej dużym udziałem -czasem również z udziałem świerka)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

Lp.	Nazwa i kod siedliska lub gatunku	Orientacyjna lokalizacja siedliska lub gatunku	Podstawowe wymagania dotyczące zachowania pożądanego stanu ochrony siedliska lub gatunku	Potencjalne zagrożenia negatywnego (szczególnie znacząco negatywnego) oddziaływania leśnych zabiegów gospodarczych na stan ochrony siedliska lub gatunku	Zalecenia dotyczące możliwości unikania zagrożeń oraz realizacji zadań gospodarczych zgodnie z podstawowymi wymaganiami siedliska lub gatunku
1	2	3	4	5	6
15.	A320 Muchotówka mała <i>Ficedula parva</i> B	Drzewostany liściaste na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych o zróżnicowanej strukturze z drzewami dziuplastymi)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.
16.	A321 Muchotówka białoszyja <i>Ficedula albicollis</i> B	Drzewostany liściaste na terenie Nadleśnictwa w obszarze Natura 2000.	A. Populacja: 1. Liczebność (w obszarze: szacowana liczebność jest > 1% liczebności populacji krajowej) B. Siedlisko: 1. Dostępność i jakość siedlisk (w obszarze: na obszarze występują duże kompleksy drzewostanów liściastych o zróżnicowanej strukturze z drzewami dziuplastymi)	Brak zagrożeń i nacisków.	Brak działań ochronnych.

9. EDUKACYJNA ROLA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY I UDOSTĘPNIANIE TERENU

Nadleśnictwo Baligród odgrywa istotną rolę w ochronie przyrody oraz edukacji ekologicznej i udostępnianiu terenów dla turystyki i rekreacji. Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa ma na celu nie tylko zabezpieczenie zasobów naturalnych, ale również zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa. Edukacja ekologiczna jest realizowana na różne sposoby. Ścieżki edukacyjne prowadzą przez różnorodne ekosystemy leśne, wyposażone w tablice informacyjne, które opisują lokalną faunę, florę oraz procesy ekologiczne. Ponadto, nadleśnictwo organizuje warsztaty i szkolenia dla różnych grup wiekowych, które obejmują tematy związane z ochroną przyrody, gospodarką leśną i zrównoważonym rozwojem.

Ważnym elementem edukacyjnej działalności Nadleśnictwa Baligród jest współpraca z lokalnymi szkołami. Organizowane są wycieczki edukacyjne i lekcje w terenie, które dostosowane są do różnych odbiorców. Dzieci i młodzież mają okazję uczyć się o znaczeniu ochrony przyrody przy jednoczesnym gospodarowaniu jej zasobami poprzez bezpośredni kontakt z naturą. Działania te wspierają również Centrum Edukacji Przyrodniczej, które oferuje interaktywne wystawy, zajęcia dydaktyczne oraz spotkania z leśnikami i ekspertami.

Udostępnianie terenów dla turystyki i rekreacji jest kolejnym ważnym aspektem działalności Nadleśnictwa. Szlaki turystyczne są dostępne dla pieszych, rowerzystów. Turyści mogą korzystać z miejsc biwakowych, gdzie można odpocząć, rozbić namiot i spędzić noc na łonie natury. Te miejsca są wyposażone w podstawowe udogodnienia, takie jak ławki, stoły i miejsca na ognisko.

Nadleśnictwo Baligród angażuje się również w projekty wspólnie z lokalnymi społecznościami, organizacjami pozarządowymi i szkołami. Regularnie organizowane są spotkania i konsultacje z mieszkańcami, które mają na celu wymianę informacji, omówienie planów zarządzania i ochrony lasów oraz wspólne rozwiązywanie problemów.

Działania edukacyjne i udostępnianie terenów mają na celu nie tylko ochronę unikalnych ekosystemów Bieszczadów, ale również umożliwienie mieszkańcom i turystom korzystania z uroków tego regionu w sposób odpowiedzialny i zrównoważony. Dzięki temu Nadleśnictwo Baligród przyczynia się do zwiększenia świadomości ekologicznej i promowania zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi, co jest kluczowe dla zachowania bioróżnorodności i zdrowia ekosystemów.

9.1. Program edukacji leśnej społeczeństwa

Zgodnie z Zarządzeniem nr 11 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 13 lutego 2024 r. edukacja leśna realizowana jest według rocznego planu edukacji leśnej.

Celem edukacji leśnej jest upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o ekosystemach leśnych, funkcjach lasu oraz zrównoważonej gospodarce leśnej prowadzonej przez PGL LP, kształtowanie umiejętności (krytyczne myślenie, selekcjonowanie i analiza informacji, praca w zespole) oraz stymulowanie rozwoju postaw m.in. w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania z zasobów środowiska, w tym zasobów leśnych. Są one osiągnięte między innymi poprzez: umożliwienie pobytu na łonie natury i czerpania z tego radości, w tym pobudzenie wrażliwości wobec przyrody, a zwłaszcza lasu, umożliwienie bezpośredniego doświadczania i obserwowania przyrody, uświadomienie sieci powiązań ekologicznych oraz sposobów funkcjonowania ekosystemów, w tym leśnych, uświadomienie zależności pomiędzy człowiekiem a przyrodą oraz uświadomienie odpowiedzialności za przyszłość świata.

Ze względu na różnorodność biologiczną, liczne wartości historyczne, kulturowe i krajobrazowe teren Nadleśnictwa Baligród stanowi doskonałą bazę dydaktyczną.

Nadleśnictwo Baligród prowadzi szeroko pojętą działalność w ramach edukacji przyrodniczo – leśnej, której celem jest promowanie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej. Obserwowana w ostatnich latach silna presja społeczeństwa, ukierunkowana na wypoczynek czynny sprzyja prowadzeniu edukacji przyrodniczej. Za priorytetowe zadanie uznano w Nadleśnictwie Baligród szerzenie wiedzy leśnej i środowiskowej wśród dzieci i młodzieży.

Obiekty edukacji leśnej na terenie Nadleśnictwa Baligród

Działalność edukacyjna Nadleśnictwa Baligród rozpoczęła się mniej więcej w połowie lat 90-tych. W 1996 roku wytyczono na terenie rezerwatu „Gołoborze” ścieżkę edukacyjną prezentującą wybrane zagadnienia leśne, a także ciekawe obiekty przyrodnicze i geologiczne rezerwatu. W tym samym roku we współpracy ze szkołami podstawowymi w Baligrodzie, Mchawie, Wołkowyji i Zahoczewiu zorganizowano konkurs „Lasy i zwierzęta naszych Bieszczad”. Jednakże dopiero w 1997 roku wraz z utworzeniem Ośrodka Edukacji Leśnej w Górzance i wytyczeniem Szlaku Edukacji Leśnej stworzono odpowiednie zaplecze dla prowadzenia tego typu działalności.

W 2015 roku Szlak Edukacji Leśnej został zastąpiony systemem ścieżek zmodernizowanych i wyznaczonych w ramach realizowanego przez nadleśnictwo projektu „Budowa i modernizacja małej infrastruktury służącej zabezpieczeniu obszaru Natura 2000 Bieszczady”. W ramach projektu istniejące ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze zostały przebudowane, przedłużone oraz uzupełnione odcinkami łącznikowymi, a w punktach początkowych urządzono parkingi leśne. Przy trasach postawiono budowle małej architektury oraz tablice informacyjne i dydaktyczne. W ramach projektu zmodernizowano również budynek studenckiej bazy turystycznej „Rabe”, a przy budynku nadleśnictwa powstała obszerna wiata i ogród dydaktyczny. Obecnie edukacja przyrodnicza opiera się o salę edukacyjną w budynku nadleśnictwa.

Nazwa ścieżki dydaktycznej	Długość [km]
Doliną Rabskiego Potoku	1,2
Na Jeziorko Bobrowe i Smrekowice	0,1
Na Jeziorko Bobrowe i Smrekowice	3,7
Doliną Rabskiego Potoku	2,6
Lasumiła	1,8
Nad Solinką	0,3
Z Bukowca na Korbanie	2,2
Synarewo	0,4
Ścieżka geologiczna	0,4
Doliną Łopienki	2,3
Na Chryszczatą	7,3
Z Łopienki na Korbanie	7,3
Otaczarnia	1,9
Gołoborze	0,3
Na Manytówą	1,9
Razem	33,7

Ryc. 33. Wiata na początku ścieżki dydaktycznej Do Lasumiły w oddziale 77d.

9.2. Walory turystyczne

Na terenie Nadleśnictwa Baligród wytyczono wiele szlaków turystycznych. Największą popularnością cieszą się trasy PTTK, które mają najdłuższą tradycję, są powszechnie znane, dobrze oznakowane i profesjonalnie przygotowane. Prowadzą zazwyczaj przez najciekawsze i najbardziej malownicze obszary.

W ostatnich latach, wraz ze wzrostem ruchu turystycznego, sieć szlaków stale się rozwija. Powstają nowe trasy spacerowe i ścieżki przyrodnicze, wyznaczone przez gminy, prywatnych inicjatorów czy lokalne stowarzyszenia. Mają one zazwyczaj charakter lokalny – łączą główne szlaki z bazami turystycznymi i schroniskami albo prezentują walory przyrodnicze i krajobrazowe wybranego, często niewielkiego terenu.

Tab. nr 39. Szlaki PTTK-u przebiegające przez obszar nadleśnictwa.

Lp	Nazwa i oznaczenie szlaku	Długość w zasięgu terytorialnym Nctwa	Przebieg trasy
1.	GŁÓWNY SZLAK BESKIDZKI im. Kazimierza Sosnowskiego znakowany kolorem czerwonym	93 km	odcinek bieszczadzki: Komańcza-Letnisko, Duszatyn, Jeziorka Duszatyńskie, Chryszczata (997 m n.p.m), Przełęcz Żebrak (816 m n.p.m), Wołosań (1071 m n.p.m), Cisna, Małe Jasło (1102 m n.p.m), Jasło (1153 m n.p.m), Okrąglik (1101 m n.p.m), Smerek (1222 m n.p.m), Przełęcz M. Orłowicza (1078 m n.p.m), Połonina Wetlińska (1255 m n.p.m), Brzegi (Berehy) Górne, Połonina Caryńska (1297 m n.p.m), Ustrzyki Górne, Szeroki Wierch (1268 m n.p.m), Przełęcz

Lp	Nazwa i oznaczenie szlaku	Długość w zasięgu terytorialnym Nctwa	Przebieg trasy
			pod Tarnicą (1275 m n.p.m), Halicz (1333 m n.p.m), Rozsypaniec (1280 m n.p.m), Wołosate [w zasięgu terytorialnym n-ctwa: Chryszczata – lokalny szczyt za Górą Sasów (964 m n.p.m.)]
2.	SZLAK NIEBIESKI Sanok-Chryszczata	9,3 km	Sanok dworzec PKP, Łazy Stróżowskie (521 m n.p.m.), Poraż, Czekajka (467 m n.p.m.), Morochów, Mokre, Pogary (641 m n.p.m.), [w zasięgu terytorialnym n-ctwa: Sulita (759 m n.p.m.), Turzańsk, Chryszczata (997 m n.p.m.)]
3.	SZLAK NIEBIESKI Baligród-Łopiennik	13,0 km	Baligród-Łopiennik: przez Kropiwnę (747 m n.p.m.), Berdo (892 m n.p.m.) i Durną (979 m n.p.m.); [w całości w zasięgu terytorialnym n-ctwa]
4.	SZLAK ZIELONY z Leska na Kryśową	22,7 km	Lesko-Kryśowa: przez: Czulnię (576 m n.p.m), Zwierzyń, Myczków, Wierchy (635 m n.p.m), Wołkowyję, Terkę; [w zasięgu terytorialnym n-ctwa: Myczków – Przełęcz Szczycisko 629 m n.p.m.)]
5.	SZLAK ZIELONY z Jabłonek na Berdo, łącznikowy	3,9 km	Jabłonki-Berdo (892m n.p.m.): przez: Walter (836 m n.p.m); [w całości w zasięgu terytorialnym n-ctwa]
6.	SZLAK CZARNY	12,1 km	Przełęcz pod Jawornem (920 m n.p.m) - Przełęcz M.Orłowicza (1075 m n.p.m), przez: Jabłonki, Łopieninka (953 m n.p.m), Łopiennik (1069 m n.p.m), Dożyca, Falowa (968 m n.p.m), Jaworzec, Kryśowa (840 m n.p.m); [w zasięgu terytorialnym n-ctwa: Przełęcz pod Jawornem – Łopiennik]

Granicą z Nadleśnictwem Komańcza przebiega Główny Szlak Beskidzki im. Kazimierza Sosnowskiego znakowany kolorem czerwonym jego długość w sąsiedztwie Nadleśnictwa Baligród wynosi ok. 12 km.

Ponadto w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa znajduje się 134 km szlaków rowerowych, 114 km szlaków gminnych oraz trasy narciarskie.

10. ZESTAWIENIE ZADAŃ OCHRONNYCH

10.1. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody

Tab.59. Tabela XXIII. Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
1.	Lokalizacje wydzielić wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Ekstensywne użytkowanie i odtwarzanie użytków zielonych, w szczególności siedlisk przyrodniczych.	Kontynuowanie użytkowania kośnego lub kośno-pastwiskowego trwałych użytków zielonych. Dopuszcza się pozostawianie do 15% powierzchni niekoszonych, zarośli i pojedynczych drzew w płatach siedliska. Wykonanie niezbędnych zabiegów agrotechnicznych, umożliwiających ponowny rozwój siedliska oraz jego ekstensywne użytkowanie.	Użytkowanie zgodnie z wymogami odpowiedniej interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych PS dla WPR.
2.	Lokalizacje wydzielić wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Stopniowa eliminacja gatunków obcych ekologicznie z drzewostanu.	Zakładanie upraw zgodnie z przyjętymi TD. Zmniejszanie ilości gatunków obcych w trakcie wykonywania cięć pielęgnacyjnych i rębnych.	Brak
3.	Lokalizacje wydzielić wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Różnicowanie struktury pionowej i wiekowej.	Stosowanie rębni złożonych, z odpowiednim okresem odnowienia dla przyjętego typu drzewostanu oraz uwarunkowań mikrosiedliskowych.	Brak

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
4.	Lokalizacje wydzielić wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Utrzymanie wysokiej różnorodności biologicznej.	<p>Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% sumy powierzchni drzewostanów na każdym leśnym siedlisku przyrodniczym, osiągających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębego, zarówno na obszarach sieci Natura 2000 jak i poza nimi. Pozostawianie do naturalnego rozpadu ok. 5% powierzchni drzewostanów może być wyznaczane w dowolnej liczbie powierzchni (pojedyncza powierzchnia nie mniejsza niż 6 arów).</p> <p>lub</p> <p>Ostoi ksylobiontów i stref przypotokowych.</p> <p>lub</p> <p>Pozostawianie na siedliskach przyrodniczych drzew martwych i zamierających (z wyłączeniem sytuacji kłęskowych, zagrożenia stanu zdrowotnego drzewostanów oraz zagrożenia bezpieczeństwa publicznego).</p> <p>lub</p> <p>Pozostawianie drzew biocenotycznych.</p>	Brak

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
5.	Lokalizacje wydziałów wg fakultatywnej warstwy do SLMN w formacie .shp	Uwzględnienie podczas prac związanych z pozyskaniem drewna znanych chronionych roślin i grzybów oraz zwierząt, dla których wyznaczono strefy ochrony.	W trakcie szacunków brakarskich sporządzanie szkiców terenowych i wizji terenowych dla wszystkich pozycji rębnych. Informacje o przedmiotach ochrony na powierzchni roboczej winny być przekazane wykonawcy prac przed ich rozpoczęciem. Ewidencjonowanie siedlisk gatunków w ramach aktualizacji SILP.	Brak

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
6.	Drzewostany, w których zaplanowano użytkowanie rębne i przedrębne (trzebieże późne)	Zachowanie drzew mogących stanowić potencjalne miejsce gawrowania niedźwiedzi	W zleceniu prac z zakresu pozyskania drewna (pozycje rębne i przedrębne – trzebieże późne należy określić czy na powierzchni objętej pracami występują drzewa mogące stanowić potencjalne miejsce gawrowania niedźwiedzi. Przed rozpoczęciem prac należy wskazać Wykonawcy drzewa mogące stanowić potencjalne miejsca gawrowania niedźwiedzi. Potencjalne miejsca gawrowania obejmują wyłącznie drzewa z aktualnie ukształtowanymi cechami siedliskowymi (wnęki, dziuple) możliwymi do wykorzystania przez niedźwiedzie. Nie uwzględnia się drzew mogących rozwinąć takie cechy w przyszłości.	W miejscach szczególnie ważnych dla gawrowania niedźwiedzi należy przeprowadzić eksperkę inwentaryzację przyrodniczą w zakresie umożliwiającym identyfikację drzew mogących stanowić potencjalne miejsce gawrowania. Potencjalne miejsca gawrowania obejmują wyłącznie drzewa z aktualnie ukształtowanymi cechami siedliskowymi (wnęki, dziuple) możliwymi do wykorzystania przez niedźwiedzie. Nie uwzględnia się drzew mogących rozwinąć takie cechy w przyszłości.

Lp.	Lokalizacja zbioru drzewostanów o jednakowych zadaniach ochronnych (obręb leśny, leśnictwo, oddział, pododdział)	Ogólna charakterystyka wymogów ochronnych w zbiorze drzewostanów o jednakowych zadaniach z zakresu ochrony przyrody	Zadania z zakresu ochrony przyrody oraz przewidywane metody ich realizacji	
			Zadania obligatoryjne	Zadania fakultatywne (proponowane wskazania ochronne)
1	2	3	4	5
7.	Drzewostany z udziałem buka, jesionu, jaworu i wiąza, w których zaplanowano użytkowanie rębne i przedrębne (trzebieże późne)	Zachowanie populacji nadobnicy alpejskiej	<p>1. Po 15 czerwca możliwe jest składowanie świeżego drewna do 14 dni od dnia jego pozyskania w warunkach pełnego nasłonecznienia oraz po zasięgnięciu opinii eksperta, do 21 dni w warunkach ocienienia.</p> <p>2. Bez ograniczeń można składować świeże drewno na składach po 15 sierpnia. W przypadku przedłużającej się różki nadobnicy alpejskiej termin zostanie wydłużony do końca sierpnia.</p> <p>3. Bieżące monitorowanie składnic drewna liściastego ww. gatunków w okresie w okresie od 15 czerwca do 15 września pod kątem występowania nadobnicy</p>	Brak

10.2. Zestawienie zadań z zakresu ochrony wartości kulturowych i turystycznych oraz edukacji ekologicznej

Tab.60. Zestawienie zadań z zakresu ochrony wraz z lokalizacją oraz opisem czynności

Obiekt	Lokalizacja oddz., poddz.	Czynność
1	2	3
Ścieżki przyrodniczo-dydaktyczne	Przebieg zaznaczono na „Mapie walorów przyrodniczo-kulturowych”	Okresowe kontrolowanie stanu tablic informacyjnych oraz elementów wyposażenia i w razie potrzeby naprawa lub konserwacja, dbałość o właściwe oznakowanie, usuwanie posuszu, złomów i wywrotów z bezpośredniego otoczenia trasy, zagrażających bezpieczeństwu i utrudniających poruszanie się zwiedzających.
Szlaki turystyczne, trasy rowerowe	Przebieg zaznaczono na „Mapie walorów przyrodniczo-kulturowych”	Na trasach szlaków usuwanie pojawiających się złomów i wywrotów uniemożliwiających poruszanie się.
Miejsca o potencjale turystycznym (połoniny, polany widokowe, borówczyska).	Teren Nadleśnictwa	W celu zachowania walorów krajobrazowych i turystycznych polan śródleśnych należy, w miarę potrzeby, podejmować okresowe działania mające na celu ograniczenie ich zarastania roślinnością krzewiastą, z uwzględnieniem obowiązujących przepisów prawa.
Tablice informacyjne i ostrzegawcze o treści powiązanej z prawidłowym zachowaniem się na terenach leśnych bądź o szerokiej tematyce przyrodniczej.	Przy wlotach głównych szlaków komunikacyjnych na teren Nadleśnictwa, przy parkingach, miejscach biwakowych, itp.	Okresowa konserwacja lub wymiana na nowe, dbanie o estetyczny wygląd tablic.
Kapliczki, krzyże przydrożne, pomniki, mogiły, cmentarze itp.	Wykaz zamieszczono w pkt 6.3 a lokalizację na „Mapie walorów przyrodniczo-kulturowych”	Porządkowanie otoczenia, wykonywanie prac leśnych w bezpośrednim sąsiedztwie w sposób nie zagrażający obiektom.

11. ZAŁĄCZNIKI

11.1 Warstwy numeryczna *shape*.

11.2. Zestawienie stref przypotokowych w Nadleśnictwie Baligród

Tab.61. Wydzielenia, w których wyznaczono strefy przypotokowe

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-01-147A -h -00	0,49
04-01-1-01-147A -j -00	0,61
04-01-1-01-38 -y -00	0,86
04-01-1-01-40 -c -00	0,71
04-01-1-01-40 -f -00	0,83
04-01-1-01-40 -h -00	0,59
04-01-1-01-41 -b -00	0,99
04-01-1-01-41 -g -00	2,28
04-01-1-01-43 -k -00	0,56
04-01-1-01-43A -d -00	1,90
04-01-1-01-47 -k -00	0,78
04-01-1-01-48 -h -00	1,37
04-01-1-01-49 -d -00	1,59
04-01-1-01-49 -g -00	0,14
04-01-1-01-50 -a -00	1,10
04-01-1-01-50 -h -00	1,54
04-01-1-01-50 -i -00	1,22
04-01-1-01-50 -j -00	0,54
04-01-1-01-50 -k -00	0,17
04-01-1-01-53 -c -00	1,13
04-01-1-01-53 -h -00	0,18
04-01-1-01-53 -j -00	0,00
04-01-1-01-53 -k -00	0,00
04-01-1-01-59 -k -00	0,31
04-01-1-01-59 -l -00	0,15
04-01-1-01-60 -c -00	0,47
04-01-1-01-60 -k -00	0,02
04-01-1-01-60 -l -00	0,14
04-01-1-02-120 -ax -00	1,03
04-01-1-02-120 -bx -00	0,12
04-01-1-02-120 -c -00	3,11
04-01-1-02-120 -cx -00	0,50
04-01-1-02-120 -k -00	1,02

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-02-120 -l -00	0,67
04-01-1-02-120 -p -00	2,29
04-01-1-02-121 -k -00	0,07
04-01-1-02-121 -l -00	0,79
04-01-1-02-122 -d -00	0,41
04-01-1-02-122A -i -00	1,28
04-01-1-02-122A -l -00	0,08
04-01-1-02-123 -ax -00	0,88
04-01-1-02-123 -bx -00	0,83
04-01-1-02-123 -l -00	4,62
04-01-1-02-124 -a -00	3,43
04-01-1-02-124 -i -00	0,97
04-01-1-02-124 -k -00	1,62
04-01-1-02-125 -a -00	1,01
04-01-1-02-125 -h -00	0,98
04-01-1-02-125 -j -00	0,40
04-01-1-02-125A -g -00	3,18
04-01-1-02-125A -j -00	1,38
04-01-1-02-126 -a -00	1,18
04-01-1-02-126 -g -00	1,52
04-01-1-02-126 -j -00	1,14
04-01-1-02-126 -k -00	2,10
04-01-1-02-127 -ax -00	0,08
04-01-1-02-127 -b -00	0,87
04-01-1-02-127 -bx -00	0,16
04-01-1-02-127 -p -00	0,56
04-01-1-02-127 -r -00	0,22
04-01-1-02-127 -s -00	1,34
04-01-1-02-128 -c -00	2,04
04-01-1-02-129 -i -00	0,20
04-01-1-02-129 -m -00	0,26
04-01-1-02-130 -d -00	0,27
04-01-1-02-130 -h -00	0,47
04-01-1-02-130 -l -00	0,75
04-01-1-02-130 -w -00	0,60
04-01-1-02-130 -x -00	0,20
04-01-1-02-131 -d -00	0,24
04-01-1-02-131 -g -00	1,04
04-01-1-02-131 -j -00	0,33
04-01-1-02-131 -k -00	0,18
04-01-1-02-138 -a -00	0,62
04-01-1-02-139 -a -00	4,06
04-01-1-02-139 -c -00	1,40

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-02-139 -l -00	0,56
04-01-1-02-139 -m -00	1,60
04-01-1-02-140 -b -00	1,57
04-01-1-02-140 -k -00	1,09
04-01-1-02-140 -l -00	0,78
04-01-1-02-141 -a -00	0,51
04-01-1-02-141 -d -00	1,55
04-01-1-02-141 -r -00	0,30
04-01-1-02-147 -i -00	1,32
04-01-1-02-201 -c -00	3,66
04-01-1-02-201 -g -00	1,23
04-01-1-02-201 -i -00	1,19
04-01-1-02-201A -g -00	0,12
04-01-1-02-202 -a -00	2,13
04-01-1-02-202A -g -00	2,64
04-01-1-02-202A -h -00	0,66
04-01-1-02-203A -f -00	1,16
04-01-1-02-203A -j -00	2,03
04-01-1-02-203A -z -00	1,22
04-01-1-03-150A -a -00	0,85
04-01-1-03-150A -c -00	0,90
04-01-1-03-150A -m -00	0,29
04-01-1-03-150A -o -00	0,46
04-01-1-03-162 -i -00	0,34
04-01-1-03-163 -a -00	0,43
04-01-1-03-163 -f -00	1,72
04-01-1-03-163 -g -00	0,49
04-01-1-03-163 -m -00	0,41
04-01-1-03-163 -r -00	1,22
04-01-1-03-163 -s -00	1,47
04-01-1-03-163 -t -00	0,67
04-01-1-03-163 -w -00	0,41
04-01-1-03-163 -z -00	0,45
04-01-1-03-165 -b -00	3,81
04-01-1-03-165 -c -00	0,19
04-01-1-03-165A -d -00	1,36
04-01-1-03-65 -b -00	0,41
04-01-1-03-65 -f -00	2,62
04-01-1-03-65 -g -00	0,50
04-01-1-03-65 -i -00	1,58
04-01-1-03-77 -g -00	3,29
04-01-1-03-77 -j -00	0,65
04-01-1-03-77 -k -00	1,54

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-03-78 -l -00	0,55
04-01-1-03-79 -a -00	6,28
04-01-1-03-79 -f -00	1,61
04-01-1-03-85 -h -00	0,97
04-01-1-04-193 -m -00	1,72
04-01-1-04-193 -r -00	0,57
04-01-1-04-194 -a -00	0,17
04-01-1-04-194 -k -00	0,19
04-01-1-04-195 -f -00	2,66
04-01-1-04-195A -l -00	0,92
04-01-1-05-132 -g -00	0,83
04-01-1-05-134 -g -00	0,43
04-01-1-05-136 -c -00	0,49
04-01-1-05-136 -d -00	0,06
04-01-1-05-136 -i -00	1,07
04-01-1-05-136 -j -00	0,42
04-01-1-05-136 -l -00	0,21
04-01-1-05-183 -j -00	2,83
04-01-1-05-183A -d -00	1,85
04-01-1-05-183A -h -00	1,00
04-01-1-05-221 -a -00	2,67
04-01-1-05-221 -i -00	1,03
04-01-1-05-222 -b -00	3,81
04-01-1-06-146 -b -00	1,69
04-01-1-06-146 -g -00	0,18
04-01-1-06-152 -c -00	1,37
04-01-1-06-152 -f -00	0,29
04-01-1-06-152 -g -00	1,87
04-01-1-06-152 -h -00	1,98
04-01-1-06-152 -i -00	2,86
04-01-1-06-152 -j -00	0,21
04-01-1-06-152 -l -00	1,40
04-01-1-06-65A -a -00	0,05
04-01-1-06-65A -b -00	0,17
04-01-1-06-65A -h -00	0,23
04-01-1-06-65A -j -00	0,60
04-01-1-06-65A -n -00	0,10
04-01-1-06-65A -t -00	0,16
04-01-1-07-107 -i -00	1,52
04-01-1-07-109A -b -00	0,21
04-01-1-07-95 -d -00	7,90
04-01-1-07-95 -j -00	1,07
04-01-1-08-10 -d -00	1,05

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-08-19 -f -00	0,81
04-01-1-08-19 -x -00	1,51
04-01-2-09-137 -g -00	0,48
04-01-2-09-137 -x -00	0,66
04-01-2-09-137 -y -00	0,25
04-01-2-09-142 -p -00	0,04
04-01-2-09-142 -r -00	0,34
04-01-2-09-142 -s -00	0,33
04-01-2-09-145A -a -00	0,14
04-01-2-09-146A -j -00	0,55
04-01-2-09-146A -l -00	0,60
04-01-2-09-146A -n -00	0,97
04-01-2-09-147A -g -00	0,26
04-01-2-11-113 -i -00	0,10
04-01-2-11-118 -f -00	0,64
04-01-2-11-118 -o -00	0,05
04-01-2-12-150 -h -00	0,34
04-01-2-12-156 -j -00	0,13
04-01-2-12-156 -k -00	0,15
04-01-2-12-156 -l -00	0,22
04-01-2-12-159 -a -00	0,58
04-01-2-12-159 -c -00	0,56
04-01-2-12-159 -i -00	1,36
04-01-2-12-159 -j -00	0,22
04-01-2-12-159 -k -00	0,08
04-01-2-12-159 -l -00	0,58
04-01-2-12-159 -m -00	1,31
04-01-2-12-159A -f -00	0,38
04-01-2-12-160 -k -00	0,64
04-01-2-12-160A -d -00	0,78
04-01-2-12-160A -k -00	0,11
04-01-2-12-65 -c -00	0,83
04-01-2-12-65 -d -00	0,05
04-01-2-12-67 -i -00	0,95
04-01-2-12-68 -d -00	4,44
04-01-2-12-68 -g -00	0,27
04-01-2-12-69 -l -00	1,47
04-01-2-12-70 -c -00	1,82
04-01-2-12-70 -d -00	0,95
04-01-2-12-70 -f -00	1,07
04-01-2-12-70A -g -00	1,57
04-01-2-12-71 -h -00	2,49
04-01-2-12-71 -j -00	0,86

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-2-12-72 -f -00	2,78
04-01-2-12-73 -h -00	0,98
04-01-2-13-36 -h -00	0,97
04-01-2-13-36 -j -00	2,84
04-01-2-13-36 -m -00	2,68
04-01-2-13-38 -i -00	0,90
Razem	224,89

11.3. Zestawienie 5% drzewostanów wyłączonych do naturalnego rozpadu w Nadleśnictwie Baligród

Tab.62. Wydzielenia, w których wyznaczono do naturalnego rozpadu ok. 5% drzewostanów osiągających w PUL wiek rębności lub zaplanowanych do użytkowania rębnego

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-01-39 -c -00	27,88
04-01-1-01-41 -d -00	6,03
04-01-1-01-41 -j -00	3,66
04-01-1-01-41 -n -00	4,33
04-01-1-01-45 -f -00	10,03
04-01-1-01-46 -j -00	4,40
04-01-1-01-47 -d -00	15,63
04-01-1-01-47 -j -00	0,33
04-01-1-01-47 -k -00	0,78
04-01-1-01-48 -c -00	8,80
04-01-1-01-48 -g -00	0,22
04-01-1-01-50 -o -00	4,54
04-01-1-01-51 -b -00	9,41
04-01-1-01-52 -h -00	0,44
04-01-1-01-53 -a -00	18,29
04-01-1-01-58 -c -00	30,62
04-01-1-01-59 -a -00	6,52
04-01-1-01-61 -a -00	12,61
04-01-1-02-120A -c -00	2,36
04-01-1-02-120A -g -00	3,51
04-01-1-02-121 -c -00	10,00
04-01-1-02-121 -g -00	1,52
04-01-1-02-121 -h -00	1,21
04-01-1-02-121 -j -00	4,76
04-01-1-02-121 -m -00	2,59
04-01-1-02-122 -d -00	0,41
04-01-1-02-123 -h -00	4,29
04-01-1-02-123 -i -00	3,47

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-02-123 -k -00	1,38
04-01-1-02-123 -p -00	2,99
04-01-1-02-123 -s -00	4,02
04-01-1-02-127 -j -00	3,50
04-01-1-02-128 -c -00	2,04
04-01-1-02-128 -h -00	8,89
04-01-1-02-128 -k -00	1,73
04-01-1-02-129 -g -00	6,35
04-01-1-02-138 -d -00	8,53
04-01-1-02-138 -g -00	8,21
04-01-1-02-138 -j -00	5,33
04-01-1-02-139 -f -00	4,97
04-01-1-02-139 -g -00	12,03
04-01-1-02-139 -h -00	11,56
04-01-1-02-139 -i -00	1,76
04-01-1-02-139 -j -00	3,06
04-01-1-02-139 -k -00	3,45
04-01-1-02-140 -a -00	1,48
04-01-1-02-140 -d -00	1,37
04-01-1-02-140 -f -00	3,62
04-01-1-02-140 -g -00	17,62
04-01-1-02-140 -h -00	7,21
04-01-1-02-140 -j -00	9,10
04-01-1-02-140 -k -00	1,09
04-01-1-02-140 -l -00	0,78
04-01-1-02-147 -i -00	1,32
04-01-1-03-162 -i -00	0,34
04-01-1-03-63 -f -00	0,15
04-01-1-03-64 -a -00	40,89
04-01-1-03-68 -b -00	18,11
04-01-1-03-69 -a -00	26,69
04-01-1-03-72 -a -00	39,54
04-01-1-03-77 -j -00	0,65
04-01-1-04-199 -d -00	20,74
04-01-1-04-200 -c -00	10,71
04-01-1-04-214 -b -00	10,84
04-01-1-04-214 -d -00	5,58
04-01-1-04-214 -f -00	0,31
04-01-1-04-214A -c -00	7,59
04-01-1-04-214A -f -00	5,11
04-01-1-06-174 -d -00	0,61
04-01-1-06-175 -d -00	2,14
04-01-1-06-177 -a -00	32,38

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-06-177 -b -00	6,35
04-01-1-07-102 -a -00	17,38
04-01-1-07-104 -b -00	7,57
04-01-1-07-109 -i -00	7,15
04-01-1-07-112 -a -00	29,54
04-01-2-09-137 -g -00	0,48
04-01-2-11-166 -c -00	1,58
04-01-2-11-166 -d -00	2,03
04-01-2-11-166 -f -00	1,91
04-01-2-11-166 -g -00	1,03
04-01-2-11-166A -a -00	22,72
04-01-2-11-170 -a -00	13,52
04-01-2-11-170 -f -00	5,02
04-01-2-12-150 -d -00	5,71
04-01-2-12-150 -g -00	2,20
04-01-2-12-151 -a -00	24,04
04-01-2-12-151 -c -00	2,31
04-01-2-12-151 -d -00	2,02
04-01-2-12-154 -d -00	1,81
04-01-2-12-158 -b -00	2,62
04-01-2-12-158 -f -00	10,64
04-01-2-12-158 -j -00	4,09
04-01-2-12-158 -k -00	0,24
04-01-2-12-160 -j -00	0,17
04-01-2-12-65 -c -00	0,83
04-01-2-12-67 -b -00	11,47
04-01-2-12-69 -m -00	0,30
04-01-2-12-69 -n -00	0,66
04-01-2-12-71 -b -00	3,63
04-01-2-12-72 -c -00	5,67
04-01-2-12-72 -i -00	2,81
04-01-2-12-72 -j -00	0,44
04-01-2-12-72 -k -00	0,10
04-01-2-12-75 -d -00	1,27
04-01-2-13-33 -a -00	25,32
04-01-2-13-36 -g -00	9,03
04-01-2-13-38 -b -00	6,52
04-01-2-13-43 -b -00	11,40
04-01-2-13-43 -f -00	2,64
04-01-2-13-43 -g -00	5,81
04-01-2-13-44 -a -00	13,91
04-01-2-13-44 -b -00	7,44
04-01-2-13-44 -c -00	0,14

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-2-13-45 -a -00	14,78
04-01-2-14-6 -a -00	19,48
Razem	870,19

11.4. Zestawienie ostoi ksylobiontów w Nadleśnictwie Baligród

Tab.63. Wykaz ostoi ksylobiontów

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-01-39 -c -00	27,88
04-01-1-01-41 -d -00	6,03
04-01-1-01-41 -j -00	3,66
04-01-1-01-41 -n -00	4,33
04-01-1-01-45 -f -00	10,03
04-01-1-01-46 -j -00	4,40
04-01-1-01-47 -d -00	15,63
04-01-1-01-47 -j -00	0,33
04-01-1-01-47 -k -00	0,78
04-01-1-01-48 -c -00	8,80
04-01-1-01-48 -g -00	0,22
04-01-1-01-50 -l -00	4,50
04-01-1-01-50 -o -00	4,54
04-01-1-01-51 -b -00	9,41
04-01-1-01-52 -b -00	14,38
04-01-1-01-52 -h -00	0,44
04-01-1-01-53 -a -00	18,29
04-01-1-01-58 -c -00	30,62
04-01-1-01-59 -a -00	6,52
04-01-1-01-61 -a -00	12,61
04-01-1-02-120A -c -00	2,36
04-01-1-02-120A -g -00	3,51
04-01-1-02-121 -c -00	10,00
04-01-1-02-121 -g -00	1,52
04-01-1-02-121 -h -00	1,21
04-01-1-02-121 -j -00	4,76
04-01-1-02-121 -k -00	0,07
04-01-1-02-121 -l -00	0,79
04-01-1-02-121 -m -00	2,59
04-01-1-02-123 -f -00	4,38
04-01-1-02-123 -h -00	4,29

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-02-123 -i -00	3,47
04-01-1-02-123 -k -00	1,38
04-01-1-02-123 -s -00	4,02
04-01-1-02-123 -x -00	0,08
04-01-1-02-123 -y -00	0,14
04-01-1-02-123 -z -00	0,53
04-01-1-02-127 -j -00	3,50
04-01-1-02-128 -h -00	8,89
04-01-1-02-128 -k -00	1,73
04-01-1-02-129 -g -00	6,35
04-01-1-02-138 -d -00	8,53
04-01-1-02-138 -g -00	8,21
04-01-1-02-138 -j -00	5,33
04-01-1-02-139 -c -00	1,40
04-01-1-02-139 -f -00	4,97
04-01-1-02-139 -g -00	12,03
04-01-1-02-139 -h -00	11,56
04-01-1-02-139 -i -00	1,76
04-01-1-02-139 -j -00	3,06
04-01-1-02-139 -k -00	3,45
04-01-1-02-139 -l -00	0,56
04-01-1-02-140 -a -00	1,48
04-01-1-02-140 -b -00	1,57
04-01-1-02-140 -c -00	1,77
04-01-1-02-140 -d -00	1,37
04-01-1-02-140 -f -00	3,62
04-01-1-02-140 -g -00	17,62
04-01-1-02-140 -h -00	7,21
04-01-1-02-140 -i -00	5,30
04-01-1-02-140 -j -00	9,10
04-01-1-02-140 -k -00	1,09
04-01-1-02-140 -l -00	0,78
04-01-1-02-202 -a -00	2,13
04-01-1-03-64 -a -00	40,89
04-01-1-03-68 -b -00	18,11
04-01-1-03-69 -a -00	26,69
04-01-1-03-72 -a -00	39,54
04-01-1-04-199 -d -00	20,74
04-01-1-04-200 -c -00	10,71
04-01-1-04-214 -b -00	10,84
04-01-1-04-214 -d -00	5,58
04-01-1-04-214 -f -00	0,31
04-01-1-04-214A -c -00	7,59

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-1-04-214A -f -00	5,11
04-01-1-06-177 -a -00	32,38
04-01-1-07-102 -a -00	17,38
04-01-1-07-104 -b -00	7,57
04-01-1-07-109 -i -00	7,15
04-01-1-07-112 -a -00	29,54
04-01-2-09-153 -b -00	5,07
04-01-2-09-153 -c -00	2,57
04-01-2-11-166 -c -00	1,58
04-01-2-11-166 -d -00	2,03
04-01-2-11-166 -f -00	1,91
04-01-2-11-166 -g -00	1,03
04-01-2-11-166A -a -00	22,72
04-01-2-11-170 -a -00	13,52
04-01-2-11-170 -f -00	5,02
04-01-2-12-150 -d -00	5,71
04-01-2-12-150 -g -00	2,20
04-01-2-12-151 -a -00	24,04
04-01-2-12-151 -c -00	2,31
04-01-2-12-151 -d -00	2,02
04-01-2-12-154 -d -00	1,81
04-01-2-12-158 -b -00	2,62
04-01-2-12-158 -f -00	10,64
04-01-2-12-158 -j -00	4,09
04-01-2-12-65 -c -00	0,83
04-01-2-12-67 -b -00	11,47
04-01-2-12-68 -d -00	4,44
04-01-2-12-71 -b -00	3,63
04-01-2-12-71 -k -00	0,43
04-01-2-12-72 -c -00	5,67
04-01-2-12-72 -i -00	2,81
04-01-2-12-75 -d -00	1,27
04-01-2-13-33 -a -00	25,32
04-01-2-13-33 -c -00	2,74
04-01-2-13-36 -g -00	9,03
04-01-2-13-38 -b -00	6,52
04-01-2-13-43 -b -00	11,40
04-01-2-13-43 -f -00	2,64
04-01-2-13-43 -g -00	5,81
04-01-2-13-44 -a -00	13,91
04-01-2-13-44 -b -00	7,44
04-01-2-13-44 -c -00	0,14
04-01-2-13-45 -a -00	14,78

Adres leśny	Powierzchnia (ha)
04-01-2-13-45 -b -00	4,27
04-01-2-13-45 -c -00	2,57
04-01-2-13-45 -d -00	4,65
04-01-2-13-45 -f -00	1,44
04-01-2-13-45 -g -00	2,46
04-01-2-14-6 -a -00	19,48
Razem	919,04

12. WYKAZ LITERATURY

- +Adamski P., Bartel R., Bereszyński A., Kepel A., Witkowski Z. (red.) 2004. Gatunki zwierząt (z wyjątkiem ptaków). Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. Ministerstwo Środowiska, Warszawa. T. 6, s. 500.
- Affek A., Kołaczowska E., Kowalska A., Regulska E., Wolski J., Solon J., 2023. Usługi ekosystemowe polskich lasów. Ocena potencjału. Warszawa: Fundacja WWF Polska.
- Alexandrowicz B.W. 1972. Typologiczna analiza lasu. PWN.
- Ambroży S. 1999. Dynamika rozwoju drzewostanów olszy szarek *Alnus incana* (L.) Moench na gruntach porolnych w Bieszczadach Zachodnich. Prace IBL, Seria A. Warszawa.
- Ambroży S. 1997. Zasady przebudowy drzewostanów przedplonowych w Karpatach, ze szczególnym uwzględnieniem drzewostanów olszy szarej i sosny zwyczajnej. Post. Tech. w Leśn.
- Augustyn M., Kucharzyk St. 2008. Analiza stanu zachowania lasów we wsiach Ustrzyki Górne i Wołosate w Świetle dokumentów historycznych. Roczniki Bieszczadzkie 16(2008): 159-178.
- Banaś J., Zięba S., Zygmunt R. 2013. Stan i znaczenia drzewostanów przedplonowych w zagospodarowaniu obszarów górskich na przykładzie Leśnego Zakładu Doświadczalnego w Krynicy. Roczniki Bieszczadzkie 21 (2013): 147–163.
- Bebkiewicz K., Boryń E., Chłopek Z., Doberska A., Kargulewicz I., Olecka A. i in., 2022. Krajowy Raport Inwentaryzacyjny 2022. Inwentaryzacja emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w Polsce dla lat 1988–2020. Warszawa: Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami IOŚ-PIB.
- Bobiec A. 2014. Trudności ochrony ekosystemów i różnorodności gatunkowej na terenach leśnych i ich przyczyny. W: M. Mirek., A. Nikiel (red.). 2014. Ochrona przyrody w Polsce wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjnych. Komitet Ochrony Przyrody PAN, Kraków., ss. 37-47.
- Brzeziecki B. Keczyński A., Zajączkowski J., Drozdowski S., Gawron L., Buczek W., Bielak K., Szeligowski H., Dzwonkowski M. 2012. Zagrożone gatunki drzew Białowieskiego Parku Narodowego (Rezerwat Ścisły). Sylwan 156(4):252-261.
- Bujak F. 1910. Galicya. T.2. Wiedza i Życie. Warszawa.
- BULiGL O/Przemyśl 2013. Operat glebowo-siedliskowy Nadleśnictwa Baligród.
- Buzek, J. 1915. Pogląd na wzrost ludności ziem polskich w wieku XIX: wykłady wygłoszone w maju 1915 r. na kursie ekonomicznym w N.K.N. w Wiedniu. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Ekonomicznego N.K.N.

- Ciurzycki W. 2004. Wtórna sukcesja lasu na polanach górskich wyłączonych z gospodarki pasterskiej. Sylwan nr 11: 59-66.
- Czech K. 2007. Krajowy plan ochrony gatunku bóbr europejski (*Castor fiber*). Ministerstwo Środowiska, Warszawa.
- Dadlez R., Jaroszewski W. 1994. Tektonika. PWN, Warszawa.
- Deklaracja z Rio w sprawie środowiska i rozwoju, Konferencja Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój”, Rio de Janeiro 3–14.06.1992, Tekst deklaracji w języku polskim: <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/inne/1992.html> [dostęp: 6.07.2022].
- Drag L, Hauck D, Pokluda P, Zimmermann K, Cizek L (2011) Demography and Dispersal Ability of a Threatened Saproxyllic Beetle: A Mark-Recapture Study of the Rosalia Longicorn (*Rosalia alpina*). PLoS ONE 6(6): e21345. doi:10.1371/journal.pone.0021345
- Dziubecki J., Pisarczyk E. 2014. Ewolucja ochrony gatunkowej w Polsce – historia, stan obecny i perspektywy. W: M. Mirek., A. Nikiel (red.). 2014. Ochrona przyrody w Polsce wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjnych. Komitet Ochrony Przyrody PAN, Kraków., ss. 115-131.
- Dzwonko Z. 1986. Klasyfikacja numeryczna zbiorowisk leśnych polskich Karpat. Fragm. flor. geobot. 30(2): 92-167.
- Erb K.H., Kastner T., Plutzer C., Bais A.L.S., Carvalhais N., Fetzl T. i in., 2018. Unexpectedly large impact of forest management and grazing on global vegetation biomass. Nature, 553, 73–76.
- Faliński J. B. 1986. Sukcesja roślinności na nieużytkach porolnych jako przejaw dynamiki ekosystemu wyzwolonego spod długotrwałej presji antropogenicznej. Cz. 1, 2. Wiad. Bot., 30, 1: 25-50.; 30, 2: 115-126.
- Fałtynowicz W. 2019. Ekspertyza dotycząca zasadności objęcia ochroną ścisłą oraz strefową szeregu gatunków grzybów w szczególności grzybów lichenizowanych (porostów).
- Fundacja Dziedzictwo Przyrodnicze – Charakterystyka Przyrodnicza obszaru otuliny Bieszczadzkiego Parku Narodowego.
- [Future of America's Forest and Rangelands: Forest Service 2020 Resources Planning Act Assessment | US Forest Service Research and Development \(usda.gov\)](#)
- FOREST EUROPE, 2020: State of Europe's Forests 2020.
- GUS: Gminy największe pod względem powierzchni, <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/rankingi-statystyczne/gminy-najwieksze-pod-wzgledem-powierzchni> [dostęp: 20.02.2020].

- Herbich J. (red). 2004. Lasy i Bory. Poradniki ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000 – podręcznik metodyczny. T. 5. Ministerstwo Środowiska,
- Jakubowska-Gabara J. 1989. Leśne zbiorowiska zastępcze. Wiadomości Botaniczne.
- Jakubiec Z. 2014. 1354 Niedźwiedź *Ursus arctos*. W: Monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych ze szczególnym uwzględnieniem specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000. Wyniki monitoringu. Raport dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa.
- https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2013-2014/dla_zwierzat/Niedzwied-brunatny-Ursus-arctos.pdf
- Janowski C. 1939. Kilka uwag na temat wartości użytkowej zmarzniętych buczyn w Karpatach. Sylwan nr 4: 120-129.
- Jaworski A. 1997. Karpackie lasy o charakterze pierwotnym i ich znaczenie w kształtowaniu proekologicznego modelu gospodarki leśnej w górach. Sylwan nr 4: 33-49.
- Jaworski A. 2003. Główne zadania hodowli lasu w terenach górskich i zasady ich realizacji. Sylwan 2: 3–19.
- Jędrzejewski W., Nowak S., Kurek R., Mysłajek R., Stachura K., Zawadzka B. 2006. Zwierzęta a drogi. Metody ograniczania negatywnego wpływu dróg na populacje dzikich zwierząt. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża.
- Kapuściński R. Potrzeby, możliwości i ograniczenia czynnej ochrony przyrody w Lasach Państwowych. Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo Leśnej R. 8. Zeszyt 1 (11) / 2006
- Kącki Z. 2010. Ochrona zagrożonych siedlisk przyrodniczych w programie rolnośrodowiskowym. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa.
- Klimaszewski M. 1972: Geomorfologia Polski, t. 1. Polska południowa. Góry i Wyżyny. PWN, Warszawa.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-społecznego, Komitetu Regionów. Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030. Przywracanie przyrody do naszego życia. COM(2020) 380 final. Bruksela, dnia 20.05.2020 r.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Europejski Zielony Ład. COM(2019) 640 final. Bruksela, dnia 11.12.2019 r.
- Kondracki J. 2002. Geografia regionalna Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Kondracki J. 1977: Regiony fizyczno-geograficzne Polski. Wyd. Uniw. Warszawskiego. Warszawa.

- Kościelniak D., Bury D., Betleja L. 2019. Rzadkie gatunki porostów w otulinie Bieszczadzkiego Parku Narodowego – Nadleśnictwo Stuposiany. *Roczniki Bieszczadzkie* 27.
- Krzymowska-Kostrowicka A. 1997. *Geoekologia turystyki i wypoczynku*. PWN. Warszawa.
- Książkiewicz M. 1972. *Geologia dynamiczna (podręcznik dla szkół akademickich)*, wyd. 4, Wyd. Geol., Warszawa.
- Książkiewicz M., Samsonowicz J. 1953. *Zarys geologii Polski*, wyd. 1, PWN, Warszawa 1952, ss. 223; wyd. 2, PWN, Warszawa.
- Kucharzyk S. 1998: Ocena stopnia naturalności lasów w Bieszczadzkim Parku Narodowym–próba podsumowania. Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny BdPN.
- Kucharzyk S. 1999. Wpływ mrozów w zimie 1928/1929 na rozwój drzewostanów w Bieszczadach i Bieszczadzkim Parku Narodowym. *Sylwan* nr 8: 25-47.
- Kucharzyk S., Winnicki T. 2016. Ochrona przyrodniczych i kulturowych walorów Bieszczadzkiego Parku Narodowego. W: Górecki A., Zemanek B. (red.). *Bieszczadzki Park Narodowy – 40 lat ochrony*. Bieszczadzki Park Narodowy, Ustrzyki Górne: 395–410.
- Kujawa A. Ruszkiewicz-Michalska M., Kałucka I.L. (red.) 2020. *Grzyby chronione Polski. Rozmieszczenia zagrożenia, rekomendacje ochronne*. Wyd. Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnictwa PAN. Poznań.
- Lach J. 1984. Geomorfologiczne skutki antropopresji rolniczej w wybranych częściach Karpat i ich Przedgórza, *Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie*, 66, ss. 120.
- Lijewski T., Mikułowski B., Wyrzykowski J. 1985: *Geografia turystyki Polski*. PWN, Warszawa.
- Lipert R. 2018. Gospodarka leśna w Galicji w świetle źródeł statystycznych w drugiej połowie XIX i na początku XX wieku. *Stud. Mater. Ośr. Kult. Leśn.* 17, 2018, s. 207–221
- Łonkiewicz B., 1997. Wytyczne i zalecenia w zakresie ujmowania w regionalnym i lokalnym planowaniu przestrzennym problematyki leśnej. IBL, MOŚZNiL, maszynopis.
- Makomaska-Juchniewicz M., Baran P. (red). 2012. *Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III*. GIOŚ, Warszawa.
- Matuszkiewicz W.A. 1973. Przegląd fitosocjologiczny zbiorowisk leśnych Polski. Cz. I. *Lasy Bukowe. Phytocenosis* 2, 2: 1143-201.
- Matuszkiewicz J. 1997. Przegląd fitosocjologiczny zbiorowisk leśnych Polski. Cz. 3. *Lasy i zarośla łęgowe. Phytocenosis*, 5, 1: 3-66.

- Matuszkiewicz J. M. 2008: Zespoły leśne Polski. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.
- Matuszkiewicz W., Sikorski P., Szwed W., Wierzbę M. 2013. Zbiorowiska roślinne Polski. Lasy i zarośla. Wyd. Nauk. PWN, Warszawa. ISBN.
- Mirek M., Nikiel A. (red.). 2014. Ochrona przyrody w Polsce wobec współczesnych wyzwań cywilizacyjnych.
- Mirek Z., Piękoś-Mirkowa H., Zając A., Zając M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland. A checklist. W. Szafer Institute of Botany. Polish Academy of Science, Kraków, 442 ss.
- Mróz W. (red.) 2010. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część I. GIOŚ, Warszawa.
- Mróz W. (red.) 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część II. GIOŚ, Warszawa.
- Mróz W. (red.) 2012. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część III. GIOŚ, Warszawa.
- Mróz W. (red.) 2015. Monitoring siedlisk przyrodniczych. Przewodnik metodyczny. Część IV. GIOŚ, Warszawa.
- Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Marki 2010: Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym w Polsce.
- Polskie Towarzystwo Gleboznawcze 1989: Systematyka gleb Polski. Roczniki Gleboznawcze t. 40, nr 3/4. PWN, Warszawa.
- Pięgoń A, Szymczyk R. 2021. Nowe stanowiska rzadkich i interesujących gatunków porostów w Bieszczadach Zachodnich. Roczniki Bieszczadzkie 29.
- Pirga B., Wasiak P., Kuczarzyk S. 2016. Identyfikacja i ochrona korytarzy migracyjnych dużych ssaków – wyniki projektu realizowanego na terenie Bieszczadzkiego Parku Narodowego w latach 2012-2015. Roczniki Bieszczadzkie 24(2016): 123-144.
- Projekt Corine Land Cover. <https://inspire.gios.gov.pl/imap/#gpmap=gpCLC>. GIOŚ 2018
- Raport o stanie lasów w Polsce 2020. DGLP. Warszawa 2021.
- Rygiel Z. 1987. Zarys gospodarki leśnej i przemysłu drzewnego w okresie międzywojennym i w latach okupacji w Bieszczadach Zachodnich. Sylwan nr 6; 37-44.

- Rykowski K. 1997: O ochronie różnorodności biologicznej w lasach (zarys strategii). [w:] Ochrona leśnej różnorodności biologicznej. POLEKO, Poznań 1997. IBL Warszawa.
- Schramm W. 1961, Formy osadnictwa wiejskiego w środkowych Karpatach na tle rozwoju historycznego i warunków fizjograficzno-gospodarczych, Roczniki Nauk Rolniczych, 94–D.
- Sikorska E. 1999. Aktualne problemy typologii leśnej na terenach wyżynnych i górskich. Sylwan nr 11.
- Sikora D., Borecki T. 2020. Zastosowanie punktowo–drzewostanowej metody inwentaryzacji ptaków w lasach zagospodarowanych. Sylwan 164 (3): 237–245.
- Sokołowski W. A., Kliczkowska A., Grzyb M. 1997. Określenie jednostek fitosocjologicznych wchodzących w zakres siedliskowych typów lasu, Prace IBL, seria B nr 32, Warszawa.
- Solon i inni 2018. Geographia Polonica 2018 Volume 91, Issue 2, pp. 143-170.
- Sugiero D. 2008. Struktura i dynamika litej buczyny bieszczadzkiej w strefie regla dolnego na tle cyklu rozwojowego lasu pierwotnego. Roczniki Bieszczadzkie 16(2008): 77-94.
- Sprawozdanie z realizacji badań prowadzonych w II kw. 2018 r. Tytuł tematu: Ocena stanu różnorodności biologicznej w wybranych nadleśnictwach RDLP Krosno na podstawie wybranych elementów przyrodniczych i kulturowych - kontynuacja.
- Stępniewska M., Mizgajski A. (red.) 2023. Usługi ekosystemowe w zarządzaniu układami przyrodniczymi. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Stebel A., Żarnowiec J. 2016. Gatunki chronione we florze mchów polskich Bieszczadów Zachodnich (Karpaty Wschodnie). Roczniki Bieszczadzkie 24(2016): 29-45.
- Szwagrzyk J., Bodziarczyk J., Bożek A. 2007. Roślinność projektowanego rezerwatu przyrody „Przełom Wołosatego” w Bieszczadach. Roczniki Bieszczadzkie. T. 15. Ośrodek Naukowo - Dydaktyczny BdPN, Ustrzyki Dolne.
- Ślusarek K. 2014. Rola gospodarcza lasów w dobrach ziemskich w Galicji w XIX wieku. Stud. Mater. Ośr. Kult. Leśn. 13, 2014, s. 357-374
- Trampler T., Kliczkowska A., Dmyterko E., Sierpińska A. 1990. Regionalizacja przyrodniczo-leśna na podstawach ekologiczno-fizjograficznych. PWRiL, Warszawa.
- U.S. Department of Agriculture, Forest Service. 2023. Future of America's Forests and Rangelands: Forest Service 2020 Resources Planning Act Assessment. Gen.

- Tech. Rep. WO-102. Washington, DC. 348 p. <https://doi.org/10.2737/WO-GTR-102>
- Wolski J., 2007, Przekształcenia krajobrazu wiejskiego Bieszczadów Wysokich w ciągu ostatnich 150 lat, *Prace Geograficzne, IGiPZ PAN*, 214, Warszawa.
- Wolski J. 2016. *Bojkowszczyzna zachodnia – wczoraj, dziś i jutro*. Monografia IGiPZ PAN. Warszawa.
- Woś A. 1999. *Klimat Polski*. PWN.
- Wilson E.O. 1999. *Różnorodność życia (oryg. The diversity of life, 1992)*, PIW, Warszawa.
- Zajac A., Zajac M. (Eds.) 2001. *Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. - Distribution Atlas of Vascular Plants in Poland*. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków - Edited by Laboratory of Computer Chorology, Institute of Botany, Jagiellonian University, Kraków.
- Zarządzenie nr 11 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 14.02.1995 r. w sprawie prowadzenia gospodarki na podstawach ekologicznych. 1995. DGLP, Warszawa.
- Zarządzenie nr 11A Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 11.05.1999 r. w sprawie prowadzenia gospodarki na podstawach ekologicznych. 1999. DGLP, Warszawa.
- Zarzycki K. 1963: *Lasy Bieszczadów Zachodnich*. *Acta Agr. et Silv. Ser. Leśna* 3: 131.
- Zawadzka D., Ciach M., Figarski T., Kajtoch Ł., Rejt Ł. 2013. *Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000*. GDOŚ, Warszawa.
- Zawadzka D., Zawadzki J. 2006. *Ptaki jako gatunki wskaźnikowe różnorodności biologicznej i stopni naturalności lasów*. *Studia i Materiały Centrum Edukacji Przyrodniczo Leśnej R. 8. Zeszyt 4 (14)* ; 249-262.
- Zawadzka D. 2018. *Dziuple w ekosystemach leśnych: formowanie, rozmieszczenie, znaczenie ekologiczne i wskazania ochronne*. *Sylwan* 162 (6): 509–520.

13. KRONIKA
